

PRAKSISOVERSIGTER • SAMLET UDGAVE

Praksis inden for *erstatningsret*

Erstatningens udmåling – personskade, tort og ansvar.

OVERSIGTER

15

AFGØRELSE

436

PERIODE

1910–2026

15 OVERSIGTER

Indhold

01	Arbejdsgivers erstatningsansvar for arbejdsulykker	50 afg.
02	Børns erstatningsansvar (EAL § 24 a + forældrehæftelse)	16 afg.
03	Erhvervsevnetab (EAL § 5 + ASL § 17)	24 afg.
04	Erstatning for uberettiget frihedsberøvelse	19 afg.
05	Forældelse af erstatnings- og godtgørelseskrav	56 afg.
06	Objektivt ansvar for miljøskader (miljøskadeerstatningsloven § 3)	38 afg.
07	Offentlige myndigheders erstatningsansvar for ulovlige afgørelser	34 afg.
08	Produktansvar	24 afg.
09	Skadelidtes egen skyld og accept af risiko	32 afg.
10	Svie og smerte	8 afg.
11	Tabt arbejdsfortjeneste	16 afg.
12	Tortgodtgørelse	18 afg.
13	Varigt men (erstatningsansvarsloven § 4)	15 afg.
14	Voldsoffer-erstatning (Erstatningsnævnet)	40 afg.
15	Årsagsforbindelse, bevisbyrde og adækvans	46 afg.

Hver oversigt er et selvstændigt kapitel med introduktion, principper, gennemgang, lovgrundlag og citerede afgørelser. Titlerne er klikbare, og kapitlerne findes også som bogmærker i PDF-læseren.

01

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over arbejdsgivers erstatningsansvar for arbejdsulykker

Principalansvaret efter Danske Lov 3-19-2 og den skærpede culpa-norm over for egne ansatte

Version 2 · Opdateret 15. jul. 2026 · 50 afgørelser · 1988-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Arbejdsgiverens erstatningsansvar for personskade løber i to selvstændige spor. Det ene er principalansvaret efter Danske Lov 3-19-2 – den ulovbestemte hæftelse for skader, en ansat forvolder på tredjemand under arbejdets udførelse. Det andet er arbejdsgiverens eget pligtansvar over for sine egne ansatte, hvor arbejdsmiljølovens §§ 38, 42 og 45 om arbejdets udførelse, arbejdsstedets indretning og tekniske hjælpemidler i dag indgår direkte i culpavurderingen. Praksis fra Højesteret, landsretterne og byretterne viser en markant skærpet norm: manglende instruktion, mangelfuldt tilsyn og kendte, men uafhjulpne risici udløser næsten altid ansvar, mens egen skyld hos den tilskadekomne kun sjældent fører til nedsættelse. Ovenpå ligger arbejdsskadesikringslovens objektive grundforsikring, hvor et supplerende differencekrav efter erstatningsansvarsloven først kan rejses, når culpa er dokumenteret.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01 Arbejdsgiverens ansvar løber i to spor: principalansvaret efter Danske Lov 3-19-2 for ansattes skadegørende handlinger over for tredjemand, og arbejdsgiverens eget culpaansvar over for egne ansatte.
- 02 Principalansvaret forudsætter, at arbejdstageren selv har handlet ansvarspådragende – kan der ikke påvises culpa hos den ansatte, hæfter arbejdsgiveren ikke.
- 03 Arbejdsmiljølovens §§ 38, 42 og 45 udgør den centrale målestok for, om arbejdsgiveren har handlet uagtsomt over for sine egne ansatte.
- 04 Manglende eller utilstrækkelig instruktion er den hyppigst ansvarsudløsende faktor – medarbejderens erfaring fritager ikke arbejdsgiveren for instruktions- og tilsynspligten.
- 05 Det er ikke tilstrækkeligt at udlevere brugsanvisninger og opsætte advarselsskilte; arbejdsgiveren skal føre effektivt tilsyn med, at sikkerhedsforanstaltningerne faktisk virker efter hensigten.
- 06 En kendt og nærliggende risiko, som kunne have været fjernet med enkle og billige midler, udløser i praksis næsten altid ansvar.

- 07** Arbejdstilsynets administrative praksis – fx grænsen på ca. 42 kg ved topersoners løft i underarmsafstand – indgår direkte i culpavurderingen som norm for forsvarlig arbejdstilrettelæggelse.
- 08** Egen skyld fører kun sjældent til nedsættelse; der kræves væsentligt mere end almindelig uopmærksomhed under arbejdets udførelse.
- 09** Arbejdsgiverens særlige omsorgspligt rækker ikke til arealer, der ikke benyttes under arbejdets udførelse – her gælder alene den almindelige grundejernorm.
- 10** En arbejdstager, der forvolder skade dækket af arbejdsgiverens ansvarsforsikring, er efter erstatningsansvarslovens § 19, stk. 3, fri for ansvar, medmindre skaden er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed – og arbejdsgiveren har da heller ikke regres.
- 11** Arbejdsskadesikringsloven er primær: tilskadekomne kompenseres først efter arbejdsskadesikringsloven, og først derefter kan et supplerende differencekrav rejses efter erstatningsansvarsloven, hvis culpa dokumenteres.
- 12** Arbejdsskadesikringslovens § 77 afskærer regres mod den ansvarlige skadevolder – bortset fra produktansvar (stk. 2) og terrorskader (§ 10 a).
- 13** Den 5-årige forældelsesfrist for differencekrav løber først fra den endelige afgørelse i arbejdsskadesagen.
- 14** Retten til tabt arbejdsfortjeneste ophører, når der på forsvarligt grundlag kan skønnes over det fremtidige varige erhvervsevnetab – også når Arbejdsmarkedets Erhvervssikring træffer en "delt" afgørelse.

§ 1 To selvstændige ansvarsspor – og hvorfor de skal holdes adskilt

Når en arbejdsulykke sker, aktiveres to helt forskellige ansvarsgrundlag, som i praksis ofte forveksles.

Spor 1 – principalansvaret (hæftelsesansvaret). [Danske Lov 3-19-2](#) er den centrale ulovbestemte hjemmel for arbejdsgiverens hæftelse for skader, som arbejdstageren forvolder på **tredjemand** under arbejdets udførelse. Bestemmelsen fra 1683 lyder stadig i sin oprindelige ordlyd:

End giver Husbond sin Tiener, eller anden, Fuldmagt paa sine Vegne at forrette noget, da bør Husbonden selv at svare til hvad derudj forseis af den, som hand Fuldmagt givet haver, og af hannem igien søge Opretning.

Ansvaret er en hæftelse, ikke et egenansvar: arbejdsgiveren svarer for arbejdstagerens fejl, uanset om arbejdsgiveren selv har noget at bebrejde sig.

Spor 2 – arbejdsgiverens eget pligtansvar. Over for sine **egne ansatte** hæfter arbejdsgiveren ikke efter [Danske Lov 3-19-2](#), men bedømmes efter den almindelige culparegel, hvor pligterne i [arbejdsmiljøloven § 38, stk. 1](#), [§ 42, stk. 1](#) og [§ 45, stk. 1](#) udgør normen. Erstatningen udmåles efter [erstatningsansvarsloven § 1](#).

Sporene mødes, når en ansat skader en kollega. Her hæfter arbejdsgiveren efter Danske Lov 3-19-2 for kollegaens fejl – Vestre Landsret fastslog i [BS-2863/2010-VLR](#), at arbejdsgiveren var ansvarlig for en medarbejders tilskadekomst, da en kollega under en pause løftede hans ben væk fra nogle paller, hvorved han væltede bagover på en kontorstol og pådrog sig en rygskade:

Af de grunde, der er anført af byretten, tiltrædes det endvidere, at Appellant, tidligere Sagsøgte A/S i medfør af Danske Lov 3-19-2 er erstatningsansvarlig for Appelindstævnte 1's, tidligere Sagsøger tilskadekomst som følge af Appelindstævnte 2's, tidligere Sagsøgte ansvarspådragende handlinger...

Endelig ligger [arbejdsskadesikringsloven](#) som et objektivt, culpa-uafhængigt grundlag under det hele. Den beskrives i sektionerne om ASL § 77 og differencekrav nedenfor.

LOV

[Arbejdsmiljøloven § 38, stk. 1](#)[Arbejdsmiljøloven § 42, stk. 1](#)[Arbejdsmiljøloven § 45, stk. 1](#)[Danske Lov § 3-19-2](#)[Erstatningsansvarsloven § 1](#)

PRAKSIS Landsretten · Arbejdsgivers erstatningsansvar for personskade efter faldulykke under pause

06.06.2012

§ 2 Principalansvarets tre forudsætninger – og hvor det brister

Principalansvaret efter [Danske Lov 3-19-2](#) hviler på tre kumulative forudsætninger, og praksis viser tydeligt, hvor hver af dem kan briste.

(1) Der skal foreligge et reelt arbejdsforhold. Afgrænsningen mod selvstændige kontrahenter, indlejet arbejdskraft og vikarer er ofte omtvistet. Højesteret behandlede spørgsmålet i [BS-56853/2019-HJR](#), hvor sagen netop angik principalansvar ved kranudlejning; Højesteret afviste dog direkte anke efter [retsplejeloven § 368, stk. 4](#). Den beslægtede afgrænsning ses i straffesagen [S-3691-19](#), hvor et tagdækkerselskab forgæves gjorde gældende, at medarbejderen var *udlånt* på timebasis til entreprenørselskabet. Østre Landsret lagde afgørende vægt på, hvem der reelt havde instruktionsbeføjelsen, hvem der leverede faldsikringsudstyret, og at faktureringen alene viste timebetaling uden underliggende entreprisekontrakt – ansvaret blev hos det udlånende selskab.

(2) Skaden skal ligge inden for arbejdsudførelsens rammer. Der sondres mellem tjenstlige handlinger og abnorme privatekursionser. [BS-2863/2010-VLR](#) viser, at også drilleri under en pause på arbejdspladsens pauseområde kan ligge inden for rammerne, når det udspringer af det almindelige samvær på arbejdspladsen. Modsat i Ankestyrelsens klassiske afgørelse [U-20-87](#), hvor en medarbejder efter arbejdstids ophør ventede tre kvarter på kørejlighed og faldt i en smøregrav – opholdet havde alene et privat formål, og skaden lå uden for lovens dækning.

(3) Arbejdstageren skal selv have handlet ansvarspådragende. Dette er den hyppigste bristepunkt. Retten i Aalborg frifandt i [BS-25388/2021-ALB](#) et kranfirma for en alvorlig ulykke, hvor en lastvognschauffør blev klemmt mellem et 11,5 tons betonelement og lastbilens forsmæk:

Det er dog ikke med den skete bevisførelse godtgjort, at Vidne 2 i forbindelse med påbegyndelsen af løftet eller i tilknytning hertil burde have handlet anderledes eller burde have set sagsøgeren, der kan have stået i en blind vinkel, da løftet blev påbegyndt, efter at der – hvilket er ubestridt – blev givet klartegn.

Da kranføreren ikke havde udvist ansvarspådragende adfærd, kunne kranfirmaet heller ikke hæfte efter Danske Lov 3-19-2. Principalansvaret er altså **afledt**: uden culpa hos den ansatte er der ingen hæftelse hos arbejdsgiveren.

LOV	Danske Lov § 3-19-2	Retsplejeloven § 368, stk. 4	
PRAKSIS	Højesteret · Afvisning af direkte anke til Højesteret i sag om principalansvar ved kranudlejning		20.01.2020
	Landsretten · Selskab ansvarlig for manglende faldsikring trods påstand om udlånt arbejdskraft til underentreprise		07.09.2020
	Landsretten · Arbejdsgivers erstatningsansvar for personskaade efter faldulykke under pause		06.06.2012
	Byretten · Kranfirma frifundet for erstatningsansvar efter arbejdsulykke, da sagsøger handlede i strid med instruks		28.06.2023
	Ankestyrelsen · Dødsfald efter fald i smøregrav efter arbejdstid: Ikke omfattet af arbejdsskadeforsikringsloven		01.01.1988

§ 3 Den skærpede culpa-norm: arbejdsmiljølovens regler som målestok for uagtsomhed

Over for egne ansatte er arbejdsgiverens ansvar et culpaansvar – men culpavurderingen foretages i dag med arbejdsmiljølovens normer som direkte målestok. [Arbejdsmiljøloven § 38, stk. 1](#) har stået **uændret siden lovens vedtagelse i 1975** og fastslår kort:

Arbejdet skal planlægges, tilrettelægges og udføres således, at det sikkerheds- og sundhedsmæssigt er fuldt forsvarligt.

De oprindelige forarbejder findes i [Folketingstidende 1974-75, tillæg A, s. 497](#). Parallelt kræver [§ 42, stk. 1](#), at arbejdsstedet indrettes fuldt forsvarligt, og [§ 45, stk. 1](#), at maskiner, redskaber og andre tekniske hjælpemidler er indrettet og anvendes fuldt forsvarligt. Begge bestemmelser har et stk. 2, hvorefter **anerkendte normer og standarder skal følges** – det er denne henvisning, der trækker Arbejdstilsynets vejledninger og administrative praksis ind i den erstatningsretlige culpavurdering.

Højesterets dom af 4. februar 2020 i [BS-27240/2019-HJR](#) er den principielle markør for normens rækkevidde. En pumpemand hos Grenaa Lossekompani betjente et pumpeanlæg på kajen, da to fiskere mistede bevidstheden i en fiskekutters lastrum som følge af svovlbrinte og ammoniak fra rådnet fisk. Han sprang ned for at redde dem og pådrog sig en varig hjerneskade. Højesteret fastslog med stemmerne 3-2, at arbejdsgiveren var erstatningsansvarlig: instruktionsforpligtelsen efter [§ 17, stk. 1](#) og [§ 38, stk. 1](#), rakte ud over medarbejderens *egen* arbejdsfunktion på kajen og omfattede advarsel mod den livsfare, der lurede i lastrummet.

Højesterets dom af 26. september 2025 i [BS-62638/2024-HJR](#) trækker linjen videre til offshoreområdet: arbejdsgiveransvar ved en livbådsøvelse med **manglende risikoreduktion ved frit fald** fra en boreplatform, bedømt efter [offshoresikkerhedsloven § 5, stk. 1](#) sammenholdt med [arbejdsmiljøloven § 38, stk. 1](#) og [erstatningsansvarsloven § 1](#).

De faktiske forhold i den type sag fremgår klart af Retten i Koldings deldom [BS-30323/2021-KOL](#), hvor en livbådkaptajn under en fritfaldsøvelse sad **med front mod faldretningen**, mens alle andre sad med ryggen til. Båden faldt 28-45 meter og ramte vandet med ca. 200 km/t; kaptajnen fik piskesmæld. Retten lagde vægt på, at kursusudbyderen Falck eksplicit underviste i faren for piskesmæld ved netop denne placering:

Med den viden og uanset hvad producenten evt. har anvist, kunne man ved at placere Sagsøger, som de andre i båden, have undgået arbejdsulykken. Arbejdsgiveren er derfor ansvarlig for arbejdsulykken.

Det bærende ræsonnement går igen i hele praksis: **når en risiko er kendt eller burde være kendt, og den kunne have været fjernet med enkle midler, er undladelsen ansvarspådragende.**

At overholdelse af sektorspecifikke regler ikke i sig selv er nok, illustreres af Arbejds miljølagenævnets afgørelse af 21. december 2019, hvor et strakspåbud om påkørselssikring ved vejarbejde blev stadfæstet, selv om virksomheden havde fulgt de gældende vejregler for afmærkning: den faktiske hastighed var væsentligt højere end den skilte, og arbejdsmiljølovens krav om effektiv sikring gjaldt uafhængigt heraf.

LOV	Arbejds miljøloven § 17, stk. 1	Arbejds miljøloven § 38, stk. 1, 2	
	Arbejds miljøloven § 42, stk. 1, 2	Arbejds miljøloven § 45, stk. 1, 2	Erstatningsansvarsloven § 1
PRAKSIS	Højesteret · Arbejdsgiveransvar ved livbådsøvelse: Manglende risikoreduktion ved frit fald fra boreplatform 26.09.2025 Højesteret · Arbejdsgivers erstatningsansvar for manglende instruktion om giftige gasser i fiskekutters lastrum 04.02.2020 Byretten · Arbejdsgiveransvar for personskade ved livbådsøvelse på boreplatform 22.03.2023 Arbejds miljølagenævnet · Arbejdsgivers ansvar for påkørselssikring ved vejarbejde trods overholdelse af vejregler 21.12.2019		

§ 4 Instruktion, oplæring og tilsyn – pligtansvarets kerne

Langt de fleste ansvarsdomme mod arbejdsgivere hviler på svigt i **instruktion** eller **tilsyn**. Tre mønstre træder frem i praksis.

Erfaring fritager ikke. Østre Landsret fastslog i [S-2114-21](#), at en byggevirksomhed havde tilsidesat sin tilsynsforpligtelse, selv om den skadelidte tømrer havde 30 års erfaring og 10 års ansættelse. Virksomheden havde udleveret brugsanvisninger og indskærpet dem i lokalaftaler – det var ikke nok:

Retten finder, at virksomheden ved indførelsen af de små batteridrevne håndrundsage burde have forudset det som en nærliggende mulighed, at tømrerne uanset brugsanvisningens udvisende ville benytte maskinerne enhåndsbetjent. Ved slet ikke at føre opfølgende tilsyn med, om brugsanvisningernes forskrifter blev fulgt, har virksomheden tilsidesat sin forpligtelse til at påse, at de foranstaltninger, der var truffet for at fremme sikkerhed og sundhed, virkede efter deres hensigt.

Påstanden om, at erfarne medarbejdere er »selvkørende«, fritager altså ikke.

Instruktionen skal være konkret og knytte sig til den faktiske opgave. I [BS-51472/2019-VLR](#) faldt en tagdækker ned fra et stillads, fordi et gelænder ikke var fastgjort. Stilladsentreprenøren blev frifundet, men **arbejdsgiveren** blev fundet ansvarlig:

Herefter og efter bevisførelsen i øvrigt lægger landsretten til grund, at Appelindstævnte ApS ikke har givet Appelindstævnte og Vidne 1 tilstrækkelig instruktion om fremgangsmåden ved oplægning af materialer, eller om hvordan de skulle reagere, når de konstaterede, at stilladset var mangelfuldt.

Samme linje i straffesagen [S-1630-11](#), hvor en ansat arbejdede i 9 meters højde uden at være koblet til sikkerhedswiren. Arbejdsgiveren havde stillet sele og wire til rådighed og givet generel instruktion, men

havde ikke instrueret i, hvordan man sikkerhedsmæssigt kom forbi en pladestak – og førte intet tilsyn.

Ansvarsfrihedsreglen i [arbejdsmiljøloven § 83, stk. 3](#) fandt derfor ikke anvendelse.

Egnede hjælpemidler skal ikke bare findes – de skal være til stede og kendt. I [S-3589-11](#) hejste to ansatte hinanden op på en palle på gaflerne af en gaffeltruck ved nedtagning af reoler; den ene mistede en finger. Virksomheden havde faktisk lejet en sakselift – men den stod et andet sted, og de ansatte var ikke oplyst om, at den fandtes. Østre Landsret omgjorde byrettens frifindelse og idømte bøde. Uddannelse (begge havde truckcertifikat) og bevidsthed om reglerne fritog ikke.

Dette svarer til [bekendtgørelse om anvendelse af tekniske hjælpemidler § 6](#), hvorefter det tekniske hjælpemiddel skal være **egnet eller tilpasset** til arbejdet, og [§ 20](#) om arbejdsgiverens pligt til fornøden oplæring.

På procesplan bekræfter Procesbevillingsnævnets afgørelse i [26/14772](#), at netop indsigelser om manglende instruktion og manglende gennemførelse af obligatorisk sikkerhedskursus ikke uden videre kan afvises som udsigtsløse – nævnet meddelte fri proces efter [retsplejeloven § 328](#), hvor Civilstyrelsen havde givet afslag.

LOV

[Arbejdsmiljøloven § 38, stk. 1](#)
[Arbejdsmiljøloven § 45, stk. 1](#)
[Arbejdsmiljøloven § 83, stk. 3](#)
[Retsplejeloven § 328](#)

PRAKSIS	Landsretten · Virksomhed dømt for manglende tilsyn efter arbejdsskade med håndrundsav	22.11.2022
	Landsretten · Landsretssag om arbejdsulykke: Frifindelse af stilladsansvarlig og erstatningsansvar for arbejdsgiver	18.12.2020
	Landsretten · Arbejdsgiver dømt for gaffeltruck-ulykke: Manglende instruktion udelukkede ansvarsfrihed efter arbejdsmiljøloven § 83, stk. 3	19.06.2012
	Landsretten · Manglende sikring mod nedstyrtning ved tagarbejde: arbejdsgiver ikke fritaget for bødeansvar efter arbejdsmiljølovens § 83, stk. 3	20.12.2011
	Procesbevillingsnævnet · Fri proces meddelt til sag om arbejdsgiveransvar for arbejdsulykke ved tømning af lastbil	01.07.2026

§ 5 Arbejdsstedets indretning: faldulykker fra stillads, gangbro, stige og platform

Faldulykker er den talmæssigt dominerende sagstype, og praksis fra 2023-2025 tegner et konsistent billede: **kendte fysiske risici, der ikke er afhjulpet, koster ansvar** – jf. [arbejdsmiljøloven § 42, stk. 1](#) om arbejdsstedets indretning.

Afgørelse	Ulykkestype	Udfald	Bærende begrundelse
BS-56203/2023-VLR (9. jan. 2025)	Fald i stålkugler ved slyngrenser, ingen riste over grav	Ansvar	Skiltning og ad hoc-fejning ikke effektiv imødegåelse af kendt risiko
BS-16135/2024-VLR (14. apr. 2025)	Fald fra gangbro	Ansvar	Manglende kontrol og vedligehold
BS-12904/2022-VLR (7. maj 2025)	Fald fra loftsstige	Ansvar	Usikker arbejdsmetode
BS-11963/2022-ALB (1. mar. 2024)	Løs plade på egenfremstillet platform	Ansvar	Manglende kontrol og vedligeholdelse af arbejdsudstyr

Slyngrenser-sagen er den mest instruktive. Byretten i Herning fandt i [BS-13255/2020-HER](#), at der »næsten altid« lå stålkugler omkring maskinen, at flere ansatte havde været ved at falde, og at der ikke var riste over den 1 meter dybe grav mellem maskine og gulv. Vestre Landsret stadfæstede og formulerede normen skarpt:

Appellant A/S' skiltning, instruktioner og procedurer for fejning omkring slyngrenseren kan ikke anses for at have været tilstrækkelige til på effektiv måde at imødegå den nævnte risiko, og selskabet har derfor ikke levet op til sin pligt til at sørge for, at arbejdsstedet var indrettet sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt på uheldsdagen.

Nøgleordet er **effektiv** imødegåelse. Advarselsskiltet »glat« og en fejordning uden skriftlig procedure var ikke en effektiv foranstaltning, når arbejdsgiveren måtte forudse, at ansatte ikke altid ville være tilstrækkeligt opmærksomme.

I [BS-11963/2022-ALB](#) var det en plade på en selvbygget gangbro, hvis søm var rustet væk. Retten i Aalborg formulerede vedligeholdelsespligten som en del af ansvaret:

Det er sagsøgte, der som arbejdsgiver har ansvaret for, at arbejdet kan udføres fuldt sikkerhedsmæssigt forsvarligt, hvilket blandt andet indebærer kontrol og vedligeholdelse af arbejdsudstyret.

Strafferetligt er billedet det samme. I [SS-6433/2020-ALB](#) faldt en smed 3,5 meter fra en stige, der hverken var fastgjort, havde håndfæste 1 meter over adgangsniveauet eller skridsikring – opstillet på et epoxygulv dækket af slibestøv. Han havde aldrig fået instruktion i arbejde i højden. I [SS-6258/2020-ARH](#) stod en ansat på en wienerstige og borede i beton over hovedhøjde med begge hænder; han faldt og fik knust en nyre. Arbejdstilsynets tilsynsførende forklarede, at en wienerstige **aldrig** er egnet til tungt tohåndsarbejde – ansvaret for at stille et egnet hjælpemiddel til rådighed lå hos arbejdsgiveren, uanset at den ansatte var blevet bedt om ikke at bruge netop den stige.

LOV

[Arbejds miljøloven § 38, stk. 1](#)[Arbejds miljøloven § 42, stk. 1](#)[Arbejds miljøloven § 45, stk. 1](#)[Erstatningsansvarsloven § 1, stk. 1](#)

PRAKSIS	Landsretten · Arbejdsgiver fundet erstatningsansvarlig for faldulykke fra loftsstige grundet usikker arbejdsmetode	07.05.2025
	Landsretten · Arbejdsgiver fundet erstatningsansvarlig for faldulykke på grund af manglende kontrol med gangbro	14.04.2025
	Landsretten · Arbejdsgiver fundet erstatningsansvarlig for faldulykke ved slyngrenser grundet glat gulv og manglende afskærmning	09.01.2025
	Byretten · Arbejdsgiver dømt erstatningsansvarlig for faldulykke grundet mangelfuld vedligeholdelse af platform	01.03.2024
	Byretten · Arbejdsgiver ansvarspligtig for faldulykke forårsaget af jernkugler på gulv	24.10.2023
	Byretten · Bødestraf for overtrædelse af arbejdsmiljøloven ved brug af uegnet stige	20.08.2021
	Byretten · A/S dømt for overtrædelse af arbejdsmiljøloven efter fald fra stige	19.02.2021

§ 6 Løfte- og ergonomiske skader: Arbejdstilsynets 42-kg-praksis som culpanorm

Ergonomiske skader udgør en selvstændig sagsgruppe, hvor Arbejdstilsynets **administrative praksis** i praksis fungerer som en kvantitativ culpanorm. [AT-vejledningen om ergonomisk arbejdsmiljø](#) fastslår:

To- eller flerpersoners løft kan efter Arbejdstilsynets administrative praksis ikke erstatte brugen af egnede tekniske hjælpemidler.

Det er Arbejdstilsynets administrative praksis, at vægten af byrden ved topersoners løft ikke må udgøre mere end ca. 70 pct. af, hvad den enkelte ellers kunne løfte. Det vil sige, at to personer – i underarmsafstand og under i øvrigt fuldt optimale forhold – maksimalt må løfte 42 kg.

Denne grænse blev afgørende i **Kemp & Lauritzen-sagen**, [BS-46185/2021-HJO](#) (Retten i Hjørring, 9. januar 2024). En ventilationstekniker med 22 års erfaring løftede sammen med en kollega et **67 kg tungt brandspjæld** manuelt i underarmsafstand op i et hul i en væg og pådrog sig en akut supraspinatussenelæsjon. Løftet lå langt over 42 kg-grænsen. Retten lagde vægt på, at manuelle tunge løft var **fast kutyme** i firmaet:

Retten lægger til grund, at teknikerne selv skulle tilrettelægge udførelsen af arbejdet ved kunderne, at det ofte var nødvendigt for dem at finde kreative løsninger på de forskellige montagesteder, og at det var sædvanligt ved Kemp & Lauritzen A/S, at tunge løft af brandspjæld blev foretaget manuelt.

Konklusionen var entydig:

Kemp & Lauritzen A/S har derfor, som følge af uforsvarlig arbejdstilrettelæggelse og instruktion samt mangelfuldt tilsyn, pådraget sig erstatningsansvar for den skade, som overgik Sagsøger den 10. august 2020.

Egen skyld blev afvist – den skadelidte fulgte blot virksomhedens sædvanlige praksis. Erstatningen blev opgjort til **1.360.001,21 kr.**, sammensat af tabt arbejdsfortjeneste efter [erstatningsansvarsloven § 2](#), godtgørelse for svie og smerte efter [§ 3](#) (lovmaksimum 82.000 kr.) og et differencekrav for erhvervsevnetab efter [§ 5](#), jf. [§ 6](#), baseret på AES' afgørelse om 65 % erhvervsevnetab og 15 % varigt mén.

Dommen viser tre ting: (i) en **fast kutyme** for uforsvarlig arbejdsmetode er i sig selv ansvarspådragende – den dokumenterer netop, at tilsynet svigtede; (ii) Arbejdstilsynets kvantitative vejledningsgrænser fungerer som culpanorm i civile erstatningssager; og (iii) den tilskadekomne kan ikke bebrejdes at følge den praksis, arbejdsgiveren selv har etableret.

Samme normhenvisning findes i [bekendtgørelse om anvendelse af tekniske hjælpemidler § 8](#), hvorefter der ved anvendelse af tekniske hjælpemidler i fuldt omfang skal tages hensyn til arbejdsstillingen og øvrige ergonomiske forhold, samt i [bekendtgørelse om projekterendes og rådgiveres pligter § 7](#), der pålægger den projekterende at sørge for, at egnede tekniske hjælpemidler kan bruges ved håndtering af byrder.

LOV

[Arbejdsmiljøloven § 38, stk. 1](#)

[Arbejdsmiljøloven § 45, stk. 1](#)

[Erstatningsansvarsloven § 2](#)

[Erstatningsansvarsloven § 3](#)

[Erstatningsansvarsloven § 5](#)

[Erstatningsansvarsloven § 6](#)

PRAKSIS

Byretten · Kemp & Lauritzen A/S dømt erstatningsansvarlig for arbejdsulykke ved manuelt løft af 67 kg brandspjæld 09.01.2024

§ 7 Hvor grænsen går: frifindelsessagerne og deres fællestræk

Culpanormen er skærpet, men ikke objektiveret. Frifindelsessagerne har et tydeligt fællestræk: **den sædvanlige, ukomplicerede opgave uden en påviselig, afhjælpelig risiko.**

Østre Landsret frifandt i [BS-32946/2023-OLR](#) (17. marts 2025) arbejdsgiveren, efter at en medarbejder skar sig på en stålplade. Samme resultat i Retten i Hillerøds dom [BS-48469/2021-HBK](#), hvor en smed med næsten 40 års erfaring greb refleksmæssigt efter en glidende metalplade ved en pladesaks og fik et dybt snitsår i underarmen. Trods sagsøgerens anbringender om manglende afgratning, for korte handsker, manglende instruktion og manglende tilsyn frifandt retten:

Henset til arbejdsopgavens sædvanlige og ukomplicerede karakter og sagsøgers mangeårige erfaring med den konkrete arbejdsopgave sammenholdt med, at Arbejdstilsynet ikke har fundet anledning til at påtale den konkrete arbejdsgang, er det ikke godtgjort, at sagsøgte A/S har udvist ansvarspådragende adfærd.

Tre momenter bar frifindelsen:

- Opgaven var **sædvanlig og ukompliceret** for faggruppen.
- Arbejdstilsynet havde ikke påtalt den konkrete **arbejdsgang** (kun en generel nedstyrtningsfare, som blev afhjulpet).
- Der var ikke påvist en **konkret, afhjælpelig** risiko, som arbejdsgiveren burde have fjernet.

Sammenholdt med de fældende domme kan grænsen formuleres således: arbejdsgiveren hæfter for **systemfejl** (manglende hjælpemidler, manglende instruktion i den konkrete fremgangsmåde, uafhjulpede kendte risici, kutyme for uforsvarlige metoder) – men ikke for **øjeblikkelige refleksfejl** i en ellers forsvarligt tilrettelagt, rutinepræget arbejdsproces. Bevisbyrden for ansvarsgrundlaget påhviler den tilskadekomne, jf. også [BS-51472/2019-VLR](#), hvor stilladsentreprenøren blev frifundet, fordi det ikke var bevist, at stilladset var opført i strid med forskrifterne eller at tilsynspligten var forsømt.

Også kranfirmasagen [BS-25388/2021-ALB](#) hører hjemme her: kranføreren orienterede sig via rude og kamera, modtog klartegn og kunne ikke se chaufføren, der befandt sig på ladet i strid med sin arbejdsgivers instruks.

LOV

[Arbejds miljøloven § 38, stk. 1](#)

[Danske Lov § 3-19-2](#)

PRAKSIS

Landsretten · Arbejdsgiver frifundet for ansvar efter medarbejder skar sig på stålplade 17.03.2025

Landsretten · Landsretssag om arbejdsulykke: Frifindelse af stilladsansvarlig og erstatningsansvar for arbejdsgiver 18.12.2020

Byretten · Kranfirma frifundet for erstatningsansvar efter arbejdsulykke, da sagsøger handlede i strid med instruks 28.06.2023

Byretten · Arbejdsgiver frifundet for erstatningsansvar efter snitskade ved håndtering af metalplader 12.06.2023

§ 8 Afgrænsningen tjenstlig/privat og arbejdsgiver/grundejer

Arbejdsgiverens **særlige** omsorgspligt rækker kun så langt, som arbejdet gør. Uden for dette område bedømmes ansvaret efter almindelige regler – typisk grundejernormen.

Højesterets dom af 28. maj 2015 i [Sag 35/2014](#) er den principielle afgrænsning. En medarbejder på Fyens Stiftstidende gled på virksomhedens parkeringsplads 15 minutter før natholdets start, slog hovedet og var bevidstløs i 25 minutter. Flertallet (4 dommere) afviste at anvende den skærpede arbejdsgivernorm:

En arbejdsgiver har efter almindelige erstatningsregler en særlig pligt til at sørge for, at de ansatte kan færdes sikkert på områder, som benyttes under udførelsen af arbejdet. Denne særlige pligt for arbejdsgiveren kan efter vores

opfattelse ikke udstrækkes til et parkeringsareal, som ikke anvendes under udførelsen af arbejdet, og som ikke udgør en umiddelbar adgangsvej til virksomheden.

Ansaret blev derfor bedømt efter grundejernormen, og morgenens saltning plus den påbegyndte aftenglatførebekæmpelse var tilstrækkelig. Dommer Lene Pagter Kristensen dissenterede og ville pålægge en skærpet opmærksomhedspligt netop omkring de tidspunkter, hvor de ansatte samles.

Kriteriet er funktionelt: benyttes arealet *under* arbejdets udførelse, eller er det en umiddelbar adgangsvej? Er svaret nej, gælder alene den almindelige norm.

Samme funktionelle logik styrer arbejdsskadesikringslovens dækning af befordring. Højesteret fastslog i [BS-50886/2019-HJR](#), at en vikars kørsel i egen bil til et sygehusvikariat ikke var dækket, selv om det var en ansættelsesbetingelse at have bil og hun fik kørselsgodtgørelse – arbejdsgiveren havde ingen indflydelse på befordringen den pågældende dag. EU-Domstolens **Tyco-dom** (C-266/14) om arbejdstid kunne ikke overføres:

Direktivet regulerer ikke spørgsmål om arbejdsskadesikring, og der er hverken i arbejdsskadesikringsloven eller dens forarbejder eller i den nævnte bekendtgørelse holdepunkter for, at det skal have betydning for retten til erstatning mv. for arbejdsskade, om tilskadekomsten sker under forhold, der efter direktivet har karakter af arbejdstid.

Højesteret bekræftede linjen i [BS-60052/2024-HJR](#) af 5. november 2025: en ressourcepædagogs 15-20 minutters selvvalgte forberedelse hjemme ændrede ikke den efterfølgende kørsels karakter af almindelig pendling. Vestre Landsrets dom i samme sag, [BS-17001/2023-VLR](#), var afsagt med dissens.

Modsat er skader, der **sker under arbejdet**, dækket uanset den udløsende årsag. I [BS-51368/2022-HJR](#) besvimelede en lægestuderende under en patientundersøgelse og slog hovedet mod betongulvet. Højesteret anerkendte skaden som arbejdsskade efter [arbejdsskadesikringsloven § 5](#), jf. [§ 6](#):

As personskade – uanset årsagen til besvimelsen – må således henføres til hendes arbejde eller de forhold, det er foregået under, og der skal ikke foretages en sandsynlighedsvurdering af, om hun ville være kommet lige så slemt til skade, hvis den samme situation var opstået andre steder end på arbejdet.

LOV	Arbejdsmiljøloven § 16	Arbejdsskadesikringsloven § 4, stk. 3
	Arbejdsskadesikringsloven § 5	Arbejdsskadesikringsloven § 6
PRAKSIS	Højesteret · Pædagogs kørsel fra hjemmet efter forberedende hjemmearbejde ikke omfattet af arbejdsskadesikringsloven 05.11.2025 Højesteret · Anerkendelse af personskade som arbejdsskade ved besvimelse under udførelse af arbejde 11.10.2023 Højesteret · Befordring fra hjem til midlertidig arbejdsplads ikke anerkendt som arbejdsskade 10.02.2021 Højesteret · Højesterets afgrænsning mellem arbejdsgiveransvar og grundejeransvar ved faldulykke på parkeringsplads 28.05.2015 Landsretten · Vestre Landsrets dom om arbejdsskadesikring ved færdselsuheld under kørsel til arbejde efter kortvarigt hjemmearbejde 14.08.2024	

§ 9 Egen skyld, accept af risiko og lempelse efter EAL §§ 23-24

Egen skyld er den hyppigste indsigelse fra arbejdsgiversiden – og den mest sjældent succesfulde.

I [BS-56203/2023-VLR](#) gjorde arbejdsgiveren gældende, at medarbejderen kendte forholdene, at der var skiltet »glat«, og at han selv burde have fejlet. Landsretten afviste kort:

Appelindstævnte kan under de foreliggende omstændigheder ikke anses for at have udvist en egen skyld, der kan begrunde, at erstatningen skal bortfalde eller nedsættes.

Samme resultat i [BS-13255/2020-HER](#) og i [Kemp & Lauritzen-sagen](#), hvor retten fastslog, at den tilskadekomne ikke havde handlet så uforsigtigt, at der var grundlag for bortfald eller nedsættelse – han fulgte blot virksomhedens egen kutyme.

Rationalet er, at arbejdsgiveren netop skal indrette arbejdet, så almindelig uopmærksomhed ikke får katastrofale følger. I slyngrenser-sagen sagde landsretten det direkte: det »må have stået som en nærliggende mulighed« for arbejdsgiveren, at ansatte ikke altid ville være tilstrækkeligt opmærksomme. Egen skyld forudsætter derfor en kvalificeret afvigelse – typisk en bevidst tilsidesættelse af en klar og konkret instruks, som i [BS-25388/2021-ALB](#), hvor chaufføren gik op på ladet mellem to kranløft trods udtrykkelig instruks om det modsatte.

Fordelingen mellem arbejdsgiver og medarbejder reguleres af [erstatningsansvarsloven § 23](#):

Erstatning, som en arbejdsgiver har måttet udrede som følge af en arbejdstagers uforsvarlige adfærd, kan kun kræves betalt af denne i det omfang, det findes rimeligt under hensyn til den udviste skyld, arbejdstagerens stilling og omstændighederne i øvrigt.

Bestemmelsen – hvis hovedforarbejde er **betænkning nr. 352/1964 om arbejdsgiveres erstatningsansvar for ansattes skadegørende handlinger m.v.** – indebærer, at arbejdsgiverens regres mod den ansatte i praksis er stærkt begrænset. Efter § 23, stk. 2, kan arbejdstagerens ansvar over for skadelidte tilsvarende nedsættes eller bortfalde.

Den generelle lempelsesregel i [erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1](#) giver mulighed for nedsættelse eller bortfald, når ansvaret vil virke urimeligt tyngende, under hensyn bl.a. til skadens størrelse, ansvarets beskaffenhed, skadevolderens forhold og **foreliggende forsikringer**. Bestemmelsen anvendes restriktivt over for professionelle: i [BS-241/2017-HJR](#) afviste Højesteret lempelse, fordi handlingerne var foretaget som led i hvervet og på grund af »graden af den udviste uagtsomhed«. At bestemmelsen derimod har reel gennemslagskraft over for privatpersoner, ses af [BS-15705/2025-HJR](#) af 28. oktober 2025, hvor statens regreskrav for voldserstatning blev nedsat efter § 24.

Efter [§ 24, stk. 2](#) kan der endelig helt eller delvis ses bort fra skadelidtes medvirken – en regel, der understøtter den restriktive linje i egen skyld-vurderingen.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 23, stk. 1, 2	Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1, 2
PRAKSIS	Højesteret · Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24 Landsretten · Arbejdsgiver fundet erstatningsansvarlig for faldulykke ved slyngrenser grundet glat gulv og manglende afskærmning Byretten · Kemp & Lauritzen A/S dømt erstatningsansvarlig for arbejdsulykke ved manuelt løft af 67 kg brandspjæld Byretten · Arbejdsgiver ansvarspligtig for faldulykke forårsaget af jernkugler på gulv Byretten · Kranfirma frifundet for erstatningsansvar efter arbejdsulykke, da sagsøger handlede i strid med instruks	
		28.10.2025
		09.01.2025
		09.01.2024
		24.10.2023
		28.06.2023

§ 10 Forsikringens betydning: EAL § 19 og medarbejderens ansvarsfrihed

Forsikringsdækningen har direkte materiel betydning for, **hvem** der i sidste ende hæfter.

[Erstatningsansvarsloven § 19, stk. 3](#) bestemmer:

Har en arbejdstager forvoldt en skade, der er dækket af en tingsforsikring, en driftstabsforsikring eller arbejdsgiverens ansvarsforsikring, ifalder arbejdstageren ikke erstatningsansvar, medmindre skaden er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed.

Bestemmelsen fik afgørende betydning i [BS-2863/2010-VLR](#). Kollegaen, der havde løftet den tilskadekomnes ben og dermed forårsaget faldet, blev frifundet:

Da Appellant, tidligere Sagsøgte A/S er dækket af en erhvervsansvarsforsikring, og skaden ikke er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed, tiltrædes det, at Appellinstævnte 2, tidligere Sagsøgte ikke er erstatningsansvarlig for skaden jf. erstatningsansvarsloven § 19, stk. 3.

Landsretten fastslog samtidig, at arbejdsgiveren **heller ikke havde regres** mod kollegaen – frifindelsesbestemmelsen udelukker også arbejdsgiverens friholdelseskrav. Skadelidte kollega bar altså ikke selv risikoen, og arbejdsgiverens ansvarsforsikring bar tabet endeligt.

Strukturen er dermed:

- **Er der ansvarsforsikring, og er skaden ikke forsætlig eller groft uagtsom** → arbejdstageren er helt fri, og arbejdsgiveren (dvs. forsikringen) bærer tabet.
- **Er skaden forvoldt forsætligt eller groft uagtsomt** → arbejdstageren kan pålægges ansvar, men [§ 23, stk. 1](#) begrænser alligevel regressen til det »rimelige« under hensyn til den udviste skyld og arbejdstagerens stilling.

Den samme forsikringsbetragtning gennemsyrrer [erstatningsansvarsloven § 25](#) om forsikringsselskabers indbyrdes stilling. I [BS-63777/2024-HJR](#) fastslog Højesteret, at der skal kvalificeret uagtsomhed til at fravige hovedreglen om, at det forsikrede selskab bærer tabet – en betragtning, der ligeledes trækker i retning af, at arbejdsulykker i praksis afregnes mellem forsikringsselskaber, ikke mellem enkeltpersoner.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 19, stk. 3](#)

[Erstatningsansvarsloven § 23, stk. 1](#)

[Erstatningsansvarsloven § 25](#)

PRAKSIS **Landsretten** · Arbejdsgivers erstatningsansvar for personskade efter faldulykke under pause

06.06.2012

Arbejdsskadesikringsloven som primær ordning – ASL § 77 og § 11 regresforbuddet

Arbejdsskadesikringsloven er den **objektive grundforsikring**, som arbejdsgiverne finansierer.

[Arbejdsskadesikringsloven § 5](#) definerer arbejdsskaden som ulykke (§ 6) eller erhvervssygdom (§ 7), »der er en følge af arbejdet eller de forhold, det er foregået under«. Der kræves **ingen culpa**.

Det afgørende samspil med erstatningsretten fastlægges i [arbejdsskadesikringsloven § 77, stk. 1](#):

Ydelser i henhold til loven kan ikke danne grundlag for regreskrav mod en skadevolder, der har pådraget sig erstatningspligt over for tilskadekomne eller deres efterladte, jf. dog stk. 2 og § 10 a. Tilskadekomnes eller de efterladtes krav mod den erstatningsansvarlige nedsættes, i det omfang der er betalt eller er pligt til at betale ydelser til de pågældende efter denne lov.

Lovgivers egen forklaring af bestemmelsens funktion fremgår klart af forarbejderne til **lov nr. 2199 af 29. december 2020** (anmeldelse af arbejdsulykker, opdatering af kapitaliseringsfaktorer m.v.):

Det betyder, at arbejdsskadesikringsloven er primær i forhold til erstatningsansvar efter dansk rets almindelige regler om erstatning, herunder anden lovgivning, og at tilskadekomne altid kompenseres efter reglerne i arbejdsskadesikringsloven, der finansieres af arbejdsgiverne, uanset det ikke er arbejdsgiveren, men tredjemand, der er den ansvarlige skadevolder.

Den ansvarlige skadevolder er kun forpligtet til at betale eventuel differenceerstatning efter dansk rets almindelige regler om erstatning. Krav på differenceerstatning foreligger, når erstatningen udmålt efter erstatningsansvarsloven overstiger erstatningen udmålt efter arbejdsskadesikringsloven.

Undtagelserne fra regresforbuddet er to:

- **Produktansvar** – § 77, stk. 2, indsat ved samme lov med virkning fra 1. januar 2021, netop for at bringe dansk ret i overensstemmelse med EU-Domstolens dom af 21. december 2011 i sag C-495/10. Arbejdsskadeforsikringsselskaberne og Arbejdsmarkedets Erhvervssikring kan herefter rejse regreskrav mod producent eller mellemhandler.
- **Terrorskader** – § 10 a, hvor staten har regres mod ansvarlige skadevoldere.

Regresforbuddet er ikke uden grænser i den anden retning. Højesteret afviste i [BS-46420/2020-HJR](#) (23. august 2021, 3-2) med henvisning til, at Folketinget bevidst havde fjernet en foreslået § 29, stk. 3, at et ansvarsforsikringsselskab, der havde udbetalt tabt arbejdsfortjeneste, kunne indtræde i skadelidtes senere krav på **midlertidig** erhvervsevnetabserstatning:

Vi finder [...] at hverken arbejdsskadesikringslovens § 29, stk. 2, dennes analogi eller almindelige obligationsretlige regler kan føre til, at en skadevolder eller et ansvarsforsikringsselskab, der har udbetalt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, kan indtræde i skadelidtes krav på midlertidig erhvervsevnetabserstatning efter lovens § 17, stk. 3.

Kommende ændring: Ved lov af 17. december 2025 indsættes i [arbejdsskadesikringsloven § 31, stk. 1](#) et krav om mindst 3 dages fravær som betingelse for anmeldelsespligt (ikrafttræden 1. juli 2026). Ændringen er endnu ikke konsolideret i lovbekendtgørelsen.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 5](#)

[Arbejdsskadesikringsloven § 6](#)

[Arbejdsskadesikringsloven § 7](#)

[Arbejdsskadesikringsloven § 29, stk. 2](#)

[Arbejdsskadesikringsloven § 31, stk. 1](#)

[Arbejdsskadesikringsloven § 77, stk. 1, 2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets dom om ansvarsforsikringsselskabs manglende indtrædelsesret i midlertidig erhvervsevnetabserstatning

23.08.2021

§ 12 Differencekravet: hvornår, hvordan og hvor længe

Den tilskadekomne får **først** ydelser efter arbejdsskadesikringsloven (méngrad efter § 18, erhvervsevnetab efter §§ 17 og 17 a, årsløn efter § 24) og kan **derefter** rejse et supplerende differencekrav efter erstatningsansvarsloven, hvis culpa dokumenteres. Højesteret har afklaret alle led i denne kæde.

Forældelse. Kravet kan ikke forfølges, før arbejdsskadesagen er afgjort. Højesteret fastslog derfor i [Sag 96/2016](#) (24. maj 2017):

Højesteret finder, at der ikke er grundlag for at forstå forarbejderne til forældelsesloven således, at det var hensigten at forringe skadelidtes retsstilling i arbejdsskadesager [...] Højesteret tiltræder derfor, at den 5-årige forældelsesfrist for differencekrav i anledning af en arbejdsskade skal regnes fra den endelige afgørelse i arbejdsskadesagen.

Denne forudsætning har også processuel effekt: i [BS-11963/2022-ALB](#) blev arbejdsgiveren frifundet **for tiden** for kravet om tabt arbejdsfortjeneste, fordi AES endnu ikke havde truffet afgørelse om erhvervsevnetab – mens godtgørelsen for svie og smerte kunne pådømmes straks.

Skæringstidspunktet for tabt arbejdsfortjeneste. [Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 1](#) yder erstatning »indtil det tidspunkt, hvor det er muligt midlertidigt eller endeligt at skønne over skadelidtes fremtidige erhvervsevne«. Højesteret fastslog i [BS-4241/2022-HJR](#) (20. december 2022), at forpligtelsen ophører, når AES **på et forsvarligt grundlag** har foretaget et midlertidigt eller endeligt skøn over det varige erhvervsevnetab – og at dette også gælder ved en »delt« afgørelse efter [§ 17 a](#), hvor der tilkendes både aktuelt og varigt tab.

Dommene [BS-32003/2022-HJR](#) og [BS-43706/2022-HJR](#) (begge 20. september 2023) tilføjer, at også **skadevolderen selv** kan bringe forpligtelsen til ophør:

På den baggrund finder Højesteret, at X efter erstatningsansvarslovens § 2 kunne bringe forpligtelsen til at betale erstatning for tabt arbejdsfortjeneste til A til ophør ved på forsvarligt grundlag at udøve et rimeligt skøn over hans fremtidige (varige) erhvervsevnetab og udbetale erstatning i overensstemmelse hermed.

Der opstår altså ikke et »dækningshul«, når der sker en **reel udbetaling** på grundlag af et forsvarligt skøn.

Fradrag og egen skyld. [Sag 54/2011](#) og [Sag 253/2017](#) angår henholdsvis fradrag af midlertidig erhvervsevnetaberstatning i differencekravet og beregningen af differenceerstatning, når skadelidte **både** har udvist egen skyld og modtager ydelser efter arbejdsskadesikringsloven – jf. [ASL § 77](#) sammenholdt med [EAL § 5](#).

Bevis. Lægefaglige skøn i arbejdsskadesager skal som udgangspunkt indhentes fra Retslægerådet, ikke ved privat syn og skøn, jf. [BS-11578/2018-HJR](#). Retslægerådets vurdering var da også udslagsgivende i både Kemp & Lauritzen-sagen og slyngrenser-sagen.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 17, stk. 3](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 17a](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 77, stk. 1](#)[Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 1, 2](#)[Erstatningsansvarsloven § 5](#)[Erstatningsansvarsloven § 6](#)

PRAKSIS

Højesteret · Udbetaling af erhvervsevnetaberstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør i sag om arbejdsskade 20.09.2023

Højesteret · Udbetaling af erhvervsevnetaberstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør 20.09.2023

Højesteret · Højesterets afklaring af ophørstidspunkt for tabt arbejdsfortjeneste ved delte afgørelser om erhvervsevnetab 20.12.2022

Højesteret · Højesterets afgørelse om anvendelse af Retslægerådet frem for syn og skøn ved speciallægeundersøgelse i arbejdsskadesag 16.01.2019

Højesteret · Beregning af differenceerstatning ved egen skyld og arbejdsskadeyder 30.08.2018

Højesteret · Beregning af forældelsesfrist for differencekrav i arbejdsskadesager 24.05.2017

Højesteret · Fradrag af midlertidig erhvervsevnetaberstatning i differencekrav efter de dagældende regler i arbejdsskadesikringsloven 04.10.2012

Byretten · Arbejdsgiver dømt erstatningsansvarlig for faldulykke grundet mangelfuld vedligeholdelse af platform 01.03.2024

§ 13 Årsagssammenhæng, forudbestående lidelser og AES' forhandling

Arbejdsskadesagen ved Arbejdsmarkedets Erhvervssikring går forud for erstatningssagen og fastlægger de faktiske og medicinske præmisser, som civilretten typisk bygger på. Ankestyrelsens principafgørelser udgør her den administrative ramme.

Bevisbyrden påhviler den tilskadekomne. Ankestyrelsen opregner i principafgørelse 47-18 de elementer, der indgår:

Sikredes forklaring om, hvad der er sket, og hvornår det er sket. Er der søgt læge/behandler og hvornår er det sket. Hvad er der oplyst ved læge-/behandlerbesøgene om årsagen til besøgene. Er arbejdsgiver bekendt med hændelsen og/eller skaden. Er der vidneforklaringer, og hvornår er disse afgivet.

Forudbestående lidelser er ikke i sig selv en hindring for anerkendelse. Efter principafgørelse 61-19 er kravet, at belastningen skal være **egnet** til at forårsage forværringen:

Ved vurderingen af årsagssammenhæng mellem hændelsen/påvirkningen og forværringen indgår, om den tilskadekomne har været udsat for en belastning, som er egnet til at forårsage den beskrevne forværring. Det er ikke tilstrækkeligt, at der er tidsmæssig sammenhæng mellem hændelsen/påvirkningen og forværringen.

Højesteret har trukket den samme linje i [Sag 255/2015](#): selv hvor det ikke kunne bevises, at faldet havde forårsaget diskusprolapsen, var det tilstrækkeligt, at hændelsen gjorde en symptomfri lidelse **symptomgivende**:

Det forhold, at prolapsen blev symptomgivende, indebærer en forværring af hans forudbestående ryglidelse, idet han fik vedvarende rygmerter, blev uarbejdsdygtig i længere tid og blev opereret for prolapsen.

Principafgørelse 38-20 skærper kravene til oplysningsgrundlaget for hændelser fra 1. januar 2020 og fastslår samtidig, at en endelig diagnose ikke er en betingelse – smerter, der påvirker den daglige livsførelse, kan i sig selv udgøre en personskaade, jf. [arbejdsskadesikringsloven § 6, stk. 2](#).

Konkurrerende årsager. I asbestsagen [Sag 13/2015](#) (11. december 2015) havde en asbesteksponeret medarbejder tillige et tobaksforbrug på 20 pakkeår. Ankestyrelsen ville henføre 90 % af risikoen til rygning og nægte méngodtgørelse. Højesterets flertal anvendte princippet om at tage skadelidte, som han er:

Vi finder, at da A faktisk var ryger, skal der tages udgangspunkt i, at hans risiko for lungekræft [...] er blevet fordoblet fra 10 % til 20 % som følge af asbestpåvirkningen. Vi finder det herefter ikke godtgjort, at As lungekræft med overvejende sandsynlighed skyldes andre forhold end den asbestpåvirkning (arbejdsskaden), han har været udsat for.

Statistiske ætiologiske fraktioner kan altså ikke alene afkræfte formodningsreglen i [arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2](#).

Grænserne for anerkendelsen. Højesteret fastslog i [BS-58675/2024-HJR](#) (21. oktober 2025), at en **uhjemlet** anerkendelse af en arbejdsskade er ugyldig og skal annulleres – og at forsikringsselskabets passivitet ikke i sig selv udgør en særlig omstændighed, der hindrer tilsidesættelse. Omvendt kan tilskadekomne blive

tilbagebetalingspligtig, hvis ydelser modtages **mod bedre vidende**, jf. [BS-24019/2025-HJR](#) (8. januar 2026) om [arbejdsskadesikringsloven § 40 a, stk. 1, nr. 3](#).

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 5	Arbejdsskadesikringsloven § 6, stk. 1, 2
	Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2	Arbejdsskadesikringsloven § 40a, stk. 1
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om tilbagebetaling af erhvervsevnetabserstatning modtaget mod bedre vidende 08.01.2026 Højesteret · Ugyldighed af uhjemlet anerkendelse af arbejdsskade og betydningen af myndigheders passivitet 21.10.2025 Højesteret · Forværring af forudbestående ryglidelse anerkendt som arbejdsskade trods manglende bevis for direkte årsag til diskusprolaps 09.11.2016 Højesteret · Højesteretsdom om méngodtgørelse ved lungekræft: Samspil mellem asbestudsættelse og tobaksrygning 11.12.2015 Ankestyrelsen · Krav til oplysningsgrundlag ved anerkendelse af arbejdsskadeulykker og forværring af forudbestående sygdom (fra 2020) 01.01.2020 Ankestyrelsen · Anerkendelse af forværring af forudbestående sygdom som ulykke: Krav om egnethed og årsagssammenhæng 01.01.2019 Ankestyrelsen · Dokumentationskrav og bevisbedømmelse ved anerkendelse af ulykke som arbejdsskade 01.01.2018	

§ 14 Psykiske arbejdsskader og PTSD

Psykisk personskade er udtrykkeligt omfattet af ulykkesbegrebet. [Arbejdsskadesikringsloven § 6, stk. 2](#) fastslår:

Personskaden, jf. stk. 1, kan være fysisk eller psykisk og kan være varig eller forbigående. Det er ikke et krav, at personskaden medfører behov for behandling, eller at personskaden er blevet behandlet.

Erstatningsretligt gælder samme culpanorm som ved fysiske skader – men med arbejdsmiljølovens § 38 om **planlægning og tilrettelæggelse** som den centrale målestok, da psykiske arbejdsskader typisk udspringer af selve arbejdets organisering snarere end af en enkelt fysisk defekt.

Højesteret behandlede i [BS-32995/2025-HJR](#) (23. april 2026) en socialpædagogs krav mod Region Syddanmark om erstatning for **psykisk arbejdsskade pådraget på en psykiatrisk afdeling**. Sagen blev afgjort på grundlag af [arbejdsmiljøloven § 38, stk. 1 og 2](#), sammenholdt med [erstatningsansvarsloven § 1](#) og [arbejdsskadesikringsloven § 1](#). Henvisningen til § 38, **stk. 2** – om at anerkendte normer og standarder skal følges – er bemærkelsesværdig: den trækker Arbejdstilsynets normer for vold- og trusselsforebyggelse direkte ind i ansvarsvurderingen på det psykosociale område.

På det administrative plan viser [BS-18913/2023-HJR](#) (19. marts 2024) den praktiske betydning: en polititjenestemand med anerkendt PTSD, visiteret til fleksjob og på ledighedsydelse, blev nægtet **forskud** på erhvervsevnetabserstatning. Højesteret fastslog, at AES ikke var afskåret fra at yde forskud efter [arbejdsskadesikringsloven § 16](#), selv om skadelidte var omfattet af den midlertidige ordning i § 17 a:

Der er hverken i disse bestemmelser ordlyd eller forarbejder holdepunkter for, at arbejdsskadesikringslovens § 16, stk. 3, ikke kan anvendes i en situation, hvor den tilskadekomne modtager ledighedsydelse.

Sagen blev hjemvist til realitetsbehandling. Afgørelsen er praktisk vigtig, fordi PTSD-sager typisk har lange sagsforløb, hvor den tilskadekomne står uden dækning i årevis, indtil den endelige afgørelse foreligger.

LOV

[Arbejds miljøloven § 38, stk. 1, 2](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 6, stk. 2](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 16](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 17a](#)[Erstatningsansvarsloven § 1](#)

PRAKSIS **Højesteret** · Socialpædagog mod Region Syddanmark: Erstatning for psykisk arbejdsskade ved psykiatrisk afdeling 23.04.2026

Højesteret · Retten til forskud på erstatning for erhvervsevnetab ved modtagelse af ledighedsydelse 19.03.2024

§ 15 Strafansvaret efter arbejdsmiljøloven som spejl af civilretten

Arbejds miljølovens strafansvar løber parallelt med det civilretlige og bruges i praksis som **bevismæssig løftestang** i erstatningssagerne – en straffedom eller et strakspåbud dokumenterer typisk den tilsidesættelse, culpavurderingen bygger på.

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om arbejdsmiljø, sammenfatter systemet:

Arbejdsgiveren er efter arbejdsmiljøloven hovedansvarlig for virksomhedens arbejdsmiljø. Arbejdsgiveren er efter lovens kapitel 4 ansvarlig for at planlægge og tilrettelægge arbejdet, således at det kan udføres lovligt og sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, ligesom arbejdsgiveren gennem tilstrækkelig instruktion og effektivt tilsyn er ansvarlig for, at arbejdet også rent faktisk udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Arbejdsgiveren kan pålægges **objektivt individualansvar** efter [arbejds miljøloven § 83, stk. 1](#), men er straffri efter [§ 83, stk. 3](#), hvis alle pligterne efter lovens kapitel 4 er opfyldt. Netop dette spørgsmål afgør de fleste straffesager – og svaret falder som regel ud til ugunst for arbejdsgiveren, jf. [S-1630-11](#), [S-3589-11](#) og [SS-6433/2020-ALB](#).

Rigsadvokatmeddelelsen fastslår desuden en vigtig asymmetri, som understøtter den civilretlige linje om egen skyld:

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 1554 af 27. december 2019 [...], at ansatte, der kommer til skade ved en arbejdsulykke, ikke straffes. Ansatte, der ved en overtrædelse er årsag til, at en kollega kommer til skade, straffes ligeledes ikke.

Bødeniveauet er skærpet betydeligt. Efter Rigsadvokatmeddelelsens gennemgang gælder for materielle overtrædelser begået **den 1. juli 2025 eller senere** (jf. [lov nr. 340 af 3. april 2025](#)):

Overtrædelsestype	Grundbøde	Tillæg ved alvorlig personskade/død
Materiel overtrædelse	36.900 kr.	+ 73.800 kr. (2×)
Grov materiel overtrædelse	66.900 kr.	+ 133.800 kr. (2×)

Dertil differentieres efter virksomhedens størrelse, jf. [arbejds miljøloven § 82, stk. 6](#). Ved **lov nr. 302 af 24. februar 2026** er der desuden angivet et vejledende niveau for **fængselsstraf** til fysiske personer i virksomhedens ledelse ved særligt grove arbejdsmiljøovertrædelser.

Strafudmålingen i praksis illustreres af [S-2114-21](#) (60.000 kr., skærpet af personskade, over 100 ansatte og tidligere forstraffe) og [SS-6258/2020-ARH](#) (40.000 kr.). I [SS-6433/2020-ALB](#) blev en bøde på 120.000 kr. nedsat til 57.500 kr. som følge af lang sagsbehandlingstid, jf. [straffeloven § 82, nr. 13](#) – se tillige [SS-6433/2020-ALB \(skyldsdeld\)](#).

[Arbejds miljøloven § 82, stk. 1, 2, 6](#)

LOV	Arbejdsmiljøloven § 83, stk. 1, 3	Arbejdsmiljøloven § 86	Straffeloven § 82
PRAKSIS	Landsretten · Virksomhed dømt for manglende tilsyn efter arbejdsskade med håndbrandsav 22.11.2022 Landsretten · Arbejdsgiver dømt for gaffeltruck-ulykke: Manglende instruktion udelukkede ansvarsfrihed efter arbejdsmiljøloven § 83, stk. 3 19.06.2012 Landsretten · Manglende sikring mod nedstyrtning ved tagarbejde: arbejdsgiver ikke fritaget for bødeansvar efter arbejdsmiljølovens § 83, stk. 3 20.12.2011 Byretten · Bødestraf for overtrædelse af arbejdsmiljøloven ved brug af uegnet stige 20.08.2021 Byretten · Virksomhed tiltalt for overtrædelse af arbejdsmiljøloven efter alvorlig faldulykke fra defekt stige 21.04.2021 Byretten · A/S dømt for overtrædelse af arbejdsmiljøloven efter fald fra stige 19.02.2021		

§ 16 Sammenfatning – de bærende linjer i praksis

1. To spor, to logikker. Principalansvaret efter [Danske Lov 3-19-2](#) er en *hæftelse* for arbejdstagerens fejl over for tredjemand og forudsætter culpa hos den ansatte. Pligtansvaret over for egne ansatte er et *egenansvar* og forudsætter culpa hos arbejdsgiveren selv – bedømt efter arbejdsmiljølovens normer.

2. Arbejdsmiljøloven er culpanormen. [§ 38](#) (arbejdets udførelse), [§ 42](#) (arbejdsstedets indretning) og [§ 45](#) (tekniske hjælpemidler) – med deres stk. 2 om anerkendte normer og standarder – trækker Arbejdstilsynets vejledninger og administrative praksis ind i den erstatningsretlige bedømmelse. Grænsen på 42 kg ved topersoners løft er det klareste eksempel.

3. Effektivitetskravet. Skiltning, brugsanvisninger og generelle instrukser er ikke nok. Foranstaltningerne skal **effektivt** imødegå risikoen, og arbejdsgiveren skal føre opfølgende tilsyn med, at de virker efter deres hensigt – [BS-56203/2023-VLR](#) og [S-2114-21](#).

4. Erfaring og kutyme frikender ikke – de belaster. Medarbejderens erfaring fritager ikke for instruktionspligten, og en etableret kutyme for uforsvarlige metoder er selvstændigt bevis for tilsynssvigt – [Kemp & Lauritzen-sagen](#).

5. Grænsen for ansvaret. Frifindelse forudsætter, at opgaven var sædvanlig og ukompliceret, at Arbejdstilsynet ikke har påtalt arbejdsgangen, og at der ikke forelå en konkret, afhjælpelig risiko – [BS-48469/2021-HBK](#) og [BS-32946/2023-OLR](#).

6. Den funktionelle afgrænsning. Arbejdsgiverens skærpede pligt følger arbejdet, ikke matriklen. Uden for arbejdsudførelsens område gælder alene grundejernnormen – [Sag 35/2014](#).

7. Egen skyld er en snæver undtagelse. Der kræves en kvalificeret afvigelse – typisk bevidst tilsidesættelse af en klar, konkret instruks, jf. [BS-25388/2021-ALB](#). Almindelig uopmærksomhed er netop det, arbejdsgiveren skal indrette arbejdet efter.

8. Forsikringen bestemmer den endelige tabsplacering. [EAL § 19, stk. 3](#) friholder arbejdstageren, og [§ 23](#) begrænser arbejdsgiverens regres. I praksis afregnes arbejdsulykker mellem forsikringsselskaber.

9. Arbejdsskadesikringsloven er primær. [ASL § 77](#) afskærer regres (bortset fra produktansvar og terror) og henviser den ansvarlige skadevolder til alene at betale **differenceerstatning**. Forældelsesfristen løber først fra den endelige afgørelse i arbejdsskadesagen – [Sag 96/2016](#).

Praktisk køreplan for den tilskadekomne: (1) anmeldelse og AES-afgørelse om anerkendelse, méngrad ([ASL § 18](#)) og erhvervsevnetab ([§§ 17 og 17 a](#)) på grundlag af årslønningen ([§ 24](#)); (2) dokumentation af arbejdsgiverens

culpa – typisk via Arbejdstilsynets påbud, straffesag og AT-vejledningernes normer; (3) differencekrav efter [EAL §§ 1-6](#) med fradrag for ASL-ydelser, jf. [ASL § 77, stk. 1, 2. pkt.](#)

LOV

[Arbejdsmiljøloven § 38, stk. 1](#)
[Arbejdsmiljøloven § 42, stk. 1](#)
[Arbejdsmiljøloven § 45, stk. 1](#)
[Arbejdsskadesikringsloven § 17](#)
[Arbejdsskadesikringsloven § 18](#)
[Arbejdsskadesikringsloven § 77, stk. 1](#)
[Danske Lov § 3-19-2](#)
[Erstatningsansvarsloven § 19, stk. 3](#)
[Erstatningsansvarsloven § 23, stk. 1](#)

PRAKSIS

Højesteret · Beregning af forældelsesfrist for differencekrav i arbejdsskadesager 24.05.2017

Højesteret · Højesterets afgrænsning mellem arbejdsgiveransvar og grundejeransvar ved faldulykke på parkeringsplads 28.05.2015

Landsretten · Arbejdsgiver frifundet for ansvar efter medarbejder skar sig på stålplade 17.03.2025

Landsretten · Arbejdsgiver fundet erstatningsansvarlig for faldulykke ved slyngrenser grundet glat gulv og manglende afskærmning 09.01.2025

Landsretten · Virksomhed dømt for manglende tilsyn efter arbejdsskade med håndbrandsav 22.11.2022

Byretten · Kemp & Lauritzen A/S dømt erstatningsansvarlig for arbejdsulykke ved manuelt løft af 67 kg brandspjæld 09.01.2024

Byretten · Kranfirma frifundet for erstatningsansvar efter arbejdsulykke, da sagsøger handlede i strid med instruks 28.06.2023

Byretten · Arbejdsgiver frifundet for erstatningsansvar efter snitskade ved håndtering af metalplader 12.06.2023

REFERENCE Lovgrundlag

10 paragraffer

Arbejdsmiljøloven § 38	stk. 1	Arbejdsmiljøloven § 42	stk. 1
Arbejdsmiljøloven § 45	stk. 1	Arbejdsskadesikringsloven § 5	
Arbejdsskadesikringsloven § 77	stk. 1	Danske Lov § 3-19-2	
Erstatningsansvarsloven § 1		Erstatningsansvarsloven § 19	stk. 3
Erstatningsansvarsloven § 23	stk. 1	Erstatningsansvarsloven § 24	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

50 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

22

23.04.2026	Socialpædagog mod Region Syddanmark: Erstatning for psykisk arbejdsskade ved psykiatrisk afdeling	10713-12721
08.01.2026	Højesterets dom om tilbagebetaling af erhvervsevnetabserstatning modtaget mod bedre vidende	24019-2025
05.11.2025	Pædagogs kørsel fra hjemmet efter forberedende hjemmearbejde ikke omfattet af arbejdsskadesikringsloven	60052-2024
28.10.2025	Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24	15705-2025

21.10.2025	Ugyldighed af uhjemlet anerkendelse af arbejdsskade og betydningen af myndigheders passivitet	58675-2024
26.09.2025	Arbejdsgiveransvar ved livbådsøvelse: Manglende risikoreduktion ved frit fald fra boreplatform	62638-2024
19.03.2024	Retten til forskud på erstatning for erhvervsevnetab ved modtagelse af ledighedsydelse	bs-18913-2023-hjr
11.10.2023	Anerkendelse af personskade som arbejdsskade ved besvimelse under udførelse af arbejde	bs-51368-2022-hjr
20.09.2023	Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør i sag om arbejdsskade	bs-32003-2022-hjr
20.09.2023	Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør	bs-43706-2022-hjr
20.12.2022	Højesterets afklaring af ophørstidspunkt for tabt arbejdsfortjeneste ved delte afgørelser om erhvervsevnetab	bs-4241-2022-hjr
23.08.2021	Højesterets dom om ansvarsforsikringsselskabs manglende indtrædelsesret i midlertidig erhvervsevnetabserstatning	46420-2020
10.02.2021	Befordring fra hjem til midlertidig arbejdsplads ikke anerkendt som arbejdsskade	bs-50886-2019-hjr
04.02.2020	Arbejdsgivers erstatningsansvar for manglende instruktion om giftige gasser i fiskekutters lastrum	bs-27240-2019-hjr
20.01.2020	Afvisning af direkte anke til Højesteret i sag om principalansvar ved kranudlejning	bs-56853-2019-hjr
16.01.2019	Højesterets afgørelse om anvendelse af Retslægerådet frem for syn og skøn ved speciallægeundersøgelse i arbejdsskadesag	bs-11578-2018-hjr
30.08.2018	Beregning af differenceerstatning ved egen skyld og arbejdsskadeydelser	253-2017
24.05.2017	Beregning af forældelsesfrist for differencekrav i arbejdsskadesager	96-2016
09.11.2016	Forværring af forudbestående ryglidelse anerkendt som arbejdsskade trods manglende bevis for direkte årsag til diskusprolaps	255-2015
11.12.2015	Højesteretsdom om mén godtgørelse ved lungekræft: Samspil mellem asbestudsættelse og tobaksrygning	13-2015
28.05.2015	Højesterets afgrænsning mellem arbejdsgiveransvar og grundejeransvar ved faldulykke på parkeringsplads	35-2014
04.10.2012	Fradrag af midlertidig erhvervsevnetabserstatning i differencekrav efter de dagældende regler i arbejdsskadesikringsloven	54-2011
LANDSRET TEN · ANKEINSTANS		11
07.05.2025	Arbejdsgiver fundet erstatningsansvarlig for faldulykke fra loftsstige grundet usikker arbejdsmetode	9955-11647
14.04.2025	Arbejdsgiver fundet erstatningsansvarlig for faldulykke på grund af manglende kontrol med gangbro	9866-11543

17.03.2025	Arbejdsgiver frifundet for ansvar efter medarbejder skar sig på stålplade	10045-11765
09.01.2025	Arbejdsgiver fundet erstatningsansvarlig for faldulykke ved slyngrenser grundet glat gulv og manglende afskærmning	10243-12025
14.08.2024	Vestre Landsrets dom om arbejdsskadesikring ved færdselsuheld under kørsel til arbejde efter kortvarigt hjemmearbejde	9546-11122
22.11.2022	Virksomhed dømt for manglende tilsyn efter arbejdsskade med håndrundsav	S-2114-21
18.12.2020	Landsretssag om arbejdsulykke: Frifindelse af stilladsansvarlig og erstatningsansvar for arbejdsgiver	3860-4662
07.09.2020	Selskab ansvarlig for manglende faldsikring trods påstand om udlånt arbejdskraft til underentreprise	S-3691-19
19.06.2012	Arbejdsgiver dømt for gaffeltruck-ulykke: Manglende instruktion udelukkede ansvarsfrihed efter arbejdsmiljøloven § 83, stk. 3	S-3589-11
06.06.2012	Arbejdsgivers erstatningsansvar for personskade efter faldulykke under pause	2752-3277
20.12.2011	Manglende sikring mod nedstyrtning ved tagarbejde: arbejdsgiver ikke fritaget for bødeansvar efter arbejdsmiljølovens § 83, stk. 3	S-1630-11

BYRETTE · FØRSTE INSTANS

10

01.03.2024	Arbejdsgiver dømt erstatningsansvarlig for faldulykke grundet mangelfuld vedligeholdelse af platform	9830-11496
09.01.2024	Kemp & Lauritzen A/S dømt erstatningsansvarlig for arbejdsulykke ved manuelt løft af 67 kg brandspjæld	10260-12051
24.10.2023	Arbejdsgiver ansvarspligtig for faldulykke forårsaget af jernkugler på gulv	10074-11801
10.10.2023	Erstatningsansvar for arbejdsulykke ved kørsel med rullepallevogn på lager	10330-12141
28.06.2023	Kranfirma frifundet for erstatningsansvar efter arbejdsulykke, da sagsøger handlede i strid med instruks	9861-11538
12.06.2023	Arbejdsgiver frifundet for erstatningsansvar efter snitskade ved håndtering af metalplader	9995-11694
22.03.2023	Arbejdsgiveransvar for personskade ved livbådsøvelse på boreplatform	9559-11141
20.08.2021	Bødestraf for overtrædelse af arbejdsmiljøloven ved brug af uegnet stige	6199-7431
21.04.2021	Virksomhed tiltalt for overtrædelse af arbejdsmiljøloven efter alvorlig faldulykke fra defekt stige	6154-7374
19.02.2021	A/S dømt for overtrædelse af arbejdsmiljøloven efter fald fra stige	6154-7373

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

4

01.01.2020	Krav til oplysningsgrundlag ved anerkendelse af arbejdsskadeulykker og forværring af forudbestående sygdom (fra 2020)	38-20
01.01.2019	Anerkendelse af forværring af forudbestående sygdom som ulykke: Krav om egnethed og årsagssammenhæng	61-19

01.01.2018 Dokumentationskrav og bevisbedømmelse ved anerkendelse af ulykke som
arbejdsskade 47-18

01.01.1988 Dødsfald efter fald i smøregrov efter arbejdstid: Ikke omfattet af
arbejdsskadeforsikringsloven U-20-87

ARBEJDSMILJØKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 1

21.12.2019 Arbejdsgivers ansvar for påkørselssikring ved vejarbejde trods overholdelse af
vejregler

PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 1

03.12.2024 Taxachauffør pålagt afgift under aflevering af gangbesværet passager: Uenighed om
af- og pålæsning park-4662

PROCESBEVILLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 1

01.07.2026 Fri proces meddelt til sag om arbejdsgiveransvar for arbejdsulykke ved tømning af
lastbil 26/14772

02

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over børns erstatningsansvar (EAL § 24 a + forældrehæftelse)

Aldersafpasset culpa, billighedslempelse efter EAL § 24 a og forældrenes beløbsbegrænsede hæftelse

Version 2 · Opdateret 22. jul. 2026 · 16 afgørelser · 2004-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Dansk erstatningsret kender ingen lavalder: et barn under 15 år er efter [erstatningsansvarslovens § 24 a, 1. pkt.](#) erstatningspligtigt "efter samme regler som personer over denne alder", også selv om det ligger under den kriminelle lavalder på 15 år. Til gengæld modificeres ansvaret ad to veje – en aldersafpasset culpavurdering, hvor barnet måles mod, hvad man kan forvente af et barn på samme alder og udviklingstrin, og en billighedsregel i § 24 a, 2. pkt., der kan nedsætte erstatningen eller lade den bortfalde helt. Over for forældrene gælder to selvstændige spor: den objektive, men beløbsbegrænsede hæftelse på indtil 7.500 kr. pr. skadegørende handling efter [hæftelseslovens § 1](#), og det almindelige culpaansvar for svigtende tilsyn, der ikke er beløbsbegrænset. Praksis viser, at de fleste sager i dag afgøres enten på culpatrinnet (nævnspraksis om børns leg) eller på lempelsestrinnet (Højesterets regresssager mod mindreårige skadevoldere).

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01 Der er ingen nedre aldersgrænse for erstatningsansvar: et barn under 15 år er erstatningspligtigt efter samme regler som voksne, jf. EAL § 24 a, 1. pkt. – den kriminelle lavalder på 15 år har ingen erstatningsretlig betydning.
- 02 Efter retspraksis, som gengivet i forarbejderne til forældrehæftelsesloven, ligger den faktiske nedre grænse for, hvornår børn pålægges ansvar, formentlig omkring 4-5 år.
- 03 Culpavurderingen af et barn under 15 år foretages ikke mod en voksen målestok, men mod hvordan et barn på samme alder normalt må antages at handle.
- 04 Almindelig, alderssvarende leg udløser ikke ansvar: at et barn løber rundt om et hjørne i en skolegård eller vil lege med en hund er efter nævnspraksis normal adfærd, selv når det fører til alvorlig personskade.
- 05 Billighedsreglen i EAL § 24 a, 2. pkt., er en social-humanitær sikkerhedsventil, hvor der navnlig lægges vægt på forholdet mellem skadevolderens og skadelidtes evne til at bære tabet og udsigten til at få skaden godtgjort hos andre – typisk en familieansvarsforsikring.

- 06** Ved groft uagtsom, forsikringsdækket skadeforvoldelse har Højesteret lempet en 14-årigs ansvar for en brandskade på 7,4 mio. kr. til 250.000 kr. med renter først fra skadevolderens fyldte 24. år, og tillagt det relative forhold mellem skadens størrelse og erstatningsbeløbet mindre vægt.
- 07** Ved forsætlig vold begået af en 12-årig mod en lærer lod Højesteret statens regreskrav bortfalde fuldstændigt efter § 24 a, 2. pkt., under henvisning til skadevolderens forhold og manglende betalingsevne.
- 08** Når barnets eget ansvar bortfalder, bortfalder forældremyndighedsindehaverens hæftelse efter hæftelseslovens § 1, stk. 1, som konsekvens – hæftelsen er accessorisk til barnets culpaansvar.
- 09** Passivitet er som udgangspunkt ikke ansvarspådragende: en person bliver ikke erstatningsansvarlig ved at undlade at forhindre en skade, som en anden forvolder, og overtrædelse af beredskabslovens handlepligt begrunder ikke i sig selv civilretligt ansvar.
- 10** Forældrenes hæftelse efter hæftelseslovens § 1 er objektiv, men forudsætter at barnet selv er ansvarligt efter culpapreglen, at barnet er hjemmeboende, og at der er tale om skader forvoldt af et barn under forældremyndighed.
- 11** Beløbsgrænsen på 7.500 kr. gælder pr. skadegørende handling og pr. barn – flere skader ved én handling giver kun ét beløb, mens flere handlinger under samme forløb kan udløse flere beløb.
- 12** Forældrenes selvstændige culpaansvar for svigtende tilsyn er ikke beløbsbegrænset, men bedømmes lempeligt, og der findes efter forarbejderne ikke praksis for at pålægge forældre ansvar for dårlig eller mangelfuld opdragelse generelt.
- 13** En familieansvarsforsikring dækker efter forsikringsaftalelovens § 19, stk. 1, også forsætligt forvoldte skader, når skadevolderen var under 14 år på handlingstidspunktet – grænsen på 14 år følger forsikringsretten, ikke erstatningsretten.
- 14** Staten yder offererstatning, selv om skadevolderen er under 15 år, og indtræder efter offererstatningslovens § 17, stk. 1, i skadelidtes krav – regressporet er derfor den praktisk vigtigste kilde til domspraksis om børns erstatningsansvar.
- 15** Den generelle lempelsesregel i EAL § 24, stk. 1, anvendes tilsvarende over for unge skadevoldere over lavalderen, og Højesteret har i 2025 i to sager nedsat statens regreskrav for voldserstatning yderligere.

§ 1 Ingen erstatningsretlig lavalder – § 24 a, 1. pkt., og forholdet til den kriminelle lavalder

Udgangspunktet er skarpt og ubetinget. [Erstatningsansvarslovens § 24 a](#) lyder:

Barn under 15 år er erstatningspligtigt for skadegørende handlinger efter samme regler som personer over denne alder. Dog kan erstatningen nedsættes eller endog helt bortfalde, for så vidt det findes billigt på grund af manglende

udvikling hos barnet, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt, derunder navnlig forholdet mellem den skadegørende og den skadelidendes evne til at bære tabet og udsigten til, at skaden kan fås godtgjort hos andre.

Bestemmelsen er ikke ny ret. Den blev indsat i erstatningsansvarsloven ved følgeloven til værgemålsloven fra 1995 med ikrafttræden den 1. januar 1997, og lov-historikken beskriver ændringen sådan, at "reglerne om børn under 15 års erstatningsansvar overføres fra myndighedsloven til erstatningsansvarsloven uden indholdsmæssig ændring, således at myndighedsloven fremover alene indeholder regler om forældre og børn". Ældre praksis om myndighedslovens tilsvarende regel er derfor fortsat relevant ved fortolkningen. De almindelige bemærkninger til følgeloven henviser i øvrigt generelt til Myndighedslovsudvalgets betænkning nr. 1247/1993 om værgemål.

Den erstatningsretlige og den strafferetlige lavalder følger ikke hinanden. Et barn under 15 år kan ikke straffes, men kan uden videre pålægges et fuldt erstatningsansvar. Det slås fast i forarbejderne til forældrehæftelsesloven, [L 96 \(2008-09\)](#), pkt. 2.2:

Det erstatningsretlige udgangspunkt er, at børn ifalder selvstændigt erstatningsansvar for deres skadegørende handlinger på samme grundlag som andre, jf. erstatningsansvarslovens § 24 a. Også ved skader forvoldt af børn skal det således vurderes, om barnet har handlet culpøst, og om de øvrige erstatningsbetingelser, herunder årsagssammenhæng og adækvans, er opfyldt.

Samme sted anføres, at der efter retspraksis findes en faktisk nedre grænse:

Af retspraksis fremgår det, at der er en nedre aldersgrænse for, hvornår børn pålægges ansvar. Grænsen ligger formentlig omkring 4-5 år.

At lavalderen er uden betydning for erstatningen, afspejles også i offererstatningsordningen.

[Rigsadvokatmeddelelsen om vejledning af forurettede mv.](#) fastslår, at der ydes erstatning fra staten, "selv om skadevolderen er under 15 år eller utilregnelig" – og staten indtræder derefter i kravet mod barnet efter [offererstatningslovens § 17, stk. 1](#). Det er netop dette regresspor, der frembringer hovedparten af den offentliggjorte domspraksis om børns erstatningsansvar.

Over for forældrene løber to selvstændige spor, som ikke må sammenblandes: den objektive, beløbsbegrænsede hæftelse efter [hæftelseslovens § 1, stk. 1](#), og det almindelige culpaansvar for svigtende tilsyn, der ikke er beløbsbegrænset. Den strafferetlige og socialretlige håndtering af mindreårige lovovertrædere ligger uden for denne oversigt og behandles i [ungdomskriminalitetsnaevn](#).

LOV

Erstatningsansvarsloven § 24a

Lov om hæftelse for børns erstatningsansvar og om skærpet erstatningsansvar for anstiftere og ledere af opløb § 1, stk. 1

Offererstatningsloven § 17, stk. 1

Den aldersafpassede culpavurdering – barnet måles mod jævnaldrende, ikke mod en voksen

§ 2

Selv om ansvarsgrundlaget formelt er det samme som for voksne, er målestokken en anden. Forarbejderne til [L 96 \(2008-09\)](#) beskriver den gældende praksis således:

Når det drejer sig om et barn under 15 år, foretages der ved vurderingen af, om barnet har handlet culpøst, i praksis ikke en sammenligning med, hvad der for en voksen må anses for at være anerkendt handlemåde, men culpavurderingen foretages i forhold til, hvordan et barn på samme alder normalt må antages at handle.

Denne målestok er i praksis afgørende – i mange sager falder kravet allerede på culpatrinnet, så billighedsreglen i 2. pkt. slet ikke kommer i spil. Det ses tydeligst i Ankenævnet for Forsikrings praksis, hvor spørgsmålet om barnets ansvar afgøres som forudsætning for dækning under en familieansvarsforsikring.

I kendelse [104641](#) var et barn under 10 år kommet løbende rundt om et hjørne ved et cykelskur i en skolegård og stødt frontalt ind i et ældre barn, der pådrog sig en blowout-fraktur ved venstre øjenhule, blev opereret og fik anerkendt et varigt mén på 5 %. Ansvarsforsikringen afviste erstatningsansvar som hændeligt uheld, og nævnet nægtede retshjælpsdækning til en retssag med den begrundelse, at

At barn 2 løb rundt om en bygning i en skolegård må anses som en almindelig adfærd af et barn på den alder.

Nævnet tog dermed ikke stilling til den beviskonflikt om, hvorvidt det skadelidte barn gik eller løb, fordi spørgsmålet allerede faldt på den generelle vurdering af alderssvarende adfærd. Selskabet havde i sagen formuleret prøven skarpt: "Kun hvis det skadeforvoldende barn har opført sig anderledes og mere uforsigtigt end det typiske barn med tilsvarende alder, bliver barnet erstatningsansvarlig." Klagernes advokat påberåbte sig i sagen bl.a. **U.1991.274 H**, hvor to børn blev fundet erstatningsansvarlige for en væltet mindesten under spejderleg, samt nævnets kendelser 100047 og 102037 om bevismæssig tvivl.

Samme linje ses i kendelse [98946](#), hvor et 5-årigt barn under boldleg i en have trådte på en hunds bagpote, så akillessenen blev revet over, og dyrlægeregningerne løb op i 50.000-60.000 kr. Nævnet fandt intet ansvarsgrundlag:

Nævnet har blandt andet lagt vægt på, at barnet udviste en normal og naturlig handling ved at ville lege med hunden i haven.

Afgørelsen illustrerer også, at aldersgrænsen ikke er en fritagelsesgrund i sig selv: nævnet bemærkede, at forsikringens udvidede dækning for skader forvoldt af børn under 5 år (hvor ansvaret alene falder bort på grund af alderen) ikke kunne anvendes, fordi handlingen slet ikke var erstatningspådragende – uanset alderen. I den ældre kendelse [79640](#) afviste nævnet tilsvarende dækning for en ansvarsskade forvoldt af en 6-årig datter på en hest.

Mønstret er, at almindelig leg, løb og ubehjælpssomhed hos små børn ikke er culpøst, selv når skaden bliver alvorlig. Skadens størrelse indgår ikke i culpavurderingen – det er handlingens farlighed set fra et jævndrende barns synsvinkel, der er afgørende. Den generelle culpælære uden for denne aldersdimension behandles i [culpaansvar-uden-for-kontrakt](#).

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 24a](#)

PRAKSIS

Ankenævnet for Forsikring · Afslag på retshjælpsdækning: Barns løben rundt om hjørne i skolegård anset som almindelig adfærd – ikke erstatningspådragende (Ankenævnet for Forsikring sag 104641) 08.04.2026

Ankenævnet for Forsikring · Barns erstatningsansvar for skade på hund under leg i haven 29.03.2023

Ankenævnet for Forsikring · Afvisning af dækning for ansvarsskade forvoldt af 6-årig datter på en hest 14.11.2011

Billighedslempelsen i § 24 a, 2. pkt. – kriterierne og deres indbyrdes

§ 3 vægt

Er culpa først statueret, forskydes tyngdepunktet til 2. pkt. Bestemmelsen opregner fire vurderingsfaktorer: manglende udvikling hos barnet, handlingens beskaffenhed, omstændighederne i øvrigt og – fremhævet som de navnlig relevante – forholdet mellem skadevolderens og skadelidtes evne til at bære tabet samt udsigten til, at skaden kan fås godtgjort hos andre.

Den ledende afgørelse om nedsættelse er Højesterets dom i [Sag 99/2018](#). En dengang 14-årig, A, tændte ild i papir i en affaldscontainer, der stod op ad en skolebygning, og sikrede røgudvikling ved at holde låget på klem med pinde. Ilden bredte sig til facaden og tagkonstruktionen, og Gjensidige Forsikring udbetalte ca. 7,4 mio. kr. til skolen og rejste regreskrav mod A og mod en jævnaldrende kammerat, B, der havde overværet forløbet.

Højesteret fandt, at handlingen selv for en 14-årig indebar en indlysende fare for brandspredning, og at skaden derfor var forvoldt ved grov uagtsomhed. B blev derimod frifundet, idet Højesteret fastslog det almindelige udgangspunkt om passivitet:

Højesteret finder, at en person som udgangspunkt ikke bliver erstatningsansvarlig ved at undlade at foretage en handling, som kunne have forhindret eller begrænset en skade, som er forvoldt af en anden.

Ved lempelsen efter § 24 a beskrev flertallet reglen som en social-humanitær sikkerhedsventil og lagde vægt på, at skaden var forsikringsdækket, at A ikke havde handlet forsætligt, og at gælden realistisk skulle kunne afvikles inden for en overskuelig årrække med en normal indtægt efter uddannelse:

Efter en samlet vurdering finder vi herefter, at erstatningen (regreskravet) passende kan nedsættes til 250.000 kr. med forrentning fra den 15. maj 2022. Vi har ved den samlede vurdering i den foreliggende sag, hvor skadevolder som nævnt ikke har forvoldt de betydelige skader på skolen forsætligt, og hvor disse skader er dækket af en forsikring, tillagt det relative forhold mellem skadens størrelse og erstatningsbeløbet mindre vægt.

Fire dommere ville nedsætte til 500.000 kr. med rente fra skadevolderens fyldte 24. år og lagde større vægt på handlingens farlighed og skadens omfang end på den fremtidige betalingsevne. Instansforløbet illustrerer spændet i vurderingen:

Instans	Erstatning for A	Udfald for B
Retten i Glostrup	500.000 kr.	Frifundet
Østre Landsret	1.000.000 kr.	Frifundet
Højesteret	250.000 kr. (rente fra 15. maj 2022)	Frifundet

To forhold har generel betydning. For det første anvendes forrentningen som et selvstændigt lempelsesinstrument: renten løb først fra det tidspunkt, hvor skadevolderen fyldte 24 år. For det andet fastslår dommen, at overtrædelse af handlepligten i [beredskabslovens § 39](#) ikke i sig selv begrunder civilretligt erstatningsansvar for den, der blot var til stede.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 19, stk. 2](#)[Erstatningsansvarsloven § 24a](#)[Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1](#)

PRAKSIS

Højesteret · Lempelse af erstatningsansvar for 14-årig ved brandstiftelse og spørgsmålet om passivitet 09.09.2019 som ansvarsgrundlag

Fuldt bortfald ved forsætlig vold fra et yngre barn –

§ 4 BS-1971/2023-HJR

Hvor Sag 99/2018 angik nedsættelse, angår Højesterets dom af 2. november 2023 i [BS-1971/2023-HJR](#) det fulde bortfald. Sagen udsprang af et overfald begået af en 12-årig elev i en specialklasse mod en skolelærer. Erstatningsnævnet havde udbetalt erstatning til læreren, og staten søgte derefter regres mod barnet efter [offererstatningslovens § 17](#) samt mod moderen som forældremyndighedsindehaver efter [hæftelseslovens § 1, stk. 1](#).

Højesteret lod statens regreskrav mod den 12-årige bortfalde på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne, jf. [erstatningsansvarslovens § 24 a](#) sammenholdt med [§ 24, stk. 1](#). Dommen viser, at forsæt ikke i sig selv afskærer lempelse efter 2. pkt.: hvor Sag 99/2018 udtrykkeligt tillagde det vægt, at skaden ikke var forvoldt forsætligt, kan barnets lave alder, dets manglende udvikling og fuldstændige mangel på betalingsevne føre til bortfald, selv når handlingen er forsætlig vold.

Sagens principielle karakter fremgår af, at Procesbevillingsnævnet den 20. december 2022 meddelte 3.-instansbevilling under j.nr. [22/09688](#) netop med henblik på fortolkningen af erstatningsansvarslovens § 24 a – og med udtrykkelig inddragelse af både offererstatningslovens § 17, stk. 1, og hæftelseslovens § 1.

Det centrale afsmitningspunkt er accessorieteten: forældrehæftelsen forudsætter, at barnet selv er erstatningsansvarligt efter culpereglen. Når barnets ansvar bortfalder efter § 24 a, 2. pkt., mister hæftelseskravet mod forældremyndighedsindehaveren sit grundlag og bortfalder som konsekvens. Det er en væsentlig begrænsning af den kriminalpræventive virkning, som forældrehæftelsen skulle have – netop i den gruppe af meget belastede sager, hvor loven blev tænkt.

Dommen har praktisk betydning ud over regressporet. Vold mod ansatte i skoler, dagtilbud og bosteder dækkes i vidt omfang af den lovpligtige voldsskadeforsikring, og [Vejledning om voldsskadeforsikring](#) understreger, at "lov om erstatningsansvars udmålingsregler og den almindelige erstatningsrets regler om f.eks. lempelse af erstatningsansvaret som følge af egen skyld mv. samt objektive ansvarsfrihedsgrunde såsom nødværge mv. finder anvendelse for erstatning efter voldsskadeforsikringen", og at forsikringen dækker, uanset om skadevolderen må anses for utilregnelig. Selve udmålingen af de enkelte personskadeposter behandles i [svie-og-smerte](#), [varigt-men-mengradserstatning](#), [tabt-arbejdsfortjeneste](#) og [erhvervsevnetab](#).

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 24a](#)
[Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1](#)

[Lov om hæftelse for børns erstatningsansvar og om skærpet erstatningsansvar for anstiftere og ledere af opløb § 1, stk. 1](#)

[Offererstatningsloven § 17, stk. 1](#)

PRAKSIS

Højesteret · Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne 02.11.2023

Procesbevillingsnævnet · 3.-instansbevilling: Fuldt bortfald af 12-årig elev i specialklassens erstatningsansvar for overfald på skolelærer – fortolkning af erstatningsansvarslovens § 24 a 20.12.2022

Grænsefladen opad: den generelle lempelsesregel i § 24 over for unge skadevoldere

§ 5

Fyllder skadevolderen 15 år, ophører § 24 a, men lempelsesbehovet gør det ikke. Så anvendes den generelle regel i [erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1](#), hvorefter erstatningsansvar kan nedsættes eller bortfalde, "når ansvaret vil virke urimeligt tyngende for den erstatningsansvarlige, eller når ganske særlige omstændigheder i øvrigt gør det rimeligt", under hensyn til bl.a. skadens størrelse, ansvarets beskaffenhed, skadevolderens forhold, skadelidtes interesse og foreliggende forsikringer.

Højesteret har i 2025 afsagt to domme, der begge nedsætter statens regreskrav for voldserstatning over for unge skadevoldere:

Afgørelse	Dato	Tema
BS-15705/2025-HJR	28. oktober 2025	Nedsættelse af statens regreskrav efter EAL § 24, stk. 1, i sag om vold, ulovlig tvang og vidnetrusler
BS-21903/2025-HJR	5. december 2025	Yderligere lempelse efter et voldeligt skub med omfattende følger

Begge sager er ført til Højesteret på 3.-instansbevilling – jf. Procesbevillingsnævnets afgørelser [24/27813](#) af 5. marts 2025 og [25/05339](#) af 31. marts 2025 – hvilket i sig selv markerer, at niveauet for lempelse af statens regreskrav mod unge skadevoldere har været retligt uafklaret.

Underinstanserne har længe anvendt § 24 i samme spor. I [BS-8531/2019-HER](#) behandlede Retten i Herning et regreskrav efter en voldsepisode med spørgsmål om solidarisk ansvar, årsagssammenhæng og lempelse efter § 24, og i den ældre dom [BS-82/2004-SON](#) blev skadevolderen helt frifundet for regreskravet under anvendelse af den dagældende § 24.

Omvendt viser [SS-5157/2024-FRB](#), at unge lige over lavalderen fuldt ud kan pålægges betydelige erstatningsbyrder under adhæsiionsprocessen: en 15-årig blev dømt for medvirken til grov vold med døden til følge og skulle betale 124.204,25 kr., hvoraf 49.204,25 kr. udgjorde begravelsesudgifter og 75.000 kr. godtgørelse efter [erstatningsansvarslovens § 26 a](#) – nedsat fra det påståede beløb med den begrundelse, at han alene var fundet skyldig i medvirken. Godtgørelsesniveauet efter § 26 behandles nærmere i [tortgodtgoerelse](#).

Endelig indeholder [§ 24, stk. 2](#) en tilsvarende adgang til helt eller delvis at se bort fra skadelidtes medvirken. Bestemmelsen har selvstændig betydning, når det er barnet, der er skadelidt, og hvis egen risikoadfærd ellers ville føre til nedsættelse af erstatningen.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1, 2	Offererstatningsloven § 17, stk. 2
PRAKSIS	Højesteret · Yderligere lempelse af statens regreskrav efter et voldeligt skub med omfattende følger (Erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1)	05.12.2025
	Højesteret · Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24	28.10.2025
	Byretten · 15-årig idømt 3 års fængsel for medvirken til grov vold med døden til følge efter knivdrab i Brønshøj	13.11.2024
	Byretten · Regreskrav efter Vold og Erstatningsansvarslovens Lempelsesregel	23.10.2019
	Byretten · Frifindelse i sag om regreskrav efter vold mod [f]	06.10.2004
	Procesbevillingsnævnet · Procesbevillingsnævnet meddelte 3.-instansbevilling om nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24	31.03.2025
	Procesbevillingsnævnet · Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om lempelse af regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24	05.03.2025

§ 6 Forældrehæftelsen: objektiv, accessorisk og begrænset til 7.500 kr. pr. skadegørende handling

Hæftelseslovens § 1 lyder:

Stk. 1. Den, der har forældremyndighed over et hjemmeboende barn, hæfter umiddelbart over for skadelidte for skader, som barnet er erstatningsansvarlig for efter den almindelige erstatningsregel, med indtil 7.500 kr. for hver skadegørende handling eller undladelse.

Stk. 2. Er der fælles forældremyndighed, hæfter de, der har forældremyndigheden, solidarisk for det i stk. 1 nævnte beløb.

Reglen blev indført ved [LOV nr 363 af 13/05/2009](#) med ikrafttræden 1. juli 2009 og gælder kun for skader forvoldt efter dette tidspunkt. Beløbsgrænsen er ikke indeksreguleret og har derfor stået uændret på 7.500 kr. siden 2009.

Formålet var kriminalpræventivt, ikke reparativt. Af [L 96 \(2008-09\)](#) fremgår:

Regeringen ønsker at øge forældres tilskyndelse til aktivt at påtage sig et ansvar for, at deres børn ikke begår lovovertrædelser og forvolder skade.

Lovforslaget bygger på Ungdomskommissionens deludtalelse fra september 2008, der er optrykt som bilag til [Betænkning nr. 1508/2009 om indsatsen mod ungdomskriminalitet](#). Kommissionen forkastede udtrykkeligt både et objektivt strafansvar, et ubegrænset objektivt erstatningsansvar, et skærpet culpaansvar med omvendt bevisbyrde og et fuldt hæftelsesansvar, jf. [betænkningens s. 583](#) og [s. 600](#), hvor det beløbsbegrænsede hæftelsesansvar beskrives som "en slags 'selvrisiko-regel'". Et mindretal på syv medlemmer advarede mod ordningen som potentielt kriminalitetsfremmende i de mest belastede familier, jf. [s. 617](#). Justitsministeriet forhøjede beløbet fra kommissionsflertallets forslag på 5.000 kr. til 7.500 kr.

De specielle bemærkninger til § 1 afgrænser hæftelsen præcist:

- **Objektiv, men accessorisk.** "Forældremyndighedsindehavernes ansvar er objektivt i den forstand, at det udløses, uanset om vedkommende selv kan bebrejdes, at den pågældende skade er sket." Til gengæld gælder hæftelsen "kun, hvis et ansvar kunne gøres gældende mod det skadevoldende barn, men det er ikke en betingelse, at barnets ansvar er fastslået ved dom eller forlig".
- **Kun culpaansvar.** Bestemmelsen "omfatter ikke tilfælde, hvor barnet er erstatningsansvarligt på andet grundlag end culpareglen, f.eks. lovregler om objektivt ansvar i særlige situationer".
- **Hjemmeboende.** Barnet anses for hjemmeboende, når det har folkeregisteradresse hos en eller begge forældremyndighedsindehavere, "medmindre barnet er anbragt uden for hjemmet (eksempelvis hos plejeforældre, der ikke har overtaget forældremyndigheden, eller på døgninstitution) eller klart er flyttet hjemmefra". Hæftelsen gælder derimod uanset hvor og hvornår skaden sker – også under skolelejrter eller ophold hos den anden forælder.
- **Ingen nedre aldersgrænse, øvre grænse ved myndighed.** Hæftelsen gælder børn under 18 år, der ikke har indgået ægteskab; "der gælder ikke nogen mindste aldersgrænse i forhold til barnet, men i praksis vil børn under 4-5 år formentlig ikke kunne blive erstatningsansvarlige".

Afgrænsningen af "én skadegørende handling" illustreres direkte i forarbejderne:

Hvis en mindreårig f.eks. i forbindelse med gadeuroligheder både forvolder personskade med et stenkast og forvolder tingsskade ved at sætte ild til en bil, vil der være tale om to skadegørende handlinger, således at forældremyndighedens indehaver hæfter med indtil 7.500 kr. for hver skade. Hvis én bil i en række af biler antændes, og ilden breder sig og forårsager skade på de øvrige biler, vil der derimod være tale om én skadegørende handling, således at forældrenes hæftelse er begrænset til 7.500 kr. i alt.

Ved overtrædelse af straffebestemmelser kan der "normalt tages udgangspunkt i, om der er foretaget et eller flere strafbare forhold". Hæftelsen gælder desuden pr. barn: "Er en skade forvoldt af to søskende i forening, hæfter forældrene således for i alt 15.000 kr."

Endelig kan selve hæftelsen lempes. Forarbejderne henviser udtrykkeligt til, at hæftelsesansvaret "vil kunne nedsættes eller helt bortfalde efter den almindelige lempelsesregel i erstatningsansvarslovens § 24". Dertil kommer den accessoriske begrænsning, som [BS-1971/2023-HJR](#) demonstrerer: bortfalder barnets ansvar efter § 24 a, 2. pkt., falder hæftelsen med.

Bemærk endelig, at kravet mod forældrene ikke kan behandles under adhæsiionsprocessen sammen med straffesagen mod barnet – de dagældende regler giver efter forarbejderne "ikke mulighed for, at der under straffesagen også kan tages stilling til ofrets krav mod andre end gerningsmanden". Skadelidte må derfor selv forfølge kravet civilt, typisk under småsagsprocessen.

LOV

Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1

LoV om hæftelse for børns erstatningsansvar og om skærpet erstatningsansvar for anstiftere og ledere af opløb § 1, stk. 1, 2

PRAKSIS **Højesteret** · Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne 02.11.2023

§ 7 Forældrenes selvstændige culpaansvar for svigtende tilsyn – uden beløbsloft, men med lempelig bedømmelse

Hæftelsesloven berører ikke det almindelige deliktansvar. Af forarbejderne til [L 96 \(2008-09\)](#) fremgår udtrykkeligt, at bestemmelsen ikke berører "forældremyndighedsindehaverens eventuelle erstatningsansvar efter culpaeglen eller i medfør af anden lovgivning", og at forælderen "f.eks. fortsat vil kunne være erstatningsansvarlig for det fulde skadesbeløb, hvis vedkommende har tilsidesat en pligt til at føre et rimeligt tilsyn med barnet, og denne tilsidesættelse har været årsag eller medvirkende årsag til, at barnet forvoldt den pågældende skade".

Dette spor er altså ikke beløbsbegrænset – men det er til gengæld snævert. Forarbejderne beskriver gældende ret sådan:

Efter gældende ret hæfter forældre ikke for deres børns skadegørende handlinger. Forældre kan derimod ifalde et selvstændigt erstatningsansvar for skader forvoldt af deres børn, hvis forældrenes adfærd i sig selv er ansvarspådragende i forhold til barnets skadegørende handling. Da der er tale om et selvstændigt ansvar for forældrene, er ansvaret ikke betinget af, at der (også) er grundlag for at pålægge det skadevoldende barn ansvar, men ansvaret forudsætter, at forældrene har handlet culpøst.

Tilsynspligten påhviler ikke kun forældre, men også skoler, daginstitutioner, bedsteforældre og andre, der har barnet i deres varetægt. To praktisk vigtige begrænsninger fremhæves:

Tilsynspligtens udstrækning varierer bl.a. efter barnets alder. I praksis er der sjældent grundlag for at gøre erstatningsansvar gældende over for forældrene, hvis barnet er mere end 10-11 år, og generelt er der tale om en lempelig culpavurdering af forældrenes adfærd.

og

Efter retspraksis er forældrenes erstatningsansvar knyttet til, om de i den konkrete situation har ført et rimeligt tilsyn med barnet. Der foreligger derimod ikke retspraksis, hvorefter forældre anses for erstatningsansvarlige under henvisning til dårlig eller mangelfuld opdragelse generelt.

Det er netop denne kombination – et fuldt, men praktisk sjældent realiseret tilsynsansvar – der begrundede hæftelsesreglen. Ungdomskommissionen fremhævede i [Betænkning nr. 1508/2009, s. 595](#), at et præsumptionsansvar heller ikke kunne anbefales, og på [s. 588](#), at et skærpet forældreansvar rummede risiko for øget kontrol og overvågning af børn samt for, at forældre og børn ville få en fælles interesse i, at forholdene ikke blev opdaget.

I praksis vil et tilsynsansvar typisk aktualiseres, hvor forældre har givet et mindre barn adgang til et farligt redskab (fyrværkeri, våben, tændstikker) uden instruktion, eller hvor de har forholdt sig passive over for et kendt og konkret risikomønster. Den nærmere culpabedømmelse af forældrenes egen adfærd som almindeligt deliktansvar behandles i [culpaansvar-uden-for-kontrakt](#).

LOV

Lov om hæftelse for børns erstatningsansvar og om skærpet erstatningsansvar for anstiftere og ledere af opløb § 1, stk. 1

§ 8 Samspillet med familie- og ansvarsforsikring – 14-årsgrænsen i forsikringsaftaleloven

Forsikringsforholdene er i praksis afgørende – både for om kravet overhovedet gennemføres, og for lempelsen efter § 24 a, 2. pkt., hvor "udsigten til, at skaden kan fås godtgjort hos andre" er et udtrykkeligt kriterium.

Udgangspunktet er, at skadelidtes egen tings- eller driftstabsforsikring udelukker erstatningsansvar, jf. [erstatningsansvarslovens § 19, stk. 1](#) – dog ikke, hvis skaden er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed, jf. [§ 19, stk. 2, nr. 1](#). Offentlige selvforsikrere er efter [§ 20](#) stillet, som om forsikring var tegnet. Har skadelidtes selskab udbetalt, indtræder det i kravet efter [§ 22, stk. 1](#) – men ved person-, ulykkes- og livsforsikring har selskabet efter [§ 22, stk. 2](#) intet krav mod den ansvarlige. Den indbyrdes fordeling mellem barnet og de hæftende forældre sker efter [§ 25](#) og [stk. 2](#).

Afgørende for børnesagerne er dog forsikringsaftaleloven. Efter [§ 18, stk. 1](#) mister den sikrede sit krav mod selskabet ved forsætlig fremkaldelse af forsikringsbegivenheden – men [§ 19, stk. 1](#) fastslår, at § 18 "ikke finder anvendelse, når den sikrede var under 14 år". Forarbejderne til L 96 udmønter konsekvensen:

Bestemmelsen indebærer, at en familieansvarsforsikring også dækker skader, som er forvoldt forsætligt, hvis skadevolderen er under 14 år på handlingstidspunktet. Dette gælder uanset karakteren af den ansvarspådragende

handling og således også ved eksempelvis hærværk, som barnet ville ifalde et strafansvar for, hvis vedkommende havde været over den kriminelle lavalder.

Begrundelsen er ifølge forarbejderne, at "det med mindre børns ansvar kan være vanskeligt at skelne mellem skade, der forvoldes med vilje, og skade, der skyldes tankeløshed". Resultatet er en skarp forsikringsretlig tærskel ved 14 år, som ikke må forveksles med hverken den erstatningsretlige (ingen) eller den strafferetlige (15 år) aldersgrænse. Netop dette samspil var temaet i Ankenævnet for Forsikrings kendelse [98128](#) om en forsætlig skade forvoldt af en 14-årig, hvor nævnet tog stilling til ansvarsforsikringens dækning efter [forsikringsaftalelovens § 18](#) og [§ 19, stk. 2](#) sammenholdt med statens regres efter [offererstatningslovens § 17](#).

En almindelig familieforsikring omfatter efter forarbejderne forsikringstageren samt hjemmeboende børn og udeboende børn under 21 år, der ikke lever i fast parforhold eller selv har børn boende. Mange policer indeholder desuden udvidede dækninger, som kan træde i stedet for et manglende retligt ansvar – fx dækning af skader forvoldt af børn under 5 år, hvor ansvarsfriheden alene skyldes alderen, eller gæstebudsdækning. Kendelse [98946](#) viser dog, at disse udvidelser ikke hjælper, når handlingen slet ikke ville være ansvarspådragende for nogen aldersgruppe.

Endelig bemærkes, at hæftelsen efter hæftelsesloven kan være forsikringsdækket. Ungdomskommissionen overvejede et forbud mod at forsikre sig mod forældrehæftelsen, men anbefalede det ikke, jf. lovforslagets pkt. 4.1.5, bl.a. fordi det i praksis ikke ville kunne hindre tegning hos udenlandske selskaber.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 19, stk. 1](#)[Erstatningsansvarsloven § 22, stk. 1](#)[Erstatningsansvarsloven § 25, stk. 1](#)[Forsikringsaftaleloven § 18, stk. 1](#)[Forsikringsaftaleloven § 19, stk. 1](#)

PRAKSIS

Ankenævnet for Forsikring · Barns erstatningsansvar for skade på hund under leg i haven

29.03.2023

Ankenævnet for Forsikring · Afgørelse om forsætlig skade forvoldt af 14-årig: If Skadeforsikring

16.11.2022

Regressporet: Erstatningsnævnet, statens indtræden efter § 9 offererstatningslovens § 17 og den forvaltningsretlige ramme

Fordi børn sjældent har midler, og fordi skadelidte typisk får dækket sit tab hos staten eller et forsikringsselskab, opstår spørgsmålet om barnets ansvar i praksis oftest først som et regreskrav. [Offererstatningslovens § 17, stk. 1](#) bestemmer:

Staten indtræder, i det omfang der ydes erstatning, i skadelidtes krav mod skadevolderen.

[Rigsadvokatmeddelelsen om vejledning af forurettede mv.](#) præciserer, at erstatning ydes, "selv om skadevolderen er ukendt eller ikke kan findes", og at den ydes, "selv om skadevolderen er under 15 år eller utilregnelig" – også ved den begrænsede tingsskadedækning. Politiet har pligt til at vejlede forurettede om ordningen, og krav op til 3.500 kr. behandles efter lempeligere regler. Behandlingen af selve straffesagen mod den unge – herunder henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet – følger [Rigsadvokatmeddelelsen om behandlingen af sager mod unge lovovertrædere](#).

At statens indtræden er afledt og ikke selvstændig har betydning for skadevolderens retsstilling. I [BS-41492/2019-HJR](#) tog Højesteret stilling til prøvelsesretten i regressager efter offererstatningsloven og til årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder. Skadevolderen – og dermed også et barn og dets forældre –

er ikke bundet af Erstatningsnævnets vurdering, men kan under regressagen få prøvet både ansvarsgrundlaget, kausaliteten og udmålingen. Både [BS-1971/2023-HJR](#) og de to 2025-domme [BS-15705/2025-HJR](#) og [BS-21903/2025-HJR](#) er netop udslag heraf.

Et paralleltema kendes fra kommunernes regres for sygedagpenge. [Vejledning om regres for sygedagpenge](#) understreger, at regres er fakultativt, men at lighedsgrundsætningen forudsætter, at ensartede sager behandles ens, og at der kan tages hensyn til, "om kravet står i rimeligt forhold til de udgifter, der er forbundet med at gøre kravet gældende". Det samme proportionalitetshensyn er relevant, når staten overvejer regres mod et barn uden betalingsevne.

Den forvaltningsretlige side af Erstatningsnævnets sagsbehandling er behandlet af Folketingets Ombudsmand. I [FOB 2021-29](#) udtalte ombudsmanden, at nævnet bevarer ansvaret for sagsbehandlingstiden, også når det har anmodet en anden myndighed om en udtalelse, og at nævnet om nødvendigt skal fastsætte en ny svarfrist over for borgeren og gøre opmærksom på, at det er nævnets ansvar, at sagen behandles inden for rimelig tid. I den ældre sag [om afslag på voldsoffererstatning og myndighedens manglende oplysning af sagen](#) kritiserede ombudsmanden nævnets sagsoplysning og vejledning, hvorefter nævnet genoptog sagen og tilkendte erstatning. Statens subsidiære erstatning til ofret som sådan behandles i [voldsoffer-erstatning](#).

LOV	Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1	Offererstatningsloven § 17, stk. 1, 2
PRAKSIS	Højesteret · Yderligere lempelse af statens regreskrav efter et voldeligt skub med omfattende følger (Erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1) 05.12.2025 Højesteret · Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24 28.10.2025 Højesteret · Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne 02.11.2023 Højesteret · Højesterets dom om prøvelsesret i regressager efter offererstatningsloven og årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder 14.05.2020	

Sammenfatning: prøvelsen i fire trin og de faktorer der reelt afgør udfaldet

§ 10

Praksis kan sammenfattes i en fast prøvelsesrækkefølge:

- Har barnet handlet culpøst målt mod jævnaldrende?** Er svaret nej – som ved almindelig leg i skolegården i [104641](#) eller ved et 5-årigt barns leg med en hund i [98946](#) – falder både barnets ansvar og forældrenes hæftelse bort, og skadens alvor ændrer intet.
- Er de øvrige erstatningsbetingelser opfyldt?** Årsagssammenhæng, adækvans og økonomisk tab bedømmes som for voksne. Alvorlige psykiske følger hos en voksen skadelidt kan være en adækvat følge af et barns voldshandling.
- Skal ansvaret lempes efter § 24 a, 2. pkt.?** Her ligger tyngdepunktet. Vægtige faktorer er barnets alder og udvikling, skyldgraden, om skaden er forsikringsdækket, og navnlig skadevolderens realistiske betalingsevne. Ved groft uagtksom, forsikringsdækket skadeforvoldelse blev et krav på ca. 7,4 mio. kr. i [Sag 99/2018](#) nedsat til 250.000 kr. med udskudt forrentning; ved forsætlig vold fra en 12-årig uden betalingsevne bortfaldt kravet helt i [BS-1971/2023-HJR](#).
- Hvad kan kræves af forældrene?** Op til 7.500 kr. pr. skadegørende handling pr. barn efter [hæftelseslovens § 1](#) – solidarisk ved fælles forældremyndighed, accessorisk til barnets culpaansvar og selv lempeligt efter §

24. Derudover kun et eventuelt selvstændigt tilsynsansvar, som efter forarbejderne sjældent statueres over for børn på mere end 10-11 år.

Tre gennemgående træk fortjener at fremhæves. For det **første** er der en asymmetri mellem lovgivers præventive ambition og retspraksis' resultat: forældrehæftelsen blev indført for at ansvarliggøre forældre, men falder bort netop i de tunge sager, hvor barnets eget ansvar lempes helt væk. For det **andet** anvendes forrentningstidspunktet som et selvstændigt lempelsesinstrument, så gælden først begynder at vokse, når skadevolderen har en realistisk indtægt. For det **tredje** er 14-årsgrænsen i [forsikringsaftalelovens § 19, stk. 1](#) ofte mere afgørende for det praktiske udfald end selve erstatningsreglerne, fordi den bestemmer, om en familieansvarsforsikring dækker en forsætlig skade – og dermed om der overhovedet er "udsigt til, at skaden kan fås godtgjort hos andre" i § 24 a's forstand.

Retsstillingen er stabil på lovniveau: der er ingen vedtagne, men endnu ikke konsoliderede ændringer til hverken erstatningsansvarsloven eller hæftelsesloven, og beløbsgrænsen på 7.500 kr. er hverken indeksreguleret eller ændret siden 2009. Til gengæld er udmålingsniveauet for lempelse i bevægelse: Højesteret har inden for ca. to år truffet tre principielle afgørelser om lempelse af statens regreskrav mod unge og mindreårige skadevoldere, alle efter 3.-instansbevilling fra Procesbevillingsnævnet.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 24a](#)[Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1](#)[Forsikringsaftaleloven § 19, stk. 1](#)[Lov om hæftelse for børns erstatningsansvar og om skærpet erstatningsansvar for anstiftere og ledere af opløb § 1, stk. 1](#)

PRAKSIS	Højesteret · Yderligere lempelse af statens regreskrav efter et voldeligt skub med omfattende følger (Erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1)	05.12.2025
	Højesteret · Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24	28.10.2025
	Højesteret · Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne	02.11.2023
	Højesteret · Lempelse af erstatningsansvar for 14-årig ved brandstiftelse og spørgsmålet om passivitet som ansvarsgrundlag	09.09.2019
	Ankenævnet for Forsikring · Afslag på retshjælpsdækning: Barns løben rundt om hjørne i skolegård anset som almindelig adfærd – ikke erstatningspådragende (Ankenævnet for Forsikring sag 104641)	08.04.2026
	Ankenævnet for Forsikring · Barns erstatningsansvar for skade på hund under leg i haven	29.03.2023

REFERENCE **Lovgrundlag**

5 paragraffer

Erstatningsansvarsloven § 24a	Erstatningsansvarsloven § 24 stk. 1, 2
Forsikringsaftaleloven § 19 stk. 1	Lov om hæftelse for børns erstatningsansvar og om skærpet erstatningsansvar for anstiftere og ledere af opløb § 1 stk. 1
Offererstatningsloven § 17 stk. 1	

MATERIALE **Citerede afgørelser**

16 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

5

05.12.2025	Yderligere lempelse af statens regreskrav efter et voldeligt skub med omfattende følger (Erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1)	21903-2025
28.10.2025	Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24	15705-2025
02.11.2023	Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne	bs-1971-2023-hjr
14.05.2020	Højesterets dom om prøvelsesret i regressager efter offererstatningsloven og årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder	bs-41492-2019-hjr
09.09.2019	Lempelse af erstatningsansvar for 14-årig ved brandstiftelse og spørgsmålet om passivitet som ansvarsgrundlag	99-2018-- og-160-2018

BYRETTEEN · FØRSTE INSTANS

3

13.11.2024	15-årig idømt 3 års fængsel for medvirken til grov vold med døden til følge efter knivdrab i Brønshøj	9784-11436
23.10.2019	Regreskrav efter Vold og Erstatningsansvarslovens Lempelsesregel	9406-10932
06.10.2004	Frifindelse i sag om regreskrav efter vold mod [f]	4971-5990

ANKENÆVNET FOR FORSIKRING · NÆVN / KLAGEINSTANS

4

08.04.2026	Afslag på retshjælpsdækning: Barns løben rundt om hjørne i skolegård anset som almindelig adfærd – ikke erstatningspådragende (Ankenævnet for Forsikring sag 104641)	104641
29.03.2023	Barns erstatningsansvar for skade på hund under leg i haven	98946
16.11.2022	Afgørelse om forsætlig skade forvoldt af 14-årig: If Skadeforsikring	98128
14.11.2011	Afvisning af dækning for ansvarsskade forvoldt af 6-årig datter på en hest	79640

PROCESBEVILLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

3

31.03.2025	Procesbevillingsnævnet meddelte 3.-instansbevilling om nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24	25/05339
05.03.2025	Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om lempelse af regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24	24/27813
20.12.2022	3.-instansbevilling: Fuldt bortfald af 12-årig elev i specialklasses erstatningsansvar for overfald på skolelærer – fortolkning af erstatningsansvarslovens § 24 a	22/09688

PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

1

13.12.2024	Fastholdelse af kontrolafgift for handicapbus parkeret i zone med standsningsforbud	park-5990
------------	---	-----------

Betænkning nr. 1508 om indsatsen mod ungdomskriminalitet

nr. 1508 · 2009 · Justitsministeriet

03

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over erhvervsevnetab (EAL § 5 + ASL § 17)

EAL § 5 og ASL §§ 17-17 a – beregning, bagatelgrænse, fleksjob og samspilsregler

Version 2 · Opdateret 26. jun. 2026 · 24 afgørelser · 2003-2026

[Læs online](#)**INTRODUKTION**

Erstatning for tab af erhvervsevne kompenserer det varige indtægtstab, der opstår, når en personskade varigt nedsætter skadelidtes evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde. Området reguleres af to parallelle regelsæt: erstatningsansvarsloven (EAL) § 5, der dækker personskader generelt (herunder fritidsskader og skader med ansvarlig skadevolder), og arbejdsskadesikringslovens (ASL) §§ 17 og 17 a, der dækker anerkendte arbejdsskader. Begge regelsæt opererer med en nedre grænse på 15 pct. for erstatning, men Højesteret har i en markant praksisændring i 2024-2026 fastslået, at den reelle bagatelgrænse i ASL-sager er 5 pct. – er der tale om et klart og varigt tab over 5 pct., tilkendes erstatning svarende til mindst 15 pct. 2024-reformen (lov nr. 1541 af 12/12/2023) har grundlæggende ændret ASL's beregningsmodel med ny trinvis fastsættelse i 10-procentpoints spring, ny årslønsberegning og indførelse af uddannelsesgodtgørelse med 100 pct. erstatningsniveau.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Der ydes ikke erstatning for erhvervsevnetab under 15 pct. efter EAL § 5, stk. 3, og ASL § 17, stk. 1, men i ASL-sager er den reelle bagatelgrænse 5 pct. – et klart og varigt tab på 5 pct. eller derover udløser erstatning svarende til mindst 15 pct. (UfR 2024.2853 H, UfR 2025.1185 H og BS-33630/2025-HJR).
- 02** EAL fastsætter erhvervsevnetabsprocenten på en glidende skala, mens ASL efter 2024-reformen fastsætter i trinvis spring: 15, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90 eller 100 pct.
- 03** I ASL beregnes erhvervsevnetabet som forskellen mellem indtjeningsevnen før skaden (den opregulerede årsløn, jf. § 24) og indtjeningsevnen efter skaden, opgjort på afgørelsestidspunktet.
- 04** Ved fuldstændigt erhvervsevnetab udgør den løbende erstatning efter ASL 83 pct. af årslønnen – og 100 pct. for tilskadekomne, der har gennemført en uddannelse med uddannelsesgodtgørelse efter § 18 a.
- 05** For tilskadekomne i fleksjob eller visiteret til fleksjob fastsættes erhvervsevnetabet efter ASL § 17 a som forskellen mellem den opregulerede årsløn og ledighedsydelsen eller fleksjobindtjeningen (løn + kommunalt tilskud).

- 06** Midlertidig afgørelse træffes efter ASL § 17, stk. 5, og § 17 a, stk. 6, når den erhvervsmæssige situation ikke er endeligt afklaret – og kapitalisering af erstatningen er udelukket ved midlertidige afgørelser, jf. § 27, stk. 1.
- 07** Erstatning for tab af erhvervsevne under 50 pct. kapitaliseres normalt efter § 27, stk. 1; over 50 pct. kan kun den del, der svarer til op til 50 pct., kapitaliseres efter anmodning, jf. § 27, stk. 2.
- 08** Ved afrunding af erhvervsevnetabsprocenten i samspil med fradrag for konkurrerende årsager har landsretten anerkendt Ankestyrelsens praksis om at afrunde det samlede tab inden fradrag – men 2024-reformen ændrer dette fremadrettet, så fradrag skal ske før afrunding.
- 09** Arbejdsskadeydelser skal fratrækkes i det fulde erstatningskrav efter EAL § 5, inden der sker nedsættelse for skadelidtes egen skyld (Sag 253/2017, Højesteret 2018).
- 10** Et ansvarsforsikringsselskab, der har udbetalt tabt arbejdsfortjeneste, kan ikke indtræde i skadelidtes krav på midlertidig erhvervsevnetaberstatning efter ASL (BS-46420/2020-HJR, flertal 3-2).
- 11** Skadevolder kan bringe forpligtelsen til at betale tabt arbejdsfortjeneste til ophør ved på forsvarligt grundlag at udøve et rimeligt skøn over det varige erhvervsevnetab og udbetale erstatning i overensstemmelse hermed – også i sager med dobbelt dækning under EAL og ASL.
- 12** Genoptagelse af erhvervsevnetab inden for ASL's 5-årsfrist kræver alene, at der er sket væsentlige ændringer i de helbredsmæssige eller erhvervsmæssige forhold – der skal ikke foretages årsagsvurdering allerede ved genoptagelsesbeslutningen.
- 13** Administrativ genoptagelse af en arbejdsskadesag medfører en ny 3-årig tillægsfrist for forældelse, forudsat at kravet ikke allerede var forældet på tidspunktet for genoptagelsesansøgningen.
- 14** Årsløn for deltidsansatte fastsættes som udgangspunkt efter den faktiske deltidsindkomst; skønsmæssig fastsættelse efter en fiktiv fuldtidsindkomst forudsætter, at tilskadekomne godtgør, at deltidsansættelsen var af midlertidig karakter.

§ 1 Lovgrundlaget – to parallelle regelsæt om erhvervsevnetab

Erstatning for tab af erhvervsevne kompenserer det varige indtægtstab, der opstår, når en personskade varigt nedsætter evnen til at skaffe sig arbejdsindtægt. To parallelle regelsæt dækker området:

Erstatningsansvarsloven (EAL) § 5 gælder ved personskader med en ansvarlig skadevolder – typisk trafikskader, fritidsskader, patientskader og voldsskader. Erhvervsevnetabsprocenten fastsættes på en **glidende skala** (1 pct., 2 pct., osv.), og der ydes ikke erstatning, hvis tabet er under 15 pct., jf. [EAL § 5, stk. 3](#). Erstatningen beregnes som en kapitaliseret engangssum efter [EAL § 6](#).

Arbejdsskadesikringsloven (ASL) §§ 17 og 17 a gælder ved anerkendte arbejdsskader. Efter 2024-reformen fastsættes tabet i **trinvis spring**: 15, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90 eller 100 pct., jf. [ASL § 17, stk. 1](#). Erstatningen udbetales som en løbende ydelse (med mulighed for kapitalisering, jf. [§ 27](#)).

Fælles for begge regelsæt er:

- En nedre grænse på 15 pct. – dog modificeret i ASL-sager af Højesterets nyeste praksis (se nedenfor)
- At vurderingen tager udgangspunkt i skadelidtes muligheder for at skaffe sig indtægt ved arbejde, der med rimelighed kan forlanges, jf. [EAL § 5, stk. 2](#) og [ASL § 17, stk. 4](#)

Samme hændelse kan aktivere begge regelsæt, f.eks. en trafikulykke under arbejde. I sådanne tilfælde regulerer [EAL § 2, stk. 2](#) samspillet ved at foreskrive fradrag i erstatningen for [tabt arbejdsfortjeneste](#) for midlertidig erhvervsevnetabserstatning efter ASL. Se nærmere om samspilsreglerne i en selvstændig sektion nedenfor.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 17, stk. 1](#)[Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 2](#)[Erstatningsansvarsloven § 5, stk. 1-3](#)

§ 2 2024-reformen – ny beregningsmodel og uddannelsesgodtgørelse

Den store reform af arbejdsskadesystemet blev gennemført ved [lov nr. 1541 af 12. december 2023](#), med ikrafttræden 1. januar 2024 (for ulykker fra 1. juli 2024). Reformen bygger på "Aftale om et forbedret arbejdsskadesystem" fra september 2022 og adresserer, at næsten halvdelen af tilskadekomne med erstatningsberettigende arbejdsulykker ikke er i ordinær beskæftigelse 5 år efter skaden.

De centrale ændringer for erhvervsevnetab:

- **Ny beregningsmodel i § 17, stk. 1-3:** Tabet fastsættes nu udtrykkelig som forskellen mellem *indtjeningssevnen før* skaden (den opregulerede årsløn) og *indtjeningssevnen efter* skaden (den faktiske indtjenning på afgørelsestidspunktet). De trinvis spring er ændret fra 5-procentpoints spring (15, 20, 25, ...) til **10-procentpoints spring** (15, 20, 30, 40, ..., 100 pct.).
- **Forhøjet erstatningsniveau:** Erstatningen ved fuldstændigt tab af erhvervsevne udgør fortsat 83 pct. af årslønnen, jf. [ASL § 17, stk. 8](#). Men for tilskadekomne, der har gennemført en uddannelse med **uddannelsesgodtgørelse** efter [§ 18 a](#), hæves erstatningen til **100 pct.** af årslønnen.
- **Uddannelsesgodtgørelse (§ 18 a-b):** Et helt nyt element – tilskadekomne med mindst 10 pct. varigt mén kan visiteres til et uddannelsesforløb af op til 4 år med en løbende godtgørelse på mindst 290.952 kr. årligt (2026-niveau).
- **Afrunding og fradrag:** Det præciseres, at fradrag for konkurrerende årsager skal foretages **før** afrunding til nærmeste trinspring – en ændring af den hidtidige praksis.

Forarbejderne (de almindelige bemærkninger) beskriver reformens formål:

Arbejdsskadesystemets primære formål er at sikre, at mennesker med en arbejdsskade får en økonomisk erstatning som følge af skaden. Fundamentet for arbejdsskadelovgivningen er arbejdsgivernes objektive arbejdsskadeansvar, som indebærer, at arbejdsgiver er ansvarlig for skader opstået i forbindelse med arbejdet, uanset om der er en ansvarlig skadevolder eller ej.

Reformen ændrer ikke bagatelgrænsen på 15 pct. i lovtæksten, men Højesterets samtidige praksisændring (se næste sektion) har reelt gjort den nedre grænse langt mere fleksibel.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 17, stk. 1-3, 8](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 18a](#)

PRAKSIS

§ 3 Bagatelgrænsen – Højesterets praksisændring 2024-2026: den reelle grænse er 5 pct.

Lovens ordlyd i både [EAL § 5, stk. 3](#) og [ASL § 17, stk. 1](#) er klar: der ydes ikke erstatning, hvis erhvervsevnetabet er under 15 pct. I praksis har Højesteret imidlertid i tre principielle domme i 2024-2026 fastslået, at denne grænse ikke er absolut i ASL-sager.

UfR 2024.2853 H (BS-50553/2023-HJR): En social- og sundhedsassistent med diskusprolaps fra 2016 var i fleksjob med en faktisk indtægtsnedgang på 10,3 pct. Højesteret fastslog med henvisning til Folketingets Socialudvalgs betænkning fra 1977-78:

Der er ikke holdepunkter for, at erhvervsevnetabet skal være tæt på 15 %, for at dette kriterium er opfyldt.

Det afgørende er, om der foreligger et *klart og varigt* tab. Erstatning på 15 pct. blev tilkendt.

UfR 2025.1185 H (BS-50214/2023-HJR): En hjemmehjælper med diskusprolaps fra 2008 var i fleksjob med en indtægtsnedgang på 8,8-9,6 pct. Flertallet (4-1) udtalte, at formålet med 15 pct.-grænsen er:

at sikre administrationen mulighed for at afvise dyberegående behandling af et stort antal udokumenterbare krav om erstatning for bagatelagtige beløb som følge af mindre arbejdsskader.

Højesteret fastslog, at beløb må anses som bagatelagtige, **når indtægtsnedgangen er under 5 pct.** Et tab på 8,8 pct. var ikke bagatelagtigt. Erstatning på 15 pct. blev tilkendt.

BS-33630/2025-HJR (Højesterets dom af 28. april 2026): Højesteret bekræftede, at den 5 pct.-bagatelgrænse, der var udledt af § 17 a-sager, *tilsvarende gælder* for sager under dagældende § 32 (nu § 17). Den gældende retstandard er herefter:

En tilskadekommen har ret til erstatning for erhvervsevnetab svarende til 15 % efter § 17, hvis der er tale om en klar og varig indtægtsnedgang som følge af arbejdsskaden, og hvis indtægtsnedgangen er på 5 % eller derover.

Det bemærkes, at praksisændringen kun er fastslået for ASL-sager. For EAL-sager gælder den lovfæstede 15 pct.-grænse fortsat i sin fulde ordlyd.

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 17, stk. 1	Erstatningsansvarsloven § 5, stk. 3
PRAKSIS	Højesteret · 5%-bagatelgrænse for erhvervsevnetab gælder for arbejdsskadesikringslovens § 32 (nu § 17) – sag hjemvist til Ankestyrelsen 28.04.2026 Højesteret · Højesterets dom om ret til erhvervsevnetaberstatning på 15 % trods lavere faktisk indtægtsnedgang 17.01.2025 Højesteret · Ret til erstatning for erhvervsevnetab under 15 % ved klart og varigt tab efter arbejdsskadesikringsloven 09.04.2024	

§ 4 Beregning af erhvervsevnetab i ASL – årsløn, indtjeningssevne og fleksjob

Beregningen af erhvervsevnetabserstatning efter ASL hviler på tre søjler: *årslønnen* (beregningsgrundlaget), *erhvervsevnetabsprocenten* (graden af tab) og *erstatningsniveauet* (83 pct. eller 100 pct.).

Årsløn (§ 24): Årslønnen udgør den samlede arbejdsfortjeneste i året før skadens indtræden. For selvstændige, deltidsansatte med særlige forhold og personer med løs tilknytning til arbejdsmarkedet fastsættes den skønsmæssigt, jf. [ASL § 24, stk. 2](#). [Vejledning om fastsættelse af årsløn](#) og [E-tabsvejledningen](#) giver detaljeret vejledning.

I [Sag 19/2015](#) (Højesteret 2015) blev det fastslået, at årsløn for deltidsansatte fastsættes ud fra den *faktiske* deltidsindkomst, medmindre tilskadekomne godtgør, at deltidsansættelsen var af midlertidig karakter.

I [BS-45070/2022-OLR](#) (Østre Landsret 2024) blev det fastslået, at mistet efterlønspræmie *udelukkende* skal indgå i beregningen af årslønnen efter § 24 – ikke i erhvervsevnetabsprocenten efter § 17.

Erhvervsevnetabsprocenten – § 17 (hovedreglen): Bygger på en samlet skønsmæssig vurdering af forskellen mellem tilskadekomnes indtjeningssevne med og uden skaden, jf. [ASL § 17, stk. 1-4](#). Ved vurderingen tages hensyn til evner, uddannelse, alder og omskolingsmuligheder.

Erhvervsevnetabsprocenten – § 17 a (fleksjob): Er en *lex specialis*-bestemmelse, hvor tabet opgøres rent beregningsteknisk som forskellen mellem den opregulerede årsløn og indtjeningen i fleksjobbet (løn + kommunalt tilskud) eller ledighedsydelsen. De sædvanlige § 17-kriterier indgår *ikke*, jf. [E-tabsvejledningen](#).

Selvstændig bibeskæftigelse skal medregnes i fleksjob-beregningen, som Ankestyrelsen fastslog i principmeddelelse [17-19](#).

Afrunding og fradrag: I [BS-10279/2023-OLR](#) (Østre Landsret 2025) blev Ankestyrelsens praksis med at afrunde det samlede tab *inden* fradrag for konkurrerende årsager anerkendt under den dagældende lov. 2024-reformen ændrer dette fremadrettet.

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 17, stk. 1-4	Arbejdsskadesikringsloven § 17a, stk. 1-3
	Arbejdsskadesikringsloven § 24	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om fastsættelse af årsløn for deltidsansatte ved arbejdsskadeerstatning	25.11.2015
	Landsretten · Landsrettens afgørelse om principper for afrunding af erhvervsevnetabsprocent ved arbejdsskade og årsagskonkurrence	30.04.2025
	Landsretten · Udmåling af erhvervsevnetab: Inklusion af mistet efterlønspræmie i årsløn kontra erhvervsevnetabsprocent	27.05.2024
	Ankestyrelsen · Fastsættelse af tab af erhvervsevne for fleksjobvisiterede, der samtidig har indtjening som selvstændig erhvervsdrivende	01.01.2019

§ 5 Midlertidig vs. endelig afgørelse og kapitalisering

ASL skelner skarpt mellem midlertidige og endelige afgørelser om erhvervsevnetab, med vidtrækkende konsekvenser for udbetalingsformen.

Midlertidig afgørelse (§ 17, stk. 5, og § 17 a, stk. 6): AES træffer midlertidig afgørelse, når den erhvervsmæssige situation ikke er afklaret. Forarbejderne til den oprindelige ASL præciserer, at dette er en kodificering af gældende praksis, og at Højesteret allerede i UfR 2002.730 har fastslået, at midlertidig afgørelse kan træffes, selv om tilskadekomne ikke har en *varig* nedsættelse.

Ved **midlertidig afgørelse** kan erstatningen ikke kapitaliseres, jf. [ASL § 27, stk. 1, 4. pkt.](#). Den udbetales som løbende ydelse.

Endelig afgørelse og kapitalisering: Ved endelig afgørelse om tab under 50 pct. *skal* erstatningen normalt kapitaliseres (§ 27, stk. 1). Ved tab på 50 pct. eller derover kan den del, der svarer til op til 50 pct., kapitaliseres efter tilskadekomnes anmodning (§ 27, stk. 2). Kapitaliseringen sker efter aldersafhængige faktorer fastsat i [bekendtgørelse om omsætning af løbende erstatning til kapitalbeløb](#).

Ankestyrelsens principmeddelelse [37-20](#) fastsætter kriterierne for, hvornår AES undtagelsesvis kan træffe endelig afgørelse i midlertidige fleksjob (tiltrådt 1. januar 2013 eller senere):

- Skaden har medført generelle funktionsbegrænsninger
- Tilskadekomne har høj alder
- Der er gået lang tid siden skaden
- Praktikker har vist, at arbejdstiden sandsynligvis ikke kan øges

I principmeddelelsens sag 3 blev en 60-årig borger med posttraumatisk belastningsreaktion bevilget endelig afgørelse, mens en 53-årig borger (sag 2) blev fastholdt på midlertidig.

Ankestyrelsens principmeddelelse [18-11](#) har fastslået, at **fleksydelse** ikke er omfattet af § 17 a (undtagelsesbestemmelse, der skal fortolkes indskrænkende). Erhvervsevnetabet fastsættes i stedet efter hovedreglen i § 17.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 17, stk. 5](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 17a, stk. 6](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 27, stk. 1-2](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Erstatning for tab af erhvervsevne i midlertidigt fleksjob: Betingelser for endelig afgørelse	01.01.2020
	Ankestyrelsen · Fleksydelse og beregning af erstatning for tab af erhvervsevne efter arbejdsskadesikringsloven	01.01.2011

§ 6 Fleksjob – overgang til ledighedsydelse og bevisbyrde

Tilskadekomne, der overgår fra fleksjob til ledighedsydelse, får typisk beregnet et højere erhvervsevnetab, fordi ledighedsydelsen er lavere end fleksjobindtjeningen. Ankestyrelsens principmeddelelse [5-19](#) præciserer reglerne:

- Erhvervsevnetabet for personer i fleksjob beregnes som forskellen mellem indtægten før skaden og lønnen i fleksjobbet + fleksløntilskud
- Ved overgang til ledighedsydelse beregnes tabet som forskellen mellem før-skade-indtægten og ledighedsydelsen
- Den **omvendte bevisbyrde** i [ASL § 12, stk. 2](#) gælder også ved denne overgang: konstateres et højere tab, er tilskadekomne berettiget til yderligere erstatning, *medmindre* det med overvejende sandsynlighed kan godtgøres, at det yderligere tab skyldes andre forhold

2024-reformen indfører i [§ 17 a, stk. 4-5](#) en ny fradragsmekanisme: kommunale sanktioner for manglende rådighedsoverholdelse (manglende ret til ledighedsydelse) medfører fradrag i erstatningen svarende til 10 pct. i den periode, sanktionen varer. Bestemmelsen ændrer ikke den grundlæggende

tabsbegrænsningspligt-undtagelse – det antages fortsat, at visitering til fleksjob indebærer en tilstrækkelig vurdering af, at tilskadekomne udnytter sin erhvervsevne bedst muligt.

LOV

Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2

Arbejdsskadesikringsloven § 17a, stk. 1, 4-5

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Arbejdsskade: Tab af erhvervsevne ved overgang fra fleksjob til ledighedsydelse og bevisbyrde

01.01.2019

§ 7 Samspillet mellem EAL og ASL – differenceerstatning, fradrag og indtrædelsesret

Når samme hændelse aktiverer både EAL og ASL, opstår vanskelige samspilsspørgsmål om fradrag, forrentning og indtrædelsesret.

Fradrag ved egen skyld (Sag 253/2017): I [Sag 253/2017](#) (Højesteret 2018) fastslog Højesteret, at arbejdsskadeydelser skal fratrækkes i det fulde erstatningskrav efter [EAL § 5](#) *inden* der sker nedsættelse for skadelidtes egen skyld. Metoden sikrer, at skadelidte ikke stilles dårligere, end hvis tabet var dækket af arbejdsskadeforsikringen alene.

Overgang fra tabt arbejdsfortjeneste til erhvervsevnetab: [EAL § 2, stk. 1](#) bestemmer, at erstatning for [tabt arbejdsfortjeneste](#) ydes, indtil det er muligt at skønne over det varige erhvervsevnetab. I [BS-32003/2022-HJR](#) og [BS-43706/2022-HJR](#) (begge Højesteret 2023) fastslog Højesteret, at skadevolder – også i dobbeltdækning-sager – kan bringe forpligtelsen til at betale tabt arbejdsfortjeneste til ophør ved at udøve et rimeligt skøn og udbetale erhvervsevnetabserstatning.

Forrentning af differenceerstatning: I [BS-23851/2021-HJR](#) (Højesteret 2022, flertal 4-1) fastslog Højesteret, at et ansvarsforsikringsselskab er forpligtet til løbende at udbetale differenceerstatning for tabt arbejdsfortjeneste – med fradrag for den midlertidige erhvervsevnetabserstatning – fra tidspunktet for den midlertidige afgørelse. Usikkerheden om fremtidige retrospektive ændringer fra AES kan ikke begrunde en udskydelse af forfaldstidspunktet.

Ingen indtrædelsesret: I [BS-46420/2020-HJR](#) (Højesteret 2021, flertal 3-2) fastslog flertallet, at et ansvarsforsikringsselskab, der har udbetalt tabt arbejdsfortjeneste, *ikke* kan indtræde i skadelidtes krav på midlertidig erhvervsevnetabserstatning efter [ASL § 29, stk. 2](#). Folketinget havde bevidst udeladt en foreslået indtrædelsesbestemmelse i 2011.

LOV

Arbejdsskadesikringsloven § 29, stk. 2

Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 1-2

Erstatningsansvarsloven § 5

PRAKSIS

Højesteret · Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør i sag om arbejdsskade

20.09.2023

Højesteret · Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør

20.09.2023

Højesteret · Højesterets dom om forrentning af erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ved arbejdsskader

22.03.2022

Højesteret · Højesterets dom om ansvarsforsikringsselskabs manglende indtrædelsesret i midlertidig erhvervsevnetabserstatning

23.08.2021

Højesteret · Beregning af differenceerstatning ved egen skyld og arbejdsskadeydelser

30.08.2018

§ 8 Fradrag for sociale ydelser – førtidspension og voldsoffererstatning

Ved erhvervsevnetabserstatning efter EAL skal der efter § 6 fradrages visse sociale ydelser, herunder sygedagpenge, løn under sygdom og ydelser af lignende karakter.

I [Sag 34/2011](#) (Højesteret 2012) blev det fastslået, at Erstatningsnævnet lovligt kan fradrage den *fulde* førtidspensionsværdi – uden hensyntagen til, at pensionen er nedsat som følge af samleverens indkomst. Praksis sikrer, at staten via [voldsoffererstatning](#) ikke indirekte kompenserer for generelle socialretlige indtægtsreguleringsregler.

Højesteret fastslog også, at [EAL § 16](#) om forrentning kun finder anvendelse, når der er et påviseligt nettokrav efter fradrag – man kan ikke "fremskrive" erstatningen med renter i selve fradragsopgørelsen.

I [BS-15705/2025-HJR](#) fra 2025 blev statens regreskrav for voldserstatning (herunder erhvervsevnetab på 85 pct.) lempet efter [EAL § 24](#), da ansvaret ville virke urimeligt tyngende for skadevolder i forhold til den begrænsede voldshandling.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 6	Erstatningsansvarsloven § 16	Erstatningsansvarsloven § 24
PRAKSIS	Højesteret · Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24 Højesteret · Opgørelse af fradrag for førtidspension i erstatning efter offererstatningsloven		
			28.10.2025 06.11.2012

§ 9 Genoptagelse af erhvervsevnetab – ASL § 41 og forældelse

Spørgsmål om erhvervsevnetab kan genoptages efter ASL § 41 inden for en 5-årsfrist. 2024-reformen nyaffattede § 41 med virkning fra 1. juli 2024.

Betingelser for genoptagelse inden for 5 år: Ankestyrelsens principmeddelelse [146-09](#), baseret på Højesterets dom af 22. april 2009, fastslog, at genoptagelse alene kræver, at der er sket *væsentlige ændringer* i helbredsmæssige eller erhvervsmæssige forhold. Der skal **ikke** ved selve genoptagelsesbeslutningen foretages nogen vurdering af årsagssammenhæng. Årsagsvurderingen hører først til den materielle behandling af erstatningsspørgsmålet.

De beskudte krav til nova ved genoptagelse inden for 5-årsfristen blev bekræftet i principmeddelelse [110-10](#).

Genoptagelse efter 5-årsfristen: Kræver, at tilskadekomne løfter bevisbyrden for årsagssammenhæng (principmeddelelse [174-11](#)).

Forældelse og genoptagelse: Højesteret har afklaret samspillet i to principielle domme:

- [BS-57184/2019-HJR](#) (2020): Der *kan* indtræde forældelse, selv om genoptagelsesfristen efter § 41 endnu ikke er udløbet. Forældelse og genoptagelse kører på parallelle skinner.
- [BS-53076/2023-HJR](#) (2024): En administrativ genoptagelse medfører en ny 3-årig tillægsfrist efter [ASL § 36, stk. 4](#), forudsat at kravet ikke allerede var forældet. Genoptagelsens processuelle karakter giver tilskadekomne en berettiget forventning om, at forældelsen er afbrudt.

For EAL-sager gælder genoptagelsesreglen i [EAL § 11](#), der kræver *væsentligt ændrede faktiske omstændigheder* – en strengere standard end ASL's nye 5-årsfrist.

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 36, stk. 3-4	Arbejdsskadesikringsloven § 41	☐
-----	--	--	--------------------------

Erstatningsansvarsloven § 11

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afklaring af forældelsesfrister ved genoptagelse af arbejdsskadesager	22.08.2024
	Højesteret · Samspillet mellem forældelse og genoptagelse i arbejdsskadesager	24.09.2020
	Ankestyrelsen · Arbejdsskade: Bevisbyrde for årsagssammenhæng ved genoptagelse efter udløb af 5-års fristen for varigt mén	01.01.2011
	Ankestyrelsen · Højesteretsdom ændrer praksis for genoptagelse af sager om tab af erhvervsevne inden for 5-års fristen	01.01.2009

§ 10 Sammenfatning og samspil med beslægtede erstatningsposter

Erhvervsevnetabserstatning er den økonomisk tungeste erstatningspost ved personskader og arbejdsskader. Den retlige ramme er kompleks og i hastig udvikling:

- **Bagatelgrænsen** er efter Højesterets praksisændring 2024-2026 reelt sænket til 5 pct. i ASL-sager, hvilket kan medføre et betydeligt antal genoptagelsessager hos AES og Ankestyrelsen.
- **2024-reformen** moderniserer beregningsmodellen med ny trinvis fastsættelse, ny årslønsmåling, uddannelsesgodtgørelse og et forhøjet erstatningsniveau (100 pct.) for tilskadekomne, der gennemfører en uddannelse.
- **Samspillet mellem EAL og ASL** er fortsat et af erstatningsrettens mest teknisk krævende områder, særligt vedrørende differenceerstatning, indtrædelsesret og overgang fra tabt arbejdsfortjeneste til erhvervsevnetab.

Erhvervsevnetab grænser op til og skal ses i sammenhæng med flere beslægtede erstatningsposter: [tabt arbejdsfortjeneste](#) (det midlertidige indtægtstab, der dækkes indtil erhvervsevnetabet kan vurderes), [varigt mén](#) (den ikke-økonomiske godtgørelse for de varige helbredsmæssige følger), og de sociale ydelser, der fungerer som underlag – herunder [førtidspension](#) og [ressourceforløb/jobafklaring](#). For arbejdsskader specifikt er [anerkendelsen](#) en forudsætning for at behandle erhvervsevnetabet, ligesom [erhvervssygdomme](#) har egne regler for årsagssammenhæng.

LOV

Arbejdsskadesikringsloven § 17

Erstatningsansvarsloven § 5

REFERENCE Lovgrundlag

7 paragraffer

Arbejdsskadesikringsloven § 17	stk. 1-11	Arbejdsskadesikringsloven § 17a	stk. 1-6
Arbejdsskadesikringsloven § 24		Arbejdsskadesikringsloven § 27	stk. 1-6
Arbejdsskadesikringsloven § 41		Erstatningsansvarsloven § 2	stk. 1-2
Erstatningsansvarsloven § 5	stk. 1-3		

MATERIALE Citerede afgørelser

24 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

13

28.04.2026	5%-bagatelgrænse for erhvervsevnetab gælder for arbejdsskadesikringslovens § 32 (nu § 17) – sag hjemvist til Ankestyrelsen	33630-2025
28.10.2025	Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24	15705-2025
17.01.2025	Højesterets dom om ret til erhvervsevnetabserstatning på 15 % trods lavere faktisk indtægtsnedgang	7042-8464
22.08.2024	Højesterets afklaring af forældelsesfrister ved genoptagelse af arbejdsskadesager	6072-7268
09.04.2024	Ret til erstatning for erhvervsevnetab under 15 % ved klart og varigt tab efter arbejdsskadesikringsloven	bs-50553-2023-hjr
20.09.2023	Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør i sag om arbejdsskade	bs-32003-2022-hjr
20.09.2023	Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør	bs-43706-2022-hjr
22.03.2022	Højesterets dom om forrentning af erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ved arbejdsskader	bs-23851-2021-hjr
23.08.2021	Højesterets dom om ansvarsforsikringsselskabs manglende indtrædelsesret i midlertidig erhvervsevnetabserstatning	46420-2020
24.09.2020	Samspillet mellem forældelse og genoptagelse i arbejdsskadesager	bs-57184-2019-hjr
30.08.2018	Beregning af differenceerstatning ved egen skyld og arbejdsskadeydelser	253-2017
25.11.2015	Højesterets dom om fastsættelse af årsløn for deltidsansatte ved arbejdsskadeerstatning	19-2015
06.11.2012	Opgørelse af fradrag for førtidspension i erstatning efter offererstatningsloven	34-2011
LANDSRET TEN · ANKEINSTANS		2
30.04.2025	Landsrettens afgørelse om principper for afrunding af erhvervsevnetabsprocent ved arbejdsskade og årsagskonkurrence	9701-11326
27.05.2024	Udmåling af erhvervsevnetab: Inklusion af mistet efterlønspræmie i årsløn kontra erhvervsevnetabsprocent	5664-6772
ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS		8
01.01.2020	Erstatning for tab af erhvervsevne i midlertidigt fleksjob: Betingelser for endelig afgørelse	37-20
01.01.2019	Fastsættelse af tab af erhvervsevne for fleksjobvisiterede, der samtidig har indtjening som selvstændig erhvervsdrivende	17-19
01.01.2019	Arbejdsskade: Tab af erhvervsevne ved overgang fra fleksjob til ledighedsydelse og bevisbyrde	5-19
01.01.2011	Arbejdsskade: Bevisbyrde for årsagssammenhæng ved genoptagelse efter udløb af 5-års fristen for varigt mén	174-11

01.01.2011	Fleksydelse og beregning af erstatning for tab af erhvervsevne efter arbejdsskadesikringsloven	18-11
01.01.2010	Genoptagelse af arbejdsskadesag: Afslag efter udløb af 5-årsfrist og passivitet ved sagens oplysning	25-10
01.01.2009	Højesteretsdom ændrer praksis for genoptagelse af sager om tab af erhvervsevne inden for 5-års fristen	146-09
01.01.2003	Beregning af 5-årsfrist for genoptagelse ved arbejdsskadesager, når der foreligger nyt retligt grundlag	U-27-03
ANKENÆVNET FOR FORSIKRING · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
29.06.2022	Danica Pension: Opgørelse af hidtidig indtjening ved tab af erhvervsevne for trainee	97581

04

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over erstatning for uberettiget frihedsberøvelse

Retsplejelovens kapitel 93 a (§§ 1018 a-h)

Version 2 · Opdateret 26. jun. 2026 · 19 afgørelser · 2002-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Retsplejelovens kapitel 93 a regulerer statens objektive erstatningsansvar for straffeprocessuelle indgreb – anholdelse, varetægtsfængsling, ransagning, beslaglæggelse m.v. – der ender uden domfældelse. Ordningen bygger på betænkning nr. 801/1977 og kombinerer en obligatorisk erstatningsregel (§ 1018 a, stk. 1), en fakultativ proportionalitetsregel (stk. 2), en egen skyld-undtagelse (stk. 3) og et supplerende culpa-ansvar (§ 1018 h). Praksis viser, at domstolene foretager en konkret helhedsvurdering, hvor frihedsberøvelsens varighed, sigtelsens karakter, den idømte straf og den sigtedes egen adfærd alle indgår, mens Rigsadvokaten administrerer et takstsystem med dagsgodtgørelser, der reguleres årligt og forhøjes ved sædelighedskriminalitet, drab og isolation.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01 Ved frifindelse eller påtaleopgivelse har den frihedsberøvede et obligatorisk krav på erstatning for både økonomisk skade og ideel skade (tort, lidelse, ulempe) – der kræves ikke culpa fra politiets side.
- 02 Erstatning kan også ydes fakultativt, når frihedsberøvelsen ikke står i rimeligt forhold til strafforfølgningens endelige udfald, fx når den varetægtsfængslede idømmes en kortere straf end varetægten.
- 03 Erstatning kan nedsættes eller nægtes, hvis den sigtede selv har givet anledning til foranstaltningerne, fx ved falske tilståelser, urigtige forklaringer eller flugt.
- 04 Det objektive ansvar efter §§ 1018 a-d omfatter også hændelige skader opstået som en direkte følge af det straffeprocessuelle indgreb – ikke kun tilsigtede skader (U.2016.1116H).
- 05 En sigtelse er ikke i sig selv et straffeprocessuelt indgreb der udløser erstatning efter § 1018 b – der kræves et konkret tvangsindgreb.
- 06 Magtanvendelse udøvet af fængselspersonale efter straffuldbyrdelsesloven er ikke et straffeprocessuelt indgreb omfattet af kapitel 93 a.

- 07** Rigsadvokaten administrerer et takstsystem med dagsgodtgørelser: første døgn (8.400 kr. i 2026), hvert efterfølgende døgn (1.050 kr.), med forhøjelse på 50 % for grov sædelighedskriminalitet og 100 % for drab/drabsforsøg/brandstiftelse.
- 08** Isolationstillæg ydes med 1.400 kr. pr. påbegyndt døgn (2026-takst), men ikke for det første døgn af en frihedsberøvelse.
- 09** Erstatningskrav skal fremsættes inden 2 måneder efter endelig straffesags afslutning til politidirektøren, der videresender til statsadvokaten som 1. instans.
- 10** Statsadvokatens afgørelse kan påklages til Rigsadvokaten, og afslår Rigsadvokaten, kan den erstatningssøgende inden 2 måneder begære kravet indbragt for domstolene, hvor sagen behandles i strafferetsplejens former.
- 11** Retten kan ved skønsmæssig fastsættelse tilkende et samlet beløb der afviger fra de administrative takster, fx ved særligt belastende pressedækning eller andre ekstraordinære omstændigheder.
- 12** Kun erstatningskrav rejst i anledning af en strafferetlig forfølgning er omfattet af kapitel 93 a – administrative frihedsberøvelser (udlændingeloven, psykiatriloven, detentionsanbringelse) falder uden for.

§ 1 Lovgrundlaget: retsplejelovens kapitel 93 a og dets historik

Retsplejelovens kapitel 93 a (§§ 1018 a-h) blev indført ved lov nr. 267 af 26. juni 1975, der trådte i kraft den 1. oktober 1978, på grundlag af [Betænkning nr. 801/1977 om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning](#). Kapitlet erstattede de ældre, spredte regler og indførte for første gang et samlet system med:

- **Objektivt ansvar** (§§ 1018 a-d): Staten hæfter for frihedsberøvelse og andre straffeprocessuelle indgreb uden krav om culpa.
- **Culpa-ansvar** (§ 1018 h): Erstatning efter dansk rets almindelige erstatningsregler behandles i kapitlets procesuelle rammer.
- **Særlig procedure** (§§ 1018 e-f): Administrativ behandling hos statsadvokat og Rigsadvokat med mulighed for domstolsprøvelse.

Betænkning nr. 801/1977 sondrede mellem obligatorisk og fakultativ erstatning. Udvalgets flertal anbefalede, at de mest indgribende foranstaltninger – anholdelse og varetægtsfængsling – skulle udløse et egentligt retskrav på erstatning, mens de mindre indgreb (ransagning, beslaglæggelse, legemsundersøgelse m.v.) alene skulle give ret til erstatning efter en rimelighedsvurdering:

"Det vil give en mere oplysende karakteristik af erstatningsreglerne at henføre de mindre indgreb til en fakultativ regel og kun lade de praktisk forekommende tilfælde være undergivet den obligatoriske erstatningsbestemmelse."

Det materielle indhold i §§ 1018 a-d har været bemærkelsesværdigt stabilt siden 1978. De vigtigste senere ændringer er processuelle: domstolsreformen i 2005 (statsadvokaten som 1. instans), ændringer i klageregler i 2012 og forkortede frister i 2017. Den seneste materielle nyskabelse er [lov nr. 658 af 11. juni 2024](#), der i [§ 1018](#)

h, stk. 2 indførte en ny adgang for forurettede i sædelighedssager til at kræve erstatning, når omgørelsesfristen i § 724, stk. 2 ikke er overholdt.

Kapitlets anvendelsesområde er begrænset til indgreb foretaget som led i en *strafferetlig forfølgning*. Som [Rigsadvokatmeddelelsen om erstatning i henhold til retsplejelovens kapitel 93 a](#) præciserer, falder administrative frihedsberøvelser (udlændingeloven, psykiatriloven, detentionsanbringelse, politilovens § 5) uden for kapitlet.

LOV

Retsplejeloven § 724, stk. 2

Retsplejeloven § 1018a

Retsplejeloven § 1018h, stk. 2

§ 2 Obligatorisk erstatning ved frifindelse og påtaleopgivelse (§ 1018 a, stk. 1)

Kernen i kapitel 93 a er den obligatoriske erstatningsregel i § 1018 a, stk. 1:

"Den, der har været anholdt eller varetægtsfængslet som led i en strafferetlig forfølgning, har krav på erstatning for den derved tilføjede skade, såfremt påtale opgives eller tiltalte frifindes [...] Erstatning ydes for økonomisk skade samt for lidelse, tort, ulempe og forstyrrelse af stilling i øvrigt."

Reglen er et *objektivt ansvar* – der kræves hverken culpa eller uretmæssighed fra politiets side. Betingelserne er:

1. Et straffeprocessuelt indgreb (anholdelse eller varetægtsfængsling) har fundet sted.
2. Forfølgningen ender med frifindelse, påtaleopgivelse eller tiltalefrafald.
3. Der foreligger en skade (økonomisk eller ideel).

Erstatningen omfatter udtrykkelig *ideel skade* – "lidelse, tort, ulempe og forstyrrelse af stilling" – hvilket adskiller reglen fra de almindelige erstatningsregler, hvor tort forudsætter retsstridig krænkelse. Denne udvidelse var en bevidst nyskabelse i 1978-loven, begrundet i den særlige belastning, som en uberettiget frihedsberøvelse påfører borgeren.

Udleveringssager kræver særlig opmærksomhed. Som [Rigsadvokatmeddelelsen](#) fremhæver, forudsætter objektivt ansvar i udleveringssager, at indgrebet kan anses for uforskyldt, fordi det viser sig, at udleveringsbetingelserne ikke var til stede. Den underliggende udleveringssag skal være endeligt afsluttet, før erstatningskravet kan realitetsbehandles.

LOV

Retsplejeloven § 1018a, stk. 1

§ 3 Fakultativ erstatning ved misforhold mellem varetægt og straf (§ 1018 a, stk. 2)

[Retsplejelovens § 1018 a, stk. 2](#) udvider erstatningsadgangen til situationer, hvor den sigtede *bliver* domfældt, men hvor frihedsberøvelsen ikke står i rimeligt forhold til strafforfølgningens udfald:

"Når betingelserne i stk. 1 ikke er opfyldt, kan erstatning ydes, såfremt den under sagen anvendte frihedsberøvelse ikke står i rimeligt forhold til strafforfølgningens udfald eller det af andre særlige grunde findes rimeligt."

Bestemmelsen rummer to selvstændige grundlag:

- **Misforholdsreglen:** Varetægtens varighed overstiger den idømte straf eller er uforholdsmæssig i forhold til sanktionens art.
- **Rimelighedsklausulen** ("andre særlige grunde"): En opsamlingsregel for atypiske situationer.

Praksis viser, at domstolene foretager en helhedsvurdering og ikke automatisk tilkender erstatning, blot fordi varetægten tidsmæssigt overstiger den idømte straf. I **Vestre Landsrets dom af 5. december 2012** (erstatningssøgende varetægtsfængslet i 390 dage, idømt 1 års fængsel) afviste landsretten erstatning, idet fællesstraffen for flere forhold samlet set dækkede varetægten.

Omvendt har domstolene i andre sager tilkendt erstatning, hvor forskellen mellem varetægt og straf var markant. I **Østre Landsrets dom af 23. december 2022** fik en erstatningssøgende, der var delvist frifundet i en voldtægtssag, skønsmæssigt tilkendt 40.000 kr., idet den tiltalte var varetægtsfængslet i betydeligt længere tid end den endelige straf begrundede.

Se også praksisoversigten om [varetægtsfængsling](#) for betingelserne for selve frihedsberøvelsen.

LOV	Retsplejeloven § 1018a, stk. 2	
PRAKSIS	Landsretten · Erstatning efter delvis frifindelse for voldtægt: Landsretten tilkender skønsmæssigt 40.000 kr. for krænkelse under varetægtsfængsling	23.12.2022
	Landsretten · Stadfæstelse af byretsdom om erstatning for varetægtsfængsling	05.12.2012
	Byretten · Afvisning af erstatningskrav efter varetægtsfængsling: Fællesstraf for vold og røveri dækkede frihedsberøvelsens varighed.	07.01.2020

§ 4 Nedsættelse og bortfald ved egen skyld (§ 1018 a, stk. 3)

[Retsplejelovens § 1018 a, stk. 3](#) giver mulighed for at nedsætte eller nægte erstatning, hvis den sigtede selv har givet anledning til foranstaltningerne:

"Erstatning kan nedsættes eller nægtes, såfremt den sigtede selv har givet anledning til foranstaltningerne."

Bestemmelsen er en modifikation af det objektive ansvar og forudsætter en konkret vurdering af den sigtedes adfærd. Praksis illustrerer et bredt spektrum:

- **Falsk forklaring:** I **Østre Landsrets dom af 1. juli 2010** blev erstatning nægtet, fordi den erstatningssøgende selv havde afgivet en falsk forklaring om et drabsforsøg, der førte til sigtelse og varetægtsfængsling.
- **Mistankepådragende udtalelser:** I **Højesterets dom af 4. december 2015 (U.2016.1116H)** fastslog Højesteret, at erstatning for en hændelig skade under ransagning bortfaldt, fordi den erstatningssøgende selv havde oplyst politiet, at et hvidt pulver fundet hos hans moder "var hans amfetamin", hvilket direkte udløste ransagningen af hans egen bopæl.
- **Kriminel adfærd der udløser mistanke:** I **Vestre Landsrets dom af 3. januar 2017** blev erstatning nægtet en udlænding, der var anholdt og varetægtsfængslet, men efterfølgende frifundet, idet retten lagde vægt på, at den pågældendes egen adfærd havde givet anledning til politiets indgreb.
- **Nødværge anerkendt – delvis nedsættelse:** I **Østre Landsrets dom af 8. juni 2010** blev erstatning nedsat (men ikke nægtet helt), hvor en person var frifundet for vold under påberåbelse af nødværge, men delvist selv havde fremprovokeret situationen.

- **Ingen egen skyld ved tyveri fra beruset:** I Østre Landsrets dom af 9. april 2010 afviste retten at anvende egen skyld-reglen over for en person, der var beruset på tidspunktet for det angivelige tyveri, idet der ikke var grundlag for at antage, at vedkommende selv havde givet anledning til anholdelsen.

LOV	Retsplejeloven § 1018a, stk. 3	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om objektivt erstatningsansvar for hændelig skade under ransagning og betydningen af egen skyld	04.12.2015
	Landsretten · Nægtelse af erstatning for uberettiget frihedsberøvelse grundet egen skyld (udlænding og udvisningskriminalitet)	03.01.2017
	Landsretten · Østre Landsrets afgørelse om erstatning for uberettiget frihedsberøvelse grundet egen skyld	01.07.2010
	Landsretten · Erstatning efter uberettiget varetægtsfængsling i sag om nødværge	08.06.2010
	Landsretten · Erstatning efter uberettiget frihedsberøvelse i forbindelse med tyveri fra beruset person	09.04.2010

§ 5 Erstatning for andre straffeprocessuelle indgreb (§ 1018 b)

[Retsplejelovens § 1018 b](#) udvider det objektive ansvar til at omfatte *alle* straffeprocessuelle indgreb – ikke kun frihedsberøvelse:

"Efter samme regler som angivet i § 1018 a kan erstatning tillægges en sigtet, der som led i en strafferetlig forfølgning har været udsat for andre straffeprocessuelle indgreb."

Bestemmelsen dækker bl.a.:

- Ransagning af bolig og person
- Beslaglæggelse af ejendele og regnskabsmateriale
- Telefonaflytning og rumaflytning
- Legemsundersøgelse og blodprøvetagning
- Indgreb i meddelelseshemmeligheden

I modsætning til § 1018 a, stk. 1, er erstatning efter § 1018 b *fakultativ* – retten "kan" tillægge erstatning. Betænkning nr. 801/1977 begrundede denne sondring med, at de mindre indgreb sjældent medfører økonomisk tab, og at godtgørelse for ideel skade under alle omstændigheder bygger på et skøn.

Hændelige skader under ransagning: Højesteret fastslog i [U.2016.1116H](#), at en hændelig skade på et parketgulv under en ransagning som udgangspunkt var omfattet af det objektive ansvar i § 1018 b. En politiassistent havde løftet et jernrør, hvorved bunden faldt ud og ramte gulvet. Højesteret udtalte:

"Det gælder, selv om selve skaden ikke var en tilsigtet følge af politiets handling. Det tab, som E måtte have lidt som følge af skaden på gulvet, er herefter som udgangspunkt omfattet af det objektive ansvar i retsplejelovens § 1018 b."

Denne dom afviste de lavere instansers opfattelse af, at hændelige uheld kun kunne erstattes efter culpareglen i § 1018 h.

Langvarig beslaglæggelse – tortgodtgørelse: I Østre Landsrets dom af 17. september 2004 fik en erhvervsdrivende tilkendt 75.000 kr. i tortgodtgørelse for en langvarig beslaglæggelse af regnskabsmateriale i forbindelse med en sag om momsunddragelse, der endte med frifindelse. Retten fandt, at selve sigtelsen og

presseomtalen ikke udløste culpa-ansvar, men at den omfattende beslaglæggelse begrundede erstatning efter § 1018 b.

Sigtelse er ikke et straffeprocessuelt indgreb: Det er fast praksis, at fremsættelse af en *sigtelse* ikke i sig selv er et straffeprocessuelt indgreb i § 1018 b's forstand. I [Vestre Landsrets dom af 5. januar 2021](#) fastslog landsretten, at en opretholdt sigtelse i ca. 4½ måneder efter frifindelse for sædelighedsforbrydelse ikke udgjorde et erstatningsberettigende indgreb. Kommunens efterfølgende tvangsfjernelse af børn var en selvstændig forvaltningsafgørelse, ikke et straffeprocessuelt indgreb.

Se også praksisoversigterne om [beslaglæggelse og ransagning](#) og [telefon- og rumaflytning](#) for de materielle betingelser for disse indgreb.

LOV	Retsplejeloven § 1018b	Retsplejeloven § 1018a	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om objektivt erstatningsansvar for hændelig skade under ransagning og betydningen af egen skyld		04.12.2015
	Landsretten · Nægtelse af udvidet erstatning efter frifindelse: Vurdering af sigtelse og kommunal tvangsfjernelse som straffeprocessuelle indgreb		05.01.2021
	Landsretten · Erstatningsansvar efter langvarig beslaglæggelse og sigtelse for momsunddragelse		17.09.2004

§ 6 Erstatning til ikke-sigtede og ved bortfald af straf (§§ 1018 c-d)

To yderligere bestemmelser i det objektive ansvarssystem retter sig mod henholdsvis tredjemænd og efterfølgende omstødte domfældelser.

§ 1018 c – ikke-sigtede tredjemænd

[Retsplejelovens § 1018 c](#) giver mulighed for erstatning til personer, der *ikke* har været sigtet, men som alligevel har været udsat for straffeprocessuelle indgreb:

"Har der over for en person, der ikke har været sigtet, været iværksat indgreb som led i en strafferetlig forfølgning, kan erstatning ydes, hvis det findes rimeligt."

Bestemmelsen er fakultativ ("kan") og retter sig typisk mod vidner, naboer eller andre tredjemænd, der udsættes for ransagning, beslaglæggelse eller legemsundersøgelse som led i efterforskning rettet mod en anden person. Forarbejderne til den oprindelige lov understregede, at afgrænsningen af de "ikke-ansvarspådragende foranstaltninger" ikke behøvede at drages med fuld skarphed, når blot erstatning beror på et rimelighedsskøn.

§ 1018 d – bortfald af fuldbyrdet straf

[Retsplejelovens § 1018 d](#) sikrer erstatning til domfældte, når anke eller genoptagelse medfører bortfald eller formildelse af retsfølgen:

"Der tilkommer den, der har udstået fængselsstraf eller været undergivet anden strafferetlig retsfølge, erstatning efter reglerne i § 1018 a, såfremt anke eller genoptagelse medfører bortfald af retsfølgen."

Bestemmelsen er en obligatorisk erstatningsregel (som § 1018 a, stk. 1) og stiller den uretmæssigt straffede i samme position som den varetægtsfængslede, der frifindes. Ved *formildelse* (stk. 1, 2. pkt.) ydes erstatning, hvis den fuldendte retsfølge er *mere indgribende* end den nye. Erstatning kan dog nægtes, hvis den dømte ved sit forhold under sagen har givet anledning til domfældelsen (stk. 2).

LOV

Retsplejeloven § 1018c

Retsplejeloven § 1018d, stk. 1-2

§ 7 Culpa-baseret erstatningsansvar efter § 1018 h

Retsplejelovens § 1018 h, stk. 1 udgør et processuelt supplement til det objektive ansvar. Bestemmelsen indebærer, at erstatningskrav baseret på *dansk rets almindelige erstatningsregler* (culpa) også kan behandles i kapitlets særlige procesrammer – dvs. med administrativ forbehandling hos statsadvokaten og Rigsadvokaten, beskikket advokat og behandling i strafferetsplejens former.

Bestemmelsen er relevant i to hovedsituationer:

1. **Fejl fra politi eller anklagemyndighed:** Fx uagtsom sagsbehandling, forsinkelser der forlænger en frihedsberøvelse, eller fejlagtig tiltalerejsning.
2. **Krav der falder uden for det objektive ansvar:** Fx erstatning for bortkomne effekter i politiets varetægt.

Magtanvendelse i arresten – ikke et straffeprocessuelt indgreb: I [Rigsadvokatens afgørelse af 23. november 2017](#)

afviste Rigsadvokaten et erstatningskrav for magtanvendelse mod en varetægtsfængslet. Selvom Kriminalforsorgen beklagede indgrebet og fandt det disproportionalt, fastslog Rigsadvokaten, at magtanvendelse efter straffuldbyrdelsesloven ikke er et straffeprocessuelt indgreb og derfor ikke kan erstattes efter § 1018 b. Under prøvelse efter § 1018 h var der ikke opgjort noget økonomisk tab.

Bortkommet genstand – formueretligt krav: I [Landsskatterettens afgørelse af 2. juni 2010](#) behandlede Landsskatteretten spørgsmålet om modregning i en erstatning på 17.000 kr. for en bortkommet guld kæde tilkendt efter § 1018 h. Retten fastslog, at kravet var et formueretligt tilgodehavende, og at SKAT derfor ikke kunne modregne offentligretlige krav heri.

EMRK-krænkelser som culpa-grundlag: I [Retten i Holstebros dom af 28. marts 2025](#)

(kvotekonzentrationsagen) fandt retten, at byrettens tidligere domfældelse udgjorde en krænkelse af EMRK artikel 7, hvilket medførte et objektivt erstatningsansvar efter dansk rets almindelige regler, jf. § 1018 h. Retten tilkendte 7 mio. kr. i forsvarerudgifter og tortgodtgørelse på 30.000-150.000 kr. til de enkelte frifundne.

Ny stk. 2 – forurettede i sædelighedssager (2024): Ved [lov nr. 658 af 11. juni 2024](#) blev [§ 1018 h, stk. 2](#) indført. Bestemmelsen giver forurettede i sædelighedssager adgang til erstatning efter kapitlets procesrammer, når omgørelsesfristen i [§ 724, stk. 2](#) ikke er overholdt – fx fordi forurettede ikke har haft tilstrækkelig mulighed for at klage over en påtaleopgivelse.

LOV

Erstatningsansvarsloven § 26

Retsplejeloven § 724, stk. 2

Retsplejeloven § 1018h, stk. 1-2

Retsplejeloven § 1018b

PRAKSIS	Byretten · Erstatning efter frifindelse i sag om overtrædelse af fiskerilovens kvotekonzentrationsregler	28.03.2025
	Landsskatteretten · Modregning i erstatning for bortkommet guld kæde	02.06.2010
	Rigsadvokaten · Afvisning af erstatningskrav for magtanvendelse under varetægtsfængsling (Rigsadvokaten)	23.11.2017

§ 8 Takster og godtgørelse for ideel skade (tort)

Den ideelle godtgørelse (tort, lidelse, ulempe) for frihedsberøvelse administreres i praksis via et takstsystem, som Rigsadvokaten fastsætter og regulerer årligt. Taksterne fremgår af [Rigsadvokatmeddelelsen om erstatning i henhold til retsplejelovens kapitel 93 a](#).

Takster for frihedsberøvelse (2026-niveau):

Indgreb	Takst (2026)
Kortvarig anholdelse (op til 10 min.)	1.100 kr.
Frihedsberøvelse 0-5 timer	3.400 kr.
Frihedsberøvelse 5-10 timer	5.000 kr.
Frihedsberøvelse 10-15 timer	6.600 kr.
Frihedsberøvelse 15-24 timer	8.400 kr.
Frihedsberøvelse over ét døgn – 1. døgn	8.400 kr.
Hvert påbegyndt efterfølgende døgn	1.050 kr.
Isolationstillæg pr. påbegyndt døgn	1.400 kr.

Forhøjede takster for særligt belastende sigtelser:

- **Grov sædelighedskriminalitet:** 50 % forhøjelse af frihedsberøvelsestaksten.
- **Drab, drabsforsøg og brandstiftelse** (jf. straffelovens § 180): 100 % forhøjelse.

Forhøjelsen gælder fra frihedsberøvelsens påbegyndelse til løsladelse. Ved varetægtsfængsling er det en betingelse, at sigtelsen har indgået i *fængslingsgrundlaget*. Isolationstillæg ydes ikke for det første døgn af en frihedsberøvelse.

Domstolenes fravigelse af taksterne: Taksterne er administrative retningslinjer og ikke retligt bindende for domstolene, der kan fastsætte erstatningen skønsmæssigt. I **Højesterets dom af 11. marts 2002 (U.2002.1175H)** tilkendte Højesteret skønsmæssigt 25.000 kr. i erstatning til en person, der var varetægtsfængslet og sigtet for drabsforsøg, men senere fik sigtelsen frafaldet.

I **Østre Landsrets dom af 5. november 2003** fik en person frifundet for sædelighedsforbrydelse tilkendt 15.000 kr. i godtgørelse, mens **Østre Landsrets dom af 23. december 2022** skønsmæssigt tilkendte 40.000 kr. i en sag om delvis frifindelse for voldtægt.

Frivillig isolation: I **Vestre Landsrets dom af 14. april 2005** anerkendte retten, at isolationstillæg også kan ydes, når den varetægtsfængslede *frivilligt* har valgt isolation i en sædelighedssag – en situation der i praksis ofte forekommer, da sigtede for sædelighedsforbrydelser kan opleve trusler fra medinsatte.

Se også praksisoversigten om [isolation under varetægt](#) og [tortgodtgørelse](#).

LOV	Retsplejeloven § 1018a, stk. 1	Straffeloven § 180	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om erstatning for uberettiget varetægtsfængsling og isolation		11.03.2002
	Landsretten · Erstatning efter delvis frifindelse for voldtægt: Landsretten tilkender skønsmæssigt 40.000 kr. for krænkelse under varetægtsfængsling		23.12.2022
	Landsretten · Vestre Landsrets afgørelse om erstatning for frivillig isolation ved uberettiget varetægtsfængsling		14.04.2005
	Landsretten · Landsretsafgørelse om erstatning for strafferetlig forfølgning efter frifindelse for sædelighedsforbrydelser		05.11.2003

Højesterets praksis: den principielle rækkevidde af det objektive

§ 9 ansvar

Højesteret har i en række sager taget stilling til rækkevidden af det objektive ansvar i kapitel 93 a.

U.2016.1116H – hændelig skade under ransagning: Den 4. december 2015 fastslog Højesteret i [sag 67/2015](#), at krav om erstatning for en hændelig skade, der er en følge af *selve* det straffeprocessuelle indgreb, som udgangspunkt skal anses for omfattet af det objektive ansvar i §§ 1018 a-d. Sagen drejede sig om en politiassistent, der under en ransagning løftede et jernrør, hvorved bunden faldt ud og beskadigede et parketgulv. Byretten og landsretten havde afvist kravet under § 1018 h (culpa), men Højesteret omklassificerede det til § 1018 b – dog med bortfald af erstatning efter § 1018 a, stk. 3, fordi den erstatningssøgende selv havde givet anledning til ransagningen.

[Rigsadvokatmeddelelsen](#) har på baggrund af dommen præciseret, at hvis politiet fx ved et hændeligt uheld brækker armen på en person i forbindelse med en anholdelse, vil erstatningskravet være omfattet af § 1018 a.

U.2002.1175H – skønsmæssig fastsættelse: I Højesterets dom af 11. marts 2002 tilkendte Højesteret et samlet skønsmæssigt beløb på 25.000 kr. til en person, der var varetægtsfængslet i forbindelse med en sigtelse for drabsforsøg, som senere blev frafaldet.

Kuttersagen 2026 – ubilageret politiinformation: I Højesterets dom af 12. maj 2026 behandlede Højesteret en erstatningssag vedrørende en fiskeskipper, der var varetægtsfængslet i 466 dage efter en sigtelse for narkotikasmugling baseret på et ubilageret polititip. Byretten havde tilkendt erstatning med 50 % forhøjelse under hensyn til den massive pressedækning, og Højesteret stadfæstede.

LOV	Retsplejeloven § 1018a, stk. 3	Retsplejeloven § 1018b	Retsplejeloven § 1018h
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret: Politiets ubilagerede tip om alternativ gerningsmand begrundet ikke forhøjet erstatning for uberettiget varetægtsfængsling (Sag 80/2025) 12.05.2026 Højesteret · Højesterets dom om objektivt erstatningsansvar for hændelig skade under ransagning og betydningen af egen skyld 04.12.2015 Højesteret · Højesterets afgørelse om erstatning for uberettiget varetægtsfængsling og isolation 11.03.2002 Byretten · Erstatning efter varetægtsfængsling i Kuttersagen – forhøjelse af takst med 50% grundet intensiv pressedækning og lukket retssag 19.03.2026		

§ 10 Proceduren for erstatningskrav (§§ 1018 e-f)

Proceduren for behandling af erstatningskrav er reguleret i [§ 1018 e](#) og [§ 1018 f](#).

Administrativ fase (§ 1018 e):

1. Den erstatningssøgende fremsætter sit krav over for *politidirektøren* i den politikreds, der har iværksat det straffeprocessuelle indgreb.
2. Kravet skal fremsættes inden **2 måneder** efter straffesagens endelige afslutning (frifindende dom, påtaleopgivelse, tiltalefrafald). Fristen suspenderes, hvis den erstatningssøgende var uvidende om sagens afslutning.

3. Politidirektøren videregiver kravet til *statsadvokaten*, der er 1. instans for afgørelsen.
4. Statsadvokatens afgørelse kan påklages til *Rigsadvokaten*, der træffer endelig administrativ afgørelse.
5. Rigsadvokaten kan også selv træffe førsteinstansafgørelse i visse sager, jf. Rigsadvokatmeddelelsens retningslinjer.

Domstolsprøvelse (§ 1018 f):

Imødekommes kravet ikke af Rigsadvokaten (eller justitsministeren), kan den erstatningssøgende inden **2 måneder** efter afslaget begære kravet indbragt for byretten. Sagen indbringes af statsadvokaten og behandles i *strafferetsplejens former* – dvs. med mundtlig forhandling, men uden medvirken af domsmænd (ændret ved [lov nr. 1169 af 8. juni 2021](#)). Den erstatningssøgende har ret til at få beskikket en advokat.

Domstolsprøvelsen foregår normalt ved den byret, der har pådømt straffesagen. Har straffesagen ikke været pådømt, indbringes kravet ved byretten i den retskreds, hvor indgrebet er besluttet, eller ved den erstatningssøgendes hjemting.

Modregning og forrentning:

Rigsadvokatmeddelelsen regulerer spørgsmål om modregning med bødekraav og offentligretlige tilgodehavender samt forrentning af erstatningskrav. Erstatningsbeløb forrentes efter de almindelige regler i renteloven.

LOV

[Retsplejeloven § 1018e, stk. 1-6](#)[Retsplejeloven § 1018f, stk. 1-4](#)

§ 11 Sammenfatning af centrale praksismønstre

Praksis om erstatning for uberettiget frihedsberøvelse kan sammenfattes i følgende hovedmønstre:

- **Det obligatoriske ansvar er vidt:** Ved frifindelse eller påtaleopgivelse har den frihedsberøvede et *retskrav* på erstatning for både økonomisk og ideel skade – uanset om politiet har begået fejl.
- **Egen skyld er den vigtigste begrænsning:** I praksis er det oftest § 1018 a, stk. 3, der fører til nedsættelse eller bortfald af erstatning. Domstolene har lagt vægt på falske forklaringer, mistankepådragende udtalelser og tilståelser, men har afvist at anvende reglen over for ufrivillige omstændigheder.
- **Misforholdsreglen er snæver:** Ved domfældelse tilkendes kun sjældent erstatning for varetægt, og domstolene foretager en helhedsvurdering, hvor fællesstraffe og sagens samlede karakter indgår.
- **Hændelige skader er omfattet:** Højesteret har med U.2016.1116H lagt en klar linje, der udvider det objektive ansvar til at omfatte hændelige skader under selve det straffeprocessuelle indgreb.
- **Sigtelse alene er ikke et indgreb:** Det er fast praksis, at en sigtelse ikke i sig selv er et straffeprocessuelt tvangsindgreb. Erstatning for den belastning, en sigtelse medfører, forudsætter enten et konkret indgreb (§ 1018 b) eller culpa (§ 1018 h).
- **Taksterne er administrative vejledninger:** Domstolene kan fravige Rigsadvokatens takster og fastsætte erstatningen skønsmæssigt, bl.a. under hensyn til pressedækning, sigtelsens alvor og frihedsberøvelsens konkrete omstændigheder.
- **Sædelighedssager giver forhøjet godtgørelse:** Taksten forhøjes med 50 % ved grov sædelighedskriminalitet og 100 % ved drab/drabsforsøg, og frivillig isolation i sædelighedssager udløser isolationstillæg.
-

2-måneders fristen er afgørende: Kravet skal fremsættes inden 2 måneder efter straffesagens afslutning, og fristerne for domstolsprøvelse er tilsvarende korte.

Forholdet til EMRK art. 5 om frihedsberøvelsens lovlighed og art. 6 om retfærdig rettergang kan have selvstændig betydning i sager, hvor selve varetægtsfængslingen har været konventionsstridig – se praksisoversigten om [EMRK artikel 5](#).

LOV	Retsplejelovent § 1018a, stk. 1-3	Retsplejelovent § 1018b	Retsplejelovent § 1018h
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret: Politiets ubilagerede tip om alternativ gerningsmand begrundet ikke forhøjet erstatning for uberettiget varetægtsfængsling (Sag 80/2025) 12.05.2026		
	Højesteret · Højesterets dom om objektive erstatningsansvar for hændelig skade under ransagning og betydningen af egen skyld 04.12.2015		

REFERENCE Lovgrundlag

7 paragraffer

Retsplejelovent § 1018a	stk. 1-3	Retsplejelovent § 1018b	
Retsplejelovent § 1018c		Retsplejelovent § 1018d	stk. 1-2
Retsplejelovent § 1018e	stk. 1-6	Retsplejelovent § 1018f	stk. 1-4
Retsplejelovent § 1018h	stk. 1-2		

MATERIALE Citerede afgørelser

19 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS			3
12.05.2026	Højesteret: Politiets ubilagerede tip om alternativ gerningsmand begrundet ikke forhøjet erstatning for uberettiget varetægtsfængsling (Sag 80/2025)		10748-12777
04.12.2015	Højesterets dom om objektive erstatningsansvar for hændelig skade under ransagning og betydningen af egen skyld		Sag 67/2015
11.03.2002	Højesterets afgørelse om erstatning for uberettiget varetægtsfængsling og isolation		II 344/2001
LANDSRETTE · ANKEINSTANS			10
23.12.2022	Erstatning efter delvis frifindelse for voldtægt: Landsretten tilkender skønsmæssigt 40.000 kr. for krænkelse under varetægtsfængsling		S-2272-21
05.01.2021	Nægtelse af udvidet erstatning efter frifindelse: Vurdering af sigtelse og kommunal tvangsfjernelse som strafprocessuelle indgreb	V.L.	S-1319-20
03.01.2017	Nægtelse af erstatning for uberettiget frihedsberøvelse grundet egen skyld (udlænding og udvisningskriminalitet)		S-1871-16
05.12.2012	Stadfæstelse af byretsdom om erstatning for varetægtsfængsling		1229-1486
01.07.2010	Østre Landsrets afgørelse om erstatning for uberettiget frihedsberøvelse grundet egen skyld		S-330-10

08.06.2010	Erstatning efter uberettiget varetægtsfængsling i sag om nødværge	S-2933-09
09.04.2010	Erstatning efter uberettiget frihedsberøvelse i forbindelse med tyveri fra beruset person	V.L. S-2463-09
14.04.2005	Vestre Landsrets afgørelse om erstatning for frivillig isolation ved uberettiget varetægtsfængsling	S-2938-04
17.09.2004	Erstatningsansvar efter langvarig beslaglæggelse og sigtelse for momsunddragelse	S-615-04
05.11.2003	Landsretsafgørelse om erstatning for strafferetlig forfølgning efter frifindelse for sædelighedsforbrydelser	S-1424-03

BYRET TEN · F Ø R S T E I N S T A N S

3

19.03.2026	Erstatning efter varetægtsfængsling i Kuttersagen – forhøjelse af takst med 50% grundet intensiv pressedækning og lukket retssag	10627-12573
28.03.2025	Erstatning efter frifindelse i sag om overtrædelse af fiskerilovens kvotekonzentrationsregler	9672-11286
07.01.2020	Afvisning af erstatningskrav efter varetægtsfængsling: Fællesstraf for vold og røveri dækkede frihedsberøvelsens varighed.	SS 4-19911/2019

L A N D S S K A T T E R E T T E N · A D M I N I S T R A T I V K L A G E I N S T A N S

1

02.06.2010	Modregning i erstatning for bortkommet guldkæde	10-00717
------------	---	----------

P A R K E R I N G S K L A G E N Æ V N E T · N Æ V N / K L A G E I N S T A N S

1

05.07.2022	Manglende særskilt parkeringstilladelse til reserveret handicapplads trods gyldigt handicapkort	park-1486
------------	---	-----------

R I G S A D V O K A T E N · N Æ V N / K L A G E I N S T A N S

1

23.11.2017	Afvisning af erstatningskrav for magtanvendelse under varetægtsfængsling (Rigsadvokaten)	RA-2017-3100206-343
------------	--	---------------------

FORARBEJDE **Betænkninger**

1 reference

Betænkning om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning

nr. 801 · 1977 · Justitsministeriet

05

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over forældelse af erstatnings- og godtgørelseskrav

Den 3-årige kundskabsfrist, de absolutte frister og samspillet med særlovene

Version 2 · Opdateret 4. sep. 2026 · 56 afgørelser · 2003-2026

[Læs online](#)**INTRODUKTION**

Forældelse er den mest absolutte indsigelse mod et erstatnings- eller godtgørelseskrav: den rammer kravet, uanset om ansvarsgrundlaget og tabsopgørelsen ellers er i orden. Praksis efter forældelsesloven af 2007 kredser om tre akser – hvornår den 3-årige frist begynder at løbe (§ 2, stk. 4, og kundskabsreglen i § 3, stk. 2), hvornår de absolutte frister på 30 år (personskade) henholdsvis 10 år (tings- og formueskade) afskærer kravet uden mulighed for suspension, og hvornår administrativ behandling, klagenævns sager, syn og skøn eller forhandlinger giver en foreløbig afbrydelse med 1-års tillægsfrist efter § 21. Hertil kommer et tæt lag af særlove, der efter § 28 går forud – arbejdsskadesikringslovens § 36, klage- og erstatningslovens §§ 59 og 60 b, forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, og offererstatningslovens § 13, der helt falder uden for forældelsesloven.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** For erstatning uden for kontrakt løber den 3-årige frist efter [forældelsesloven § 3, stk. 1](#) fra skadens indtræden, jf. § 2, stk. 4 – ikke fra den skadevoldende handling og ikke fra tabsopgørelsen.
- 02** Ved latente skader og senfølger begynder fristen først at løbe, når den lidelse, der kræves erstatning for, har vist sig på en sådan måde, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et – eventuelt foreløbigt – erstatningskrav (Højesteret 27. januar 2022).
- 03** Kendskabskravet i § 3, stk. 2, omfatter både skaden og det mulige ansvarsgrundlag: det er ikke nok at kende den fysiske følge, hvis man ikke havde anledning til at antage, at den kunne skyldes en fejl.
- 04** Den absolutte 30-årige frist for personskade i § 3, stk. 3, nr. 1, regnes fra den skadevoldende handlingens ophør og kan efter forarbejderne ikke suspenderes i noget tilfælde.
- 05** For anden erstatning uden for kontrakt end personskade og forureningsskade er den absolutte frist kun 10 år, jf. § 3, stk. 3, nr. 2.
- 06** Erhvervssygdomme er helt undtaget fra 30-årsfristen, jf. § 3, stk. 4 – for dem gælder alene den 5-årige kundskabsfrist i arbejdsskadesikringslovens § 36, stk. 3.

- 07** Erstatnings- og godtgørelseskrav mod en forvaltningsmyndighed for tilsidesættelse af lovbestemte forpligtelser over for en person under 18 år i forbindelse med overgreb forældes ikke, jf. § 3, stk. 5 – men bestemmelsen har ikke tilbagevirkende kraft for krav, der allerede var forældet.
- 08** Indbringelse for en administrativ myndighed afbryder kun foreløbigt efter § 21, stk. 2, hvis BÅDE fordringshaver og skyldner er part i den administrative sag – et differencekrav mod tredjemand afbrydes derfor ikke af arbejdsskadesagen.
- 09** Indbringelse for et privat klage- eller ankenævn giver 1-års tillægsfrist efter § 21, stk. 3, men kun for den tvist og de parter, nævnssagen faktisk angår.
- 10** Forhandlinger efter § 21, stk. 5, kræver egentlige forhandlinger, hvor kreditor har føje til at antage, at retslige skridt er unødvendige; skyldner bærer bevisbyrden for, hvornår forhandlingerne blev afsluttet.
- 11** Efter arbejdsskadesikringslovens § 36 gælder en 5-årig kundskabsfrist og en 3-årig tillægsfrist fra AES's eller Ankestyrelsens afgørelse – og forældelse kan indtræde, selv om der stadig er adgang til genoptagelse efter §§ 41-42 (UfR 2020.4174 H).
- 12** Genoptager arbejdsskademyndighederne faktisk sagen, inden kravet er forældet, løber der en ny 3-årig tillægsfrist fra meddelelsen om den nye afgørelse (Højesteret 22. august 2024).
- 13** Differencekravet mod arbejdsgiveren forældes tidligst 5 år fra den endelige administrative afgørelse i arbejdsskadesagen, fordi kravet ikke kan forfølges før (Højesteret 24. maj 2017).
- 14** Klage- og erstatningslovens § 59, stk. 1, og § 60 b er lex specialis for patientskader; den absolutte 10-årsfrist i § 60 b, stk. 3, kan ikke suppleres med forældelseslovens 30-årsfrist.
- 15** Krav mod staten efter offererstatningsloven er slet ikke omfattet af forældelsesloven, men alene af ansøgningsfristerne i offererstatningslovens § 13 (Højesteret 19. oktober 2017).
- 16** Forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, giver 1-års tillægsfrist fra selskabets afvisning – også når selskabet reelt påtager sig at genbehandle et senfølgekrav i en tidligere afsluttet sag (Højesteret 18. december 2018).
- 17** Retsvildfarelse – ukendskab til retsgrundlaget eller til, at et krav kan rejses – suspenderer som udgangspunkt ikke fristen; det gør derimod utilregnelig uvidenhed om de faktiske forhold.
- 18** Myndighederne har efter landsretspraksis ikke en selvstændig vejledningspligt om, at et krav kan forælde, mens den administrative sag verserer.
- 19** Rådgiver, der lader et krav forælde ved ikke at anlægge sag inden tillægsfristens udløb, ifalder erstatningsansvar over for klienten.

Lovgrundlaget: den korte suspenderbare frist og den lange absolutte frist

§ 1

Forældelsesloven af 2007 (lov nr. 522 af 6. juni 2007) bygger på en dobbelt konstruktion, som lovgiver bevidst overtog fra 1908-loven og gjorde til det almindelige udgangspunkt. Af forarbejderne til [forældelsesloven § 3](#) fremgår formålet direkte:

Det foreslås, at grundtrækkene i den ordning, som i dag gælder for de fordringer, som er omfattet af 1908-loven – dvs. en forholdsvis kort frist, der kan suspenderes ved utilregnelig uvidenhed om kravet, kombineret med en længere absolut frist – bevares og gøres til det almindelige udgangspunkt.

De tre byggesten er:

- **Begyndelsestidspunktet.** For krav på erstatning eller godtgørelse for skade forvoldt uden for kontraktforhold regnes fristen fra tidspunktet for *skadens indtræden*, jf. [forældelsesloven § 2, stk. 4](#) – ikke fra den skadevoldende handling og ikke fra det tidspunkt, hvor tabet kan opgøres endeligt.
- **Den korte frist.** Grundfristen er 3 år, jf. [§ 3, stk. 1](#), men den suspenderes, hvis fordringshaveren var ubekendt med fordringen eller skyldneren, indtil den dag, hvor han fik eller burde have fået kendskab hertil, jf. [§ 3, stk. 2](#).
- **De absolutte frister.** Efter [§ 3, stk. 3](#) indtræder forældelse senest 30 år efter den skadevoldende handlingens ophør for personskade- og forureningsskadekrav (nr. 1) og 10 år for anden erstatning uden for kontraktforhold (nr. 2).

Forarbejderne præciserer, at 30-årsfristen er ubetinget: »Den foreslåede frist på 30 år vil ikke kunne suspenderes i noget tilfælde.« Begyndelsestidspunktet er den skadevoldende handlingens ophør, hvilket ved en punkthændelse – forarbejdernes eget eksempel er »påkørsel af en cyklist« – er datoen for hændelsen, mens det ved længerevarende påvirkning er påvirkningens ophør.

Bestemmelsen dækker efter forarbejderne alle personskadeposter: erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, helbredelsesudgifter, erhvervsevnetab, godtgørelse for svie og smerte, varigt mén, tortgodtgørelse samt forsørgertabserstatning og godtgørelse til efterladte. Tortgodtgørelse, der *ikke* udspringer af en personskade – fx ved ærekrænkelser – falder derimod uden for 30-årsreglen.

Endelig fastslår [forældelsesloven § 28](#), at loven kun gælder, i det omfang andet ikke følger af særlovgivning eller af forholdets særlige beskaffenhed. Det er denne bestemmelse, der giver arbejdsskadesikringslovens, klage- og erstatningslovens og offererstatningslovens egne frister forrang, og som gør, at forældelsesspørgsmålet i erstatningssager sjældent kan besvares ud fra forældelsesloven alene.

LOV

[Forældelsesloven § 2, stk. 4](#)[Forældelsesloven § 3, stk. 1-3](#)[Forældelsesloven § 28](#)

Kundskabstidspunktet ved latente skader og senfølger – Højesterets § 2 senfølgeprincip

Den praktisk vigtigste tvist i personskadesager er, hvornår kundskabsfristen begynder. Højesteret har i to nært forbundne domme om patientskade fastlagt et princip, der efter dommenes egen formulering er fælles for hele forældelsesretten.

I **BS-45483/2020-HJR (27. januar 2022)** havde et barn ved fødslen i 2010 fået en hjerneblødning i forbindelse med anlæggelse af kateter. Barnet udviklede sig alderssvarende, indtil det i august 2015 fik sit første epileptiske

anfald; først i november 2015 fastslog lægerne sammenhængen med hjerneblødningen. Ankenævnet for Patienterstatningen afviste anmeldelsen fra maj 2016 som forældet, fordi »skaden« efter nævnets opfattelse var hjerneblødningen i 2010. Højesteret afviste denne læsning og forankrede fortolkningen i forældelsesloven:

Højesteret finder, at udtrykket skaden og forældelsesfristens begyndelsestidspunkt i § 59, stk. 1, i lighed med det, som Højesteret har fastslået med hensyn til suspension, må fastlægges i overensstemmelse med de almindelige regler om forældelse i forældelsesloven.

og fastslog kernen i senfølgeprincippet:

Fristen løber i disse tilfælde fra det tidspunkt, hvor de følger, der kræves erstatning for, har vist sig på en sådan måde, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et – eventuelt foreløbigt – erstatningskrav.

Kravet var derfor ikke forældet, og sagen blev hjemvist til realitetsbehandling.

Det supplerende element – at kundskabet også skal omfatte det mulige *ansvarsgrundlag* – følger af **BS-45328/2020-HJR** ([13. oktober 2021](#)), hvor Højesteret fastslog, at fristen først udløses, når skadelidte ikke blot kender den fysiske skade, men også har anledning til at antage, at der kan foreligge en behandlingsfejl eller forsømt diagnostik, der udgør et erstatningsgrundlag.

De to niveauer ses tydeligt i underinstanspraksis. I **BS-5294/2017-ESB** ([Retten i Esbjerg, 30. maj 2019](#)) blev samme skadesforløb delt: kravet vedrørende komplikationer under en biopsi var forældet, fordi skadelidte allerede i juli 2012 vidste, at biopsien havde medført en skade, mens kravet vedrørende forsinket diagnosticering hos egen læge ikke var forældet, fordi hun først efter 2013 fik kendskab til, at tidligere diagnosticering kunne have afværget skaderne. Omvendt blev kravet fundet forældet i **Østre Landsrets dom af 9. marts 2016** ([hjertestop og bristet tarm](#)), hvor patienten under indlæggelsen løbende var blevet informeret om skadernes karakter og omfang og derfor senest ultimo 2009 havde det fornødne kendskab. Tilsvarende i [Retten i Aalborgs dom af 20. september 2021](#), hvor sagsøger »burde have indset«, at lægemidlet var en mulig årsag, mere end tre år før anmeldelsen.

Uden for personskadeområdet er linjen strengere. I **BS-47576/2025-HJR** ([11. august 2026](#)) fastslog Højesteret, at fristen for et erstatningskrav mod sælgere og ejendomsmægler løb fra dispositionsdagen og alene var suspenderet indtil køberens faktiske kendskab til manglen. Og i **BS-15001/2023-KBH** ([Københavns Byret, 5. februar 2026](#)) blev investorernes krav mod et revisionsselskab afvist alene på forældelse, fordi de oplysninger, der udløste kundskabet, forelå mere end tre år før sagsanlægget.

Et særligt spørgsmål er, om ukendskab til *retsgrundlaget* suspenderer. Udgangspunktet er nej: § 3, stk. 2, angår utilregnelig uvidenhed om de faktiske forhold, ikke om retsstillingen. Ankenævnet for Forsikring har dog undtagelsesvis givet skadelidte medhold, hvor uvidenheden var myndighedens eller selskabets eget værk – i [sag 102246](#) havde selskabet vildledende oplyst, at treårsfristen først løb fra det tidspunkt, hvor ménet kunne opgøres, og nævnet underkendte forældelsesindsigelsen med henvisning til den berettigede forventning, dette havde skabt. Omvendt blev suspension nægtet i [sag 96441](#), hvor klageren hævdede ikke at have kendt til forsikringens eksistens, men tidligere havde anmeldt en skade på samme police og fik præmien specificeret på kontingentopkrævningen.

LOV

[Forældelsesloven § 2, stk. 4](#)[Forældelsesloven § 3, stk. 2](#)[Lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet § 59, stk. 1](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesteret: Forældelsesfrist for mangelskrav ved boligkøb regnes fra dispositionsdagen – krav mod sælgere og ejendomsmægler forældet	11.08.2026
Højesteret · Højesterets afgørelse om forældelsesfrist for senskader efter klage- og erstatningsloven	27.01.2022
Højesteret · Forældelse af erstatningskrav efter patientskadeloven – Starttidspunkt for 3-års fristen ved kendskab til skade og muligt erstatningsgrundlag	13.10.2021
Byretten · Afvisning af erstatningskrav mod revisor grundet forældelse i sagen om ACT.Global A/S	05.02.2026
Byretten · Sag om forældelse af krav på patientskadeerstatning	30.05.2019
Patienterstatning domme · Byretten i Aalborg frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om forældelse af krav på erstatning for lægemiddelskade	20.09.2021
Patienterstatning domme · Østre Landsret: Erstatningskrav for hjertestop og bristet tarm forældet efter 3-års fristen i klage- og erstatningsloven § 59, stk. 1 – patienten burde have kendt til skaden senest ultimo 2009	09.03.2016
Ankenævnet for Forsikring · Forældelse af krav om ménerstatning efter meniskskade – Vildledende information fra forsikringsselskab	19.02.2025
Ankenævnet for Forsikring · Forældelse af ulykkesforsikringskrav - manglende kendskab til forsikringens eksistens	18.05.2021

§ 3 De absolutte frister: 30 år ved personskade, 10 år ved tings- og formueskade

Den absolutte frist virker som et bagstop, der ikke kan skubbes. Det er tydeligst i ankenævnspraksis om gamle ulykker.

I [Ankenævnet for Forsikring sag 97573](#) havde klageren fået omfattende tandskader ved et voldeligt overfald i foråret 1989. Selskabet havde dækket den oprindelige implantatbehandling og i 2015 en efterfølgende komplikation, men afviste et nyt behandlingskrav i august 2021. Nævnet gav selskabet medhold: kravet var en fordring på erstatning i anledning af personskade, og efter [forsikringsaftaleloven § 29, stk. 1](#), jf. [forældelsesloven § 3, stk. 3, nr. 1](#), indtræder forældelse senest 30 år efter den skadevoldende handlings ophør. At selskabet i 2015 havde bekræftet, at dækningen ikke var begrænset til »én endelig behandling«, kunne ikke tilsidesætte den lovbestemte frist, og klagerens status som voldsoffer kunne heller ikke føre til et andet resultat. Samme resultat i [sag 91644](#) om en tandskade fra et cykeluheld i 1975, hvor en ny følgeskade anmeldt i 2016 var ramt af 30-årsfristen, selv om en dom fra 1994 havde anerkendt dækning for en tilsvarende tidligere følgeskade.

At fristen for personskade i den tidligere retstilstand var 20 år efter Danske Lov 5-14-4 – og at den heller ikke dengang kunne suspenderes – illustreres af [Ankestyrelsens principafgørelse U-34-03](#), hvor et krav på yderligere erstatning efter en arbejdsulykke i 1966 blev afvist, da tilstanden forværredes i 1999.

For krav, der *ikke* er personskade- eller forureningsskadekrav, er den absolutte frist derimod kun 10 år fra den skadevoldende handlings ophør, jf. [§ 3, stk. 3, nr. 2](#). Forarbejderne fremhæver, at dette i forhold til den tidligere 20-årige frist er en halvering, og at fristen svarer til produktansvarslovens. Bestemmelsen dækker tingsskade og anden formueskade uden for kontrakt; tingsskadekrav i kontrakt følger derimod hovedreglen i nr. 4 med 10 år fra begyndelsestidspunktet efter § 2.

Afgrænsningen mellem personskade og andet er derfor ikke akademisk. Godtgørelseskrav, der ikke udspringer af en personskade, får kun 10 år. Det illustreres af de danske Irak-sager, hvor Højesteret i [227/2018 \(14. april 2021\)](#) og [BS-26215/2018-HJR \(10. februar 2022\)](#) fandt godtgørelseskrav for påståede overgreb under tilbageholdelse i 2003-2007 forældet længe før sagsanlæggene i 2016, ligesom retten afviste, at der forelå en processuel undersøgelsespligt, der kunne ændre herpå.

Overgangsreglen i [forældelsesloven § 30, stk. 1](#) betyder, at loven også anvendes på tidligere stiftede fordringer, som ikke var forældet ved lovens ikrafttræden 1. januar 2008 – det er netop den mekanisme, der bragte 1975- og 1989-skaderne i ankenævnspraksis ind under den nye 30-årsfrist.

LOV	Forsikringsaftaleloven § 29, stk. 1	Forældelsesloven § 3, stk. 3
	Forældelsesloven § 30, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteretsdom om forældelse af godtgørelseskrav for påståede overgreb under de danske styrkers tilbageholdelse i Irak	10.02.2022
	Højesteret · Højesteretsdom om forældelse af godtgørelseskrav og undersøgelsespligt ved påståede overgreb i Irak	14.04.2021
	Ankenævnet for Forsikring · 30-årig absolut forældelse af krav på tandbehandling efter voldeligt overfald i 1989	06.04.2022
	Ankenævnet for Forsikring · 30-årig absolut forældelse for tandskade efter ulykkestilfælde i 1975	26.09.2018
	Ankestyrelsen · 20-årig forældelse af arbejdsskadeerstatning fra 1966 – suspension ikke godkendt	01.01.2003

§ 4 Undtagelserne: erhvervssygdomme og myndighedssvigt ved overgreb mod børn

Lovgiver har to gange gennemhullet den absolutte 30-årsfrist, begge gange fordi fristen ramte skadelidte, før kravet realistisk kunne rejses.

Erhvervssygdomme. Ved ændringsloven af 11. maj 2011 (lovforslag L 144, 2010-11) blev [forældelsesloven § 3, stk. 4](#) indsat, hvorefter stk. 3, nr. 1, ikke finder anvendelse på fordringer på erstatning eller godtgørelse i anledning af en erhvervssygdom, jf. arbejdsskadesikringslovens § 7. Forarbejderne angiver formålet direkte:

Formålet med den foreslåede bestemmelse er at sikre, at en skadelidt ikke risikerer, at den pågældendes krav på erstatning eller godtgørelse i anledning af en erhvervssygdom forældes, inden den erhvervsbetingede sygdom overhovedet har udviklet sig hos den pågældende og dermed kan diagnosticeres.

Konsekvensen er, at erhvervssygdomskrav alene er undergivet den *korte* frist – der på arbejdsskadeområdet er 5 år, jf. [arbejdsskadesikringsloven § 36, stk. 3](#). Forarbejderne præciserer, at fristen som altovervejende hovedregel først begynder at løbe, når en læge giver den tilskadekomne oplysninger, der udløser lægens indberetningspligt, og at fristen kan løbe fra forskellige tidspunkter for de enkelte tabsposter: erhvervsevnetabskravet tidligst når de helbredsmæssige og erhvervsmæssige forhold er så afklarede, at et varigt tab kan konstateres, mén godtgørelsen tidligst når helbredsforholdene tillader en opgørelse. Arbejdsmarkedets Erhvervssikring har sammenfattet retstilstanden i [Vejledning om forældelse af krav efter arbejdsskader](#): »Den lange frist på 30 år løber fra kravets stiftelse, og gælder *kun* for ulykker ... Der gælder efter § 3, stk. 4, i forældelsesloven ikke en lang frist for forældelse af erhvervssygdomme.«

Overgreb mod børn. Ved [lov nr. 140 af 28. februar 2018](#) blev der indsat et nyt stk. 5 i [forældelsesloven § 3](#), hvorefter fordringer på erstatning eller godtgørelse, som udspringer af en forvaltningsmyndigheds tilsidesættelse af lovbestemte forpligtelser over for en person under 18 år i forbindelse med overgreb begået over for denne, ikke forældes. Forarbejderne afgrænser rækkevidden: »forvaltningsmyndighed« forstås som i forvaltningslovens § 1, stk. 1 og 2, og omfatter stat, region, kommune samt visse selvejende institutioner; de lovbestemte forpligtelser kan være underretnings- og tilsynspligterne i den sociale lovgivning eller forpligtelser

efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention; og ved »overgreb« forstås strafbare handlinger omfattet af straffelovens kapitel 24-26 samt §§ 210 og 213. Det kræves ikke, at der foreligger en straffedom.

Bestemmelsen har imidlertid ikke tilbagevirkende kraft over for krav, der allerede var forældet. Det viste sig i **BS-19851/2024-KBH** ([Københavns Byret, 19. januar 2026](#)), hvor otte tidligere børnehjemsbørn med bistand fra Børns Vilkår krævede 300.000 kr. hver af Social- og Boligministeriet for påstået statsligt tilsynssvigt under Direktoratet for Børne- og Ungdomsforsorgen i perioden 1948-1977 med henvisning til EMRK artikel 3 og [erstatningsansvarsloven § 26](#). Sagen byggede på Godhavnsrapporten fra 2011, der konkluderede, at kravet om to årlige tilsynsbesøg sjældent blev opfyldt. Kravene blev afvist som forældede.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 36, stk. 3](#)[Erstatningsansvarsloven § 26](#)[Forældelsesloven § 3, stk. 4](#)

PRAKSIS **Byretten** · Tidligere børnehjemsbørns godtgørelseskrav mod Social- og Boligministeriet afvist som forældede – påstået tilsynssvigt og EMRK artikel 3-krænkelser 1948-1977 19.01.2026

§ 5 Foreløbig afbrydelse efter § 21 – anerkendelsessøgsmål, myndighedsbehandling og klagenævn

[Forældelsesloven § 21](#) er den bestemmelse, der i praksis redder flest erstatningskrav – og den, der oftest misforstås. Den giver ikke egentlig afbrydelse, men en *tillægsfrist på 1 år*, som skal udnyttes ved reelle retsskridt.

Anerkendelsessøgsmål (stk. 1). Forarbejderne nævner udtrykkeligt »et sagsanlæg med påstand om anerkendelse af, at der foreligger et erstatningsansvar«. Kreditor har herefter mindst 1 år fra sagens endelige afgørelse til at afbryde forældelsen for selve erstatningskravet. Fristen er kort og ubarmhjerterig: i **V-39-09** ([Sø- og Handelsretten, 17. december 2010](#)) udløb den etårige tillægsfrist den 6. maj 2009, og sagsanlægget den 29. juni 2009 var for sent – Højesteret stadfæstede i **sag 375/2010** ([29. august 2012](#)).

Administrativ myndighed (stk. 2). Bestemmelsen dækker AES, Ankestyrelsen, Patienterstatningen og andre forvaltningsmyndigheder. Forarbejderne opstiller imidlertid en afgørende partsbetingelse:

Det er derfor en betingelse for, at der sker foreløbig afbrydelse af forældelsen efter stk. 2 – i de tilfælde, hvor fordringshaveren eller skyldneren ikke er den administrative myndighed, der behandler sagen – at både fordringshaveren og skyldneren er part i sagen.

Højesteret anvendte denne betingelse bogstaveligt i **BS-46510/2019-HJR** ([8. september 2020](#)). En buschauffør havde efter et færdselsuheld under arbejdet rejst et differencekrav mod ansvarsforsikringen FAH. Retten afviste, at arbejdsskadesagens administrative behandling havde afbrudt forældelsen:

Allerede derfor kan § 21, stk. 2, ikke finde anvendelse i den foreliggende sag, der angår et differencekrav mod FAH, der ikke var part i As sag ved arbejdsskademyndighederne.

Da kravet mod tredjemand hverken var omfattet af den 5-årige frist i arbejdsskadesikringslovens § 36 (der efter ordlyden kun dækker krav *efter loven eller mod arbejdsgiveren*) eller af § 21, stk. 2, forældedes det 3 år efter kendskabstidspunktet. Samme afgrænsningsproblem sås i **BS-552/2018-OLR** ([Østre Landsret, 24. maj 2019](#)) om et differencekrav mod FAH efter en arbejdsulykke forårsaget af en ukendt hund.

Stk. 2, 3. pkt., udvider tillægsfristen til klage til højere administrativ myndighed og til *Folketingets Ombudsmand*. Ved [lov nr. 1553 af 12. december 2023](#) blev ordlyden præciseret fra »Ombudsmandens udtalelse« til »ombudsmandens afslutning af sagen«, så tillægsfristen efter forarbejderne gælder både ved fuld realitetsbehandling og ved afslutning efter ombudsmandslovens § 16 – dog kun hvor betingelserne for at klage overhovedet var opfyldt, og hvor ombudsmandens behandling kan få betydning for fordringens eksistens eller omfang.

Private klage- og ankenævn (stk. 3). Tillægsfristen gælder alle typer klagenævn, uanset godkendelse efter forbrugerklageloven. Men den knytter sig til den tvist, nævnssagen faktisk angår. I [BS-48911/2022-VLR \(Vestre Landsret, 1. april 2025\)](#) fandt landsretten, at indbringelsen for Klagenævnet for Ejendomsformidling ikke suspenderede forældelsen af boligkøberens erstatningskrav – et resultat Højesteret senere tiltrådte i [BS-47576/2025-HJR](#).

Isoleret syn og skøn (stk. 4). Bestemmelsen giver 1 års tillægsfrist fra skønsforretningens afslutning, når der uden for rets- eller voldgiftssag er fremsat begæring om syn og skøn vedrørende forhold af betydning for fordringens eksistens eller størrelse. Forarbejderne fremhæver, at der ved flere mulige skyldnere kræves, at den pågældende skyldner »på en eller anden måde har været inddraget i skønnet«, og at fristen normalt regnes fra modtagelsen af den afsluttende erklæring.

Betydningen af ikke at følge op. Tillægsfristen er netop kun en frist. I [24/11061 \(Klagenævnet for Udbud, 14. februar 2025\)](#) havde hverken klagenævnet eller byretten realitetsbehandlet erstatningskravet; nævnet fastslog, at der alene forelå foreløbig afbrydelse, at tillægsfristen løb fra byrettens dom af 12. maj 2022 og udløb 12. maj 2023, og at genoptagelsesansøgningen i november 2024 derfor var for sen. Og i [H-18-15 \(Sø- og Handelsretten, 12. januar 2016\)](#) mistede et oprindeligt sagsanlæg sin fristafbrydende virkning, fordi sagsøger ikke havde forfulgt det inden for rimelig tid, jf. [forældelsesloven § 16, stk. 1](#).

Hvor en administrativ afgørelse derimod bindende fastslår kravets eksistens og størrelse, er der etableret et særligt retsgrundlag efter [forældelsesloven § 5, stk. 1, nr. 3](#), og der løber en ny 10-årig frist.

LOV

[Forældelsesloven § 5, stk. 1](#)
[Forældelsesloven § 16, stk. 1](#)
[Forældelsesloven § 21, stk. 1-5](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesteret: Forældelsesfrist for mangelskrav ved boligkøb regnes fra dispositionsdagen – krav mod sælgere og ejendomsmægler forældet	11.08.2026
	Højesteret · Differencekrav mod tredjemand for tab af erhvervsevne efter arbejdsskade og anvendelse af forældelsesregler	08.09.2020
	Højesteret · Højesterets dom om forældelse af erstatningskrav efter uberettiget varemærkeretlig tilbageholdelse	29.08.2012
	Landsretten · Forældelse af erstatningskrav mod ejendomsmægler og sælgere vedrørende mangler ved vinduers alder	01.04.2025
	Landsretten · Østre Landsrets afgørelse om forældelse af krav på erstatning for erhvervsevnetab	24.05.2019
	Sø- og Handelsretten · Afgørelse om forældelse af erstatningskrav efter afvisning af tidligere sag grundet manglende procesfremme	12.01.2016
	Sø- og Handelsretten · Sag om forældelse af erstatningskrav efter uberettiget tilbageholdelse af varemærkebeskyttede bukser	17.12.2010
	Klagenævnet for Udbud · Afvisning af anmodning om genoptagelse af erstatningssag på grund af forældelse	14.02.2025

Forhandlinger efter § 21, stk. 5 – hvornår er de indledt, og hvornår er de afsluttet

§ 6

Forhandlingsreglen i § 21, stk. 5 er den mest skønsprægede afbrydelsesgrund, og forarbejderne opstiller to præcise krav: der skal være tale om »egentlige forhandlinger mellem parterne om kravet eller grundlaget for dette, således at kreditor har føje til at antage, at det ikke er nødvendigt at iværksætte retslige skridt for at undgå forældelse«, og bevisbyrden er delt – kreditor skal godtgøre, at forhandlinger blev indledt, mens skyldneren skal godtgøre, hvornår de blev afsluttet.

Højesteret anvendte denne fordeling i **BS-4222/2019-HJR** (7. november 2019), hvor korrespondancen mellem en boligforening og et forsikringsselskab efter en vandskade blev anset for forhandlinger: selskabets tilkendegivelser udviste tilstrækkelig forhandlingsvilje og imødekommenhed til at give foreningen en rimelig forventning om en forligsmæssig løsning, og kravet var derfor ikke forældet ved sagsanlægget.

Modsat ender det, hvor skyldneren har markeret et klart punktum. I **BS-28620/2019-HJR** (21. september 2020) fandt Højesteret om selskabets brev af 11. november 2013:

Højesteret finder efter det beskrevne forløb og bevisførelsen i øvrigt, at Alm. Brands brev af 11. november 2013 må forstås således, at selskabet fastholdt sit tidligere afslag ... og at forhandlingerne om kravet på erstatning for tab af erhvervsevne var afsluttet.

Højesteret gik videre og fastslog, at det oprindelige afvisningsbrev fra januar 2011 efter sin begrundelse »naturligt må forstås således, at Alm. Brand også gjorde op med spørgsmålet om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste« – en afvisning kan altså efter sin begrundelse omfatte poster, der endnu ikke formelt var rejst.

Forarbejderne advarer udtrykkeligt mod at forsøge at forlænge fristen ensidigt: »Det vil være uden betydning for fristen, hvis kreditor kort før tillægsfristens udløb forsøger at få forhandlingerne genoptaget ved at skrive til debitor, medmindre debitor er enig i at genoptage forhandlingerne.« Den samme tanke ligger bag **Ankenævnet for Forsikring sag 97572**, hvor en advokats brev om, at forældelsen måtte anses for suspenderet, hvis selskabet ikke gjorde indsigelse inden 14 dage, ikke skabte nogen bindende suspensionsaftale – selskabet havde faktisk svaret, at det ikke forstod henvendelsen, og nævnet fandt, at advokaten burde have fulgt op. Nævnet afviste samtidig, at der forelå aktive forhandlinger efter § 21, stk. 5, i den mellemliggende fireårige periode.

Underinstanserne følger samme linje. I **BS-1438/2014-NAE** (**Retten i Næstved**, 30. juni 2015) forældedes et krav på over 1 mio. kr. i tabt arbejdsfortjeneste, fordi hverken den efterfølgende korrespondance eller Arbejdsskadestyrelsens vejledende udtalelse havde afbrudt fristen tilstrækkeligt, og i **BS-183/2011-ODE** (**Retten i Odense**, 8. august 2011) stod striden netop om, hvornår forhandlingerne måtte anses for afsluttet.

LOV	Forsikringsaftaleloven § 29, stk. 5	Forældelsesloven § 21, stk. 5
PRAKSIS		
	Højesteret · Forældelse af erstatningskrav og advokatens erstatningsansvar ved passivitet over for forsikringsselskab	21.09.2020
	Højesteret · Principiel afgørelse om forhandlingers betydning for forældelse af forsikringskrav	07.11.2019
	Byretten · Sag om forældelse af krav på tabt arbejdsfortjeneste efter trafikulykke	30.06.2015
	Byretten · Sag om forældelse af krav på tabt arbejdsfortjeneste efter færdselsulykke	08.08.2011
	Ankenævnet for Forsikring · Ugyldig aftale om suspension af forældelse i ulykkesforsikringssag	06.04.2022

Arbejdsskadesikringslovens § 36 – 5-årsfristen, 3-årstillægsfristen og genoptagelsens betydning

Arbejdsskadeområdet har sit eget forældelsesregime, der efter [forældelsesloven § 28](#) går forud.

[Arbejdsskadesikringsloven § 36](#) – indsat ved lov nr. 523 af 6. juni 2007 – indeholder tre afvigelser:

Element	Almindelig regel	ASL § 36
Kort frist	3 år (FÆL § 3, stk. 1)	5 år, jf. stk. 3
Fristens start	Kendskab eller burde-kendskab	Kendskab, eller manglende kendskab kan tilregnes som groft uagtsomt , jf. stk. 3
Tillægsfrist ved myndighedsbehandling	1 år (FÆL § 21, stk. 2)	3 år fra AES's/Ankestyrelsens afgørelse, jf. stk. 4
Lang frist	30 år (ulykker) / ingen (erhvervssygdomme)	Følger FÆL § 3, stk. 3 og 4, jf. stk. 2

Af Retsudvalgets tillægsbetænkning fremgår begrundelsen: »Henset til arbejdsskadeområdets særlige karakter foreslås i stk. 3 og 4 dels en særlig lang forældelsesfrist ... dels en ændret udformning af den såkaldte suspensionsregel ... dels en særlig lang tillægsfrist.«

At 5-årsfristen gælder alle arbejdsskadekrav uanset skadetidspunkt blev fastslået af Højesteret i 2016 og udmøntet i [Ankestyrelsens principafgørelse 30-16](#), der pålagde myndighederne af egen drift at genoptage sager, som tidligere var afvist efter den 3-årige frist.

Forældelse trods genoptagelsesadgang. Det centrale – og for skadelidte hårde – princip er, at forældelse kan indtræde, selv om der stadig er adgang til genoptagelse. I **BS-57184/2019-HJR** (UfR 2020.4174 H, [24. september 2020](#)) udtalte Højesteret:

Efter ordlyden af § 36, stk. 2-4, og forarbejderne hertil kan der indtræde forældelse af krav på erstatning eller godtgørelse efter arbejdsskadesikringsloven, selv om der er adgang til genoptagelse af arbejdsskadesagen efter § 41, stk. 1.

Resultatet støttes på en modsætningsslutning fra [§ 36, stk. 5](#), der kun undtager sager efter § 41, stk. 3 (efterfølgende optagelse på erhvervssygdomsfortegnelsen) og genoptagelse på andet grundlag end §§ 41-42. Østre Landsret udstrakte i **BS-4580/2022-OLR** ([2. marts 2023](#)) princippet til genoptagelse efter [§ 42, stk. 1](#) og afviste samtidig to hyppige anbringender fra skadelidte: at myndighederne skulle have en vejledningspligt om forældelse under sagsbehandlingen, og at myndighedernes adfærd havde givet indtryk af, at retslige skridt var unødvendige. Procesbevillingsnævnet havde forinden meddelt [3.-instansbevilling](#) netop om beregningen af tillægsfristen, når myndighederne faktisk har genoptaget sagen.

Faktisk genoptagelse giver ny tillægsfrist. Højesteret besvarede spørgsmålet i **BS-53076/2023-HJR** ([22. august 2024](#)):

Højesteret finder, at arbejdsskadesikringslovens § 36, stk. 4, der må fortolkes i overensstemmelse med forældelseslovens § 21, stk. 2, må forstås således, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings (eller Ankestyrelsens) genoptagelse af en tidligere afgjort sag medfører, at forældelse af de krav, som er genoptaget til behandling, tidligst indtræder 3 år efter, at der er givet meddelelse om den nye afgørelse – under forudsætning af at kravet ikke var forældet på tidspunktet for den henvendelse, der har ført til genoptagelse.

Det afgørende er altså, om myndigheden reelt *genoptog* sagen (ikke blot tog stilling til genoptagelsesspørgsmålet), og om kravet var levende på det tidspunkt. Højesteret fandt det uden betydning, om betingelserne for genoptagelse efter §§ 41-43 objektivt var opfyldt, fordi skadelidte havde en berettiget forventning om, at forældelsen var afbrudt.

Differencekravet. For krav mod arbejdsgiveren, der ligger ud over arbejdsskadedækningen, fastslog Højesteret i **sag 96/2016 (24. maj 2017)**, at fristen løber fra den endelige administrative afgørelse, fordi kravet ikke kan forfølges før:

Højesteret finder, at der ikke er grundlag for at forstå forarbejderne til forældelsesloven således, at det var hensigten at forringe skadelidtes retsstilling i arbejdsskadesager i forhold til, hvad der gjaldt efter forældelsesloven af 1908.

Bemærk kontrasten til **BS-46510/2019-HJR**: er skyldneren en *tredjemand* og ikke arbejdsgiveren, gælder hverken 5-årsfristen eller § 21, stk. 2.

Hvornår er der overhovedet et krav? Ankestyrelsen har i [principafgørelse 3-17](#) præciseret rækkefølgen: genoptagelsesspørgsmålet afgøres først, og forældelse er kun relevant, hvis der overhovedet er stiftet et krav – »Forældelsesreglerne vedrører fordringer og der er ikke en fordring at forælde, hvis der ikke er stiftet et krav på ydelser efter arbejdsskadeloven.« Ved væsentlige sagsbehandlingsfejl gælder efter samme [principafgørelse 30-årsfristen](#) for ulykker og ingen frist for erhvervssygdomme.

Endelig følger *rentekravet* sin egen vej: efter [Ankestyrelsens principmeddelelse 33-24](#) forældes renter af for sent udbetalt erstatning efter den almindelige 3-årige frist i [forældelsesloven § 3, stk. 1](#), ikke efter særreglerne i § 36.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 36, stk. 2-5](#)
[Arbejdsskadesikringsloven § 41, stk. 1](#)
[Arbejdsskadesikringsloven § 42, stk. 1](#)
[Forældelsesloven § 21, stk. 2](#)
[Forældelsesloven § 28](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afklaring af forældelsesfrister ved genoptagelse af arbejdsskadesager	22.08.2024
	Højesteret · Samspillet mellem forældelse og genoptagelse i arbejdsskadesager	24.09.2020
	Højesteret · Differencekrav mod tredjemand for tab af erhvervsevne efter arbejdsskade og anvendelse af forældelsesregler	08.09.2020
	Højesteret · Beregning af forældelsesfrist for differencekrav i arbejdsskadesager	24.05.2017
	Landsretten · Landsretten stadfæster byrettens dom i sag om forældelse af krav på erhvervsevnetab efter arbejdsskade	02.03.2023
	Ankestyrelsen · Arbejdsskade - Forældelse af rentekrav: Anvendelse af Forældelsesloven frem for Arbejdsskadesikringsloven	19.12.2024
	Ankestyrelsen · Forældelse af krav på arbejdsskade ydelser er irrelevant, hvis der ikke er grundlag for genoptagelse eller stiftet et nyt krav	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Højesteretsdom fastslår, at 5-års forældelsesfristen i arbejdsskadesikringsloven gælder for alle krav om erstatning i anledning af arbejdsskade	01.01.2016
	Procesbevillingsnævnet · Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om forældelse af erhvervsevnetabskrav trods verserende genoptagelsessag i arbejdsskadesag	04.10.2023

Patientskade: klage- og erstatningslovens §§ 59 og 60 b som lex specialis

§ 8

For patient- og lægemiddelskader gælder en 3-årig anmeldelsesfrist efter [klage- og erstatningsloven § 59, stk. 1](#) og en absolut frist i § 60 b. Praksis viser et dobbelt billede: begyndelsestidspunktet fortolkes i overensstemmelse med forældelsesloven, men den absolutte frist er udtømmende.

Begyndelsestidspunktet. Højesteret fastslog i [BS-45483/2020-HJR](#), at »skaden« i § 59, stk. 1, skal fastlægges i overensstemmelse med [forældelsesloven § 2, stk. 4](#) – altså med senfølgeprincippet. Og i [BS-45328/2020-HJR](#) blev kendskabskravet udstrakt til det mulige erstatningsgrundlag. Underinstanserne har i flere sager tilsidesat Ankenævnets forældelsesafgørelser: i [Retten i Esbjergs dom af 14. maj 2018](#) blev et krav om følger af forsinket behandling af et ustabil nakkebrud fundet ikke-forældet, selv om Ankenævnet ved stemmelighed 4-4 og formandens dobbeltstemme var nået til det modsatte.

Den absolutte frist i § 60 b, stk. 3. Her går praksis den anden vej. I [Retten i Svendborgs dom af 15. januar 2021](#) havde en patient fået anerkendt en nyreskade efter Pentasa-behandling i 2006 og anmodede i 2018 om genoptagelse på grund af forværring. Retten frifandt Ankenævnet og fastslog, at klage- og erstatningslovens forældelsesregler er lex specialis i forhold til forældelsesloven – den absolutte 10-årsfrist i § 60 b, stk. 3, er udtømmende og kan **ikke** suppleres af forældelseslovens 30-årsfrist for personskade, selv om skadelidte påberåbte sig [forældelsesloven § 28](#). Samme frist ramte en ægtefælles krav på overgangsbetrag og forsørgertabserstatning i [Retten i Aalborgs dom af 23. februar 2021](#), hvor patienten døde mere end 10 år efter den sidste erstatningsudbetaling.

Hvad afbryder 10-årsfristen? Spørgsmålet blev prøvet i [Vestre Landsrets dom af 9. januar 2020](#) om, hvorvidt en afgørelse fra 2009, der afviste erstatning fordi beløbet ikke oversteg 10.000 kr., afbrød fristen. Flertallet fandt, at afgørelsen var en »allerede fordi«-afgørelse uden bindende stillingtagen til ansvarsgrundlaget og derfor ikke afbrød; én dommer dissenserede ud fra en helhedsbedømmelse.

Endelig illustrerer [Københavns Byrets dom af 17. marts 2016](#), at behandlingsstedets anmeldelse ikke uden videre erstatter patientens egen: patientens underskrevne anmeldelse kom først i juni 2013, mere end tre år efter at hun havde kendskab til skaden og var vejledt om anmeldelsespligten, og kravet var forældet. Efter [bekendtgørelse om henlæggelse af behandlingen af sager om erstatning efter klage- og erstatningsloven til Tandlægeforeningens Tandskadeerstatning](#) anses anmeldelser, der sendes til Tandskadeerstatningen, dog for indgivet hos rette myndighed på modtagelsestidspunktet, jf. § 59.

LOV

[Forældelsesloven § 2, stk. 4](#)[Forældelsesloven § 28](#)[Lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet § 59, stk. 1](#)[Lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet § 60b, stk. 3](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets afgørelse om forældelsesfrist for senskader efter klage- og erstatningsloven	27.01.2022
Højesteret · Forældelse af erstatningskrav efter patientskadeloven – Starttidspunkt for 3-års fristen ved kendskab til skade og muligt erstatningsgrundlag	13.10.2021
Byretten · Sag om forældelse af krav på patientskadeerstatning	30.05.2019
Patienterstatning domme · Byretten frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen: Ægtefælles krav på overgangsbetrag og forsørgertabserstatning var forældet efter 10-årsfristen i klage- og erstatningslovens § 60 b, stk. 3	23.02.2021
Patienterstatning domme · Byret: Den absolutte 10-årsfrist i KEL § 60b, stk. 3, er udtømmende – forældelseslovens 30-årsfrist kan ikke supplere	15.01.2021
Patienterstatning domme · Patientforsikringens afgørelse om erstatning under 10.000 kr. afbrød ikke forældelsesfristen efter klage- og erstatningslovens § 60 b – Vestre Landsret (dissens)	09.01.2020
Patienterstatning domme · Retten i Esbjerg underkender Ankenævnet for Patienterstatningen: Erstatningskrav for forsinket behandling af ustabil nakkebrud var ikke forældet	14.05.2018

Patienterstatning domme · Forældelse af patientskadeerstatningskrav efter kosmetisk ansigtsoperation – krav anmeldt mere end 3 år efter kendskab til skaden

16.03.2016

§ 9 Offererstatning: helt uden for forældelsesloven

Krav mod staten efter offererstatningsloven indtager en særstilling. Højesteret fastslog i **sag 298/2016** (- [19. oktober 2017](#)) – en sag om en ansat på et bosted, der blev slået af en utilregnelig beboer – at Erstatningsnævnets forældelsesindsigelse måtte afvises, fordi forældelsesloven slet ikke finder anvendelse. Retten citerede forarbejderne direkte:

Erstatningskrav i anledning af strafbart forhold, der rettes mod staten efter offererstatningsloven, er ikke omfattet af de formueretlige forældelsesregler i forældelsesloven.

Det er alene ansøgningsfristerne i [offererstatningsloven § 13](#), der spærrer kravet. Højesteret tilføjede, at der heller ikke var udvist retsfortabende passivitet, selv om der gik over 3 år og 9 måneder fra nævnets første afslag til stævningen, fordi der ikke gælder nogen lovbestemt frist for at indbringe nævnets afgørelser for domstolene.

Til gengæld er § 13-fristerne reelle. Nævnets praksis viser en nuanceret anvendelse:

- **Fristens start.** I [sag 13-520-02415](#) fastslog nævnet, at 2-årsfristen i § 13, stk. 3, tidligst kan begynde at løbe fra det tidspunkt, hvor den generelle ansøgningsfrist i § 13, stk. 1, jf. stk. 2, løber – dvs. fra politiets afgørelse om at indstille efterforskningen, ikke fra selve hændelsen. Kravet var derfor rettidigt.
- **Ingen successiv forældelse.** I [sag 14-520-05822](#) fastslog nævnet med støtte i højesteretspraksis, at krav om svie og smerte ikke forældes successivt dag for dag, men som en helhed: »Da forurettedes krav om godtgørelse for svie og smerte løb uafbrudt fra hændelsen den 27-11-2011 var hele forurettedes krav herefter 'forældet'.«
- **Manglende vejledning fritager ikke uden videre.** I [sag 15-520-08637](#) afviste nævnet at dispensere, selv om politiet ikke havde vejledt om erstatningsmuligheden, fordi ansøgeren fra en tidligere sag kendte ordningen og alligevel ventede over to år efter at være blevet bekendt med, at der ikke var oprettet en sag.

Højesteret har i to senere domme justeret nævnets praksis. I **BS-30936/2020-HJR** ([7. juni 2021](#)) tilsidesatte Højesteret Erstatningsnævnets afslag og fastslog, at en ansøger ikke har pligt til løbende at genfremsætte et krav om tabt arbejdsfortjeneste, mens sagen verserer – kravet er ikke et »nyt krav« omfattet af 2-årsfristen. Og i **BS-4906/2021-HJR** ([7. april 2022](#)) prøvede Højesteret nævnets afvisningspraksis i sammenhæng med advokatens ansvar for ikke at have efterkommet nævnets dokumentationsanmodning inden for perioden.

LOV

[Forældelsesloven § 1](#)
[Offererstatningsloven § 13, stk. 1-3](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets prøvelse af Erstatningsnævnets afvisningspraksis og advokatens erstatningsansvar i lyset af offererstatningslovens 2-års frist	07.04.2022
Højesteret · Højesterets afgørelse om 2-års fristen i offererstatningsloven ved løbende tabt arbejdsfortjeneste	07.06.2021
Højesteret · Højesterets dom om offererstatning: Vold begået af utilregnelig person og spørgsmålet om forældelse	19.10.2017
Erstatningsnævnet · Fortolkning af 2-årsfristen i offererstatningsloven vedrørende krav om godtgørelse for svie og smerte	14.07.2018
Erstatningsnævnet · Afslag på offererstatning efter voldeligt overfald som følge af overskridelse af 2-årsfristen	13.07.2018
Erstatningsnævnet · Afslag på godtgørelse for svie og smerte grundet overskridelse af 2-årsfristen i offererstatningsloven	12.07.2018

§ 10 Forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, og genoptagelse for senfølger

Når kravet rettes mod et forsikringsselskab – det være sig skadevolders ansvarsforsikring eller skadelidtes egen ulykkesforsikring – spiller [forsikringsaftaleloven § 29, stk. 5](#) sammen med forældelsesloven. Bestemmelsen giver en tillægsfrist på 1 år fra selskabets meddelelse om, at det helt eller delvis afviser kravet, når skaden er anmeldt inden forældelsesfristens udløb.

Det principielle spørgsmål – om bestemmelsen kun dækker førstegangsbehandlingen – blev afgjort i **BS-12529/2018-HJR (18. december 2018)**. En cyklist var i 1996 blevet påkørt af en lastbil og havde fået udbetalt godtgørelse for 10 % varigt mén; sagen blev afsluttet i 1997. Da hun i 2011 udviklede kognitive senfølger og bad om genoptagelse med henvisning til [erstatningsansvarsloven § 11](#), afviste selskabet flere gange, men anmodede undervejs om MR-scanning, journaler og fulde akter og stillede en endelig stillingtagen i udsigt. Højesteret fastslog:

Højesteret finder, at forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, efter sin ordlyd og forarbejderne også finder anvendelse i et tilfælde, hvor skadelidte anmoder et forsikringsselskab om yderligere erstatning og godtgørelse med henvisning til senfølger af en ulykke.

og afviste selskabets indsigelse om, at forarbejdernes advarsel mod genanmeldelse af samme skade skulle føre til det modsatte:

Højesteret finder ... at det anførte i bemærkningerne til § 29, stk. 5, om genanmeldelse af den samme skade ikke tager sigte på tilfælde, hvor et selskab har påtaget sig at foretage en fornyet vurdering af berettigelsen af et rejst krav.

Tillægsfristen løb derfor først fra den endelige afvisning i december 2013, og sagsanlægget i april 2014 var rettidigt. Det afgørende er altså selskabets egen adfærd: påtager selskabet sig reelt en fornyet realitetsbehandling, er det bundet heraf.

Den modsatte situation ses i ankenævnspraksis, hvor selskabet har afsluttet sagen klart. I [sag 102478](#) var ethvert yderligere krav forældet senest i april 2012, da klageren allerede i 2011 havde modtaget selskabets endelige afgørelse; i [sag 105229](#) var både den 3-årige frist og den 1-årige tillægsfrist udløbet, da klageren søgte genoptagelse under henvisning til en méngradsvurdering i den parallelle arbejdsskadesag; og i [sag 96541](#) fandt nævnet, at klageren senest ved tilkendelse af fleksjob i 2017 havde kendskab til den forværring, der begrundede genoptagelsesansøgningen – kravet var derfor forældet, da klagen kom i 2021. Også et krav efter en fødselsskade i 2021, anmeldt først i april 2025, blev afvist som forældet i [sag 103832](#).

NB: den nærmere anvendelse af FAL § 29 som selvstændig forældelses- og anmeldelsesregel behandles i [fal-29-forældelse-anmeldelsesfrist](#).

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 11](#)[Forsikringsaftaleloven § 29, stk. 5](#)[Forældelsesloven § 21, stk. 5](#)

PRAKSIS	Højesteret · Foreløbig afbrydelse af forældelse ved genoptagelse af skadesag om senfølger	18.12.2018
	Ankenævnet for Forsikring · Forældet ménerstatningskrav under ulykkesforsikring: 3-årig frist og 1-årig tillægsfrist udløbet (ANF 105229)	06.05.2026
	Ankenævnet for Forsikring · Forældelse af krav om erstatning for fødselsskade ved ulykkesforsikring	17.12.2025

Ankenævnet for Forsikring · Ankenævnets afvisning af genoptagelse af ulykkesforsikringssag grundet forældelse og manglende årsagssammenhæng	19.02.2025
Ankenævnet for Forsikring · Forældelse af krav om ménerstatning og genoptagelse efter fald på trappe	02.06.2021

§ 11 Rådgiveransvar når forældelsen først er indtrådt

Forældelse er endelig – Arbejdsmarkedets Erhvervssikring formulerer det i [vejledningen om forældelse af krav efter arbejdsskader](#) skarpt: »Når kravet er forældet, er kravet endeligt mistet. Det kan ikke genoplives, og man har mistet retten til kravet.« Det efterlader kun én vej for skadelidte: et krav mod rådgiveren.

Højesteret behandlede dette i **BS-28620/2019-HJR** ([21. september 2020](#)). En motorcyklist var kommet til skade i 2009; advokaten repræsenterede ham fra 2009 til februar 2016, men anlagde aldrig sag. Højesteret fandt kravene på erhvervsevnetab og tabt arbejdsfortjeneste forældet senest i november 2014 – ét år efter selskabets endelige afvisning – og fastslog, at advokaten havde handlet ansvarspådragende ved ikke at afbryde forældelsen ved sagsanlæg, herunder fordi han havde kendskab til muligheden for et krav om tabt arbejdsfortjeneste flere år før udtræden.

Samme mønster på offererstatningsområdet: i **BS-23497/2019-NYK** ([Retten i Nykøbing, 26. februar 2020](#)) undlod en bistandsadvokat i over to år at indsende den dokumentation, Erstatningsnævnet havde efterspurgt. Retten fandt både, at nævnet havde handlet retmæssigt ved at afvise kravene som forældede efter [offererstatningsloven § 13, stk. 3](#), og at advokaten var erstatningsansvarlig. Højesteret prøvede den samme konstellation i **BS-4906/2021-HJR**.

Disciplinærsystemet følger op. I [Advokatnævnets kendelse 2024-2031](#) fik en advokat en irettesættelse for at have ladet et erstatningskrav mod et forsikringsselskab forælde efter en brandskadesag med isoleret bevisoptagelse og tre skønsrapporter – et forløb, hvor tillægsfristen efter [forældelsesloven § 21, stk. 4](#) netop skulle have været udnyttet. Og Østre Landsret nedsatte i **BS-1084/2024-OLR** ([23. maj 2025](#)) en advokatnævnsbøde for utilstrækkelig opfølgning på klientens krav i en personskadesag, men fastholdt kritikken af den manglende opfølgning som sådan.

Den praktiske lære er, at tillægsfristerne i [§ 21](#) og i [forsikringsaftaleloven § 29, stk. 5](#) skal kalenderføres fra den dag, skyldneren giver meddelelse – og at fristen ikke kan forlænges ensidigt ved fornyede henvendelser.

LOV	Forsikringsaftaleloven § 29, stk. 5	Forældelsesloven § 21, stk. 4
	Offererstatningsloven § 13, stk. 3	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets prøvelse af Erstatningsnævnets afvisningspraksis og advokatens erstatningsansvar i lyset af offererstatningslovens 2-års frist	07.04.2022
	Højesteret · Forældelse af erstatningskrav og advokatens erstatningsansvar ved passivitet over for forsikringsselskab	21.09.2020
	Byretten · Advokats erstatningsansvar for manglende opfølgning over for Erstatningsnævnet	26.02.2020
	Advokatnævnet · Advokat irettesat for at lade klients erstatningskrav mod forsikringsselskab forælde efter brandskadesag	09.12.2024

§ 12 Sammenfatning: den forældelsesretlige prøvelse af et erstatningskrav

Praksis kan sammenfattes i en fast rækkefølge af spørgsmål, som skal besvares før ansvarsgrundlag og udmåling overhovedet bliver relevante.

1. Findes der en særlov? Efter [forældelsesloven § 28](#) går særlovene forud. Skemaet er:

Kravstype	Kort frist	Tillægsfrist ved myndigheds-/selskabsbehandling	Absolut frist
Almindelig personskade uden for kontrakt	3 år fra kundskab	1 år (FÆL § 21)	30 år fra handlingens ophør
Tings-/formueskade uden for kontrakt	3 år fra kundskab	1 år (FÆL § 21)	10 år fra handlingens ophør
Arbejdsulykke (krav efter loven / mod arbejdsgiver)	5 år (ASL § 36, stk. 3)	3 år fra AES/Ankestyrelsen (§ 36, stk. 4)	30 år
Erhvervssygdom	5 år (ASL § 36, stk. 3)	3 år	ingen (FÆL § 3, stk. 4)
Differencekrav mod tredjemand	3 år	§ 21, stk. 2 gælder ikke	30 år
Patient-/lægemiddelskade	3 år (KEL § 59, stk. 1)	–	10 år (KEL § 60 b, stk. 3) – udtømmende
Krav mod staten efter offererstatningsloven	2 år (OEL § 13)	–	forældelsesloven gælder ikke
Myndighedssvigt ved overgreb mod barn under 18 år	–	–	ingen (FÆL § 3, stk. 5)

2. Hvornår begynde fristen? Udgangspunktet er skadens indtræden, jf. [§ 2, stk. 4](#). Ved latente skader og senfølger rykkes starttidspunktet efter **BS-45483/2020-HJR** frem til det tidspunkt, hvor lidelsen har vist sig så tydeligt, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et – eventuelt foreløbigt – krav. Kundskabet skal efter **BS-45328/2020-HJR** omfatte både skaden og det mulige ansvarsgrundlag. Ukendskab til retsgrundlaget suspenderer derimod ikke.

3. Er fristen afbrudt? Anerkendelsessøgsmål, administrativ sag, klagenævns sag, isoleret syn og skøn eller forhandlinger giver hver 1 års tillægsfrist efter [§ 21](#). Men afbrydelsen efter stk. 2 forudsætter, at *begge* parter er part i den administrative sag (**BS-46510/2019-HJR**), afbrydelsen efter stk. 3 rækker kun til den tvist, nævnet behandler (**BS-48911/2022-VLR**), og afbrydelsen efter stk. 5 kræver egentlige forhandlinger, hvor kreditor har føje til at anse retslige skridt for unødvendige (**BS-4222/2019-HJR** over for **BS-28620/2019-HJR**).

4. Har genoptagelse betydning? På arbejdsskadeområdet gælder to modsatrettede principper side om side: adgangen til genoptagelse forhindrer ikke i sig selv forældelse (**Ufr 2020.4174 H**), men en *faktisk* genoptagelse af et endnu ikke forældet krav udløser en ny 3-årig tillægsfrist fra den nye afgørelse (**BS-53076/2023-HJR**). På forsikringsområdet udløser selskabets reelle genbehandling af et senfølgekrav en ny 1-årig tillægsfrist fra den endelige afvisning (**BS-12529/2018-HJR**).

5. Er den absolutte frist løbet? Den kan ikke suspenderes, og den rammer uanset kundskab – jf. ankenævnspraksis om 1975- og 1989-skaderne. Undtagelserne er erhvervssygdomme og myndighedssvigt ved overgreb mod børn.

En tværgående observation: retspraksis lægger konsekvent byrden for at afbryde forældelsen på fordringshaveren og dennes rådgiver, ikke på myndigheden. **BS-4580/2022-OLR** afviste udtrykkeligt, at arbejdsskademyndighederne har en vejledningspligt om forældelse under sagsbehandlingen, og at deres anmodninger om yderligere oplysninger giver skadelidte en berettiget forventning om, at retslige skridt er

unødvendige. Kun hvor skyldneren *selv* har skabt forventningen – ved vildledende oplysninger om fristen eller ved at påtage sig en fornyet realitetsbehandling – bærer skyldneren risikoen.

Denne oversigt behandler alene den forældelsesretlige spærring af selve erstatnings- og godtgørelseskravet.

Den almindelige forældelse og afbrydelse af pengekrav efter §§ 5-6 og 15-19 hører under

[forældelse-pengekrav-afbrydelse](#), og den materielle udmåling af de enkelte poster under bl.a.

[tabt-arbejdsfortjeneste](#), [svie-og-smerte](#), [varigt-men-mengradserstatning](#), [erhvervsevnetab](#) og [tortgodtgoerelse](#).

. Om anerkendelsesspørgsmålet i sig selv, se [arbejdsskade-ankendelse](#), [erhvervssygdom-ankendelse](#) og

[patientforsikring](#).

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 36, stk. 2-5	Forældelsesloven § 3, stk. 1-5
	Forældelsesloven § 21, stk. 1-5	Forældelsesloven § 28
		Offererstatningsloven § 13
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afklaring af forældelsesfrister ved genoptagelse af arbejdsskadesager	22.08.2024
	Højesteret · Højesterets afgørelse om forældelsesfrist for senskader efter klage- og erstatningsloven	27.01.2022
	Højesteret · Forældelse af erstatningskrav efter patientskadeloven – Starttidspunkt for 3-års fristen ved kendskab til skade og muligt erstatningsgrundlag	13.10.2021
	Højesteret · Samspillet mellem forældelse og genoptagelse i arbejdsskadesager	24.09.2020
	Højesteret · Forældelse af erstatningskrav og advokatens erstatningsansvar ved passivitet over for forsikringsselskab	21.09.2020
	Højesteret · Differencekrav mod tredjemand for tab af erhvervsevne efter arbejdsskade og anvendelse af forældelsesregler	08.09.2020
	Højesteret · Principiel afgørelse om forhandlings betydning for forældelse af forsikringskrav	07.11.2019
	Højesteret · Foreløbig afbrydelse af forældelse ved genoptagelse af skadesag om senfølger	18.12.2018
	Højesteret · Højesterets dom om offererstatning: Vold begået af utilregnelig person og spørgsmålet om forældelse	19.10.2017
	Landsretten · Forældelse af erstatningskrav mod ejendomsmægler og sælgere vedrørende mangler ved vinduers alder	01.04.2025
	Landsretten · Landsretten stadfæster byrettens dom i sag om forældelse af krav på erhvervsevnetab efter arbejdsskade	02.03.2023
	Ankenævnet for Forsikring · 30-årig absolut forældelse af krav på tandbehandling efter voldeligt overfald i 1989	06.04.2022

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Arbejdsskadesikringsloven § 36	stk. 2-5	Forsikringsaftaleloven § 29	stk. 5
Forældelsesloven § 2	stk. 4	Forældelsesloven § 3	stk. 1-5
Forældelsesloven § 21	stk. 1-5	Forældelsesloven § 28	
Lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet § 59	stk. 1	Offererstatningsloven § 13	

MATERIALE Citerede afgørelser

55 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

16

11.08.2026	Højesteret: Forældelsesfrist for mangelskrav ved boligkøb regnes fra dispositionsdagen – krav mod sælgere og ejendomsmægler forældet	11031-14210
22.08.2024	Højesterets afklaring af forældelsesfrister ved genoptagelse af arbejdsskadesager	6072-7268
07.04.2022	Højesterets prøvelse af Erstatningsnævnets afvisningspraksis og advokatens erstatningsansvar i lyset af offererstatningslovens 2-års frist	bs-4906-2021-hjr-og-bs-4285-
10.02.2022	Højesteretsdom om forældelse af godtgørelseskrav for påståede overgreb under de danske styrkers tilbageholdelse i Irak	2885-3420
27.01.2022	Højesterets afgørelse om forældelsesfrist for senskader efter klage- og erstatningsloven	bs-45483-2020-hjr
13.10.2021	Forældelse af erstatningskrav efter patientskadeloven – Starttidspunkt for 3-års fristen ved kendskab til skade og muligt erstatningsgrundlag	bs-45328-2020-hjr
07.06.2021	Højesterets afgørelse om 2-års fristen i offererstatningsloven ved løbende tabt arbejdsfortjeneste	bs-30936-2020-hjr
14.04.2021	Højesteretsdom om forældelse af godtgørelseskrav og undersøgelsespligt ved påståede overgreb i Irak	227-2018
24.09.2020	Samspillet mellem forældelse og genoptagelse i arbejdsskadesager	bs-57184-2019-hjr
21.09.2020	Forældelse af erstatningskrav og advokatens erstatningsansvar ved passivitet over for forsikringsselskab	bs-28620-2019-hjr
08.09.2020	Differencekrav mod tredjemand for tab af erhvervsevne efter arbejdsskade og anvendelse af forældelsesregler	bs-46510-2019-hjr
07.11.2019	Principiel afgørelse om forhandlingers betydning for forældelse af forsikringskrav	bs-4222-2019-hjr
18.12.2018	Foreløbig afbrydelse af forældelse ved genoptagelse af skadesag om senfølger	bs-12529-2018-hjr
19.10.2017	Højesterets dom om offererstatning: Vold begået af utilregnelig person og spørgsmålet om forældelse	298-2016
24.05.2017	Beregning af forældelsesfrist for differencekrav i arbejdsskadesager	96-2016
29.08.2012	Højesterets dom om forældelse af erstatningskrav efter uberettiget varemærkeretlig tilbageholdelse	375-2010

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS

3

01.04.2025	Forældelse af erstatningskrav mod ejendomsmægler og sælgere vedrørende mangler ved vinduers alder	10214-11988
02.03.2023	Landsretten stadfæster byrettens dom i sag om forældelse af krav på erhvervsevnetab efter arbejdsskade	5391-6466
24.05.2019	Østre Landsrets afgørelse om forældelse af krav på erstatning for erhvervsevnetab	10-10

SØ- OG HANDELSRET TEN · SPECIALRET

2

12.01.2016	Afgørelse om forældelse af erstatningskrav efter afvisning af tidligere sag grundet manglende procesfremme	H-18-15
------------	--	---------

17.12.2010	Sag om forældelse af erstatningskrav efter uberettiget tilbageholdelse af varemærkebeskyttede bukser	V-39-09
------------	--	---------

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS 6

05.02.2026	Afvisning af erstatningskrav mod revisor grundet forældelse i sagen om ACT.Global A/S	10511-12392
19.01.2026	Tidligere børnehjemsbørns godtgørelseskrav mod Social- og Boligministeriet afvist som forældede – påstået tilsynssvigt og EMRK artikel 3-krænkelser 1948–1977	10525-12410
26.02.2020	Advokats erstatningsansvar for manglende opfølgning over for Erstatningsnævnet	1210-1465
30.05.2019	Sag om forældelse af krav på patientskadeerstatning	1869-2225
30.06.2015	Sag om forældelse af krav på tabt arbejdsfortjeneste efter trafikulykke	6542-7854
08.08.2011	Sag om forældelse af krav på tabt arbejdsfortjeneste efter færdselsulykke	2337-2782

PATIENTERSTATNING DOMME · FØRSTE INSTANS 7

20.09.2021	Byretten i Aalborg frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om forældelse af krav på erstatning for lægemiddelskade	aalborg-20-9-2021
23.02.2021	Byretten frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen: Ægtefælles krav på overgangsbeløb og forsørgertabserstatning var forældet efter 10-årsfristen i klage- og erstatningslovens § 60 b, stk. 3	aalborg-23-2-2021
15.01.2021	Byret: Den absolutte 10-årsfrist i KEL § 60b, stk. 3, er udtømmende – forældelseslovens 30-årsfrist kan ikke supplere	svendborg-15-1-2021
09.01.2020	Patientforsikringens afgørelse om erstatning under 10.000 kr. afbrød ikke forældelsesfristen efter klage- og erstatningslovens § 60 b – Vestre Landsret (dissens)	vestre-landsret-9-1-2020
14.05.2018	Retten i Esbjerg underkender Ankenævnet for Patienterstatningen: Erstatningskrav for forsinket behandling af ustabilt nakkebrud var ikke forældet	esbjerg-14-5-2018
16.03.2016	Forældelse af patientskadeerstatningskrav efter kosmetisk ansigtsoperation – krav anmeldt mere end 3 år efter kendskab til skaden	kobenhavn-17-3-2016
09.03.2016	Østre Landsret: Erstatningskrav for hjertestop og bristet tarm forældet efter 3-års fristen i klage- og erstatningsloven § 59, stk. 1 – patienten burde have kendt til skaden senest ultimo 2009	ostre-landsret-9-3-2016

ANKENÆVNET FOR FORSIKRING · NÆVN / KLAGEINSTANS 9

06.05.2026	Forældet ménerstatningskrav under ulykkesforsikring: 3-årig frist og 1-årig tillægsfrist udløbet (ANF 105229)	105229
17.12.2025	Forældelse af krav om erstatning for fødselsskade ved ulykkesforsikring	103832
19.02.2025	Forældelse af krav om ménerstatning efter meniskskade – Vildledende information fra forsikringsselskab	102246
19.02.2025	Ankenævnets afvisning af genoptagelse af ulykkesforsikrings sag grundet forældelse og manglende årsagssammenhæng	102478

06.04.2022	Ugyldig aftale om suspension af forældelse i ulykkesforsikringssag	97572
06.04.2022	30-årig absolut forældelse af krav på tandbehandling efter voldeligt overfald i 1989	97573
02.06.2021	Forældelse af krav om ménerstatning og genoptagelse efter fald på trappe	96541
18.05.2021	Forældelse af ulykkesforsikringskrav - manglende kendskab til forsikringens eksistens	96441
26.09.2018	30-årig absolut forældelse for tandskade efter ulykkestilfælde i 1975	91644
ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS		4
19.12.2024	Arbejdsskade - Forældelse af rentekrav: Anvendelse af Forældelsesloven frem for Arbejdsskadesikringsloven	33-24
01.01.2017	Forældelse af krav på arbejdsskadeydelser er irrelevant, hvis der ikke er grundlag for genoptagelse eller stiftet et nyt krav	3-17
01.01.2016	Højesteretsdom fastslår, at 5-års forældelsesfristen i arbejdsskadesikringsloven gælder for alle krav om erstatning i anledning af arbejdsskade	30-16
01.01.2003	20-årig forældelse af arbejdsskadeerstatning fra 1966 – suspension ikke godkendt	U-34-03
ERSTATNINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		3
14.07.2018	Fortolkning af 2-årsfristen i offererstatningsloven vedrørende krav om godtgørelse for svie og smerte	13-520-02415
13.07.2018	Afslag på offererstatning efter voldeligt overfald som følge af overskridelse af 2-årsfristen	15-520-08637
12.07.2018	Afslag på godtgørelse for svie og smerte grundet overskridelse af 2-årsfristen i offererstatningsloven	14-520-05822
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		2
20.12.2023	Parkering uden for markeret bås på trods af påstande om forvirrende opmærkning	park-3420
19.09.2023	Annullering af kontrolafgift: Kortvarig vending af køretøj udgjorde ikke parkering	park-2782
ADVOKATNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
09.12.2024	Advokat i rettesat for at lade klients erstatningskrav mod forsikringsselskab forælde efter brandskadesag	2024-2031
KLAGENÆVNET FOR UDBUD · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
14.02.2025	Afvisning af anmodning om genoptagelse af erstatningssag på grund af forældelse	24/11061
PROCESBEVILLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
04.10.2023	Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om forældelse af erhvervsevnetabskrav trods verserende genoptagelsessag i arbejdsskadesag	23/14615

06

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over objektivt ansvar for miljøskader (miljøskadeerstatningsloven § 3)

Rækkevidden af § 3, stk. 1, ansvarsfritagelsen i § 3, stk. 2 og samspillet med culpa og naboret

Version 2 · Opdateret 7. sep. 2026 · 38 afgørelser · 2005-2026

[Læs online](#)**INTRODUKTION**

Miljøskadeerstatningsloven pålægger den, der som led i en erhvervsmæssig eller offentlig aktivitet anført i lovens bilag forårsager en forurening, et objektivt erstatningsansvar for den skade, forureningen medfører. Loven er snæver: den gælder kun for de bilagsopregnede aktiviteter, kun for skade forvoldt efter 1. juli 1994, og – som Højesteret fastslog i BS-63777/2024-HJR – kun når skaden reelt udspringer af netop den særligt farlige eller forurenende aktivitet, der bringer virksomheden ind under loven. Uden for lovens område afgøres miljøskader fortsat efter culpareglen, den naboretlige tålegrænse og de offentligretlige påbudsregler i jordforureningsloven og miljøbeskyttelsesloven, og praksis viser, at det er dér langt de fleste sager reelt afgøres.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Det objektive ansvar efter miljøskadeerstatningslovens § 3, stk. 1 forudsætter både, at skadevolderen driver en aktivitet omfattet af lovens bilag, OG at forureningen konkret er forårsaget af netop den aktivitet – ikke blot at virksomheden i øvrigt er omfattet af loven.
- 02** Højesteret frifandt i BS-63777/2024-HJR en grundejer for et oprensningskrav på ca. 2,7 mio. kr., fordi olien var fejlpåfyldt en sløjfet, ubenyttet studs og derfor ikke stammede fra den aktive, nedgravede tank, som bragte ejendommen ind under bilaget.
- 03** Skadebegrebet i § 2 omfatter personskade og tab af forsørger, tingsskade, andet formuetab og rimelige omkostninger til afværgelse, forebyggelse og genopretning af miljøet – også rene afværge- og oprensningsomkostninger er dermed erstatningsberettigede.
- 04** Loven omfatter efter § 1, stk. 2 tillige forstyrrelser ved støj, rystelser og lignende fra bilagsvirksomhed, men rene anlægs- og nabogener uden for bilaget bedømmes fortsat efter culpa og den naboretlige tålegrænse.
- 05** Ansvarsfritagelsen i § 3, stk. 2 er en snæver undtagelse: den forudsætter, at skaden skyldes, at aktiviteten er udøvet i overensstemmelse med ufravigelige forskrifter fastsat af en offentlig myndighed – ikke blot at virksomheden havde en miljøgodkendelse.

- 06** Skadelidtes egen medvirken kan efter § 4 nedsætte eller bringe erstatningen til bortfald, men ved personskaade kun ved forsæt eller grov uagtsomhed.
- 07** Forudgående aftaler til ugunst for skadelidte er ugyldige efter § 5, stk. 1 – dog ikke over for det offentlige eller en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv.
- 08** Loven begrænser efter § 7 ikke skadelidtes adgang til erstatning efter almindelige regler, og domstolene afgør derfor rutinemæssigt miljø- og genesager efter culpa uden at tage stilling til ulovbestemt objektivt ansvar, jf. BS-247/2025-HJR og BS-283/2025-HJR.
- 09** Loven gælder kun for skade forvoldt efter 1. juli 1994, jf. § 9, og krav forældes senest 30 år efter den skadeforvoldende hændelse, jf. § 6, stk. 2.
- 10** Miljøskadeerstatningsloven har afsmittende offentligretlig betydning: den udgør de 'strengere ansvarsregler i anden lovgivning', der efter jordforureningslovens § 41, stk. 3, nr. 2 kan gøre en tankejer til 'forurener' uden påvist uforsvarlig adfærd, jf. NMK-11-00167.
- 11** Efter bilagets punkt J.9 er virksomheder – herunder udlejningsejendomme – med nedgravede olietanke på 6.000 liter eller derover omfattet af det objektive ansvar; mindre villaolietanke er det ikke, jf. NMK-11-00142.
- 12** Ved overskridelse af den naboetlige tålegrænse ydes efter differenceerstatningsprincippet ikke fuld erstatning for værditabet, men kun for den del, der kan henføres til overskridelsen, jf. Østre Landsrets telemastdom BS-22441/2023-OLR.
- 13** Ansvarsfordelingen mellem flere ansvarlige – og lempelse over for den forsikringsdækkede skadevolder – sker efter erstatningsansvarslovens §§ 24-25, jf. BS-63777/2024-HJR og BS-247/2025-HJR.
- 14** Kan nyere og ældre forurening ikke adskilles, kan hverken undersøgelses- eller oprensningsspåbud meddeles, og skadelidte er henvist til de almindelige erstatningsregler, jf. Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse i sag 25-06238 (Hillerød Station).

Lovens anvendelsesområde: bilagsvirksomhed, forurening og forstyrrelser

§ 1

Miljøskadeerstatningsloven er et snævert, men skarpt afgrænset lovfæstet objektivt ansvar. Efter [miljøskadeerstatningslovens § 1, stk. 1](#) gælder loven for

"skade, der forvoldes ved forurening af luft, vand, jord eller undergrund som led i erhvervsmæssig eller offentlig aktivitet, der er anført i bilaget til loven."

Der er dermed to kumulative betingelser allerede i anvendelsesbestemmelsen: der skal være tale om **forurening** af et af de fire opregnede medier, og forureningen skal ske som led i en aktivitet, der positivt er nævnt i lovens bilag. Efter [§ 1, stk. 2](#) gælder loven "tilsvarende for forstyrrelser ved støj, rystelser eller lignende" – men også her kun for de bilagsopregnede aktiviteter.

Bilaget til [miljøskadeerstatningsloven](#) er en katalogliste, der i vidt omfang svarer til den godkendelsespligtige listevirksomhed efter [miljøbeskyttelseslovens § 33](#). Bilaget er inddelt i bogstavgrupper, bl.a.:

Gruppe	Eksempler på omfattede aktiviteter
A	Jern- og stålværker, metalstøberier, galvanisering, stålskibsværfter, akkumulator- og kabelfabrikker
B	Cement-, kalk- og kridtværker, gasværker, teglværker
C	Indvinding og raffinering af mineralolie, naturgasanlæg, asfaltfabrikker, tjæredestillationsanlæg
D	Kemisk fabrikation, petrokemisk industri, kunstgødningsfabrikker, lægemiddelfremstilling
I	Store gyllebeholdere (fra 3.750 m³) og dambrug
J	"Anden særlig forurenende aktivitet" – bl.a. krematorier, udendørs skydebaner, forlystelsesparker, autoværksteder, spildevandsudledere over 30 PE og – punkt 9 – <i>virksomheder, herunder udlejningsejendomme, der har nedgravede olietanke med et rumindhold på 6.000 liter eller derover</i>
K	Affaldsanlæg; deponering, forbrænding, ophugning, behandlingsanlæg for forurennet jord

Bilagets punkt J.9 er i praksis den bestemmelse, der oftest bringer helt almindelige erhvervs- og udlejningsejendomme ind under det objektive ansvar. Modsat falder den private villaolietank og den mindre erhvervstank under 6.000 liter uden for loven – en afgrænsning, som Miljø- og Fødevareklagenævnet udtrykkeligt lagde til grund i **NMK-11-00142 (Holbæk-sagen)**, hvor en udlejningsejendom med en tank på 1.200 liter ikke kunne rammes af det ubetingede ansvar:

"Nævnet bemærkede, at Miljøskadeerstatningsloven alene fastsætter et ubetinget ansvar for udlejere af boligejendomme med nedgravede olietanke over 6.000 liter."

De tekniske krav til de tanke, som bilaget henviser til, findes i [olietankbekendtgørelsen](#), herunder reglerne om sløjfning i [§ 30](#) og [§ 23](#) samt sløjfningsterminerne for ældre ståltanke i [§ 47](#).

LOV [Miljøbeskyttelsesloven § 33](#) [Miljøskadeerstatningsloven § 1, stk. 1, 2](#)
[Olietankbekendtgørelsen § 30](#)

PRAKSIS **Miljø- og Fødevareklagenævnet** · Ophævelse af påbud om oprensning af olieforurening - Holbæk Kommune 12.07.2017

§ 2 Skadebegrebet i § 2 – også afværge- og genopretningsomkostninger

[Miljøskadeerstatningslovens § 2](#) definerer skadebegrebet bredt:

"Skade efter denne lov omfatter

- 1. personskade og tab af forsørger,*
- 2. tingsskade,*
- 3. andet formuetab og*

4. rimelige omkostninger til afværgelse eller forebyggelse af skade eller til genopretning af miljøet."

Nummer 4 er den praktisk vigtigste nyskabelse i forhold til dansk rets almindelige erstatningsregler. Den betyder, at oprensnings- og afværgeudgifter er selvstændigt erstatningsberettigede, uden at der behøver være indtrådt en klassisk tings- eller personskaade. Det er netop denne posttype, der er omdrejningspunktet i de fleste retssager på området: i **BS-63777/2024-HJR** var kravet ca. 2,7 mio. kr. i oprensningsudgifter, og i de administrative sager om oprensningspåbud opgøres omkostningerne i samme størrelsesorden – i **NMK-11-00154 (Odense)** blev fuldstændig oprensning af ca. 33 tons olie skønnet til 9,1-10,4 mio. kr., og i **21/00812 (Svendborg)** indebar oprensningen nedrivning af både beboelse og garage.

Erstatning for "andet formuetab" (nr. 3) dækker bl.a. det værditab, en forurening påfører den berørte ejendom. I retspraksis om forurenede grunde uden for lovens område udmåles tabet dog ofte som oprensningsudgifterne: i **BS-1780/2012-VLR (Vestre Landsret)** fik køberne af en forurennet ejendom 165.468,75 kr. svarende til de af skønsmanden opgjorte oprydningssomkostninger – og landsretten accepterede, at også nødvendige anlægsarbejder på nabogrunden indgik, fordi forureningen lå direkte i skel:

"Det tiltrædes også, at køberne som følge af den manglende oplysning har krav på en erstatning, der svarer til omkostningerne ved at fjerne forureningen fra ejendommen som opgjort af skønsmanden. Det bemærkes herved, at skønsmanden har anført, at visse anlægsarbejder på Adresse 3 er nødvendige for at fjerne jordforureningen på Adresse 1, da forureningen er direkte i skel."

Tilsvarende fik køberne i byretssagen **BS-428/2011-ESB (Retten i Esbjerg)** fuldt medhold i deres krav på dækning af oprensningsudgifter, fordi sælgeren havde tilsidesat sin loyale oplysningspligt.

LOV	Miljøskadeerstatningsloven § 2	
PRAKSIS	Højesteret · Grundejers frifindelse for erstatningsansvar efter olieforurening ved fejlagtig påfyldning	25.06.2025
	Landsretten · Sælgers oplysningspligt ved jordforurening - erstatning for oprydningssomkostninger	11.10.2013
	Byretten · Sag om erstatning for jordforurening ved ejendomskøb	26.06.2012
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af påbud om oprensning af olieforurening og nedrivning af beboelsesejendom i Svendborg	12.12.2024
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af påbud om oprensning af olieforurening	02.08.2017

Kernen i § 3, stk. 1: forureningen skal udspringe af den listede aktivitet

Miljøskadeerstatningslovens § 3, stk. 1 lyder:

"Den, der som led i erhvervmæssig eller offentlig aktivitet, der er anført i bilaget til loven, forårsager en forurening, skal erstatte den skade, som forureningen medfører."

Den helt centrale afgørelse om bestemmelsens rækkevidde er Højesterets dom af 25. juni 2025 i **BS-63777/2024-HJR**. Faktum var følgende: Unicon A/S bestilte dieselolie leveret på sin ejendom i Holstebro med den udtrykkelige ordreinstruks, at olien skulle fyldes i "JORDTANK U.SHELLDÆKSEL". Chaufføren fra Skanol A/S ankom om natten, fyldte to korrekte tanke, og da disse var fulde, benyttede han en tredje studs ved en bygning. Studsen hørte til et sløjfet anlæg, hvor tanken var fjernet – ca. 2.500 liter olie løb direkte i jorden.

Skanol's ansvarsforsikringsselskab Gjensidige Forsikring afholdt oprensningssudgiften på ca. 2,7 mio. kr. og søgte regres mod grundejeren Unicon under henvisning til bl.a. § 3.

Højesteret afviste, at det objektive ansvar kunne anvendes:

"Højesteret fastslog, at det objektive ansvar efter miljøskadeerstatningslovens § 3 ikke finder anvendelse i sagen. Retten lagde vægt på, at det objektive ansvar kun gælder, hvis skaden forårsages af den særlig farlige eller forurenende aktivitet, der er grundlaget for virksomhedens omfattet af loven (i dette tilfælde den aktive, nedgravede 10.000 liters olietank). Da forureningen udelukkende stammede fra en fejlagtig påfyldning udefra og ikke fra en lækage eller ulykke ved det aktive anlæg, er Unicon ikke omfattet af det objektive ansvar."

Dommen etablerer en **dobbelt betingelse**, der bør være udgangspunktet for enhver vurdering efter § 3, stk. 1:

- **Subjektbetingelsen** – skadevolderen skal drive en aktivitet, der er anført i bilaget (her: nedgravet olietank på ≥ 6.000 liter, bilagets punkt J.9).
- **Kausalitetsbetingelsen** – den konkrete forurening skal være et udslag af netop den risiko, som gør aktiviteten bilagsopregnet. En forurening, der kun tilfældigt indtræder på en bilagsvirksomheds grund, udløser ikke ansvaret.

Tankegangen svarer til den, Højesteret anvender ved andre lovfæstede objektive ansvar. I

BS-35603/2022-HJR fandt Højesteret, at en skade forvoldt af en bildør på en tankstation ikke var et "færdselsuheld", fordi skaden ikke udgjorde et udslag af den særlige færdselsmæssige risiko, som ansvarsordningen sigter mod at dække. Og i **BS-11654/2018-HJR** afviste Højesteret, at en cyklists påkørsel af en tidligere væltet lysmast havde tilstrækkelig umiddelbar tilknytning til det oprindelige færdselsuheld til at udløse det objektive ansvar. Fælles for afgørelserne er, at et objektivt ansvar ikke strækkes ud over den risikosfære, lovgiver har villet dække.

Samme tilbageholdenhed viser Højesteret ved forsøg på at udvide skærpede ansvarsformer uden lovhjemmel: i **BS-33624/2022-HJR** afviste Højesteret at anvende lejelovens ansvarsbestemmelser analogt i andelsboligforhold, bl.a. under henvisning til manglen på lovhjemmel.

LOV	Færdselsloven § 101, stk. 1	Miljøskadeerstatningsloven § 3, stk. 1
PRAKSIS	Højesteret · Grundejers frifindelse for erstatningsansvar efter olieforurening ved fejlagtig påfyldning	25.06.2025
	Højesteret · Højesteret afviser analog anvendelse af lejelovens ansvarsbestemmelser i andelsboligforhold	25.08.2023
	Højesteret · Uheld med bildør på tankstation var ikke et "færdselsuheld" efter færdselslovens § 101, stk. 1	15.08.2023
	Højesteret · Rækkevidde af objektivt ansvar efter færdselsloven ved påkørsel af genstande efterladt på kørebanen	04.12.2018

§ 4 Ansvarsfritagelsen i § 3, stk. 2 – ufravigelige offentlige forskrifter

Miljøskadeerstatningslovens § 3, stk. 2 indeholder lovens eneste egentlige ansvarsfritagelse:

"Ansvar efter stk. 1 indtræder ikke, hvis skaden skyldes, at aktiviteten er udøvet i overensstemmelse med ufravigelige forskrifter, der er fastsat af en offentlig myndighed."

Bestemmelsen er en snæver undtagelse. Der kræves for det første, at forskriften er **ufravigelig** – en almindelig miljøgodkendelse med vilkår, som virksomheden selv har kunnet påvirke eller ansøge om ændring af, er ikke i sig selv en ufravigelig forskrift. For det andet kræves der en **årsagssammenhæng**: skaden skal skyldes selve efterlevelsen af forskriften. Overholder virksomheden blot sine vilkår, men forårsager alligevel en forurening, er ansvaret ikke bortfaldet.

Retspraksis om § 3, stk. 2 er sparsom, og bestemmelsen har ikke været prøvet selvstændigt i de domme, denne oversigt bygger på. Til gengæld belyser den administrative praksis, hvordan overholdelse af offentlige forskrifter i øvrigt slår igennem på ansvarsplaceringen. I forsikringspraksis om den obligatoriske villaolietanksforsikring efter [jordforureningslovens § 49](#) er det afgørende omvendte spørgsmål – om forureningen stammer fra en installation, som ejeren *vidste eller burde vide* ikke opfyldte de offentlige forskrifter i [olietankbekendtgørelsen](#). Ankenævnet for Forsikring har i en række kendelser afvist dækning, når tanken var overskredet sin sløjfningstermin, og ejeren burde have været bekendt hermed via BBR og tankattest, jf. [sag 98256](#), [sag 99222](#) og [sag 72179](#). Omvendt fik forsikringstageren medhold, hvor selskabet ikke kunne godtgøre den påståede ulovlighed eller ond tro, jf. [sag 64478](#) (ejeren havde føje til at tro, at tanken var af et lovligt fabrikat) og [sag 90800](#).

Denne praksis illustrerer den logik, der ligger bag § 3, stk. 2: retsordenen tillægger det betydning, om aktiviteten faktisk blev udøvet i overensstemmelse med de offentlige forskrifter – men det er den, der påberåber sig fritagelsen, som må godtgøre både forskriftens ufravigelige karakter og årsagssammenhængen.

LOV	Jordforureningsloven § 49, stk. 2	Miljøskadeerstatningsloven § 3, stk. 2
PRAKSIS	Ankenævnet for Forsikring · Afslag på dækning for olieforurening fra gammel olietank 07.02.2024 Ankenævnet for Forsikring · Topdanmark A/S: Afvisning af dækning for olieforurening grundet forældet olietank 16.11.2022 Ankenævnet for Forsikring · Olieforureningsskade: Dækning trods ulovlige rørsamlinger og manglende forsikring hos montør 07.02.2018 Ankenævnet for Forsikring · Afvisning af dækning for jordforurening fra ulovlig olietank 19.05.2008 Ankenævnet for Forsikring · Topdanmark Forsikring A/S – Afvisning af dækning for jordforurening fra olietank 27.06.2005	

Egen skyld, accept af risiko og forbuddet mod forudgående ansvarsfraskrivelse

§ 5

Det objektive ansvar er ikke ubetinget. Efter [miljøskadeerstatningslovens § 4, stk. 1](#) kan erstatning for personskade eller tab af forsørger nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte eller afdøde **forsætligt** har medvirket til skaden, og kan nedsættes – og i særlige tilfælde bortfalde – ved **grov uagtsomhed**. For alle andre skadetyper gælder efter [§ 4, stk. 2](#) den mildere tærskel, at erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har medvirket "ved forsæt eller uagtsomhed". Personskadeposterne nyder altså en klart stærkere beskyttelse end tingsskade og formuetab.

En beslægtet tanke findes i den administrative påbudspraksis. I Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse i [sag 18/05058](#) var et dieselspild fra en parkeret lastbil forårsaget af hærværk, hvor gerningsmanden havde boret hul i tankene. Nævnet fastslog, at virksomheden nok var "forurener" efter [jordforureningslovens § 41, stk. 3, nr. 1](#) på objektivt grundlag, men at hærværksundtagelsen i [§ 41, stk. 2](#) afskar oprensningspåbud, når der ikke forelå uforsvarlig adfærd – og at et undersøgelsespåbud derfor var uproportionalt. Ansvar for en

hændelse, som skadevolderen ikke er herre over, ligger uden for ordningens formål; samme betragtning findes i miljøansvarsdirektivets betragtning 20.

[Miljøskadeerstatningslovens § 5, stk. 1](#) beskytter skadelidte mod, at ansvaret aftales bort på forhånd:

"Aftaler om fravigelse af lovens bestemmelser, der er indgået inden en skades indtræden, er ugyldige, hvis fravigelsen er til ugunst for skadelidte."

Beskyttelsen er dog forbrugerrettet: efter [§ 5, stk. 2](#) gælder ugyldighedsreglen ikke for aftaler mellem den ansvarlige og staten, en kommune, en anden offentlig institution eller en erhvervsdrivende, der handler som led i sit erhverv. I professionelle forhold – typisk mellem virksomheder og ved overdragelse af erhvervsejendomme – kan risikoen for miljøskader altså fortsat fordeles ved aftale. At sådanne ansvarsfraskrivelse i skøder ikke uden videre slår igennem over for myndighederne, illustreres af Folketingets Ombudsmands sag om [påbud til ejeren af en forurenet grund](#), hvor Miljøstyrelsen netop lagde vægt på en ansvarsfraskrivelse i skødet sammenholdt med en meget lav købspris, da påbuddet blev rettet mod erhververen frem for forurenere.

LOV

[Jordforureningsloven § 41, stk. 2, 3](#)

[Miljøskadeerstatningsloven § 4, stk. 1, 2](#)

[Miljøskadeerstatningsloven § 5, stk. 1, 2](#)

PRAKSIS [Miljø- og Fødevarerklagenævnet](#) · Ophævelse af påbud om undersøgelse af jordforurening forårsaget af hæværk 18.03.2021

§ 7: samspillet med culpa og det ulovbestemte objektive ansvar for særlig farlig virksomhed

[Miljøskadeerstatningslovens § 7](#) fastslår, at loven ikke begrænser skadelidtes adgang til erstatning efter almindelige regler i eller uden for kontrakt eller efter anden lovgivning. Loven er altså et **supplement**, ikke en udtømmende regulering. I praksis betyder det, at sagsøgeren typisk nedlægger påstand principalt efter [§ 3](#) og subsidært efter culpa-reglen – netop som i [BS-63777/2024-HJR](#), hvor Højesteret efter at have afvist det objektive ansvar gik videre til culpavurderingen og fandt, at skylden udelukkende lå hos Skanols chauffør, der handlede groft uagtsomt ved at ignorere den klare instruks.

Uden for lovens bilag er spørgsmålet, om der gælder et **ulovbestemt objektivt ansvar** for særlig farlig virksomhed – fx udgravning, pilotering, nedramning og nedsivning. Højesteret har senest haft lejlighed til at tage stilling i vibrationsagerne [BS-247/2025-HJR](#) og [BS-283/2025-HJR](#) (13. oktober 2025), hvor en pladevibrator på ca. 430 kg blev kørt 10-20 cm fra en facade og forårsagede revneskader for 338.750 kr. Højesteret afgjorde sagen på culpagrundlag – kommunen havde begået en projekteringsfejl ved ikke at afklare kravet om vibrationsmålinger i udbudsmaterialet – og undlod udtrykkeligt at tage stilling til et objektivt ansvarsgrundlag:

"Kommunens manglende afklaring af dokumentationskravet før påbegyndelse udgjorde en ansvarspådragende fejl, hvilket gjorde det unødvendigt at vurdere et eventuelt objektivt ansvarsgrundlag."

I [adcitationssagen](#) fandt Højesteret, at også entreprenøren havde tilsidesat sin agtpågivenhedspligt ved ikke at rejse spørgsmålet om vibrationsmålinger, selv om han kendte bygningens tidligere revner fra fotoregistreringen. Byrden blev delt ligeligt efter [erstatningsansvarslovens § 25, stk. 1](#).

Budskabet til praktikerer er, at der ikke er behov for at etablere et ulovbestemt objektivt ansvar, når culpa kan konstateres – og at Højesteret foretrækker den vej. Bevisbyrden er dog reel: i [BS-51733/2023-VLR](#) frifandt Vestre Landsret en ejendomsudvikler for vandgener på nabogrunden, fordi hverken ansvarsgrundlag eller overskridelse af den naboretlige tålegrænse kunne fastslås – skønsmanden pegede på læbæltets naturlige terrænforhold som hovedårsag.

For forurening under transport gælder særlige regler. I [BS-43844/2021-SHR](#) væltede en IBC-palletank med 1.000 liter farvestof ud af en lastbil under aflæsning og blev perforeret af en gaffeltruck. Sø- og Handelsretten frifandt hovedtransportøren, fordi denne ikke hæftede for den selvstændigt virkende undertransportørs fejl efter dansk rets almindelige regler, og frifandt undertransportøren, fordi kravet var forældet efter [CMR-lovens § 41](#). Kravet om oprydning- og miljøforureningsudgifter faldt dermed helt til jorden – en påmindelse om, at ansvarssubjekt og forældelse ofte er de reelle stridspunkter.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 25, stk. 1	Miljøskadeerstatningsloven § 7
PRAKSIS	Højesteret · Kommune og entreprenør erstatningsansvarlige for vibrationsskader på naboejendom ved anlægsarbejde 13.10.2025 Højesteret · Norddjurs Kommunes erstatningsansvar for vibrationsskader på ejendom ved anlægsarbejde 13.10.2025 Højesteret · Grundejers frifindelse for erstatningsansvar efter olieforurening ved fejlagtig påfyldning 25.06.2025 Landsretten · Landsret frifinder ejendomsudvikler i sag om vandgener på nabogrund 17.02.2025 Sø- og Handelsretten · Sø- og Handelsretten: Afgørelse om erstatningsansvar for kemikalieudslip under transport – Forholdet mellem CMR-loven og dansk rets almindelige erstatningsregler 22.12.2022	

§ 7 Støj, rystelser og lignende forstyrrelser – § 1, stk. 2 og den naboretlige tålegrænse

[Miljøskadeerstatningslovens § 1, stk. 2](#) udstrækker det objektive ansvar til "forstyrrelser ved støj, rystelser eller lignende" fra bilagsvirksomhed. Bestemmelsen har et smallere anvendelsesområde, end man umiddelbart kunne tro: den forudsætter fortsat en aktivitet, der er *anført i bilaget*, og fanger derfor hverken kommunale anlægsarbejder, telemaster, byggeri eller trafik anlæg. For disse gener afgøres erstatningsspørgsmålet efter den ulovbestemte naboretlige tålegrænse.

Tålegrænsevurderingen er konkret. Østre Landsret formulerede rammen i telemastsagen [BS-22441/2023-OLR](#): der skal foretages en samlet vurdering på grundlag af områdets beskaffenhed, ejendommens karakter og beliggenhed samt de generelle normer og påregneligheden for gener af den pågældende art. Overstiger ulemperne, hvad der med rimelighed må påregnes som led i den almindelige samfundsudvikling, bør der ydes erstatning. Flertallet (2-1) fandt tålegrænsen overskredet ved en 42 meter høj mast placeret 8 meter fra skel og 18 meter fra hovedhuset:

"Det forhold, at der har været en betydelig samfundsmæssig udvikling på telekommunikationsområdet, kan i dette tilfælde, hvor masten er placeret så tæt på skel og naboejendom, og hvor den medfører en så væsentlig forringelse af det visuelle helhedsindtryk af ejendommen og gener ved blandt andet udsynet fra ejendommen, ikke føre til et andet resultat."

Mindretallet ville frifinde med henvisning til den kraftige stigning i datatrafik og det deraf følgende behov for flere masteplaceringer. Byretten havde i [BS-18619/2022-HEL](#) tilkendt fuld erstatning på 200.000

kr. Procesbevillingsnævnet har efterfølgende i [sag 25/01559](#) meddelt 3.-instansbevilling, så Højesteret får lejlighed til at afklare både samfundsudviklingens vægt i tålegrænsevurderingen og erstatningsudmålingen.

Differenceerstatningsprincippet er det andet hovedelement. Landsrettens flertal udtalte:

"Erstatning bør tilkendes efter differenceerstatningsprincippet, hvorefter der ikke ydes fuld erstatning for værditabet på ejendommen, men alene for den del af værditabet, der kan henføres til overskridelsen af den naboretlige tålegrænse, jf. U.1999.353H og U.2006.1290H."

Erstatningen blev fastsat til 100.000 kr. – 50 % af det samlede værditab på 200.000 kr. opgjort af skønsmanden.

Tilsvarende vurderinger foretages ved byggeri og trafikanlæg. I [BS-51022/2023-OLR](#) fandt Østre Landsret indblik- og skyggegener fra to punkthuse i 3-4 etager så væsentlige og upåregnelige, at tålegrænsen var overskredet, og fastsatte værditabet skønsmæssigt til 150.000 kr. (mod skønsmændenes 300.000 kr.). Ved ekspropriative anlæg træffes afgørelsen af taksationsmyndighederne: Taksationskommissionen tilkendte i [sag TS81001-00333](#) 35.000 kr. for genskær og indblik fra en atypisk gangbro ved Køge Nord Station, og stadfæstede i [sag 2021-022209](#) 150.000 kr. i nærføringserstatning til et sommerhus ca. 22 m fra den nye Roskilde Fjordforbindelse.

Flystøj fra militære anlæg er en variant af samme problemstilling: Vestre Landsret hjemviste i [BS-31467/2021-VLR](#) en erstatningssag om fremtidig støj ved overgangen fra F-16 til F-35 ved Flyvestation Skrydstrup til behandling i byretten som 1. instans.

LOV	Miljøskadeerstatningsloven § 1, stk. 2	
PRAKSIS	Landsretten · Erstatning for værditab på grund af nabobyggeri: Landsretten fandt naboretlig tålegrænse overskredet	18.03.2025
	Landsretten · TDC Net A/S dømt til at betale 100.000 kr. i erstatning for værditab på grund af telemast tæt på naboejendom	18.12.2024
	Landsretten · Kendelse om hjemvisning af sag vedrørende flystøj fra Flyvestation Skrydstrup til byretten	04.10.2021
	Byretten · Dom i sag om erstatningskrav for værdiforringelse af ejendom grundet opsætning af mobilmast	20.04.2023
	Taksationssekretariatet · Taksationskommissionen stadfæster 150.000 kr. i nærføringserstatning til sommerhus ved den nye Roskilde Fjordforbindelse	10.11.2022
	Taksationssekretariatet · Taksationskommissionen tilkendte 35.000 kr. for nærføringsgener (genskær og indblik) fra gangbro ved Køge Nord Station – Den Nye Bane København–Ringsted	16.06.2022
	Procesbevillingsnævnet · Procesbevillingsnævnet meddeler 3.-instansbevilling om den naboretlige tålegrænse ved opsætning af 42 meter høj antennemast	22.05.2025

§ 8 Tidsmæssig afgrænsning: 1. juli 1994-skæringen og forældelse

[Miljøskadeerstatningslovens § 9](#) er kortfattet, men afgørende:

"Loven træder i kraft den 1. juli 1994 og gælder for skade, der forvoldes efter lovens ikrafttræden."

Det objektive ansvar kan altså ikke gøres gældende for ældre forureninger – heller ikke selv om skadevirkningerne først viser sig senere. For forureninger fra før 1. juli 1994 er skadelidte henvist til culpa-reglen, naboretten og de offentligretlige regelsæt. Denne skæring skal ses sammen med de øvrige tidsmæssige skæringer i miljøretten, der tilsammen skaber et lag-på-lag-billede: undersøgelsespåbud efter [jordforureningslovens § 40](#)

forudsætter, at udledningen ikke er ophørt før 1. januar 1992; oprensningspåbud efter § 41 forudsætter, at forureningen er sket den 1. januar 2001 eller senere; og de offentligretlige miljøansvarsregler i miljøskadeloven gælder først for påvirkninger fra 1. juli 2008, jf. Miljøstyrelsens vejledning om miljøskadelovens skadebegreb.

Forældelse følger af miljøskadeerstatningslovens § 6: krav forældes efter forældelsesloven, dog med den særlige absolutte grænse i § 6, stk. 2, hvorefter forældelse indtræder **senest 30 år efter den hændelse, der har forvoldt skaden**. Den lange absolutte frist afspejler, at forureningsskader ofte først opdages mange år efter udslippet.

Bevismæssigt er den tidsmæssige afgrænsning det hyppigste stridspunkt. Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse i sag **25-06238** om dieselforurening på Hillerød Station er et instruktivt eksempel: efter mere end 100 års togdrift kunne det hverken på det foreliggende grundlag eller ved yderligere undersøgelser godtgøres, hvor stor en del af forureningen der var sket efter 1. januar 2001. Rådgiveren fastslog, at der "ikke findes tidsspecifikke additiver i dieselolie (i modsætning til fx MTBE i blyfri benzin), som kan bruges til at datere en olieforurening". Nævnet accepterede som udgangspunkt, at et oprensningspåbud ikke er udelukket, blot fordi oprensningen af en nyere forurening også fjerner ældre forurening – men fastslog, at det er en forudsætning for proportionalitets- og risikovurderingen, at forureningerne i det mindste i en vis grad kan adskilles. Da det ikke var muligt, kunne der hverken meddeles påbud efter § 40 eller § 41.

Samme problem afgjorde sagen i **18/05286** (Horsens), hvor forureningen med overvejende sandsynlighed stammede fra en nedgravet tank sløjft i 2005, og hvor det ikke var muligt at fastslå hverken tidspunktet eller omstændighederne. Omvendt kunne nævnet i **NMK-11-00167** (Slagelse) lægge til grund, at forureningen var sket efter 2008, fordi en tidligere undersøgelse fra det år ikke havde påvist forurening. Dokumentation af "nulpunktet" er derfor ofte det mest værdifulde bevis en grundejer kan besidde.

LOV	Jordforureningsloven § 40	Jordforureningsloven § 41	
	Miljøskadeerstatningsloven § 6, stk. 1, 2	Miljøskadeerstatningsloven § 9	
PRAKSIS	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Miljø- og Fødevarerklagenævnet: Intet påbud om oprensning af dieselforurening på Hillerød Station – nyere og ældre forurening kan ikke adskilles		31.08.2026
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Klage over afgørelse om ikke at meddele påbud om undersøgelse og oprensning af jordforurening		03.05.2022
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af påbud om undersøgelse af jordforurening ved olietanke		10.07.2017

§ 9 Miljøskadeerstatningsloven som løftestang for offentligretlige påbud

Selv om miljøskadeerstatningsloven er en privatretlig erstatningslov, har den en vigtig afsmittende offentligretlig funktion. **Jordforureningslovens § 41, stk. 3** definerer, hvem der er "forurener" og dermed kan mødes med et oprensningspåbud. Efter nr. 1 gælder et ubetinget forureneransvar for den, der driver eller drev den forurenende virksomhed eller anvender eller anvendte det forurenende anlæg. Efter nr. 2 kan ansvar også pålægges den, der har handlet uforsvarligt – **eller som er ansvarlig efter strengere ansvarsregler i anden lovgivning**. Det er her miljøskadeerstatningsloven kommer ind.

Dette samspil er udtrykkeligt anvendt i **NMK-11-00167**, hvor Miljø- og Fødevarerklagenævnet stadfæstede Slagelse Kommunes undersøgelsespåbud vedrørende en ejendom med to nedgravede olietanke (8.000 og 20.000 liter):

"Klager er forurener i henhold til Jordforureningslovens § 41, stk. 3, nr. 2, da forureningen er omfattet af reglerne om objektivt ansvar i Miljøskadeerstatningslovens § 3, stk. 1 for virksomheder med nedgravede olietanke på 6.000 liter eller derover."

Spejlvendt fastslog nævnet i [NMK-11-00142](#), at en udlejer af en overvejende erhvervsanvendt ejendom med en tank på 1.200 liter hverken var omfattet af det ubetingede ansvar i [§ 41, stk. 3, nr. 1](#) eller af miljøskadeerstatningslovens strengere ansvar – og hjemviste sagen, fordi kommunen ikke havde taget stilling til, om der forelå uforsvarlig adfærd.

Det ubetingede forureneransvar efter nr. 1 rækker dog videre og forudsætter ikke miljøskadeerstatningsloven. I [20/13040](#) stadfæstede nævnet et påbud om totaloprensning af en omfattende olieforurening over for driftsherren, og i [NMK-11-00154](#) (Odense) fastslog nævnet, at bestemmelsen fastsætter et ubetinget ansvar, som ikke afhænger af uforsvarlighed. Sidstnævnte afgørelse rummer også den vigtigste grænsedragning mellem det offentligretlige påbud og det privatretlige erstatningskrav. Selv om flere kunne være medvirkende forurenere, meddelte kommunen kun påbud til én – og nævnet accepterede dette:

"Klager måtte herefter eventuelt efter almindelige erstatningsretlige regler søge erstatning for sine omkostninger hos dem, der i øvrigt måtte have medvirket til forureningen."

Hermed er linjen klar: **påbudsadressaten bærer den offentligretlige oprensningsbyrde, men kan søge den fordelt privatretligt** – og det er i den regressag, miljøskadeerstatningslovens § 3 og de almindelige erstatningsregler kommer i spil, præcis som det skete i [BS-63777/2024-HJR](#).

Endelig kan der ikke af de offentligretlige regler udledes et objektivt grundejeransvar uden hjemmel. I sag [22/02820](#) ophævede nævnet et påbud til en grundejer i Aalborg om løbende opsamling af eternit-(asbest-)affald, som han ikke selv havde frembragt, netop fordi [miljøbeskyttelseslovens § 46](#), jf. [§ 43](#), ikke rummer hjemmel til et objektivt grundejeransvar.

LOV

[Jordforureningsloven § 41, stk. 3](#)

[Miljøbeskyttelsesloven § 46](#)

[Miljøskadeerstatningsloven § 3, stk. 1](#)

PRAKSIS	Højesteret · Grundejers frifindelse for erstatningsansvar efter olieforurening ved fejlagtig påfyldning	25.06.2025
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ophævelse af påbud om opsamling af asbestaffald på grund af manglende hjemmel til objektivt grundejeransvar	05.12.2024
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af påbud om totaloprensning af olieforurening på erhvervsjendom i Vejen Kommune	30.08.2024
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af påbud om oprensning af olieforurening	02.08.2017
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ophævelse af påbud om oprensning af olieforurening - Holbæk Kommune	12.07.2017
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af påbud om undersøgelse af jordforurening ved olietanke	10.07.2017

§ 10 Ejendomshandel, oplysningspligt og myndighedsansvar

En stor del af de reelle miljøskadetvister opstår ikke mellem forurener og nabo, men mellem sælger og køber af en forurenede ejendom – eller mellem køber og myndigheden. Her spiller miljøskadeerstatningsloven typisk ingen rolle; ansvaret hviler på den loyale oplysningspligt og de almindelige erstatningsregler.

I **BS-1780/2012-VLR** stadfæstede Vestre Landsret, at en sælger burde have oplyst køberne om, at der var udtaget jordprøver i haven på grund af mistanke om forurening – selv om regionens officielle udskrift ikke viste kendt forurening:

"Landsretten tiltræder således, at Appellant, tidligere Sagsøgte ved salget burde have oplyst om, at der på ejendommen var blevet taget prøver i haven på grund af mistanke om forurening."

Samme resultat nåede Retten i Esbjerg i **BS-428/2011-ESB**, hvor sælger blev fundet erstatningsansvarlig for at have undladt at oplyse om kendt eller begrundet mistanke om forurening.

Over for **myndigheden** er tærsklen derimod høj. Højesteret frifandt i **Sag 92/2010** (Mariagerfjord) kommunen for et erstatningskrav på 775.000 kr. rejst af en ejendomskøber, efter at kommunen i 2000 havde svaret "Nej" til spørgsmålet om igangværende miljøsag, selv om der i 1992 havde været en olieforurening med efterladt restforurening. Højesteret udtalte:

"Det må lægges til grund, at sagen om olieforureningen på den omhandlede ejendom blev afsluttet af Arden Kommune (nu Mariagerfjord Kommune) i 1992, efter at langt hovedparten af den forurenede jord var blevet fjernet, idet kommunen var af den opfattelse, at der ikke var nogen risiko knyttet til restforureningen. Det forhold, at kommunen i samråd med amtet anbefalede, at der regelmæssigt blev taget vandprøver, indebærer ikke, at sagen ikke kunne anses for afsluttet af kommunen."

Og om undersøgelsespligten:

"Højesteret finder endvidere, at der ikke – heller ikke efter ikrafttrædelsen af jordforureningsloven – i forbindelse med besvarelser af oplysningsskemaet påhvilede kommunen en forpligtelse til på eget initiativ at efterse, om ejendommen tidligere havde været omfattet af en miljøsag, med henblik på, at man i bekræftende fald kunne påføre skemaet en supplerende bemærkning herom."

Højesteret tilføjede subsidært, at et eventuelt krav skulle opgøres som **værdiforringelsen på købstidspunktet**, ikke som fremtidige udbedringsomkostninger – en principiel udmålingsanvisning, der har bredere rækkevidde end den konkrete sag.

Processuelt er isoleret bevisoptagelse et hyppigt første skridt i forureningssager. I **BS-356/2006-HBK** ophævede retten pålægget af sagsomkostninger til skønsindstævnte i en sag om olieforurening, netop fordi det ikke kunne udelukkes, at denne senere ville blive indstævnet i en ansvarssag.

LOV	Jordforureningsloven § 2	
PRAKSIS	Højesteret · Mariagerfjord Kommunes erstatningsansvar for besvarelse af ejendomsoplysningsskema vedrørende jordforurening	20.06.2012
	Landsretten · Sælgers oplysningspligt ved jordforurening - erstatning for oprydningssomkostninger	11.10.2013
	Byretten · Sag om erstatning for jordforurening ved ejendomskøb	26.06.2012
	Byretten · Afgørelse om sagsomkostninger i sag om isoleret bevisoptagelse vedrørende olieforurening	07.05.2008

§ 11 Forsikringsdækning, lempelse og regres

Miljøskadeerstatningsloven fastsætter ikke krav om ansvarsforsikring, og forsikringsspørgsmålet afgøres derfor efter de almindelige regler i **erstatningsansvarsloven** og forsikringsaftaleloven. Tre bestemmelser er centrale.

Erstatningsansvarslovens § 19 afskærer erstatningsansvar, i det omfang skaden er dækket af en tingsforsikring eller driftstabsforsikring – men undtager i **stk. 2, nr. 2** skader forvoldt ved udøvelse af offentlig eller erhvervsmæssig virksomhed. Miljøskader fra bilagsvirksomhed vil derfor typisk falde uden for forsikringsafskæringen.

Erstatningsansvarslovens § 25, stk. 1 regulerer den indbyrdes fordeling mellem flere ansvarlige og indeholder den hovedregel, at det forsikrede selskab som udgangspunkt bærer tabet endeligt. Denne regel var afgørende i **BS-63777/2024-HJR**, hvor Højesteret konkluderede, at

"Unicons undladelse af yderligere afmærkning eller afblænding ikke udgjorde en uagtsomhed, der kunne retfærdiggøre en fravigelse af hovedreglen i Erstatningsansvarsloven § 25 om, at det forsikrede selskab skal bære tabet."

I **BS-247/2025-HJR** og **BS-283/2025-HJR** anvendte Højesteret samme bestemmelse til at dele erstatningsbyrden 50/50 mellem kommunen og entreprenøren, "idet begge parter er ansvarlige efter culpa-reglen og dækket af forsikring".

For **villaolietanke** gælder en særlig obligatorisk forsikringsordning efter **jordforureningslovens § 49**. Ankenævnet for Forsikrings praksis viser, at det centrale dækningsspørgsmål er, om forureningen stammer fra en installation, som tankejereren vidste eller burde vide ikke opfyldte olietankbekendtgørelsens forskrifter, jf. **§ 49, stk. 2, nr. 2**:

Sag	Resultat	Bærende hensyn
64478 (2005)	Dækning	Ejeren havde føje til at tro, at tanken var af et lovligt fabrikat
72179 (2008)	Ingen dækning	Tank fra 1962 skulle være udskiftet; ejerne havde ikke sikret dens lovlighed
90800 (2018)	Dækning	Ikke godtgjort ond tro om montørens manglende ansvarsforsikring
98256 (2022)	Dækning (afvisning uberettiget)	Forureningen stammede overvejende sandsynligt fra et ældre spild, ikke fra den forældede tank
99222 (2024)	Ingen dækning	Klager burde have vidst, at tanken var ulovlig

Af **sag 89603** fremgår desuden, at almindelig husforsikring ikke dækker olieskade fra naboens utætte tank, medmindre der er tale om en pludselig udstrømning – den skadelidte nabo er dermed i praksis henvist til at rejse et erstatningskrav mod tankejereren, eventuelt på det objektive grundlag i **miljøskadeerstatningslovens § 3, stk. 1**, hvis tanken er på 6.000 liter eller derover.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 19, stk. 2	Erstatningsansvarsloven § 25, stk. 1
	Jordforureningsloven § 49, stk. 2	
PRAKSIS	Højesteret · Kommune og entreprenør erstatningsansvarlige for vibrationsskader på naboejendom ved anlægsarbejde	13.10.2025
	Højesteret · Grundejers frifindelse for erstatningsansvar efter olieforurening ved fejlagtig påfyldning	25.06.2025
	Ankenævnet for Forsikring · Afslag på dækning for olieforurening fra gammel olietank	07.02.2024
	Ankenævnet for Forsikring · Topdanmark A/S: Afvisning af dækning for olieforurening grundet forældet olietank	16.11.2022

Ankenævnet for Forsikring · Olieforureningsskade: Dækning trods ulovlige rørsamlinger og manglende forsikring hos montør	07.02.2018
Ankenævnet for Forsikring · Afvisning af dækning for olieskade fra naboens olietank	03.05.2017
Ankenævnet for Forsikring · Afvisning af dækning for jordforurening fra ulovlig olietank	19.05.2008
Ankenævnet for Forsikring · Topdanmark Forsikring A/S – Afvisning af dækning for jordforurening fra olietank	27.06.2005

§ 12 Forarbejder og EU-retlig kontekst

Det centrale forarbejde til loven er [Justitsministeriets Miljøerstatningsudvalgs betænkning nr. 1237/1992 om erstatning for miljøskader](#). Betænkningen kortlægger, at objektivt ansvar allerede var lovfæstet på en række områder – søloven, færdselsloven, luftfartsloven, jernbaneerstatningsloven, vandforsyningsloven, atomskadeerstatningsloven og produktansvarsloven – men konstaterer samtidig, at

"det er imidlertid karakteristisk, at den miljøretnlige lovgivning ikke indeholder nærmere regler om erstatning for de miljøskader, der sker på det pågældende område. Det må derfor fastlægges gennem en analyse af retspraksis, om den virksomhed eller person, der har forvoldt en miljøskade, alene skal betale erstatning efter dansk rets almindelige erstatningsregel, culpa-reglen, eller om der gælder et skærpet ansvar, navnlig et objektivt ansvar, for miljøskader."

Det var netop denne usikkerhed, loven skulle fjerne for de særligt farlige og forurenende aktiviteter, mens culpa-reglen fortsat skulle gælde i øvrigt – en arbejdsdeling, der som beskrevet ovenfor stadig præger praksis.

EU-retligt hviler miljøansvaret på "forureneren betaler"-princippet, der er traktatfæstet i [artikel 191, stk. 2 i TEUF](#). Princippet er udmøntet i [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader](#), hvis [artikel 1](#) formulerer formålet som at "opstille rammebestemmelser om miljøansvar, der bygger på princippet om, at forureneren betaler, med henblik på at forebygge og afhjælpe miljøskader".

Det er afgørende at holde de to spor adskilt. Direktivet er en **offentligretlig** ordning, gennemført i dansk ret ved [miljøskadeloven](#) og de tilhørende miljøskadekapitler i sektorlovene, og det giver ikke i sig selv private ret til erstatning. Det følger direkte af [artikel 3, stk. 3](#):

"Med forbehold af relevant national lovgivning giver dette direktiv ikke private ret til erstatning som følge af miljøskade eller overhængende fare for sådan skade."

Og af betragtning 14: "Dette direktiv finder ikke anvendelse på personskade, skade på privat ejendom eller økonomiske tab og berører ikke rettigheder med hensyn til sådanne skader."

Miljøskadeerstatningsloven er dermed det **privatretlige** modstykke, som er dansk rets egen, ældre og selvstændige ordning. Miljøstyrelsens vejledning om [miljøskadelovens skadebegreb](#) beskriver, at det ubetingede offentligretlige ansvar for miljøskade på natur, vand eller jord findes spredt i miljøbeskyttelsesloven, jordforureningsloven, husdyrgodkendelsesloven, havmiljøloven, lov om miljø og genteknologi, råstofloven, vandforsyningsloven og vandløbsloven – og at reglerne kun forventes anvendt i "i størrelsesordenen 5-15 sager om året". Vejledningen bemærker udtrykkeligt, at "absolut størsteparten af forureninger fra villaolietanke, hvor tanken tilhører en privat boligejer" falder helt uden for miljøskadereglerne.

Den strafferetlige side af miljøforurening ligger uden for denne oversigt, men det bemærkes, at [Rigsadvokatmeddelelsen om miljørager](#) afgrænser [straffelovens § 196](#) som en overbygning på

miljølovgivningens straffebestemmelser ved betydelig skade på miljøet eller nærliggende fare herfor. Se nærmere praksisoversigten om [miljøsager i strafferetten](#).

LOV

Miljøskadeloven § 5

Straffeloven § 196

§ 13 Sammenfatning: sådan gribes en miljøskadesag an i praksis

Praksis tegner et klart billede af, hvordan et privatretligt miljøskadekrav skal analyseres, og hvor tyngdepunktet reelt ligger.

- 1. Er aktiviteten i bilaget?** Uden en bilagsopregnet aktivitet er [miljøskadeerstatningslovens § 3](#) udelukket allerede efter [§ 1, stk. 1](#). Den hyppigste indgang er bilagets punkt J.9 om nedgravede olietanke på 6.000 liter eller derover – grænsen er skarp, jf. [NMK-11-00142](#).
- 2. Stammer forureningen fra netop den aktivitet?** Dette er den afgørende – og oversete – betingelse. [BS-63777/2024-HJR](#) viser, at et krav på 2,7 mio. kr. falder, når forureningen ikke kan henføres til det aktive, bilagsudlødende anlæg, men til en fejlpåfyldning i en sløjfet studs.
- 3. Er skaden forvoldt efter 1. juli 1994?** [§ 9](#) er absolut. I praksis er datering af forureningen ofte umulig ved gamle industri- og baneanlæg, jf. [sag 25-06238](#) (Hillerød Station).
- 4. Foreligger der ansvarsfritagelse efter § 3, stk. 2?** Kun hvis skaden skyldes efterlevelse af *ufravigelige* offentlige forskrifter. Bevisbyrden påhviler den, der påberåber sig fritagelsen, og praksis er sparsom.
- 5. Hvis loven ikke gælder – hvad så?** Så træder [§ 7](#) i kraft med hele det almindelige erstatningsretlige apparat: culpa ([BS-63777/2024-HJR](#), [BS-247/2025-HJR](#)), den naboretlige tålegrænse med differenceerstatning ([BS-22441/2023-OLR](#), [BS-51022/2023-OLR](#)), sælgers loyale oplysningspligt ([BS-1780/2012-VLR-](#), [BS-428/2011-ESB](#)) og – sjældnere med succes – myndighedsansvar ([Sag 92/2010](#)).
- 6. Hvem bærer tabet endeligt?** Fordelingen mellem flere ansvarlige og forsikringsdækkede parter sker efter [erstatningsansvarslovens §§ 24-25](#), hvor hovedreglen er, at det forsikrede selskab bærer tabet, medmindre der er kvalificeret grund til at fravige den.

De to hovedmønstre, som denne oversigt afdækker, er:

- **Det objektive ansvar er reelt smalt.** Hverken domstolene eller nævnene strækker det ud over den risikofære, bilaget definerer – helt parallelt med Højesterets restriktive fortolkning af andre lovfæstede objektive ansvar i [BS-35603/2022-HJR](#) og [BS-11654/2018-HJR](#).
- **Det offentligretlige og det privatretlige spor er adskilte, men koblede.** Påbudsadressaten efter [jordforureningslovens § 41](#) bærer oprensingsbyrden over for myndigheden, men kan søge den fordelt privatretligt efter almindelige erstatningsregler – og det er dér, miljøskadeerstatningsloven får sin praktiske betydning, jf. [NMK-11-00154](#) og [BS-63777/2024-HJR](#).

For de tilgrænsende områder henvises til praksisoversigterne om [miljøgodkendelse](#), [naturbeskyttelse](#), [produktansvar](#) og [naboret, hegn og træer](#), samt for personskadeposternes udmåling til [svie og smerte](#), [varigt men](#), [tabt arbejdsfortjeneste](#) og [erhvervsevnetab](#).

LOV

Erstatningsansvarsloven § 25

Jordforureningsloven § 41

□ □

[Miljøskadeerstatningsloven § 3, stk. 1, 2](#) [Miljøskadeerstatningsloven § 7](#)

[Miljøskadeerstatningsloven § 9](#)

PRAKSIS	Højesteret · Kommune og entreprenør erstatningsansvarlige for vibrationsskader på naboejendom ved anlægsarbejde	13.10.2025
	Højesteret · Grundejers frifindelse for erstatningsansvar efter olieforurening ved fejlagtig påfyldning	25.06.2025
	Højesteret · Uheld med bildør på tankstation var ikke et "færdselsuheld" efter færdselslovens § 101, stk. 1	15.08.2023
	Højesteret · Rækkevidde af objektivt ansvar efter færdselsloven ved påkørsel af genstande efterladt på kørebanen	04.12.2018
	Højesteret · Mariagerfjord Kommunes erstatningsansvar for besvarelse af ejendomsoplysningsskema vedrørende jordforurening	20.06.2012
	Landsretten · Erstatning for værditab på grund af nabobyggeri: Landsretten fandt naboretlig tålegrænse overskredet	18.03.2025
	Landsretten · TDC Net A/S dømt til at betale 100.000 kr. i erstatning for værditab på grund af telemast tæt på naboejendom	18.12.2024
	Landsretten · Sælgers oplysningspligt ved jordforurening - erstatning for oprydningsomkostninger	11.10.2013
	Byretten · Sag om erstatning for jordforurening ved ejendomskøb	26.06.2012
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnet: Intet påbud om oprensning af dieselurening på Hillerød Station – nyere og ældre forurening kan ikke adskilles	31.08.2026
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse af påbud om oprensning af olieforurening	02.08.2017
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse af påbud om oprensning af olieforurening - Holbæk Kommune	12.07.2017

REFERENCE Lovgrundlag 8 paragraffer

Erstatningsansvarsloven § 25	stk. 1	Jordforureningsloven § 41	stk. 3
Miljøskadeerstatningsloven § 1	stk. 1, 2	Miljøskadeerstatningsloven § 2	
Miljøskadeerstatningsloven § 3	stk. 1, 2	Miljøskadeerstatningsloven § 4	stk. 1, 2
Miljøskadeerstatningsloven § 7		Miljøskadeerstatningsloven § 9	

MATERIALE Citerede afgørelser 38 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS			7
13.10.2025	Norddjurs Kommunes erstatningsansvar for vibrationsskader på ejendom ved anlægsarbejde		10200-11972
13.10.2025	Kommune og entreprenør erstatningsansvarlige for vibrationsskader på naboejendom ved anlægsarbejde		247-2025- og-283-2025
25.06.2025	Grundejers frifindelse for erstatningsansvar efter olieforurening ved fejlagtig påfyldning		63777-2024
25.08.2023	Højesteret afviser analog anvendelse af lejelovens ansvarsbestemmelser i andelsboligforhold		bs-33624-2022-hjr

15.08.2023	Uheld med bildør på tankstation var ikke et "færdselsuheld" efter færdselslovens § 101, stk. 1	bs-35603-2022-hjr
04.12.2018	Rækkevidde af objektivt ansvar efter færdselsloven ved påkørsel af genstande efterladt på kørebanen	bs-11654-2018-hjr
20.06.2012	Mariagerfjord Kommunes erstatningsansvar for besvarelse af ejendomsoplysningsskema vedrørende jordforurening	92-2010
LANDSRET TEN · ANKEINSTANS		6
18.03.2025	Erstatning for værditab på grund af nabobyggeri: Landsretten fandt naboretlig tålegrænse overskredet	9864-11541
17.02.2025	Landsret frifinder ejendomsudvikler i sag om vandgener på nabogrund	9658-11271
18.12.2024	TDC Net A/S dømt til at betale 100.000 kr. i erstatning for værditab på grund af telemast tæt på naboejendom	9719-11347
21.11.2024	Vestre Landsret frifinder Miljø- og Fødevareklagenævnet i sag om pesticidforbud	7024-8439
04.10.2021	Kendelse om hjemvisning af sag vedrørende flystøj fra Flyvestation Skrydstrup til byretten	2146-2563
11.10.2013	Sælgers oplysningspligt ved jordforurening - erstatning for oprydningsomkostninger	2080-2482
SØ- OG HANDELSRET TEN · SPECIALRET		1
22.12.2022	Sø- og Handelsretten: Afgørelse om erstatningsansvar for kemikalieudslip under transport – Forholdet mellem CMR-loven og dansk rets almindelige erstatningsregler	BS-43844/2021-SHR
BYRET TEN · FØRSTE INSTANS		3
20.04.2023	Dom i sag om erstatningskrav for værdiforringelse af ejendom grundet opsætning af mobilmast	9703-11328
26.06.2012	Sag om erstatning for jordforurening ved ejendomskøb	2043-2444
07.05.2008	Afgørelse om sagsomkostninger i sag om isoleret bevisoptagelse vedrørende olieforurening	7076-8509
MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		11
31.08.2026	Miljø- og Fødevareklagenævnet: Intet påbud om oprensning af dieselurening på Hillerød Station – nyere og ældre forurening kan ikke adskilles	25-06238
21.08.2025	Stadfæstelse af påbud om undersøgelse af olieforurening efter uheld ved frakoblet olietank	23/08829
21.08.2025	Stadfæstelse af påbud om supplerende undersøgelser af olieforurening i Odense Kommune	25/00301
12.12.2024	Stadfæstelse af påbud om oprensning af olieforurening og nedrivning af beboelsesejendom i Svendborg	21/00812
05.12.2024	Ophævelse af påbud om opsamling af asbestaffald på grund af manglende hjemmel til objektivt grundejeransvar	22/02820

30.08.2024	Stadfæstelse af påbud om totaloprensning af olieforurening på erhvervsjendom i Vejen Kommune	20/13040
03.05.2022	Klage over afgørelse om ikke at meddele påbud om undersøgelse og oprensning af jordforurening	18/05286
18.03.2021	Ophævelse af påbud om undersøgelse af jordforurening forårsaget af hærværk	18/05058
02.08.2017	Stadfæstelse af påbud om oprensning af olieforurening	NMK-11-00154
12.07.2017	Ophævelse af påbud om oprensning af olieforurening - Holbæk Kommune	NMK-11-00142
10.07.2017	Stadfæstelse af påbud om undersøgelse af jordforurening ved olietanke	NMK-11-00167

ANKENÆVNET FOR FORSIKRING · NÆVN / KLAGEINSTANS 6

07.02.2024	Afslag på dækning for olieforurening fra gammel olietank	99222
16.11.2022	Topdanmark A/S: Afvisning af dækning for olieforurening grundet forældet olietank	98256
07.02.2018	Olieforureningsskade: Dækning trods ulovlige rørsamlinger og manglende forsikring hos montør	90800
03.05.2017	Afvisning af dækning for olieskade fra naboens olietank	89603
19.05.2008	Afvisning af dækning for jordforurening fra ulovlig olietank	72179
27.06.2005	Topdanmark Forsikring A/S – Afvisning af dækning for jordforurening fra olietank	64478

TAKSATIONSSSEKRETARIATET · NÆVN / KLAGEINSTANS 2

10.11.2022	Taksationskommissionen stadfæster 150.000 kr. i nærføringserstatning til sommerhus ved den nye Roskilde Fjordforbindelse	2021-022209
16.06.2022	Taksationskommissionen tilkendte 35.000 kr. for nærføringsgener (genskær og indblik) fra gangbro ved Køge Nord Station – Den Nye Bane København–Ringsted	TS81001-00333

PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 1

07.12.2022	Kontrolafgift fastholdt trods tastefejl og påstand om mangelfuld skiltning ved DSB Roskilde	park-2482
------------	---	-----------

PROCESBEVILLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 1

22.05.2025	Procesbevillingsnævnet meddeler 3.-instansbevilling om den naboretlige tålegrænse ved opsætning af 42 meter høj antennemast	25/01559
------------	---	----------

FORARBEJDE **Betænkninger** 1 reference

Betænkning om erstatning for miljøskader
nr. 1237 · 1992 · Justitsministeriet

07

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over offentlige myndigheders erstatningsansvar for ulovlige afgørelser

Culpanormen, undskyldelig retsvildfarelse og kravet om årsagsforbindelse

Version 2 · Opdateret 16. jul. 2026 · 34 afgørelser · 1910-2026

[Læs online](#)**INTRODUKTION**

Der findes ingen særlig "myndighedsansvarslov" i dansk ret. Det offentliges erstatningsansvar for økonomisk tab forvoldt ved retsstridig myndighedsudøvelse hviler på den ulovbestemte culpanorm og på principalansvaret efter Danske Lov 3-19-2 for ansattes fejl – suppleret af, at staten er selvforsikrer, jf. [cirkulære om selvforsikring i staten § 11](#). Praksis viser tre gennemgående mønstre: en ugyldig eller senere underkendt afgørelse er ikke i sig selv ansvarspådragende; undskyldelig retsvildfarelse i uafklarede retsspørgsmål er den vigtigste ansvarsfrihedsgrund; og selv hvor myndigheden utvivlsomt har handlet culpøst, falder kravet oftest på årsagsforbindelse, adækvans eller manglende tabsdokumentation. Ved siden af erstatningen står den forvaltningsretlige realudligning – at borgeren stilles, som om korrekt vejledning var givet – som den reaktion, der i praksis oftest afhjælper myndighedsfejl.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ansvarsgrundlaget er ulovbestemt: der findes ingen særlig myndighedsansvarslov, og ansvaret bedømmes efter dansk rets almindelige culpapregel og principalansvaret i Danske Lov 3-19-2.
- 02** En ugyldig eller senere underkendt afgørelse er ikke i sig selv ansvarspådragende – der kræves en culpøs, retsstridig adfærd ud over selve ugyldigheden.
- 03** Undskyldelig retsvildfarelse i uklare, vanskelige eller hidtil uafklarede retsspørgsmål er den centrale ansvarsfrihedsgrund; den vægtes udtrykkeligt også i EU-Domstolens statsansvarspraksis.
- 04** Selv en klart culpøs myndighedsfejl udløser ikke erstatning, hvis borgeren ikke kan dokumentere et tab, der er en adækvat og påregnelig følge af fejlen.
- 05** Årsagsforbindelsen brydes, hvis myndigheden godtgør, at en formelt korrekt sagsbehandling ville have ført til samme – eller til et andet, men ligeledes ugunstigt – resultat (den hypotetiske lovlige afgørelse).
- 06** Bevisbyrden for den hypotetiske lovlige afgørelse påhviler myndigheden: det er ikke nok at hævde, at man ville have annulleret eller afslået – det skal være overvejende sandsynligt.

- 07** Mangelfuld eller forkert vejledning efter forvaltningslovens § 7 kan være ansvarspådragende, men den primære reaktion er realudligning: borgeren stilles, som om korrekt vejledning var givet.
- 08** Vejledningspligten er skærpet i sager med vidtrækkende konsekvenser for borgeren og på det sociale område, jf. retssikkerhedslovens § 5 om helhedsorienteret vejledning.
- 09** Skuffede forventninger er ikke et erstatningsberettiget økonomisk tab – der skal foreligge et reelt formuetab.
- 10** Risikoen for, at en afgørelse er truffet på et urigtigt faktisk grundlag, placeres som hovedregel hos det offentlige, når borgeren ikke har forårsaget vildfarelsen.
- 11** Flere myndigheder kan pådrage sig selvstændigt, sideordnet ansvar for samme skadesforløb – den ene myndigheds ansvar udelukker ikke den andens.
- 12** Tabsbegrænsningspligten omfatter som udgangspunkt en pligt til at udnytte administrativ rekurs, før erstatningskrav rejses; til gengæld giver forældelseslovens § 21, stk. 2, en tillægsfrist på 1 år, når sagen er indbragt for højere myndighed eller Folketingets Ombudsmand.
- 13** Forældelsesfristen på 3 år suspenderes efter forældelseslovens § 3, stk. 2, så længe borgeren undskyldeligt er ubekendt med, hvilken myndighed der bærer ansvaret.
- 14** Tortgodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26 forudsætter en retsstridig krænkelse af frihed, fred, ære eller person – sagsbehandlingsfejl som sådan er ikke nok.
- 15** Det unionsretlige statsansvar følger Francovich/Köbler-betingelserne: reglen skal tillægge borgerne rettigheder, tilsidesættelsen skal være tilstrækkeligt kvalificeret, og der skal være direkte årsagssammenhæng.
- 16** Grænsen mellem den blot kritisable og den strafbare myndighedsudøvelse er glidende; ved ministeransvar tillægges det vægt, om embedsværket har advaret, og om ministeren har forfulgt usaglige formål.

Ansvarsgrundlaget: den ulovbestemte culpanorm og § 1 principalansvaret

Dansk ret indeholder **ingen særlig myndighedsansvarslov**. Det offentliges erstatningsansvar for økonomisk tab forvoldt ved retsstridig myndighedsudøvelse bedømmes efter dansk rets almindelige culparegel, suppleret af principalansvaret (husbondansvaret) i **Danske Lov 3-19-2**, hvorefter myndigheden hæfter for de fejl, dens ansatte begår under udførelsen af tjenesten.

Dette udgangspunkt er udtrykkeligt bekræftet i [cirkulære om selvforsikring i staten § 11](#):

At der ikke er tegnet forsikring, har som udgangspunkt ikke betydning for institutionernes erstatningsansvar eller for institutionernes krav på erstatning fra andre. Erstatningsansvaret og størrelsen af en eventuel erstatning fastlægges

i overensstemmelse med dansk rets almindelige regler, herunder erstatningsansvarsloven og de deri indeholdte regler om staten som selvforsikrer.

At staten er selvforsikrer betyder altså **ikke**, at ansvarsnormen er en anden – kun at der ikke står et forsikringssselskab bag. Erstatningsansvarslovens regler om lempelse og tort finder anvendelse, men loven regulerer ikke selve ansvarsgrundlaget.

Culpanormen konkretiseres af den forvaltningsretlige regulering. Hvad der udgør "forsvarlig myndighedsudøvelse", fastlægges i praksis ved at holde myndighedens adfærd op mod de skrevne og uskrevne forvaltningsretlige regler: legalitetsprincippet, [officialprincippet](#), [partshøring](#), [begrundelse](#), saglighed og proportionalitet. [Vejledning om god adfærd i det offentlige](#) sammenfatter rammen og knytter den udtrykkeligt til risikoen for borgerens tab:

Forvaltningsloven indeholder også regler om myndigheders pligt til at vejlede og yde bistand til borgerne. Vejledningen skal have et sådant indhold, at borgerne ikke på grund af fejl, uvidenhed eller misforståelser mister en retting, oplever et økonomisk tab eller lignende.

Standarden er professions- og opgavebestemt. Jo mere indgribende myndighedsudøvelsen er, og jo mere specialiseret myndigheden er, desto strengere bedømmes adfærden. Højesteret har i **BS-17375/2025-HJR – Erstatningsansvar for advokat i forbindelse med mangelfuld advokatundersøgelse af seksuel chikane** – for det parallelle professionsansvar formuleret en **skærpet omsorgspligt** ved undersøgelser med alvorlige konsekvenser, og fastslået, at grove fejl kan vende bevisbyrden for årsagsforbindelsen. Selv om sagen angår en privat advokat og ikke en myndighed, illustrerer den den standard, som også præger bedømmelsen af undersøgende og indgribende offentlig virksomhed. Om det tilsvarende professionsansvar hos private rådgivere, se [advokatansvar](#), [revisoransvar](#) og [bestyrelsesansvar](#).

Afgørelsesvirksomhed og faktisk forvaltningsvirksomhed bedømmes forskelligt. Culpavurderingen af en *afgørelse* angår, om myndigheden har anlagt en forsvarlig retsopfattelse og fulgt en forsvarlig procedure. Culpavurderingen af *faktisk forvaltningsvirksomhed* – driften af institutioner, veje og anlæg – er derimod en almindelig uagtsomhedsvurdering af skadesrisiko. Landsretten har således i **BS-49503/2021-OLR** pålagt [Høje-Taastrup Kommune erstatningsansvar for personskade forårsaget af et væltende fodboldmål på en legeplads](#). Vejdirektoratet har i **22-03038 – Kommunes ansvar for ulykker på legeplads etableret på offentligt vejareal** – udtalt, at en kommune **ikke ved aftale kan fraskrive sig culpaansvaret** over for skadelidte tredjemand, hvis kommunen bliver opmærksom på en fare og undlader at handle. Denne oversigt behandler ikke offentlige arbejdsgivers ansvar for arbejdsulykker, jf. [arbejdsgivers-erstatningsansvar](#).

LOV	Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1	Forvaltningsloven § 7, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Erstatningsansvar for advokat i forbindelse med mangelfuld advokatundersøgelse af seksuel chikane (A mod Advokat B)		09.12.2025
	Landsretten · Landsret pålægger Høje-Taastrup Kommune erstatningsansvar for personskade forårsaget af væltende fodboldmål på legeplads		01.05.2025
	Vejdirektoratet · Kommunes ansvar for ulykker på legeplads etableret på offentligt vejareal		16.03.2022

§ 2 Hovedreglen: ugyldighed er ikke i sig selv ansvarspådragende

Det bærende udgangspunkt i praksis er, at **en ugyldig eller senere underkendt afgørelse ikke i sig selv udløser erstatningsansvar**. Ugyldighedslæren og erstatningsretten er to adskilte spor: ugyldighed er en *reaktion på retlige mangler ved afgørelsen*, mens erstatning forudsætter en *culpøs, retsstridig adfærd* og et dokumenteret, adækvat tab. At en klageinstans eller domstol omgør en afgørelse, viser derfor kun, at myndigheden tog fejl – ikke at den handlede uforsvarligt.

Ikke enhver sagsbehandlingsfejl er engang en ugyldighedsgrund. Landsskatteretten fastslog i **10-01783 – For tidlig udsendelse af årsopgørelse medførte ikke ugyldighed af skatteansættelse** – at SKAT havde begået en procedurefejl ved at gøre en årsopgørelse tilgængelig, **før** indsigelsesfristen mod agterskrivelsen var udløbet, men at fejlen ikke var af en sådan karakter, at den medførte ugyldighed. Der blev lagt vægt på, at klageren reelt havde haft mulighed for at gøre indsigelse, og at fejlen ikke havde haft væsentlig betydning for det materielle udfald. Er fejlen ikke engang væsentlig nok til ugyldighed, er den så meget desto mindre ansvarspådragende.

Omvendt: selv en klar ulovlighed fører ikke automatisk til erstatning. Den mest instruktive illustration er **SKM2014.258.BR** (Retten i Hjørring, BS 2-262/2011). SKAT havde anmodet politiet om at inddrage nummerpladerne på en tysk indregistreret bil, selv om skattemyndighederne **ikke havde kompetence** til at statuere registreringspligt efter færdselsloven. Landsskatteretten nedsatte efterfølgende afgiftskravet til 0 kr., netop fordi kompetencen manglede, og Skatteministeriet erkendte i brev af 29. februar 2008, at sagen havde "afdækket en uacceptabel usikkerhed hos flere myndigheder med hensyn til kompetencespørgsmål". Retten fandt, at der påhvilede skattemyndigheden et **selvstændigt erstatningsansvar**:

Retten finder, at formuleringen i SKATs skrivelse af 9. september 2005 til politiet var egnet til at give politiet den opfattelse af situationen, og at der derfor påhviler skattemyndigheden et selvstændigt erstatningsansvar, der ikke udelukkes af politiets erstatningsansvar.

Alligevel blev **Skatteministeriet frifundet** – fordi borgeren ikke havde godtgjort et tab større end den skønsmæssige erstatning på 44.400 kr., som Rigspolitiet allerede havde anerkendt, og fordi et større tab ikke kunne anses for en adækvat følge. Dommen viser dermed hele kæden: inkompetence → ugyldighed → culpa → **men intet erstatningsansvar**, fordi tabs- og adækvansbetingelserne svigtede.

Dommen viser tillige, at **flere myndigheder kan bære selvstændigt, sideordnet ansvar** for samme skadesforløb. Den ene myndigheds ansvar udelukker ikke den andens.

Samme mønster genfindes i **BS-1323/2020-NAE – Afgørelse om ugyldigt afslag på grundvandssænkning og erstatningsansvar** – hvor byretten behandlede ugyldighedsspørgsmålet (bl.a. efter [forvaltningslovens § 22](#) og [§ 24](#) om begrundelse samt [§ 3](#) om inhabilitet) og erstatningsspørgsmålet som **to adskilte led** i samme sag. Om de forvaltningsprocessuelle fejl i sig selv, se [officialprincippet](#), [begrundelse-forvaltning](#) og [genoptagelse-forvaltning](#).

Var kravet overhovedet ulovligt? Ofte falder sagen allerede her. I Heerema-sagen, **BS-14840/2022-OLR – Krav om arbejdstilladelse for besætning på udenlandsk kranskip ved arbejde på dansk kontinentalsokke** var **berettiget** – gjorde selskabet gældende, at udlændingemyndighederne uhjemlet havde krævet arbejdstilladelse for besætningen på et udenlandsk kranskip, der arbejdede på den danske kontinentalsokke. Østre Landsret fandt efter en gennemgang af [udlændingelovens § 13](#), udlændingebekendtgørelsens §§ 23-25, [kontinentalsokkellovens § 3, stk. 1](#) og [undergrundsloven](#), at kravet **var berettiget**. Uden en ulovlighed er der intet at bygge et ansvar på – uanset hvor byrdefuldt kravet måtte have været.

PRAKSIS

§ 3 Undskyldelig retsvildfarelse og det uafklarede retsspørgsmål

Den vigtigste ansvarsfrihedsgrund ved myndighedsansvar er **undskyldelig retsvildfarelse**. Har myndigheden anlagt en retsopfattelse, der senere viser sig forkert, men som på afgørelsestidspunktet var forsvarlig i lyset af retskildernes uklarhed, foreligger der ikke culpa. Normen er ikke, at myndigheden skal have ret – men at den skal have haft **saglig grund** til sin retsopfattelse.

Hvornår er vildfarelsen undskyldelig? Praksis peger på fire momenter: (1) hvor klar og præcis den overtrådte regel er, (2) hvor stor en skønsmargin reglen overlader myndigheden, (3) om spørgsmålet er behandlet i retspraksis eller forarbejder, og (4) om andre myndigheder eller instanser har anlagt samme opfattelse.

Disse momenter er sat mest præcist på formel i EU-Domstolens praksis om statsansvar. I **C-362/18, Hochtief Solutions**, opregnede Domstolen de omstændigheder, den nationale ret skal inddrage ved vurderingen af, om en tilsidesættelse er tilstrækkeligt kvalificeret:

- *graden af klarhed og præcision af den overtrådte regel,*
- *den skønsmargin, som reglen overlader de nationale myndigheder,*
- *om tilsidesættelsen var forsætlig eller uagtsom,*
- *om en eventuel retsvildfarelse var undskyldelig,*
- *om en EU-institutions holdning har bidraget til tilsidesættelsen,*
- *samt at den pågældende domstol har undladt at opfylde sin pligt til at forelægge præjudicielle spørgsmål efter artikel 267, stk. 3, TEUF.*

At "undskyldelig retsvildfarelse" figurerer som **selvstændigt kriterium** side om side med forsæt og uagtsomhed, understreger dens rolle: den er ikke blot et element i uagtsomhedsvurderingen, men en selvstændig ansvarsfrihedsgrund.

Det principielt uafklarede spørgsmål. Hvor et retsspørgsmål aldrig har været prøvet, taler dette med betydelig vægt for, at vildfarelsen er undskyldelig. Det illustreres af sagskomplekset om Vurderingsstyrelsens vejledende udtalelser. I **BS-47808/2020-KBH** – [Henvi sning af gruppesøgsmål om myndighedsansvar for vejledende udtalelser til Østre Landsret](#) – anførte **Vurderingsstyrelsen selv**:

Sagen drejer sig om offentlige myndigheders ansvar for tab som følge af oplysninger i forbindelse med en vejledende udtalelse, herunder om skatteyderen har en erstatningsretlig beskyttelse af en vejledende udtalelse, når denne beror på et skøn. Dette spørgsmål er principielt, idet der ikke tidligere er taget stilling til erstatningsansvar i en situation som den foreliggende, hvor en myndighed uden at være lovmæssig forpligtet hertil afgiver en vejledende udtalelse, der er baseret på et skøn.

Højesteret tiltrådte den principielle karakter i **BS-45353/2022-HJR** – [Højesteret henviser sager om Vurderingsstyrelsens erstatningsansvar for vejledende udtalelser til landsretten som 1. instans](#):

Højesteret finder, at sagerne rejser principielle spørgsmål om offentlige myndigheders erstatningsansvar for tab som følge af oplysninger givet i vejledende udtalelser. Det må efter det oplyste antages, at der i praksis er et generelt behov for at få disse spørgsmål afklaret.

At Højesteret **og** den sagsøgte myndighed er enige om, at retstilstanden er uafklaret, er i sig selv et vægtigt argument for, at myndigheden ikke handlede culpøst ved at anlægge én blandt flere mulige retsopfattelser.

Grænsen går ved den advarede myndighed. Undskyldeligheden falder bort, når myndigheden er blevet gjort bekendt med, at dens retsopfattelse er uholdbar. Rigsretten fastslog i **SS-1/1995-DK – Rigsretssagen mod Erik Ninn-Hansen** – at den indledende berostillelse i september 1987 **ikke** kunne kritiseres, fordi den var knyttet til realistiske overvejelser om inddragelse af opholdstilladelser. Først fra midten af juni 1988, da ministeren gentagne gange og indtrængende var advaret af sine embedsmænd om, at administrationen savnede sagligt grundlag, var gerningsindholdet realiseret. Samme skæringspunkt findes i **SS-1/2021-DK – Rigsretssag mod fhv. minister Inger Støjberg** – hvor flertallet lagde afgørende vægt på, at ministeren var orienteret om Justitsministeriets vurdering af, at en generel instruks uden undtagelser ville være konventionsstridig, og **alligevel** fjernede undtagelsesmuligheden.

Er myndigheden derimod i god tro og uden advarsler, er billedet et andet. Sø- og Handelsretten frifandt i **BS-57199/2019-SHR Forbrugerombudsmanden i sag om ansvarspådragende handlinger**.

LOV	Ministeransvarlighedsloven § 5, stk. 1	Udlændingeloven § 13, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret henviser sager om Vurderingsstyrelsens erstatningsansvar for vejledende udtalelser til landsretten som 1. instans		01.05.2023
	EU-Domstolen · Medlemsstaters ansvar for retskraftige domstolsafgørelser og genoptagelse af sager ved overtrædelse af EU-retten		18.12.2019
	Rigsretten · Rigsretssag mod fhv. minister Inger Støjberg		13.12.2021
	Rigsretten · Rigsretssagen mod Erik Ninn-Hansen for ulovlig behandling af tamilske familiesammenføringssager		22.06.1995
	Landsretten · Krav om arbejdstilladelse for besætning på udenlandsk kranskib ved arbejde på dansk kontinentalsokkel var berettiget		28.06.2024
	Sø- og Handelsretten · Frifindelse af Forbrugerombudsmanden i sag om ansvarspådragende handlinger		05.07.2024
	Byretten · Henvisning af gruppesøgsmål om myndighedsansvar for vejledende udtalelser til Østre Landsret		31.08.2022

§ 4 Ansvar for forkert eller mangelfuld vejledning – og realudligning som primær reaktion

Vejledningspligten i [forvaltningslovens § 7, stk. 1](#) er den bestemmelse, der oftest udløser spørgsmål om myndighedsansvar for rene formuetab. Bestemmelsen lyder:

En forvaltningsmyndighed skal i fornødent omfang yde vejledning og bistand til personer, der retter henvendelse om spørgsmål inden for myndighedens sagsområde.

Af de **oprindelige forarbejder** til forvaltningsloven fremgår formålet:

Bestemmelsen i § 7, stk. 1 fastslår, at der for alle forvaltningsmyndigheder gælder en almindelig pligt til at vejlede borgerne. (...) Vejledningen bør sikre, at borgeren får tilstrækkelig orientering om de regler, der gælder på det pågældende forvaltningsområde, om hvilken fremgangsmåde der skal følges af den, der henvender sig til myndigheden, og om hvilke oplysninger, som skal tilvejebringes af borgeren.

Bestemmelsen er kun en **delvis lovfæstelse** af en ulovbestemt vejledningsgrundsætning; en videregående pligt kan følge af almindelige retsgrundsætninger og af god forvaltningsskik. Ombudsmanden har i [FOB 2011 20-1](#) fremhævet, at "**vejledningspligten gælder i særlig grad i sager med vidtrækkende konsekvenser for borgeren**".

På det sociale område er pligten yderligere skærpet ved [retssikkerhedslovens § 5](#):

Kommunalbestyrelsen skal behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning, herunder også rådgivning og vejledning. Kommunalbestyrelsen skal desuden være opmærksom på, om der kan søges om hjælp hos en anden myndighed eller efter anden lovgivning.

Ombudsmanden har i [Dispensation fra klagefrist. Vejledningspligt](#) fastslået, at § 5 "**må anses for at indebære at forvaltningsmyndighedernes almindelige vejledningspligt er skærpet på det sociale område**".

To reaktioner – og realudligning kommer først. Ombudsmanden har i [Behandling af sager om for sen tilmelding til forældreorlov. Reaktion på vejledningsfejl](#) sat de to spor op ved siden af hinanden:

Hvis myndigheden tilsidesætter vejledningspligten, kan den ifalde erstatningsansvar for det økonomiske tab borgeren måtte have lidt ved at disponere i tillid til den utilstrækkelige eller manglende vejledning.

Herudover følger det af almindelige forvaltningsretlige principper at manglende eller mangelfuld vejledning efter omstændighederne fører til at den berørte borger stilles som om myndighederne havde ydet en korrekt og fyldestgørende vejledning som borgeren havde handlet i overensstemmelse med. (...) En sådan reaktion kendes også under betegnelsen realudligning.

Realudligning er i praksis **den primære reaktion**. Ombudsmanden bekræftede i [FOB 2016-11](#), at mangelfuld vejledning er en **retlig fejl**, der kan betyde, at borgeren skal stilles, som om der var givet korrekt vejledning – og henviste til Ankestyrelsens principafgørelser B-1-89, 95-15 og 98-15 samt til **U.2014.2315 H** (forudsætningsvist). Fordelen for borgeren er åbenbar: realudligning kræver hverken culpa, tabsdokumentation eller adækvans – kun at vejledningen var mangelfuld, og at borgeren ville have handlet anderledes.

Vejledningsansvaret er skærpet i særlige afhængighedsforhold. [Vejledning om forvaltningsloven og offentlighedsloven for Kriminalforsorgens personale](#) indeholder et sjældent eksplicit eksempel:

Som følge af det særlige afhængighedsforhold til Kriminalforsorgen, som frihedsberøvelsen indebærer, påhviler der Kriminalforsorgen en særlig pligt til at varetage de indsatte interesser i al almindelighed bl.a. ved fornøden rådgivning og vejledning. Tilsidesættes denne pligt, vil Kriminalforsorgen efter omstændighederne kunne ifalde et erstatningsansvar for manglende eller utilstrækkelig vejledning. Som eksempel kan nævnes en konkret sag, hvor forholdet var det, at en indsats effekter blev beskadiget under transport med DSB. Anstalten fremsatte først efter udløbet af en i DSB-loven fastsat frist krav om erstatning, hvorfor kravet blev afvist. Anstalten pådrog sig herved erstatningspligt som følge af den særlige vejledningspligt for Kriminalforsorgen, idet anstalten rettidigt burde have rettet henvendelse til DSB eller henledt den indsatte opmærksomhed herpå og herunder oplyst om fristreglen.

Grænserne for oplysningsansvaret. Vejledningspligten er ikke ubegrænset. Landsretten frifandt i [BS-214/2007-VLR Aalborg Kommune for erstatningsansvar vedrørende manglende oplysning om kraftvarmetillæg ved ejendomssalg](#). Modsat blev **Roskilde Kommunes afslag på rykningspåtegning** genstand for et erstatningssøgsmål, hvor Østre Landsret i [BS-11396/2022-OLR afviste at henvise sagen til landsretten som 1. instans](#) – modsat udfaldet i Vurderingsstyrelses-sagerne, hvor det principielle spørgsmål netop begrundede henvisning.

Vildledning over for én part krænker samtidig ligebehandlingen. Klagenævnet for Udbud fandt i **03-88.539** – **Vildledende oplysninger om virksomhedsoverdragelse i udbudssag** – at Århus Kommune havde bibragt én tilbudsgiver en forkert opfattelse af retstilstanden. Nævnet fastslog samtidig, at **bevisbyrden for indholdet af mundtlig kommunikation påhviler den ordregivende myndighed** – en bevisbyrderegel, der i praksis skærper myndighedens position betydeligt i vejledningssager.

Beklagelse er god forvaltningsskik – men ikke erstatning. I **FOB 2018-3** havde Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg på et mangelfuldt grundlag krævet 466.090 kr. tilbagebetalt og siden ophævet kravet – uden at redegøre for fejlen:

Jeg er endvidere enig med Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg i, at det – navnlig under hensyn til det beløb, som A oprindeligt blev pålagt at tilbagebetale – ville have været i overensstemmelse med god forvaltningsskik både at redegøre for fejlen over for A og at beklage det sagsforløb, som fejlen havde forårsaget.

Ombudsmandens reaktion er kritik og henstilling – ikke erstatning; ombudsmanden kan ikke tilkende beløb. Se nærmere **ombudsmandens-udtalelser**. I **FOB 2020-3** om **forkert klagevejledning i ca. 71.000 afgørelser** henstillede ombudsmanden tilsvarende til generel korrektion frem for individuel kompensation.

LOV	Forvaltningsloven § 7, stk. 1, 2	Retssikkerhedsloven § 5	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret henviser sager om Vurderingsstyrelsens erstatningsansvar for vejledende udtalelser til landsretten som 1. instans		01.05.2023
	Landsretten · Kendelse om afvisning af henvisning til landsret i sag om erstatningsansvar for Roskilde Kommunes afslag på rykningspåtegning		14.09.2022
	Landsretten · Aalborg Kommune frifundet for erstatningsansvar vedrørende manglende oplysning om kraftvarmetillæg ved ejendomssalg		26.01.2007
	Byretten · Henvisning af gruppesøgsmål om myndighedsansvar for vejledende udtalelser til Østre Landsret		31.08.2022
	Klagenævnet for Udbud · Vildledende oplysninger om virksomhedsoverdragelse i udbudssag		07.08.2003

§ 5 Årsagsforbindelse og den hypotetiske lovlige afgørelse

Det spørgsmål, der oftest afgør myndighedsansvarssager, er ikke om myndigheden handlede culpøst, men **hvordan en formelt korrekt sagsbehandling ville være faldet ud**. Kun hvis borgeren ville have opnået et bedre resultat, har fejlen forvoldt et tab.

De rigeste præmisser findes hos **Klagenævnet for Udbud**, hvor ordregiveren er en offentlig myndighed, og hvor spørgsmålet systematisk sættes på spidsen: ville klageren have vundet kontrakten, hvis reglerne var fulgt? Nævnet anvender her almindelige erstatningsretlige regler.

Sag	Ordregiver	Ansvarsgrundlag	Årsagsforbindelse	Udfald
2005-0002499	Faber Invest I/S	Overtrådt tilbudsloven	Laveste pris ⇒ klager ville have vundet	50.000 kr.
20/06297	Ringkøbing-Skjern Kommune	Overtrådt udbudslovens § 2, stk. 1	Annulationspåstand ikke sandsynliggjort	2.500.000 kr.
20/05568	Gentofte Kommune	Overtrådt § 159, stk. 5	Annulationspåstand ikke sandsynliggjort	1.200.000 kr.

23/10641	I/S REFA	Overtrådt § 2	Klagers tilbud konditionsmæssigt	1.000.000 kr.
21/04186	Sorø Kommune	Overtrådt § 2, stk. 2	Kvalitativ vurdering aldrig foretaget	Frifindelse
22/14562	Region Sjælland	Overtrådt § 2, stk. 1	Lovlig tildeling umulig; egen skyld	Frifindelse

Bevisbyrden for den hypotetiske lovlige afgørelse påhviler myndigheden. I 20/06297 – [Erstatning for positiv opfyldelsesinteresse efter ulovlig tildeling af vaskerikontrakt](#) – gjorde kommunen gældende, at den ville have **annulleret** udbuddet, hvis den havde vidst, at DFD's tilbud var konditionsmæssigt. Nævnet afviste: kommunen havde ikke sandsynliggjort annullationen, og da DFD's og vinderens T-shirts var identiske, kunne kommunen ikke hævde, at DFD's var uantagelig. Samme resultat i 20/05568 – [Erstatning for tabt fortjeneste efter ulovlig tildeling af kontrakt](#) – hvor Gentofte Kommune hævdede, at den ville have genudbudt opgaven; nævnet lagde vægt på, at kommunens **egen evaluering af klagerens tilbud var positiv**, og at kommunen ikke havde påvist, at annullation var overvejende sandsynlig.

Myndigheden kan altså ikke frigøre sig ved en efterrationaliseret påstand om, hvad den "ville have gjort". Kravet er **overvejende sandsynlighed**, dokumenteret ved sagens egne akter.

Men myndigheden kan løfte bevisbyrden. I 21/04186 – [Afslag på erstatning for positiv opfyldelsesinteresse efter ulovlig direkte tildeling](#) – havde Sorø Kommune ulovligt undladt at evaluere klagerens tilbud. Alligevel blev kommunen frifundet: klagerens egen prisberegning var forkert, den korrekte pris var 11,45 mio. kr. mod vinderens 13,1 mio. kr., og forskellen var **ikke så markant, at tildelingen kunne afgøres alene på pris**. Da den kvalitative vurdering aldrig blev foretaget, kunne det ikke bevises, hvem der ville have vundet – og årsagsforbindelsen manglede.

Endnu klarere i 22/14562 – [Afvisning af erstatningskrav for tabt fortjeneste og tilbudsudgifter på grund af manglende årsagssammenhæng](#). Nævnet anerkendte, at Region Sjælland havde handlet ansvarspådragende, men fandt udbudsmaterialet **så uklart, at det ikke kunne danne grundlag for en lovlig tildelingsbeslutning**. Når en lovlig kontraktindgåelse var umulig, kunne Atea ikke have en berettiget forventning om at vinde. Selv den subsidiaire påstand om negativ kontraktinteresse faldt: Atea kendte manglerne og havde selv påpeget dem – og afgav alligevel tilbud.

Adækvans som selvstændig barriere. I SKM2014.258.BR krævede borgeren 881.000 kr. for tab af indtægtskilde efter, at hans virksomhed lukkede som følge af de ulovligt inddragne nummerplader. Retten bemærkede kort, men afgørende:

Det bemærkes, at et større tab heller ikke efter bevisførelsen kan anses som en adækvat og påregnelig følge af inddragelsen.

Afstanden mellem den konkrete myndighedsfejl (inddragelse af nummerplader på en bil vurderet til 9.000 kr.) og det påberåbte tab (en hel virksomheds ophør) var for stor.

LOV

[Udbudsloven § 2, stk. 1, 2](#)
[Udbudsloven § 159, stk. 5](#)

PRAKSIS

Klagenævnet for Udbud · Erstatning for positiv opfyldelsesinteresse efter ulovlig tildeling af kontrakt om renovationsbiler 14.02.2024

Klagenævnet for Udbud · Afvisning af erstatningskrav for tabt fortjeneste og tilbudsudgifter på grund af manglende årsagssammenhæng 22.12.2023

Klagenævnet for Udbud · Afslag på erstatning for positiv opfyldelsesinteresse efter ulovlig direkte tildeling	13.10.2021
Klagenævnet for Udbud · Erstatning for tabt fortjeneste efter ulovlig tildeling af kontrakt	10.02.2021
Klagenævnet for Udbud · Erstatning for positiv opfyldelsesinteresse efter ulovlig tildeling af vaskerikontrakt	17.12.2020
Klagenævnet for Udbud · Erstatning for tabt fortjeneste efter ulovlig tildeling af kontrakt til en anden tilbudsgiver	28.04.2006

§ 6 Tabets realitet: skuffede forventninger er ikke et formuetaab

Erstatningsretten udligner **reelle tab** – den yder ikke kompensation for, at borgerens forventninger blev skuffet. Dette princip har selvstændig betydning i myndighedsansvarssager, hvor borgeren typisk har disponeret i tillid til en oplysning eller afgørelse, der senere viste sig forkert.

Den klareste formulering findes i **273/2012 – Krav om erstatning for fejlagtig boligberegning afvist da skuffede forventninger ikke udgør et økonomisk tab**. Banken havde **ubestridt begået en fejl**: den havde overset en fast månedlig overførsel og dermed overvurderet kundens rådighedsbeløb med ca. 2.000 kr. om måneden, og erkendte, at kunden var blevet rådgivet til et køb, hans økonomi ikke kunne bære. Alligevel blev banken frifundet: da kunden valgte at beholde lejligheden, var der alene tale om "**skuffede forventninger**", ikke et erstatningsberettiget formuetaab. Nævnet henviste til **U.1996.200** – en fejlagtig budgetlægning medfører ikke automatisk erstatningspligt, hvis kunden ikke har lidt et reelt formuetaab, men blot har fået opfyldt sine ønsker under andre økonomiske vilkår end forventet.

Selv om afgørelsen angår en privat bank, er princippet identisk for myndigheder: dispositionen skal have gjort borgeren **økonomisk dårligere stillet** – ikke blot mindre tilfreds. Det er præcis dette princip, der bærer det uafklarede spørgsmål i Vurderingsstyrelses-sagerne: boligkøberne fik de ejendomme, de købte, men grundværdien – og dermed grundskylden – blev højere end forudsat i salgsopstillingen. Om det udgør et formuetaab eller en skuffet forventning, er netop et af de spørgsmål, Højesteret i **BS-45353/2022-HJR** henviste til [afklaring ved landsretten som 1. instans](#).

Dokumentationskravet er reelt. **SKM2014.258.BR** illustrerer, hvor hårdt kravet slår. Borgeren fremlagde en revisorpåtegnet oversigt over virksomhedens nettoomsætning (gennemsnitligt 57.915 kr./md.) og forklarede, at han ikke kunne skaffe en erstatningsbil – hverken på tyske plader (som ville blive inddraget) eller danske (som ikke måtte bruges i Tyskland). Retten fandt alligevel ikke, at han havde godtgjort et tab større end de 44.400 kr., Rigspolitiet allerede havde anerkendt. **Omsætningstal er ikke tabsdokumentation** – der skal opgøres et nettotab efter fradrag for sparede omkostninger og opnåede alternative indtægter.

Samme mønster viser sig på SKATs område i øvrigt: i **SKM2017.307.BR** fandt retten, at det forhold, at en bil ikke blev "låst" tidligere, ikke kunne tilregnes SKAT som ansvarspådragende, og i **SKM2026.19.BR** om klonede biler og nummerpladeoperatører fandt retten, at et eventuelt tab under alle omstændigheder ikke beroede på ansvarspådragende forhold. Se også **SKM2013.869.BR** om hjemmelsmangel ved udlægsforretning og bankgaranti, **SKM2017.320.BR** om SKAT Inddrivelses ansvar for tilbagebetaling af registreringsafgift samt **SKM2002.613.HR**, hvor Højesteret tog stilling til, om Københavns Kommune havde pådraget sig erstatningsansvar ved skønsmæssig ansættelse og tvangsinddrivelse.

PRAKSIS	Højesteret · Højesteret henviser sager om Vurderingsstyrelsens erstatningsansvar for vejledende udtalelser til landsretten som 1. instans	01.05.2023
----------------	--	------------

Det finansielle ankenævn · Krav om erstatning for fejlagtig boligberegning afvist da skuffede forventninger ikke udgør et økonomisk tab

07.03.2013

Tabsbegrænsningspligten og pligten til at udnytte administrativ rekurs

§ 7

Den almindelige tabsbegrænsningspligt gælder også over for det offentlige – men med en særlig forvaltningsretlig drejning: **borgeren skal som udgangspunkt udnytte den administrative rekurs**, før et erstatningskrav rejses. Klageadgangen er gratis, hurtig og kan føre til, at afgørelsen omgøres, før tabet overhovedet materialiserer sig. Undlader borgeren at klage og lader tabet vokse, er der nærliggende grund til at nedsætte eller afvise kravet.

Samme betragtning gennemsyrrer udbudspraksis. I **22/14562 – Afvisning af erstatningskrav for tabt fortjeneste og tilbudsudgifter** – havde Atea **selv** stillet kritiske spørgsmål til udbudsmaterialets mangler før tilbudsafgivelsen og påpeget, at materialet ikke var egnet til korrekt prissætning. Da selskabet afgav tilbud alligevel, faldt også kravet på negativ kontraktinteresse: der var ikke den nødvendige årsagsforbindelse mellem regionens fejl og de afholdte udgifter. Den, der kender fejlen og alligevel disponerer, bærer selv risikoen.

Klagen bevarer kravet – forældelseslovens § 21, stk. 2. Hensynet til rekurs er indbygget i forældelsesreglerne. **Forældelseslovens § 21, stk. 2** bestemmer:

Er en sag om fordringens eksistens eller størrelse eller en sag, som er afgørende herfor, inden forældelsesfristens udløb indbragt for en administrativ myndighed, indtræder forældelse tidligst 1 år efter, at myndigheden har givet meddelelse om sin afgørelse. (...) Indbringes sagen inden for den i loven fastsatte frist eller i øvrigt inden for rimelig tid for en højere administrativ myndighed eller for Folketingets Ombudsmand, regnes fristen på 1 år fra meddelelsen om denne myndigheds afgørelse, henholdsvis Ombudsmandens udtalelse.

Borgeren står altså **ikke** over for et valg mellem at klage og at bevare kravet. At også en **ombudsmandsklage** udløser tillægsfristen, er praktisk vigtigt: den ombudsmandsudtalelse, der konstaterer myndighedsfejlen, er ofte netop det, der giver borgeren grundlag for at rejse et erstatningskrav. Bestemmelsen er ændret ved **lov nr. 1553 af 12. december 2023**, der præciserer, at tillægsfristen gælder, uanset **hvordan** ombudsmanden afslutter klagesagen. Se i øvrigt **forældelse- pengekrav-afbrydelse**.

Risikoen for myndighedens egen vildfarelse bæres af det offentlige. Tabsbegrænsningspligten må ikke forveksles med en pligt for borgeren til at kontrollere myndighedens arbejde. Ombudsmanden har i **Tilbagekaldelse af afgørelse om forlængelse af sygedagpenge** formuleret risikofordelingen:

Baggrunden herfor er, at det påhviler vedkommende forvaltningsmyndighed at drage omsorg for at tilvejebringe de oplysninger, der er fornødne for at træffe afgørelse i foreliggende sager. Hvis det senere viser sig, at de faktiske forudsætninger, hvorpå den trufne afgørelse byggede, var urigtige, men ansøgeren ikke har været skyld i eller i øvrigt har forårsaget myndighedens vildfarelse, må risikoen for det passerende derfor som regel placeres hos det offentlige.

Dette er officialprincippets erstatningsretlige spejlbillede: myndigheden bærer oplysningsansvaret og dermed risikoen for fejl i grundlaget, medmindre borgeren selv har forårsaget vildfarelsen. Om tilbagebetalingskrav i den modsatte retning, se **tilbagebetaling-sociale-ydelser**.

LOV

Forældelsesloven § 21, stk. 2

PRAKSIS **Klagenævnet for Udbud** · Afvisning af erstatningskrav for tabt fortjeneste og tilbudsudgifter på grund af manglende årsagssammenhæng 22.12.2023

§ 8 Tilsynsmyndigheders erstatningsansvar

Tilsynsmyndigheders ansvar rejser en særlig problemstilling: skaden forvoldes af **tredjemand** (den tilsynsunderlagte virksomhed eller person), mens tilsynsmyndighedens fejl består i en **undladelse** – at tilsynet ikke blev ført tilstrækkeligt. To spørgsmål bliver afgørende: har tilsynspligten til formål at beskytte netop den skadelidte, og var undladelsen culpøs?

Historisk udgangspunkt. Danmarks ældste tilsynssvigtssag er stadig instruktiv. I **SS-1/1910-DK – Rigsretssag mod Jens Christian Christensen og Sigurd Berg for manglende tilsyn med Den sjællandske Bondestands Sparekasse** – blev indenrigsminister Berg fundet ansvarlig, fordi han i januar 1906 var **direkte underrettet** om en manglende post på 3 mio. kr. og alligevel undlod at anmode sparekasseinspektøren om at undersøge regnskabet. Konseilspræsident Christensen blev derimod frifundet: det var ikke bevist, at han var vidende om de forhold, der begrundede indgriben. Skæringspunktet er **den konkrete viden** – tilsynsmyndigheden er ikke ansvarlig for ikke at opdage, men for ikke at handle på det, den ved.

Samme princip formulerede Vejdirektoratet i **22-03038 – Kommunes ansvar for ulykker på legeplads etableret på offentligt vejareal**:

Sekundært ansvar (Culpaansvar): Kommunen kan som vejmyndighed ifalde erstatningsansvar efter dansk rets almindelige culparegel. Dette ansvar kan blive aktuelt, hvis kommunen får kendskab til farlige forhold ved legepladsen og undlader at gribe ind for at afværge skader.

Direktoratet fastslog samtidig, at kommunen **ikke ved lejeaftale kan fraskrive sig dette ansvar** over for skadelidte tredjemand – ansvarsfordelingen mellem myndighed og privat ejer binder ikke den, der kommer til skade.

Nyere praksis. Landsretten har i **BS-40905/2023-OLR** stadfæstet **byrettens afgørelse om tilsynsforpligtelse og erstatningsansvar for offentlig myndighed** i en sag om ting- og personskaade på fast ejendom. Og Sø- og Handelsretten frifandt i **BS-57199/2019-SHR Forbrugerombudsmanden i sag om ansvarspådragende handlinger** – en sag, der rakte ind i **markedsføringslovens § 3** og tilsynets håndhævelse heraf. Tilsynsmyndigheden er altså ikke en garant for, at det tilsynsunderlagte område er fejlfrit.

Det EU-retlige lag. Finansielle tilsynsmyndigheders ansvar er i vidt omfang EU-reguleret. EU-Domstolen tog i **C-571/16 – Indskudsgarantiordninger og medlemsstaternes erstatningsansvar for forsinket konstatering af indisponible indskud** – stilling til, om en centralbanks forsinkede konstatering af, at indskud var indisponible, kan udløse statsansvar over for indskyderne. Sagen viser, at det EU-retlige statsansvar kan **gennembryde nationale ansvarsbegrænsninger** for tilsynsmyndigheder, når den tilsidesatte regel tillægger borgerne rettigheder.

Omvendt viser **C-61/21 – Medlemsstaternes erstatningsansvar for sundhedsskader ved overskridelse af luftkvalitetsgrænseværdier** – at spørgsmålet om, hvorvidt en tilsyns- og gennemførelsesforpligtelse **tillægger borgerne rettigheder** i Francovich-forstand, er en selvstændig og ofte afgørende hurdle. Ikke enhver offentligretlig pligt til at handle skaber et individuelt erstatningskrav ved undladelse.

PRAKSIS	EU-Domstolen · Medlemsstaternes erstatningsansvar for sundhedsskader ved overskridelse af luftkvalitetsgrænseværdier	22.12.2022
	EU-Domstolen · Indskudsgarantiordninger og medlemsstaternes erstatningsansvar for forsinket konstatering af indisponible indskud	04.10.2018
	Rigsretten · Rigsretssag mod Jens Christian Christensen og Sigurd Berg for manglende tilsyn med Den sjællandske Bondestands Sparekasse	17.06.1910
	Landsretten · Landsretten stadfæster byrettens afgørelse om tilsynsforpligtelse og erstatningsansvar for offentlig myndighed	19.11.2024
	Sø- og Handelsretten · Frifindelse af Forbrugerombudsmanden i sag om ansvarspådragende handlinger	05.07.2024
	Vejdirektoratet · Kommunes ansvar for ulykker på legeplads etableret på offentligt vejareal	16.03.2022

§ 9 Tortgodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26 og lempelse efter § 24

Ud over erstatning for økonomisk tab kan der efter omstændighederne kræves **tortgodtgørelse**. [Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1](#) bestemmer:

Den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, skal betale den forurettede godtgørelse for tort.

Bestemmelsen forudsætter en **retsstridig krænkelse** af et af de fire beskyttede retsgoder. Det er en høj tærskel i myndighedssager: sagsbehandlingsfejl – hvor belastende de end måtte være – krænker ikke som sådan borgerens frihed, fred, ære eller person.

Det illustreres af [BS-53521/2023-VLR](#), hvor Vestre Landsret afviste et [forældrepars krav om tortgodtgørelse mod en kommune for fejl i en anbringelsessag](#). Selv i en sagstype, der griber dybt ind i familielivet, og hvor der var konstateret fejl, rakte forholdene ikke til en retsstridig krænkelse i § 26's forstand.

Samme afgrænsning ses i [SKM2014.258.BR](#), hvor retten kort bemærkede:

Det, som A i sit påstandsdokument har anført om erstatningsansvarslovens § 26, kan ikke føre til en anden bevismæssig vurdering.

Lovgiver har konsekvent udvidet § 26 – men ikke mod myndighederne. Paragraffens udvikling er drevet af hensynet til ofre for forbrydelser, ikke af myndighedsansvar. Bestemmelsen blev nyaffattet i 1997 med et nyt stykke om godtgørelse ved særligt grove forbrydelser mod frihed eller person, og senere udvidet ad flere omgange: i 2018 med forhøjede niveauer ved seksuelle krænkelser og udvidelse til straffelovens kapitel 27 om freds- og ærekrænkelser, og i 2022 med digitale seksuelle krænkelser. I forarbejderne til 2022-ændringen understreges det udtrykkeligt, at der **ikke** tilsigtes ændringer i udmålingen efter andre regelsæt:

Der er ikke tilsigtet ændringer i godtgørelsesbeløbene efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, for andre krænkelser eller i udmålingen af tortgodtgørelse i medfør af andre regelsæt, f.eks. reglerne om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning, jf. retsplejelovens kapitel 93 a.

§ 26 er med andre ord ikke tænkt som et almindeligt kompensationsinstrument for myndighedsfejl.

Lempelse efter § 24 – sikkerhedsventilen. [Erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1](#) lyder:

Erstatningsansvar kan nedsættes eller bortfalde, når ansvaret vil virke urimeligt tyngende for den erstatningsansvarlige, eller når ganske særlige omstændigheder i øvrigt gør det rimeligt. Ved afgørelsen skal der tages hensyn til skadens størrelse, ansvarets beskaffenhed, skadevolderens forhold, skadelidtes interesse, foreliggende forsikringer samt omstændighederne i øvrigt.

Ombudsmanden har i [FOB 2012-1](#) gengivet forarbejdernes centrale forbehold:

Bestemmelsen forudsættes kun anvendt rent undtagelsesvist som en art 'sikkerhedsventil' for tilfælde hvor de er statningsretlige regler ville føre til et urimeligt resultat (Folketingstidende 1983-84, 2. samling, tillæg A, spalte 119).

I myndighedssager løber § 24 imod, at kriteriet "**foreligger forsikringer**" og hensynet til, om ansvaret virker "urimeligt tyngende", sjældent taler til det offentlige fordel: staten er selvforsikrer og bærer selv risikoen, jf. [cirkulære om selvforsikring i staten § 11](#). Lempelse over for en myndighed er derfor i praksis vanskelig at opnå. Til gengæld er der eksempler på, at det offentlige som **skadelidt** lader krav nedsætte eller bortfalde for at ligestille skadevoldere mod staten med skadevoldere mod forsikrede – se [Vejledning for bygherre](#):

Formålet hermed er at ligestille skadevoldere mod staten med skadevoldere mod andre, der er forsikret, og således undgå den forskelsbehandling, der efter forsikringsaftaleloven ville følge af, at staten er selvforsikrer.

Erstatning for ulovlig persondatabehandling efter databeskyttelsesforordningens artikel 82 følger et selvstændigt spor og behandles under [datatilsynsboder-gdpr-overtraedelser](#).

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1](#)

[Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 1, 2](#)

PRAKSIS

Landsretten · Krav om tortgodtgørelse mod kommune for fejl i anbringelsessag afvist af landsretten

13.01.2025

§ 10 Forældelse af erstatningskrav mod myndigheder

Erstatningskrav mod det offentlige følger forældelseslovens almindelige regler. [Forældelseslovens § 3, stk. 1](#) fastsætter en frist på **3 år**, og [§ 3, stk. 3, nr. 2](#) en absolut frist på **10 år** efter den skadevoldende handlingens ophør for erstatning uden for kontraktforhold. Ved personskade er den absolutte frist 30 år, jf. [§ 3, stk. 3, nr. 1](#).

Suspensionsreglen har særlig vægt ved myndighedsansvar. [§ 3, stk. 2](#) bestemmer:

Var fordringshaveren ubekendt med fordringen eller skyldneren, regnes forældelsesfristen i stk. 1 først fra den dag, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab hertil.

Ordene "**eller skyldneren**" er afgørende. Borgeren står ofte over for flere myndigheder, der henviser til hinanden, og kan reelt ikke vide, hvem der bærer ansvaret. [SKM2014.258.BR](#) er det klareste eksempel. Nummerpladerne blev inddraget den 19. september 2005 – sagen blev først anlagt den 10. februar 2011, mere end fem år senere. Alligevel var kravet **ikke forældet**:

Retten finder, at der har hersket en sådan tvivl om hvilken myndighed, der traf afgørelsen om inddragelse af nummerpladerne, og på hvilket hjemmelsgrundlag afgørelsen blev truffet, at forældelsesfristen for et eventuelt erstatningskrav for A mod Skatteministeriet først kan regnes det tidspunkt, hvor A blev bekendt med Skatteministeriets brev af 29. februar 2008, jf. forældelseslovens § 3, stk. 2. Da sagen er anlagt den 10. februar 2011, er et eventuelt erstatningskrav ikke forældet.

Myndighedernes egen kompetenceforvirring kom altså borgeren til gode: fristen løb først fra det tidspunkt, hvor ministeriet **selv** oplyste, hvem der havde truffet afgørelsen. Det er en betydningsfuld beskyttelse i sager, hvor politiet, en styrelse og et departement hver især peger på de andre.

Foreløbig afbrydelse ved klage. Som beskrevet ovenfor giver § 21, stk. 2 en tillægsfrist på 1 år regnet fra meddelelsen om den administrative myndigheds afgørelse – og, ved klage til højere myndighed eller Folketingets Ombudsmand, fra denne instans' afgørelse eller udtalelse. Efter § 21, stk. 1 gælder det samme ved retssag om grundlaget for fordringen.

Særreglen om svigt i sager om overgreb mod børn. Ved lov nr. 140 af 28. februar 2018 er der vedtaget et nyt stk. 5 i § 3, hvorefter fordringer på erstatning eller godtgørelse, der udspringer af en **forvaltningsmyndigheds tilsidesættelse af lovbestemte forpligtelser over for en person under 18 år i forbindelse med overgreb, ikke forældes**. Ændringen trådte i kraft 1. april 2018, men er endnu ikke konsolideret ind i den seneste lovbekendtgørelse af forældelsesloven – teksten på § 3 afspejler derfor ikke reglen. Formålet var ifølge ændringsloven at fjerne forældelsesfrister for børn, der har været udsat for overgreb, og dermed sikre dem bedre adgang til at rejse krav mod offentlige myndigheder. Ændringen udgør den **eneste** lovfæstede særregel om erstatningskrav mod forvaltningsmyndigheder i forældelsesloven – og understreger, hvor undtagelsesvis lovgiver griber ind i det ulovbestemte myndighedsansvar.

Se i øvrigt [forældelse-pengekrav-afbrydelse](#) om afbrydelse af pengekrav generelt.

LOV

[Forældelsesloven § 3, stk. 1-3](#)[Forældelsesloven § 21, stk. 1, 2](#)

§ 11 Det unionsretlige statsansvar: Francovich- og Köbler-betingelserne

Ved siden af den nationale culpanorm står det **unionsretlige statsansvar**, som EU-Domstolen har udviklet siden Francovich-dommen. Betingelserne er ensartede uanset hvilket statsorgan der har tilsidesat EU-retten. Domstolen sammenfattede dem i **C-362/18 – Medlemsstaters ansvar for retskraftige domstolsafgørelser og genoptagelse af sager ved overtrædelse af EU-retten**:

- *Den overtrådte EU-regel skal have til formål at tillægge borgerne rettigheder.*
- *Overtrædelsen skal være tilstrækkeligt kvalificeret.*
- *Der skal være en direkte årsagssammenhæng mellem overtrædelsen og det lidte tab.*

Domstolen tilføjede en vigtig præcisering af forholdet til national ret:

Disse betingelser er nødvendige og tilstrækkelige efter EU-retten, men det udelukker ikke, at national ret kan fastsætte lempeligere ansvarsbetingelser.

EU-retten opstiller altså et **gulv**, ikke et loft. Den nationale culpanorm kan være mere generøs – men aldrig strengere, når EU-retten er tilsidesat.

"Tilstrækkeligt kvalificeret" = **åbenbar tilsidesættelse**. Tærsklen er høj. Domstolen fastslog i **C-362/18**, at der kun foreligger en tilstrækkeligt kvalificeret overtrædelse, når myndigheden eller domstolen **åbenbart har tilsidesat gældende EU-ret, herunder Domstolens faste praksis** – og at den nationale ret ved vurderingen skal inddrage bl.a. reglens klarhed, skønsmarginen og **om en eventuel retsvildfarelse var undskyldelig**. Kriteriet er dermed en EU-retlig parallel til den danske undskyldighedslære.

Ansaret rammer alle statsorganer. Domstolen har anvendt betingelserne på:

- **Lovgiver** – **C-278/20**, [Statens erstatningsansvar for lovgivers tilsidesættelse af EU-retten: Kommissionen mod Spanien](#), hvor Kommissionen anfægtede nationale regler, der gjorde det uforholdsmæssigt vanskeligt at få erstatning for lovgivers EU-stridige regler.
- **Domstolene** – **C-620/17**, [Medlemsstaters erstatningsansvar for domstoles tilsidesættelse af EU-retten](#) og adgangen til fornyet prøvelse ved offentlige udbud, samt **C-168/15**, [Medlemsstatsansvar for national rets tilsidesættelse af EU-retten ved tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelse baseret på urimelige forbrugervilkår](#).
- **Tilsyns- og forvaltningsmyndigheder** – **C-571/16** om [indskudsgarantiordninger](#).
- **Manglende eller mangelfuld gennemførelse** – **C-129/19**, hvor Domstolen [præciserede medlemsstaternes forpligtelse til at yde rimelig erstatning til ofre for voldsforbrydelser](#) efter direktiv 2004/80/EF.

Retskraft er ingen hindring. Domstolen fastslog i **C-362/18**:

Retskraften af en endelig dom udelukker ikke muligheden for at gøre et erstatningsansvar gældende. Da en overtrædelse af EU-retten begået af en sidsteinstansdomstol normalt ikke længere kan afhjælpes ad rettens vej, må borgerne ikke fratages muligheden for at drage staten til ansvar for at opnå retsbeskyttelse.

Effektivitetsprincippet begrænser nationale tabsbegrænsninger. Domstolen fandt det uforeneligt med effektivitetsprincippet, at national ret generelt afskar erstatning for de **sagsomkostninger**, parten havde afholdt som følge af den skadevoldende afgørelse:

En sådan regel kan i praksis gøre det uforholdsmæssigt vanskeligt eller umuligt at opnå en passende erstatning for den skade, parten har lidt, og er derfor uforenelig med effektivitetsprincippet.

Første betingelse er ofte den afgørende. Kravet om, at reglen skal **tillægge borgerne rettigheder**, siler mange krav fra. Det var netop det, der var på spil i **C-61/21** om [medlemsstaternes erstatningsansvar for sundhedsskader ved overskridelse af luftkvalitetsgrænseværdier](#) efter artikel 13 i direktiv 2008/50/EF: en offentligretlig pligt til at overholde grænseværdier er ikke uden videre en rettighed, hvis tilsidesættelse udløser individuel erstatning.

Bemærk endelig, at berettigede forventninger kan afskære myndighedens **tilbagesøgning** – den spejlvendte situation. I **C-416/24** anerkendte Domstolen, at retssikkerhedsprincippet og beskyttelsen af den berettigede forventning kunne forhindre tilbagebetaling af statsstøtte ydet på grundlag af en oversættelsesfejl i den officielle nationale sprogversion af en EU-forordning.

PRAKSIS	EU-Domstolen · Medlemsstaternes erstatningsansvar for sundhedsskader ved overskridelse af luftkvalitetsgrænseværdier	22.12.2022
	EU-Domstolen · Statens erstatningsansvar for lovgivers tilsidesættelse af EU-retten: Kommissionen mod Spanien	28.06.2022
	EU-Domstolen · Domstolen præciserer medlemsstaternes forpligtelse til at yde rimelig erstatning til ofre for voldsforbrydelser	16.07.2020

EU-Domstolen · Medlemsstaters ansvar for retskraftige domstolsafgørelser og genoptagelse af sager ved overtrædelse af EU-retten	18.12.2019
EU-Domstolen · Medlemsstaters erstatningsansvar for domstoles tilsidesættelse af EU-retten og adgangen til fornyet prøvelse ved offentlige udbud	29.07.2019
EU-Domstolen · Indskudsgarantiordninger og medlemsstaternes erstatningsansvar for forsinket konstatering af indisponible indskud	04.10.2018
EU-Domstolen · Medlemsstatsansvar for national rets tilsidesættelse af EU-retten ved tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelse baseret på urimelige forbrugervilkår	27.07.2016

Grænsen mellem det kritisable, det ansvarspådragende og det strafbare

§ 12

Myndighedsudøvelse bevæger sig ad et kontinuum: fra det **korrekte**, over det **kritisable** (ombudsmandskritik, god forvaltningsskik), til det **ugyldige** (afgørelsen kan omgøres), videre til det **ansvarspådragende** (erstatning) og i yderste konsekvens det **strafbare** (tjenesteforbrydelse, ministeransvar). Overgangene er glidende, og hvert trin kræver mere end det foregående.

Rigsretten har formuleret dette skarpest i **SS-1/1995-DK – Rigsretssagen mod Erik Ninn-Hansen**. Retten fastslog, at der er **en glidende overgang mellem det blot kritisable og det strafbare**, og at der ved vurderingen af, om grænsen er overskredet, må lægges vægt på:

- om ministeren har forfulgt **usaglige formål**,
- forholdets **tidsmæssige udstrækning**,
- **konsekvenserne** for de berørte,
- om embedsmændene har varslet risikoen, og
- om ministeren har søgt at **skjule administrationens virkelige karakter**.

Rigsretten fandt, at den indledende berostillelse i september 1987 ikke kunne kritiseres; at berostillelsen fra årsskiftet 1987/88 var **kritisabel**; og at gerningsindholdet først var realiseret fra midten af juni 1988. Tre skæringspunkter – tre forskellige retlige kvalifikationer af den samme løbende administration.

I **SS-1/2021-DK – Rigsretssag mod fhv. minister Inger Støjberg** – beskrev flertallet den ulovlige instruks som en "**kortslutning**" af den lovpligtige procedure for individuel vurdering, partshøring og proportionalitetsafvejning. Anklageskriftet angik netop "tilsidesættelse af almindelige forvaltningsretlige grundsætninger om saglig forvaltning, pligtmæssigt skøn og proportionalitet samt forvaltningsrettens og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions krav til konkret og individuel partshøring, sagsoplysning og begrundede afgørelser". Rigsretten lagde i **formildende** retning vægt på, at overtrædelsen "primært angik tilsidesættelse af sagsbehandlingsregler" – en påmindelse om, at selv en groft ulovlig instruks vurderes efter, hvilken type norm der er tilsidesat.

De to sager illustrerer også, hvorfor **advarsler fra embedsværket** er så centrale i den erstatningsretlige culpavurdering: fra det øjeblik en myndighed er blevet gjort bekendt med, at dens praksis er ulovlig, kan den ikke længere påberåbe sig undskyldelig retsvildfarelse. Se også **magtfordrejning** om varetagelsen af usaglige hensyn.

LOV

Ministeransvarlighedsloven § 5, stk. 1

Straffeloven § 143

PRAKSIS

Rigsretten · Rigsretssag mod fhv. minister Inger Støjberg

13.12.2021

Rigsretten · Rigsretssagen mod Erik Ninn-Hansen for ulovlig behandling af tamilske familiesammenføringssager	22.06.1995
Rigsretten · Rigsretssag mod Jens Christian Christensen og Sigurd Berg for manglende tilsyn med Den sjællandske Bondestands Sparekasse	17.06.1910

§ 13 Afgrænsning: hvad falder uden for den almindelige culpanorm

Den almindelige culpanorm er **residualnormen**. På en række områder har lovgiver etableret særordninger, der helt eller delvist fortrænger den – og det er afgørende at placere kravet korrekt fra begyndelsen, fordi processen, ansvarsgrundlaget og fristerne er forskellige.

Strafferetlig forfølgning – retsplejelovens kapitel 93 a. Det vigtigste undtagelsesområde er erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning. [Rigsadvokatmeddelelsen om erstatning i henhold til retsplejelovens kapitel 93 a](#) beskriver systemet:

Retsplejelovens kapitel 93 a (§ 1018 a - § 1018 h) indeholder særlige regler om erstatning til sigtede, domfældte og andre i anledning af strafferetlig forfølgning. Reglerne gør det lettere for en erstatningssøgende at forfølge et erstatningskrav, end hvis den erstatningssøgende skulle forfølge kravet ved civilt søgsmål. Kapitlet indeholder regler om erstatning på objektivt ansvarsgrundlag (§§ 1018 a – d), herunder regler om obligatorisk erstatning (§ 1018 a, stk. 1, og § 1018 d), og regler om erstatning på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler (culpa) (§ 1018 h).

Bemærk konstruktionen: [§ 1018 h](#) er **ikke** en selvstændig ansvarsnorm, men en **procesregel**, der lader krav efter den almindelige culpanorm behandle i strafferetsplejens forenklede former. Ansvarsgrundlaget er det samme – kun processen er lettere. Rigsadvokatmeddelelsen bekræfter dette udtrykkeligt: "Det vil således fortsat bero på en vurdering efter dansk rets almindelige erstatningsregler, om politiet eller anklagemyndigheden har handlet ansvarspådragende i den konkrete situation."

Højesteret anvendte netop den almindelige culpanorm via [§ 1018 h](#) i **Sag 71/2019 – Højesteret afviser erstatning til udlejer for skader på dør forvoldt under politiets anholdelse af eftersøgt**:

Højesteret finder, at det var Ds adfærd, der gav anledning til, at ransagningen ikke kunne foretages uden ødelæggelse, og at politiets beslutning om at sparke døren ind ikke kan anses for et uforholdsmæssigt indgreb. Der er på den anførte baggrund ikke grundlag for at anse politiets fremgangsmåde ved ransagningen for at være ansvarspådragende efter dansk rets almindelige erstatningsregler.

Dommen er lærerig ud over sit område: **proportionalitetsvurderingen er culpavurderingen**. Var indgrebet forholdsmæssigt, er der ingen culpa – også selv om det forvoldt skade. Se tilsvarende **BS-2695/2014-ARH** om [erstatningsansvar for skade forvoldt under ransagning](#).

Den vigtige grænsedragning: forvaltningsvirksomhed vs. strafforfølgning. Rigsadvokatmeddelelsen trækker linjen skarpt:

Erstatningskrav, som rejses i anledning af administrative afgørelser, der er truffet af politiet som forvaltningsmyndighed på særlige områder, og som ikke har forbindelse med en konkret strafforfølgning, falder uden for retsplejelovens kapitel 93 a. Det gælder f.eks. politiets nægtelse af samtykke til jagttegn.

Tilsvarende falder **administrative frihedsberøvelser** (udlændingelovens § 37, psykiatriloven, detentionsanbringelse, politilovens § 5, stk. 3) samt indgreb foretaget som led i politiets **generelle**

ordenshåndhævelse uden for kapitel 93 a – jf. **U.1997.242Ø** om pistolskuddene på Nørrebro i maj 1993, hvor kravene blev afvist, fordi skudafgivelsen ikke var sket som led i strafferetlig forfølgning. Krav mod politiet uden for kapitel 93 a behandles efter **cirkulæreskrivelse nr. 9651 af 1. juli 2021** om politiets behandling af visse erstatningssager.

Denne oversigt dækker altså den **almindelige forvaltningsvirksomhed** – ikke statens objektive ansvar efter kapitel 93 a, som behandles under **uberettiget-frihedsberøvelse**. Grænsen er også retligt substantiel: Højesteret fastslog i **Sag 80/2025**, at **myndighedsfejl ikke i sig selv udgør 'ganske særlige forhold'** efter **retsplejelovens § 1018 a, stk. 1** – et ekko af hovedreglen om, at fejl ikke automatisk er ansvarspådragende.

Øvrige særordninger. Statens subsidiaire voldsoffererstatning behandles under **voldsoffer-erstatning**; tilbagebetaling og modregning af sociale ydelser under **tilbagebetaling-sociale-ydelser**; og erstatning for ulovlig persondatabehandling efter databeskyttelsesforordningens artikel 82 under **datatilsynsboder-gdpr-overtraedelser**. Erstatning i anledning af indgreb under strafuldbyrdelse reguleres af **strafuldbyrdelseslovens §§ 106-108** og **bekendtgørelse om behandlingen af krav fra dømte og varetægtsarrestanter om erstatning i anledning af uforskyldte indgreb**.

LOV	Retsplejeloven § 1018h	Retsplejeloven § 1018a, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Erstatning for uberettiget varetægtsfængsling: Myndighedsfejl udgør ikke 'ganske særlige forhold' – Sag 80/2025		12.05.2026
	Højesteret · Højesteret afviser erstatning til udlejer for skader på dør forvoldt under politiets anholdelse af eftersøgt		03.10.2019
	Byretten · Afgørelse om erstatningsansvar for skade forvoldt under ransagning		02.07.2014

§ 14 Sammenfatning: fire filtre kravet skal passere

Praksis om det offentlige erstatningsansvar for ulovlige afgørelser lader sig sammenfatte i **fire på hinanden følgende filtre**. Kravet må passere dem alle – og de fleste sager standser undervejs.

Filter 1 – Var afgørelsen retsstridig? Ikke enhver omgørelse indebærer, at den oprindelige afgørelse var ulovlig. Var myndighedens krav berettiget, er der intet ansvarsgrundlag – jf. Heerema-sagen **BS-14840/2022-OLR**, hvor **kravet om arbejdstilladelse for besætningen på kranskibet var berettiget**. Og selv en sagsbehandlingsfejl er ikke nødvendigvis en ugyldighedsgrund, jf. **10-01783** om **den for tidligt udsendte årsopgørelse**.

Filter 2 – Var retsstridigheden culpøs? Dette er hovedreglens kerne: **ugyldighed er ikke i sig selv ansvarspådragende**. Har myndigheden anlagt en forsvarlig, om end forkert, retsopfattelse i et uklart eller principielt uafklaret spørgsmål, foreligger undskyldelig retsvildfarelse. Vurderingen følger de momenter, EU-Domstolen opregnede i **C-362/18**: reglens klarhed, skønsmarginen, om vildfarelsen var undskyldelig, og om andre myndigheder bidrog. Undskyldeligheden falder bort fra det øjeblik, myndigheden er **advaret** – Rigsrettens skæringspunkt i både **SS-1/1995-DK** og **SS-1/2021-DK**.

Filter 3 – Ville en lovlig sagsbehandling have ført til et bedre resultat? Årsagsforbindelsen er det filter, der reelt afgør flest sager. Bevisbyrden for den hypotetiske lovlige afgørelse påhviler **myndigheden**, og efterrationaliserede påstande om, at man "ville have annulleret", løfter den ikke – jf. **20/06297** og **20/05568**. Men myndigheden **kan** løfte den, når en lovlig afgørelse var umulig eller uafklaret, jf. **21/04186** og **22/14562**.

Filter 4 – Er der et dokumenteret, adækvat tab? Skuffede forventninger er ikke et formuetab, jf. **273/2012**. Og selv et reelt tab skal være en **adækvat og påregnelig** følge af netop den begåede fejl – filteret, der i [SKM2014.258.BR](#) reducerede et krav på 881.000 kr. til de 44.400 kr., en anden myndighed allerede havde anerkendt, selv om SKAT' utvivlsomt havde handlet ansvarspådragende.

Realudligning frem for erstatning. Det praktisk vigtigste budskab er, at borgeren i vejledningssager sjældent bør satse på erstatning. **Realudligning** – at borgeren stilles, som om korrekt vejledning var givet – kræver hverken culpa, tabsdokumentation eller adækvans, og er den reaktion, ombudsmanden og Ankestyrelsen faktisk anvender. Erstatningskravet er den sidste udvej, når realudligning ikke kan genoprette stillingen.

Systemets logik. Den høje tærskel er ikke en tilfældighed. Forvaltningen træffer millioner af afgørelser årligt, ofte på uklart retsgrundlag og under tidspres, og et ansvar for enhver fejlfortolkning ville lamme myndighedsudøvelsen. Retsordenens svar er lagdelt: **ugyldighedslæren** retter afgørelsen, **realudligningen** retter borgerens stilling, **ombudsmandskritikken** retter praksis – og **erstatningen** er forbeholdt de tilfælde, hvor myndigheden har handlet uforsvarligt, og hvor der påviseligt er lidt et tab, som en lovlig sagsbehandling ville have undgået. Til gengæld beskytter systemet borgeren, hvor det tæller: risikoen for myndighedens egen vildfarelse om de faktiske forhold bæres af det offentlige; myndighedernes indbyrdes kompetenceforvirring suspenderer forældelsen efter [§ 3, stk. 2](#); klage til rekursinstans eller ombudsmand bevarer kravet efter [§ 21, stk. 2](#); og flere myndigheder kan bære **selvstændigt, sideordnet ansvar** for samme skadesforløb.

LOV	Forvaltningsloven § 7, stk. 1	Forældelsesloven § 3, stk. 2	Forældelsesloven § 21, stk. 2
PRAKSIS	EU-Domstolen · Medlemsstaters ansvar for retskraftige domstolsafgørelser og genoptagelse af sager ved overtrædelse af EU-retten 18.12.2019 Rigsretten · Rigsretssag mod fhv. minister Inger Støjberg 13.12.2021 Rigsretten · Rigsretssagen mod Erik Ninn-Hansen for ulovlig behandling af tamilske familiesammenføringssager 22.06.1995 Landsretten · Krav om arbejdstilladelse for besætning på udenlandsk kranskib ved arbejde på dansk kontinentalsokkel var berettiget 28.06.2024 Landsskatteretten · For tidlig udsendelse af årsopgørelse medførte ikke ugyldighed af skatteansættelse 22.02.2011 Klagenævnet for Udbud · Afvisning af erstatningskrav for tabt fortjeneste og tilbudsudgifter på grund af manglende årsagssammenhæng 22.12.2023 Klagenævnet for Udbud · Afslag på erstatning for positiv opfyldelsesinteresse efter ulovlig direkte tildeling 13.10.2021 Klagenævnet for Udbud · Erstatning for tabt fortjeneste efter ulovlig tildeling af kontrakt 10.02.2021 Klagenævnet for Udbud · Erstatning for positiv opfyldelsesinteresse efter ulovlig tildeling af vaskerikontrakt 17.12.2020 Det finansielle ankenævn · Krav om erstatning for fejlagtig boligberegning afvist da skuffede forventninger ikke udgør et økonomisk tab 07.03.2013		

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Erstatningsansvarsloven § 24	stk. 1	Erstatningsansvarsloven § 26	stk. 1
Forvaltningsloven § 7	stk. 1	Forældelsesloven § 3	stk. 1, 2
Forældelsesloven § 21	stk. 2	Retssikkerhedsloven § 5	

MATERIALE Citerede afgørelser

34 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

4

12.05.2026	Erstatning for uberettiget varetægtsfængsling: Myndighedsfejl udgør ikke 'ganske særlige forhold' – Sag 80/2025	80-2025
09.12.2025	Erstatningsansvar for advokat i forbindelse med mangelfuld advokatundersøgelse af seksuel chikane (A mod Advokat B)	17375-2025
01.05.2023	Højesteret henviser sager om Vurderingsstyrelsens erstatningsansvar for vejledende udtalelser til landsretten som 1. instans	3324-3953
03.10.2019	Højesteret afviser erstatning til udlejer for skader på dør forvoldt under politiets anholdelse af eftersøgt	Sag 71/2019

EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL

7

22.12.2022	Medlemsstaternes erstatningsansvar for sundhedsskader ved overskridelse af luftkvalitetsgrænseværdier	C-61/21
28.06.2022	Statens erstatningsansvar for lovgivers tilsidesættelse af EU-retten: Kommissionen mod Spanien	C-278/20
16.07.2020	Domstolen præciserer medlemsstaternes forpligtelse til at yde rimelig erstatning til ofre for voldsforbrydelser	C-129/19
18.12.2019	Medlemsstaters ansvar for retskraftige domstolsafgørelser og genoptagelse af sager ved overtrædelse af EU-retten	C-362/18
29.07.2019	Medlemsstaters erstatningsansvar for domstoles tilsidesættelse af EU-retten og adgangen til fornyet prøvelse ved offentlige udbud	C-620/17
04.10.2018	Indskudsgarantiordninger og medlemsstaternes erstatningsansvar for forsinket konstatering af indisponible indskud	C-571/16
27.07.2016	Medlemsstatsansvar for national rets tilsidesættelse af EU-retten ved tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelse baseret på urimelige forbrugervilkår	C-168/15

RIGSRET TEN · SÆRLIG DOMSTOL

3

13.12.2021	Rigsretssag mod fhv. minister Inger Støjberg	129-149
22.06.1995	Rigsretssagen mod Erik Ninn-Hansen for ulovlig behandling af tamilske familiesammenføringsager	112-131
17.06.1910	Rigsretssag mod Jens Christian Christensen og Sigurd Berg for manglende tilsyn med Den sjællandske Bondestands Sparekasse	113-132

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS

6

01.05.2025	Landsret pålægger Høje-Taastrup Kommune erstatningsansvar for personskade forårsaget af væltende fodboldmål på legeplads	10210-11983
13.01.2025	Krav om tortgodtgørelse mod kommune for fejl i anbringelsessag afvist af landsretten	9905-11589

19.11.2024	Landsretten stadfæster byrettens afgørelse om tilsynsforpligtelse og erstatningsansvar for offentlig myndighed	6847-8228
28.06.2024	Krav om arbejdstilladelse for besætning på udenlandsk kranskib ved arbejde på dansk kontinentalsokkel var berettiget	6034-7219
14.09.2022	Kendelse om afvisning af henvisning til landsret i sag om erstatningsansvar for Roskilde Kommunes afslag på rykningspåtegning	3243-3866
26.01.2007	Aalborg Kommune frifundet for erstatningsansvar vedrørende manglende oplysning om kraftvarmetillæg ved ejendomssalg	632-724
SØ- OG HANDELSRET TEN · SPECIALRET		1
05.07.2024	Frifindelse af Forbrugerombudsmanden i sag om ansvarspådragende handlinger	7022-8436
BYRET TEN · FØRSTE INSTANS		3
31.08.2022	Henvisning af gruppesøgsmål om myndighedsansvar for vejledende udtalelser til Østre Landsret	3268-3894
16.07.2021	Afgørelse om ugyldigt afslag på grundvandssænkning og erstatningsansvar	4226-5063
02.07.2014	Afgørelse om erstatningsansvar for skade forvoldt under ransagning	4978-5997
LANDSSKATTERET TEN · ADMINISTRATIV KLAGEINSTANS		1
22.02.2011	For tidlig udsendelse af årsopgørelse medførte ikke ugyldighed af skatteansættelse	10-01783
KLAGENÆVNET FOR UDBUD · NÆVN / KLAGEINSTANS		7
14.02.2024	Erstatning for positiv opfyldelsesinteresse efter ulovlig tildeling af kontrakt om renovationsbiler	23/10641
22.12.2023	Afvisning af erstatningskrav for tabt fortjeneste og tilbudsudgifter på grund af manglende årsagssammenhæng	22/14562
13.10.2021	Afslag på erstatning for positiv opfyldelsesinteresse efter ulovlig direkte tildeling	21/04186
10.02.2021	Erstatning for tabt fortjeneste efter ulovlig tildeling af kontrakt	20/05568
17.12.2020	Erstatning for positiv opfyldelsesinteresse efter ulovlig tildeling af vaskerikontrakt	20/06297
28.04.2006	Erstatning for tabt fortjeneste efter ulovlig tildeling af kontrakt til en anden tilbudsgiver	2005-0002499
07.08.2003	Vildledende oplysninger om virksomhedsoverdragelse i udbudssag	03-88.539
DET FINANSIELLE ANKENÆVN · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
07.03.2013	Krav om erstatning for fejlagtig boligberegning afvist da skuffede forventninger ikke udgør et økonomisk tab	273/2012
VEJDIREKTORATET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
16.03.2022	Kommunes ansvar for ulykker på legeplads etableret på offentligt vejareal	22_03038

08

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over produktansvar

Defektbegreb, ansvarssubjekter og bevisbyrde – fra produktansvarsloven af 1989 til direktiv (EU) 2024/2853

Version 2 · Opdateret 15. jul. 2026 · 24 afgørelser · 2002–2026

[Læs online](#)**INTRODUKTION**

Produktansvar er erstatningsansvaret for skade, som et defekt produkt forvolder på person eller ting. Retsområdet hviler på to spor: det lovbestemte objektive ansvar i produktansvarsloven fra 1989 (der gennemfører produktansvarsdirektivet 85/374/EØF), og det ulovbestemte, retspraksisudviklede produktansvar, som loven udtrykkeligt lader bestå. Praksis kredser om fire spørgsmål: hvornår er et produkt "defekt", hvad er en produktskade (og hvad er blot selvbeskadigelse), hvem hæfter i omsætningskæden, og hvordan løftes bevisbyrden for defekt og årsagsforbindelse. Med direktiv (EU) 2024/2853 – der skal være gennemført senest 9. december 2026 – udvides produktbegrebet til software, AI-systemer og digitale produktionsfiler, og der indføres bevislættelser og editionspligt for producenten.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01 Et produkt lider af en defekt, når det ikke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes – en objektiv målestok, der er uafhængig af den konkrete skadelidtes forventninger.
- 02 Overholder et produkt ikke de sikkerhedsforskrifter eller godkendelseskrav, der gælder for produkttypen, vil det efter forarbejderne som udgangspunkt altid blive anset for defekt.
- 03 Defektbegrebet er ikke identisk med købelovens mangelsbegreb; et produkt kan være defekt uden at være mangelfuldt – og omvendt.
- 04 Skadelidte bærer bevisbyrden for skaden, defekten og årsagsforbindelsen, men beviset kan føres ved bestyrkede, præcise og samstemmende formodninger; automatiske, ufravigelige formodningsregler er derimod udelukket efter EU-retten.
- 05 Produktansvarsloven dækker ikke skade på selve det defekte produkt – sondringen mellem produktskade og selvbeskadigelse er afgørende, når en defekt komponent ødelægger den genstand, den indgår i.
- 06 Tingsskade erstattes kun, når genstanden sædvanligvis er beregnet til ikke-erhvervsmæssig brug og hovedsagelig er anvendt således, og der fradrages en selvrisiko på 4.000 kr.

- 07** Den, der anbringer sit navn, mærke eller kendetegn på produktet, anses som producent – og efter EU-Domstolens praksis også, når leverandørens navn blot er sammenfaldende med det mærke, fabrikanten har påført.
- 08** Mellemhandleren hæfter i dag efter et præsumptionsansvar med omvendt bevisbyrde, efter at EU-Domstolen i Skov Æg-dommen underkendte den tidligere objektive hæftelse for producentens ansvar.
- 09** Det ulovbestemte, retspraksisudviklede produktansvar består ved siden af loven og kan bl.a. bære mellemhandlerens hæftelse og krav uden fradrag af lovens selvrisko.
- 10** Udviklingsskader er ansvarsfri: producenten går fri, hvis defekten ikke kunne opdages på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på omsætningstidspunktet.
- 11** Advarsler og brugsanvisninger kan ikke fritage for ansvar, hvis faren uden væsentlig vanskelighed eller fordyrelse kunne være imødegået konstruktionsmæssigt.
- 12** Udgifter til tilbagekaldelse og undersøgelse af mistænkte produkter er ikke produktskade efter loven, men afgøres efter forsikringsaftalens dækningsomfang.
- 13** Krav forældes 3 år efter kundskabstidspunktet og bortfalder absolut 10 år efter, at producenten bragte produktet i omsætning – men 10-årsreglen gælder ikke for krav efter dansk rets almindelige erstatningsregler.
- 14** Direktiv (EU) 2024/2853 udvider produktbegrebet til software, AI-systemer og digitale produktionsfiler, indfører editionspligt og formodningsregler samt en 25-årig udløbsfrist ved latente personskader.

§ 1 To spor: produktansvarsloven og det ulovbestemte produktansvar

Dansk produktansvar hviler på **to spor**, der løber side om side.

Det **lovbestemte spor** er [produktansvarsloven](#), vedtaget som lov nr. 371 af 7. juni 1989 til gennemførelse af [produktansvarsdirektivet \(85/374/EØF\)](#). Loven gælder efter [§ 1](#) for det ansvar, der påhviler *en producent og en mellemhandler for skade forårsaget af en defekt ved et produkt* (produktskade). Kernen er et **objektivt ansvar**: efter [§ 6, stk. 1](#) skal producenten erstatte skade forårsaget af en defekt ved et produkt, som denne har produceret eller leveret – uden at der skal påvises noget at bebrejde producenten.

Det **ulovbestemte spor** er det produktansvar, som dansk retspraksis havde udviklet længe før 1989, og som loven udtrykkeligt lader bestå. [§ 13](#) fastslår, at loven ikke begrænser *skadelidtes adgang til erstatning efter almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt eller i medfør af regler, som er fastsat i eller i henhold til anden lovgivning*.

Forskellen er ikke akademisk. Den har direkte betydning for, hvad skadelidte kan få dækket, og hos hvem:

	Produktansvarsloven	Ulovbestemt produktansvar
Ansvarsgrundlag	Objektivt (defekt)	Culpa, med skærper i retspraksis

Tingsskade	Kun forbrugerting, § 2, stk. 2	Også erhvervsting
Selvrisiko	4.000 kr., § 8	Ingen
Absolut forældelse	10 år, § 14, stk. 2	Ikke omfattet af 10-årsreglen

Sø- og Handelsretten illustrerede samspillet i [S-1-03](#), hvor en lystsejler stødte på grund, fordi Kort- og Matrikelstyrelsens søkort nr. 101 ved digitaliseringen havde "misset" en 0,9 m dyb grund og et stenet område. Forsikringsselskabet påberåbte sig **både** lovens objektive ansvar og de almindelige regler, jf. [§ 13](#) – netop for at undgå selvriskofradraget. Retten pålagde objektivt ansvar, men afviste det almindelige culpaansvar:

... det findes ikke tilstrækkelig godtgjort, at Kort- & Matrikelstyrelsen, der udgiver søkort også til varetagelse af offentlige myndighedsopgaver, herved har handlet så uagtsomt, at der er grundlag for at pålægge denne styrelse erstatningsansvar efter dansk rets almindelige regler...

Erstatningen blev derfor reduceret med selvriskoen på 4.000 kr., jf. [§ 8, stk. 1](#).

EU-Domstolen har fastslået, at direktivet er en **fuldharmonisering** for så vidt angår den kreds af ansvarssubjekter, det regulerer, og at opregningen i direktivets artikel 1 og 3 er udtømmende (sag **C-402/03, Skov og Bilka**, gengivet i [C-157/23](#)). Men direktivet afskærer ikke nationale ansvarsordninger på **andet grundlag**. Det fremhævede Domstolen udtrykkeligt i [C-65/20](#), hvor den bemærkede, at afgørelsen ikke afskærer skadelidte fra at rejse krav efter nationale regler om ansvar i eller uden for kontrakt, herunder culpa og mangelsbeføjelser. Det er præcis dét rum, § 13 udfylder.

LOV	Produktansvarsloven § 1	Produktansvarsloven § 2, stk. 2	Produktansvarsloven § 6, stk. 1
	Produktansvarsloven § 8, stk. 1	Produktansvarsloven § 13	Produktansvarsloven § 14, stk. 2
PRAKSIS	EU-Domstolen · Leverandørs ansvar som »producent« ved identitet mellem varemærke og virksomhedsnavn 19.12.2024 EU-Domstolen · Produktansvar: Urigtige sundhedsråd i en avis anses ikke for et "defekt produkt" i henhold til direktiv 85/374/EØF 10.06.2021 Sø- og Handelsretten · Sø- og Handelsretten: Erstatningsansvar for mangelfulde søkort - Produktansvarsloven 03.06.2005		

§ 2 Defektbegrebet: den sikkerhed, som med rette kan forventes

[Produktansvarsloven § 5, stk. 1](#) definerer defekten:

Et produkt lider af en defekt, når det ikke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes. Ved bedømmelsen heraf tages hensyn til alle omstændigheder, navnlig til: 1) produktets markedsføring, 2) den anvendelse af produktet, som med rimelighed kan forventes, og 3) tidspunktet, da produktet er bragt i omsætning.

Bestemmelsen svarer til [direktivets artikel 6](#). Fire træk ved defektvurderingen fremgår tydeligt af forarbejderne til den oprindelige lov:

- **Målestokken er objektiv.** Lovforarbejderne udtaler, at *hvilken grad af sikkerhed, et produkt bør frembyde for ikke at blive anset som defekt, må afgøres efter generelle objektive kriterier og uafhængig af den konkrete skadelidtes opfattelse af produktets anvendelsesmuligheder*. Det er altså ikke skadelidtes subjektive forventning, der er afgørende.
-

Offentlige sikkerhedsforskrifter er en tærskel. Bringes et produkt i omsætning i strid med de sikkerhedsforskrifter eller godkendelseskrav, der gælder for produkttypen, vil det efter forarbejderne "som udgangspunkt altid blive anset for defekt, idet forbrugeren må være berettiget til at forvente den grad af sikkerhed, som følger af gældende offentlige bestemmelser". Omvendt er det ikke nok, at producenten beviser, at hans produkt "ikke er værre end de fleste af samme kategori".

- **Markedsføring, advarsler og instruktioner tæller med.** Udtrykket *markedsføring* i nr. 1 dækker efter forarbejderne alle oplysninger om produktet – annoncer, brugsanvisninger, advarsler. Men en advarsel frigør ikke altid: *Kan en fare uden væsentlige vanskeligheder og fordyrelse af produktet, imødegås ved en konstruktionsmæssig forbedring, vil en advarsel eller instruktion endvidere normalt heller ikke kunne fritage for ansvar.*
- **Sikkerhedsniveauet fastfryses på omsætningstidspunktet.** Efter § 5, stk. 2 er et produkt ikke defekt, alene fordi der senere er bragt et bedre produkt i omsætning. Forarbejderne bruger billedet, at man ikke kan forvente, at ældre bilmodeller har lige så gode bremses som nye – men tilføjer, at ældre produkter ikke af den grund aldrig kan være defekte.

Betænkning nr. 1256/1993 om produktsikkerhed (Industriministeriet) formulerer testen samfundsmæssigt:

Når der under en brug, som ligger inden for de former for brug, produktet af brugeren med rimelighed udsættes for, sker en skade, som i relation til det pågældende produkt går ud over, hvad der kan anses for samfundsmæssigt acceptabelt, er produktet defekt.

Betænkningen kontrasterer dybfryseren med den kortsluttende kompressor, sodavandsflasken der eksploderer, fuldkornsbrødet med småsten og bilen med underdimensionerede bremses (defekte produkter) med kniven, der kan skære, og dynamitten, der kan eksplodere – produkter, der blot skal omgås med fornøden forsigtighed.

Dansk nævns- og domspraksis følger dette mønster tæt. Forbrugerklagenævnet fandt i [01-10-7042](#), at et glasbord, der kollapsede og ødelagde et trægulv, led af en defekt efter § 5. I [2003-650/7-273](#) var en skænk med uhensigtsmæssig overfladebehandling (bejdse og voks af ubestemmelig herkomst) defekt, fordi den *under almindelig brug* smittede af på forbrugerens gulv, og i [2005-612/7-866](#) gjaldt det samme for cowboybukser, der smittede af på en sofa – erstatningen blev skønsmæssigt fastsat til 5.000 kr. under hensyn til sofaens alder og købspris. Også en defekt medbringerring på en cykel, der medførte en cykelulykke, blev bedømt efter §§ 4, 5 og 6 i byrettens dom i [BS-1724/2007-KOL](#).

Defektvurderingen knytter sig til **produktet selv** – ikke til den ydelse, produktet formidler. Det er kernen i [C-65/20 \(KRONE-Verlag\)](#), hvor en avislæser fulgte et sundhedsråd om peberrodsomslag, der på grund af en trykfejl angav "to til fem timer" i stedet for "to til fem minutter", og pådrog sig en alvorlig toksisk hudreaktion. Domstolen kendte for ret:

Artikel 2 i Rådets direktiv 85/374/EØF, sammenholdt med direktivets artikel 1 og 6, skal fortolkes således, at et eksemplar af en trykt avis, som ved omtale af et paramedicinsk emne giver et urigtigt sundhedsråd vedrørende anvendelsen af en plante, hvis efterlevelse har forårsaget skade på helbredet hos en læser af denne avis, ikke udgør et »defekt produkt« i disse bestemmelsers forstand.

Begrundelsen – at defekten skal knytte sig til forhold, der er uadskilleligt forbundet med produktet selv, og at tjenesteydelser falder uden for direktivet – er den samme, der gør, at et **søkort** derimod er et produkt: i [S-1-03](#) fastslog Sø- og Handelsretten, at søkortet var et produkt efter § 3, at ophavsretten til kortets indhold

var uden betydning, og at kortet ikke levede op til den sikkerhed, en lystsejler med rette kunne forvente, da dybdeoplysningerne var forkerte.

LOV	Produktansvarsloven § 3	Produktansvarsloven § 4	Produktansvarsloven § 5, stk. 1, 2
	Produktansvarsloven § 6		
PRAKSIS	EU-Domstolen · Produktansvar: Urigtige sundhedsråd i en avis anses ikke for et "defekt produkt" i henhold til direktiv 85/374/EØF		10.06.2021
	Sø- og Handelsretten · Sø- og Handelsretten: Erstatningsansvar for mangelfulde søkort - Produktansvarsloven		03.06.2005
	Byretten · Sag om produktansvar: Cykelulykke forårsaget af defekt medbringerring		28.12.2011
	Forbrugerklagenævnet · Glasbord kollapsede og ødelagde trægulv – Erhvervsdrivende erstatningsansvarlig		30.11.2011
	Forbrugerklagenævnet · Cowboybukser smittede af på sofa – erstatning for skade?		30.08.2007
	Forbrugerklagenævnet · Sælger af skænk hæfter for skader forårsaget af afsmitning på gulv		31.05.2006

§ 3 Hvad er et produkt – og hvad er en produktskade?

Produktbegrebet er bredt. Efter § 3 forstås ved et produkt *enhver løsøregenstand, hvad enten denne er forarbejdet eller er et naturprodukt, og uanset om genstanden er indføjlet som en bestanddel af en anden løsøregenstand eller en fast ejendom*. Reglerne omfatter også elektricitet. Den oprindelige undtagelse i § 3, stk. 2, for uforarbejdede produkter fra jordbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt er ikke længere en del af den konsoliderede lovtekst – også naturprodukter er i dag omfattet.

Skadetyperne er derimod snævre. § 2 omfatter:

- erstatning og godtgørelse for **personskade** samt erstatning for tab af forsørger – uden begrænsninger, og
- erstatning for **tingsskade**, men kun hvis genstanden *efter sin art sædvanligvis er beregnet til ikke-erhvervsmæssig benyttelse og hovedsagelig er anvendt af skadelidte i overensstemmelse hermed*, jf. § 2, stk. 2. Rent erhvervsmæssig tingsskade falder altså uden for loven og må søges dækket efter det ulovbestemte produktansvar, jf. § 13.

Den mest omtvistede grænse er sidste punktum i § 2, stk. 2: **"Loven omfatter ikke skade på selve det defekte produkt."** Skade på produktet selv er ikke produktansvar, men et mangels- eller kontraktspørgsmål. Problemet spidser til, når en defekt **komponent** ødelægger det færdige produkt, den indgår i: er det produktskade eller selvbeskadigelse?

Spørgsmålet nåede Højesteret i [Sag 199/2016](#) (dom af 13. september 2017), der netop angik **sondringen mellem produktskade og selvbeskadigelse ved defekte skibsmotorer** og blev afgjort med § 2, stk. 2 som omdrejningspunkt. Sagen kom fra Sø- og Handelsretten, hvor [S-13-13, J. Lauritzen A/S mod MAN Diesel & Turbo SE](#) angik et **defekt cylindersmøreoliesystem** i skibsmotorer, og hvor retten tillige inddrog købelovens § 43 og § 54. Sagskomplekset er den centrale danske illustration af, at når den defekte del og den skadede genstand udgør ét og samme produkt i lovens forstand, er tabet ikke en produktskade, men et mangelstab, der skal afvikles ad kontraktretlig vej.

To yderligere begrænsninger gælder på erstatningssiden:

- **Selvrisko ved tingsskade.** Efter § 8, stk. 1 fradrages 4.000 kr. i erstatningen for tingsskade. Fradraget gælder kun kravet efter loven – ikke krav efter de almindelige regler, jf. § 13. Det var netop dét, forsikringsselskabet

forgæves forsøgte at udnytte i [S-1-03](#), og som Forbrugerklagenævnet omvendt kom skadelidte til gode i [2005-612/7-866](#) ved at anvende det ulovbestemte ansvar, hvor selvrisikoreglen ikke fandt anvendelse.

- **Egen skyld.** § 9 tillader nedsættelse eller bortfald, hvis skadelidte har medvirket ved forsæt eller uagtsomhed; ved tingsskade sker nedsættelsen i beløbet *efter* fradrag af selvrisikoen, jf. § 9, stk. 2. I søkortsagen blev egen skyld-indsigelsen afvist: det var forsvarligt af sejleren at vælge ruten, når kortet viste en dybde mellem 2 og 4 meter.

LOV

[Produktansvarsloven § 2, stk. 2](#)
[Produktansvarsloven § 3](#)
[Produktansvarsloven § 8, stk. 1](#)
[Produktansvarsloven § 9, stk. 2](#)
[Produktansvarsloven § 13](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om sontringen mellem produktskade og selvbeskadigelse ved defekte skibsmotorer	13.09.2017
	Sø- og Handelsretten · Produktansvar for defekt cylindermøreoliesystem – J. Lauritzen A/S mod MAN Diesel & Turbo SE	15.08.2016
	Sø- og Handelsretten · Sø- og Handelsretten: Erstatningsansvar for mangelfulde søkort - Produktansvarsloven	03.06.2005
	Forbrugerklagenævnet · Cowboybukser smittede af på sofa – erstatning for skade?	30.08.2007

Ansvarssubjekterne: producent, importør, mærkeanbringer og mellemhandler

§ 4

§ 4 udpeger tre kategorier og en subsidær opsamling:

1. **Producent** (§ 4, stk. 1): den, der fremstiller et færdigt produkt, et delprodukt eller en råvare, den, der frembringer eller indsamler et naturprodukt – **samt den, der ved at anbringe sit navn, mærke eller andet kendetegn på produktet udgiver sig for at være dets producent** (»quasi-producenten«).
2. **Importør** (§ 4, stk. 2): den, der erhvervsmæssigt indfører et produkt i EU med henblik på videresalg, udlejning, leasing eller anden omsætning, anses ligeledes som producent.
3. **Mellemhandler** (§ 4, stk. 3): den, som erhvervsmæssigt bringer produktet i omsætning uden at være producent.
4. **Subsidiært producentansvar** (§ 4, stk. 4-5): kan skadelidte ikke konstatere, hvem der har produceret eller importeret produktet, anses **enhver mellemhandler** som producent – medmindre mellemhandleren inden rimelig tid oplyser producentens, importørens eller sin egen leverandørs navn og adresse. Mellemhandleren kan ikke henvise skadelidte til en ansvarlig med hjemting uden for EU.

EU-Domstolen har strakt quasi-producentbegrebet langt. I [C-264/21](#) fastslog Domstolen, at anvendelse af varemærke på produktet medfører status som producent. I [C-157/23 \(Ford Italia\)](#) – hvor en airbag i en Ford ikke udløstes ved et trafikuheld – gik Domstolen skridtet videre og fandt, at det er **uden betydning, om leverandøren selv fysisk har anbragt sit navn**:

Det er [...] uden betydning [...] om vedkommende selv fysisk har anbragt en sådan angivelse på det nævnte produkt, eller om dennes navn indeholder den angivelse, som fabrikanten har påført produktet, og som svarer til sidstnævntes navn. I disse to tilfælde udnytter leverandøren sammenfaldet mellem den omhandlede benævnelse og sit eget selskabsnavn til at præsentere sig over for forbrugeren som ansvarlig for produktets kvalitet ...

Den italienske distributør *Ford Italia SpA* hæftede altså som producent, alene fordi navnesammenfaldet gav forbrugeren indtryk af, at selskabet indestod for produktet. Formålet er efter Domstolen at undgå, at forbrugeren skal navigere i komplekse koncernstrukturer for at finde den rette ansvarlige.

Mellemhandlerens ansvar har skiftet karakter. Den oprindelige § 10 (fra 1989) lød: "*En mellemhandler hæfter for produktansvar umiddelbart over for skadelidte og senere mellemhandlere i omsætningskæden*" – en ren, objektiv hæftelse for producentens ansvar. Den ordning blev underkendt af EF-Domstolen i **sag C-402/03, Skov Æg mod Bilka** (dom af 10. januar 2006), fordi direktivet fuldharmoniserer kredsen af ansvarlige. Danmark ændrede derfor loven ved [lov nr. 541 af 8. juni 2006 om ændring af lov om produktansvar \(Ændring af reglerne om mellemhandlers ansvar for produktskader\)](#). Den gældende § 10 er et **præsumptionsansvar**:

En mellemhandler skal erstatte produktskader omfattet af § 2, medmindre mellemhandleren kan godtgøre, at skaden ikke skyldes dennes fejl eller forsømmelse.

Men Skov Æg-dommen ryddede ikke banen for det ulovbestemte ansvar. Forbrugerklagenævnet fastholdt umiddelbart efter dommen – i [2003-650/7-273](#) (skænken) og [2005-612/7-866](#) (cowboybukserne) – at sælgeren **som mellemhandler hæftede for producentens produktansvar umiddelbart over for forbrugeren** efter de i retspraksis udviklede regler, jf. § 13, og at dette resultat *ikke* var i strid med direktivet, netop under henvisning til C-402/03. Samme linje ses i nævnets afgørelse om **forhandleres hæftelse for produktansvar ved tingsskade forårsaget af defekt duftlys** (sag 2003-69/7-1 m.fl.) og i [01-10-7042](#), hvor både § 5 og § 10 blev bragt i anvendelse over for den erhvervsdrivende.

Er flere ansvarlige, hæfter de **solidarisk**, jf. § 11, stk. 1. Den mellemhandler eller importør, der har betalt, **indtræder i skadelidtes krav** mod tidligere led i omsætningskæden, jf. § 11, stk. 3 – men regreskravet kan bortfalde eller nedsættes, hvis den regressøgende selv har medvirket til skaden. Endelig kan loven efter § 12 ikke ved forudgående aftale fraviges til skade for skadelidte.

LOV

[Produktansvarsloven § 4, stk. 1-5](#)[Produktansvarsloven § 10](#)[Produktansvarsloven § 11, stk. 1, 3](#)[Produktansvarsloven § 12](#)[Produktansvarsloven § 13](#)

PRAKSIS	EU-Domstolen · Leverandørs ansvar som »producent« ved identitet mellem varemærke og virksomhedsnavn	19.12.2024
	EU-Domstolen · Produktansvar: Anvendelse af varemærke på et produkt medfører status som producent	07.07.2022
	Forbrugerklagenævnet · Glasbord kollapsede og ødelagde trægulv – Erhvervsdrivende erstatningsansvarlig	30.11.2011
	Forbrugerklagenævnet · Cowboybukser smittede af på sofa – erstatning for skade?	30.08.2007
	Forbrugerklagenævnet · Sælger af skænk hæfter for skader forårsaget af afsmitning på gulv	31.05.2006
	Forbrugerklagenævnet · Forbrugerklagenævnets afgørelse om forhandleres hæftelse for produktansvar ved tingsskade forårsaget af defekt duftlys	31.12.2002

§ 5 Bevisbyrden: skade, defekt og årsagsforbindelse

Det objektive ansvar er ikke et ansvar uden bevis. § 6, stk. 2 er utvetydig:

Det påhviler skadelidte at føre bevis for skaden, defekten og årsagsforbindelsen mellem defekten og skaden.

Bestemmelsen svarer til direktivets artikel 4. Det er altså ikke producenten, der skal bevise, at produktet var i orden – det er skadelidte, der skal bevise, at det ikke var det, og at netop defekten forårsagede skaden.

Den praktiske vanskelighed ved dette krav – særligt på medicinske og teknisk komplekse områder – er behandlet af EU-Domstolen i [C-621/15 \(W m.fl. mod Sanofi Pasteur\)](#). En patient udviklede multipel sklerose kort efter vaccination mod hepatitis B, og den medicinske forskning kunne hverken be- eller afkræfte en årsagssammenhæng. Domstolen fandt en dobbelt balance:

- Direktivets artikel 4 er **ikke** til hinder for en national bevisregel, hvorefter retten kan fastslå defekt og kausalitet på grundlag af **bestyrkede, præcise og samstemmende formodninger** – fx den tidsmæssige nærhed mellem vaccination og sygdomsdebut, fravær af personlige og familiære fortilfælde, og et betydeligt antal registrerede lignende tilfælde. Et krav om sikkert videnskabeligt bevis ville gøre det uforholdsmæssigt vanskeligt at gøre producentansvaret gældende og berøve direktivet dets effektive virkning.
- Direktivet **er** derimod til hinder for en regel, der **automatisk** antager årsagsforbindelse, når visse forudbestemte indikationer foreligger. En sådan automatik ville vende bevisbyrden og fratage producenten muligheden for at føre modbevis.

De nationale domstole skal med andre ord bevare den frie bevisbedømmelse og inddrage alle producentens modargumenter.

Dansk praksis viser samme mønster af **konkret, samlet bevisbedømmelse**. I [S-1-03](#) lagde Sø- og Handelsretten statskartografens forklaring til grund om, at oplysningerne om den 0,9 m dybe grund og det stenede område var "misset" under digitaliseringen, og sluttede derfra både til defekt og til kausalitet: havde grunden og stenene været markeret, ville det "ikke have været tilrådeligt at sejle ... ad denne rute". I [BS-1724/2007-KOL](#) om cykelulykken forårsaget af en defekt medbringerring var det tilsvarende [§ 6, stk. 1](#) sammenholdt med [§ 5, stk. 1](#), der bar afgørelsen. Og i Sø- og Handelsrettens dom i [H-322-98](#) om skader på pottenelliker efter anvendelse af et vækstretarderende sprøjtemiddel stod netop årsagssammenhængen mellem middel og planteskade i centrum.

Direktiv (EU) 2024/2853 adresserer dette bevisproblem direkte – se sidste afsnit om [artikel 9](#) (editionspligt) og [artikel 10](#) (formodningsregler).

LOV	Produktansvarsloven § 5, stk. 1	Produktansvarsloven § 6, stk. 1, 2	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Produktansvar for vacciner: Bevis for årsagsforbindelse og defekt uden videnskabelig konsensus (Direktiv 85/374)		20.06.2017
	Sø- og Handelsretten · Sø- og Handelsretten: Erstatningsansvar for mangelfulde søkort - Produktansvarsloven		03.06.2005
	Sø- og Handelsretten · Sag om erstatningsansvar for skader på pottenelliker efter anvendelse af vækstretarderende sprøjtemiddel		26.04.2004
	Byretten · Sag om produktansvar: Cykelulykke forårsaget af defekt medbringerring		28.12.2011

§ 6 Ansvarsfrihedsgrundene – og udviklingsskaden som den vigtigste

[§ 7](#) opregner udtømmende de tilfælde, hvor producenten går fri af det objektive ansvar. Bevisbyrden er **producentens** – det fremgår udtrykkeligt af bestemmelsens indledning og af forarbejderne.

[§ 7, stk. 1](#) – producenten er ikke ansvarlig, hvis denne beviser:

Nr.	Ansvarsfrihedsgrund	Kernen efter forarbejderne
1	Produktet er ikke bragt i omsætning	Typisk sket ved overgivelse til forhandler eller selvstændig fragtfører; ved tyveri fra lageret er producenten ikke objektivt ansvarlig – men kan ifalde culpaansvar for uforsvarlig opbevaring
2	Ikke fremstillet/omsat erhvervmæssigt	Enkeltstående salg af hjemmefremstillede produkter falder uden for; regelmæssigt salg som led i erhvervsvirksomhed er omfattet
3	Defekten skyldes ufravigelige offentlige forskrifter	Kun ved <i>ufravigelige</i> krav. Har producenten frit spillerum inden for offentligt fastsatte rammer, er han objektivt ansvarlig, selv om han holder sig inden for rammerne
4	Udviklingsskade	Defekten kunne ikke opdages på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på omsætningstidspunktet

Udviklingsskaden (nr. 4) er den mest omdiskuterede. Forarbejderne til den oprindelige lov definerer figuren præcist:

Det afgørende ved bedømmelsen af, om producenten er ansvarlig efter lovforslaget, er ikke, hvilken viden den pågældende producent faktisk sad inde med, da han bragte produktet i omsætning, men om det efter den tilgængelige videnskabelige og tekniske viden, der forelå på dette tidspunkt, måtte betragtes som fejlfrit. [...] Hvis det først på baggrund af udviklingen i den videnskabelige og tekniske viden på et senere tidspunkt bliver muligt at erkende, at det produkt, som blev betragtet som fejlfrit, i virkeligheden er farligt, er der tale om de såkaldte udviklingsskader, for hvilke producenten ikke ifalder ansvar.

To pointer er værd at fastholde:

- Målestokken er **objektiv og global** – den *tilgængelige* videnskabelige og tekniske viden, ikke producentens egen viden. En producent, der ikke har fulgt med i forskningen, kan altså ikke påberåbe sig sin egen uvidenhed.
- Hvor dybtgående undersøgelser producenten bør foretage, afhænger efter forarbejderne af **produktets karakter og egenskaber**, herunder hvordan produktet må forventes at blive anvendt. Jo farligere produkttypen er, desto mere kræves der.

Hertil kommer to selvstændige frihedsgrunde:

- § 7, stk. 2: producenten er ikke ansvarlig, hvis det **må antages**, at defekten ikke var til stede, da han bragte produktet i omsætning. Beviskravet er her lempeligere ("antageliggør"), fordi producenten ikke har indflydelse på, at et produkt bliver defekt ved slid eller forkert brug efter omsætningen.
- § 7, stk. 3: **delproducenten** går fri, hvis defekten skyldes udformningen af det færdige produkt eller anvisninger fra færdigvareproducenten. Bestemmelsen er praktisk vigtig i komplekse forsyningskæder – komponentproducenten skal ikke bære ansvaret for slutproducentens designvalg.

Bemærk, at ingen af frihedsgrundene gælder for krav rejst efter det **ulovbestemte** produktansvar, jf. § 13. Her er spørgsmålet i stedet, om producenten har handlet culpøst – og her kan netop manglende produktovervågning eller forsømt tilbagekaldelse blive afgørende.

LOV

Produktansvarsloven § 7, stk. 1-3

Produktansvarsloven § 13

§ 7 Produktsikkerhedsreguleringen som defektmålestok – og som strafsanktioneret pligt

Produktansvaret lever ikke i et vakuum. Ved siden af erstatningsreglerne står en tæt **offentligretlig produktsikkerhedsregulering**, som både leverer målestokken for defektvurderingen og et selvstændigt strafansvar.

Hovedloven er [lov om produkter og markedsovervågning](#) (produktloven), der supplerer EU's markedsovervågningsforordning (EU) 2019/1020. [Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om fyrværkeri](#) beskriver formålet:

Formålet med produktloven er ... at styrke beskyttelsen af forbrugeren og øge produktsikkerheden helt generelt. ... Produktloven skal modvirke, at erhvervsdrivende kan slippe afsted med at bryde reglerne og opnå konkurrencemæssige fordele på bekostning af danskernes sikkerhed og sundhed.

De konkrete pligter udmøntes i bekendtgørelser. [Elmaterielbekendtgørelsen](#) er et godt eksempel: fabrikanten skal have procedurer til sikring af produktionsseriens fortsatte overensstemmelse, foretage stikprøvekontrol, føre register over klager og tilbagekaldelser samt holde distributørerne orienteret (§ 16); ved kendskab til manglende overensstemmelse skal fabrikanten straks trække produktet tilbage eller kalde det tilbage og orientere Sikkerhedsstyrelsen (§ 20). Og – helt parallelt med produktansvarslovens quasi-producentregel – bestemmer § 24, at en importør eller distributør, der bringer materiel i omsætning **under eget navn eller varemærke**, anses for fabrikant og underlægges fabrikantens forpligtelser. Tilsvarende pligtstrukturer findes i [bekendtgørelsen om legetøj](#).

Denne regulering har **direkte erstatningsretlig betydning**: som anført i forarbejderne til § 5 vil et produkt, der ikke overholder de gældende sikkerhedsforskrifter, som udgangspunkt altid blive anset for defekt. Overtrædelse af produktsikkerhedsreglerne er dermed i praksis en genvej til defektkonstatering – en tankegang, som det nye direktiv nu kodificerer udtrykkeligt i [artikel 10, stk. 2, litra b](#).

Strafsiden er reel. [Rigsadvokatmeddelelsen om fyrværkeri, afsnit 5.2.1.2](#) fastsætter, at der for overtrædelser af produktloven som udgangspunkt skal nedlægges påstand om en bøde på **50.000 kr.**, og at bødeniveauet differentieres efter fire parametre: tilregnelser, konsekvens, sandsynlighed og virksomhedens omsætning. Straffen kan stige til **fængsel indtil 2 år** under skærpende omstændigheder – bl.a. når overtrædelsen har fremkaldt fare for sikkerhed eller sundhed eller medført en ulykke med alvorlig personskade eller døden til følge.

Domspraksis følger dette. I [AM2024.11.11B](#) blev en fabrikant af en **hammermølle, der brød i brand under drift**, idømt bøde for overtrædelse af [produktlovens § 5, stk. 1](#): maskinen manglede automatisk nødstop og alarm ved funktionsfejl, brugsanvisningen beskrev ikke fejltilstande, EF-overensstemmelseserklæringen henviste til ophævede standarder, og risikovurderingen havde slet ikke identificeret brandrisikoen ved tilstopning. Udgangspunktet på 60.000 kr. blev nedsat til 30.000 kr. på grund af en sagsbehandlingstid på knap 3½ år. I [AM2023.08.21B](#) fik en fyrværkeridistributør en bøde på 200.000 kr. for at have gjort 72 stk. fyrværkeri tilgængeligt på markedet uden danske brugsanvisninger og sikkerhedsinformationer – retten lagde vægt på fyrværkeriets indbyggede farlighed, men i formildende retning på, at produkterne var CE-mærkede, og at der ikke var bevis for salg til forbrugere.

EU-retligt understøttes billedet af, at **bevisbyrden for overensstemmelse påhviler fabrikanten**. I [C-694/21 \(Brunswick Bowling\)](#) fastslog Domstolen, at når en fabrikant frivilligt påberåber sig en harmoniseret standard i overensstemmelseserklæringen, skal standarden følges **fuldt ud** – en gangbrobredde på 190 mm mod standardens 500 mm bragte formodningen om overensstemmelse til fald, og en medlemsstat kunne forbyde maskinerne, selv om andre medlemsstater (herunder Danmark) havde godkendt dem. Distributørleddets omhuforpligtelse er senest præciseret i [C-10/24 \(Dürr Dental\)](#).

LOV [Lov om produkter og markedsovervågning § 5, stk. 1](#)

[Lov om produkter og markedsovervågning § 37](#) [Produktansvarsloven § 5](#)

PRAKSIS	EU-Domstolen · EU-Domstolen: Distributørers omhuforpligtelse ved CE-mærket medicinsk udstyr fejlmærket som "maskine" (C-10/24, Dürr Dental)	04.06.2026
	EU-Domstolen · Maskindirektivet: Medlemsstaters ret til at forbyde farligt udstyr trods godkendelse i andre medlemsstater – Brunswick-sagen	27.04.2023
	Byretten · Bøde til fabrikant for alvorlige sikkerhedsmangler og dokumentationsfejl på hammermølle efter brand	11.11.2024
	Byretten · Bødestraf til virksomhed for manglende danske brugsanvisninger på fyrværkeri	21.08.2023

§ 8 Tilbagekaldelse, produktansvarsforsikring og rene formuetab

Et af de mest praktiske spørgsmål i erhvervsforhold er: **hvem betaler for tilbagekaldelsen?** Udgifter til at kalde et mistænkt produkt tilbage, undersøge det og udskifte komponenter er ikke erstatning for en produktskade – der er (endnu) ingen skade sket. Spørgsmålet afgøres derfor efter **forsikringsaftalen**, ikke efter produktansvarsloven.

Det illustreres af et fuldt instansforløb om **defekte køleskabe**:

Instans	Afgørelse	Kerne
Byretten	BS-49446/2018-KBH (13. januar 2020)	Dækning af produkttilbagekaldelsesudgifter vurderet efter produktansvarslovens § 5, stk. 1 og forsikringsaftalelovens § 52
Landsretten	BS-3714/2020-OLR (27. januar 2021)	Dækning under kombineret erhvervs- og produktansvarsforsikring
Højesteret	BS-36013/2021-HJR (18. maj 2022)	Forsikringsdækning ved produkttilbagekaldelse – inspektion af defekte køleskabe efter afværget fare

Sagskomplekset viser, at grænsen mellem *afværgeomkostninger* og *skadesudgifter* er central: når faren er afværget, er spørgsmålet, om policen alligevel dækker den efterfølgende inspektion af de øvrige eksemplarer.

Den offentligretlige tilbagekaldelsespligt er reguleret særskilt. [Tilbagetrækningsvejledningen](#) sonder skarpt mellem **salgsstop**, **tilbagetrækning** (fjernelse fra handelskæden, før produktet er nået forbrugeren) og **tilbagekaldelse** (aktiv information til forbrugerne om at returnere eller destruere). På medicinsk udstyr gælder tilsvarende regler om *sikkerhedsrelaterede korrigerende handlinger*, jf. [Lægemiddelstyrelsens vejledning til fabrikanter om markedsovervågning](#).

Produktansvarsforsikring er standard i erhvervslivet og i byggeriets aftalesystem. Efter [AB 18 § 11, stk. 3](#) skal entreprenøren og eventuelle underentreprenører have *sædvanlig erhvervs- og produktansvarsforsikring*. [AB Forenklet § 44](#) går videre og **begrænser** entreprenørens produktansvar:

Entreprenørens erstatningsansvar for skader, der er forårsaget af en defekt ved et produkt, der indgår i bygge- og anlægsarbejdet (produktansvar), er begrænset til dækningen ifølge den tegnede produktansvarsforsikring ... Stk. 2. Entreprenøren er ikke ansvarlig for driftstab, avancetab eller andet indirekte tab ...

Sådanne begrænsninger er kun gyldige inden for det ulovbestemte ansvars område og over for erhvervsdrivende medkontrahenter; over for skadelidte kan produktansvarsloven som nævnt ikke fraviges på forhånd, jf. [§ 12](#). Selv i staten er produktansvar undtaget fra selvforsikringsprincippet: efter [cirkulære om selvforsikring i staten § 5](#) kan der tegnes forsikring for produktansvar og professionelt ansvar i forbindelse med indtægtsdækket virksomhed og bevillingstypen statsvirksomhed.

Ansvarsfraskrivelser holder ikke altid. I Østre Landsrets dom i [8A-9510/2012](#) om mangelfuld leverance af specialmaskiner blev en klausul, der fritog leverandøren for indirekte tab og tabt avance, tilsidesat som urimelig i lyset af omfanget af den grove forsømmelse fra producentens side, og der blev tilkendt erstatning for både reparations- og rådgivningsomkostninger samt (nedsat) tabt avance. Dommen minder om, at grænsen mellem produktansvar og kontraktansvar for driftstab i praksis afgøres efter en samlet rimelighedsvurdering.

Endelig peger [C-581/18](#) på forsikringsdækningens grænser i grænseoverskridende sager: en **geografisk begrænsning** i producentens ansvarsforsikring for medicinsk udstyr efterlod skadelidte i andre medlemsstater uden dækning – et problem, som det nye direktiv adresserer i [artikel 8, stk. 5](#) ved at åbne for nationale sektorspecifikke erstatningsordninger, når ingen ansvarlig kan findes eller de ansvarlige er insolvente.

LOV	Forsikringsaftaleloven § 52	Produktansvarsloven § 5, stk. 1	Produktansvarsloven § 12
PRAKSIS	Højesteret · Forsikringsdækning ved produkttilbagekaldelse: Inspektion af defekte køleskabe efter afværget fare EU-Domstolen · Geografisk begrænsning i ansvarsforsikring for medicinsk udstyr og forbuddet mod forskelsbehandling (Art. 18 TEUF) Landsretten · Dom om dækning af produkttilbagekaldelsesudgifter under kombineret erhvervs- og produktansvarsforsikring Landsretten · Erstatningsansvar for mangelfuld leverance af specialmaskiner og driftstab Byretten · Sag om dækning af produkttilbagekaldelsesudgifter for defekte køleskabe		
			18.05.2022 11.06.2020 27.01.2021 26.02.2013 13.01.2020

§ 9 Forældelse og de tidsmæssige grænser

[§ 14](#) opstiller **to frister**, der begge skal overholdes:

- En **relativ frist på 3 år** regnet fra den dag, da skadelidte fik eller burde have fået kendskab til *skaden, defekten og vedkommende producents navn og opholdssted*, jf. § 14, stk. 1. Fristen løber altså først, når skadelidte havde eller burde have haft tilstrækkelig viden til faktisk at kunne rejse kravet. Forarbejderne understreger, at kendskab til *mellemhandlerens* navn ikke er nok – det skal være producentens.
- En **absolut frist på 10 år** fra den dag, producenten bragte det skadevoldende produkt i omsætning, jf. § 14, stk. 2. Baggrunden er efter forarbejderne, at produkter med tiden udsættes for slid og ælde, så det bliver stadig vanskeligere for producenten at bevise, at defekten ikke fandtes ved omsætningen.

To forhold er praktisk vigtige:

1. **10-årsfristen gælder ikke for det ulovbestemte ansvar.** § 14, stk. 2, sidste punktum fastslår udtrykkeligt, at bestemmelserne *ikke gælder for krav om erstatning for produktskade efter dansk rets almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt*, jf. § 13. Skadelidte, hvis krav er bortfaldet efter loven, kan derfor stadig have et krav i behold på culpagrundlag.
2. **Ved løbende brug af samme produkttype** – fx et lægemiddel indtaget gennem flere år – fandt Justitsministeriet i forarbejderne, at det formentlig er tilstrækkeligt, at det **sidste** produkt, skadelidte har anvendt, er bragt i omsætning inden for 10-årsfristen.

Ikke-konsolideret ændring: § 14 er nyaffattet ved **lov nr. 523 af 6. juni 2007** om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer m.v., med ikrafttræden 1. januar 2008, således at forældelsen følger den moderniserede **forældelseslov** med en særskilt absolut frist på 10 år fra produktets omsætning. Ændringen er endnu ikke rullet ind i den konsoliderede lovebetydning (LBK af 20. marts 2007), og henvisningerne i lovteksten til 1908-loven skal derfor læses i lyset heraf.

Det nye direktiv strammer og lemper samtidig. Efter **artikel 17** fastholdes 10-årsfristen fra omsætning eller ibrugtagning (og fra tidspunktet for en **væsentlig ændring** af produktet), men der indføres en **25-årig udløbsfrist** for skadelidte, som på grund af en **personskades latenstid** ikke har kunnet anlægge sag inden for de 10 år. Det er en direkte reaktion på de sagstyper – asbest, lægemidler, implantater – hvor skaden først viser sig årtier efter eksponeringen.

LOV

Produktansvarsloven § 13

Produktansvarsloven § 14, stk. 1, 2

Afgrænsning: mangelsansvar, medicinsk udstyr og

§ 10 lægemiddelskader

Defekt er ikke mangel. Forarbejderne til § 5 siger det rent ud: *"Defekt i lovforslagets forstand er forskelligt fra købelovens mangelsbegreb. Det er derfor ingen betingelse for at pålægge ansvar for en produktskade, at produktet lider af en mangel i købelovens forstand."* Omvendt gælder, at manglende eller forsinket leverance ikke er en defekt, og at et produkts manglende anvendelighed kan gøre det defekt, hvis det derved volder skade – forarbejderne bruger eksemplet med fryseren, der på grund af en defekt ophører med at fungere og ødelægger de nedfrosne fødevarer.

Grænsen ses tydeligt i nævnspraksis, hvor de to spor ofte anvendes **samtidig**: i 2005-612/7-866 var cowboybukserne både mangelfulde efter **købelovens § 76, stk. 1, nr. 4** (hvilket berettigede forbrugeren til at hæve

købet af bukserne) og defekte efter [produktansvarslovens § 5](#) (hvilket bar erstatningen for skaden på sofaen). Mangelsbeføjelserne dækker interessen i selve varen; produktansvaret dækker skaden på **andre** værdier.

Medicinsk udstyr ligger i et krydsfelt. I [C-219/15 \(brystimplantater\)](#) tog EU-Domstolen stilling til det **bemyndigede organs** ansvar og kontrolpligter over for patienterne – altså ansvaret for det certificeringsled, der ligger uden for produktansvarsdirektivets producentkreds. Og [C-581/18](#) viste, hvordan en geografisk begrænset ansvarsforsikring kan efterlade skadelidte uden reel dækning, selv når producentansvaret består.

Lægemiddelskader er trukket helt ud af produktansvarslovens praktiske anvendelsesområde af en særlig, statsfinansieret ordning i [klage- og erstatningsloven](#). Systematikken er:

- Behandlingsskadeerstatning ydes **ikke** for skader, der skyldes egenskaber ved de anvendte lægemidler, jf. [§ 21](#).
- I stedet gælder lovens kapitel om lægemiddelskader. Efter [§ 43](#) erstattes en lægemiddelskade opstået som følge af **bivirkninger** kun, *hvis bivirkningerne efter deres karakter eller omfang går ud over, hvad skadelidte med rimelighed bør acceptere* – og bestemmelsen omfatter udtrykkeligt både kendte og ukendte samt påregnelige og upåregnelige bivirkninger. Der lægges vægt på sygdommens art og sværhedsgrad, skadelidtes helbredstilstand, skadens omfang og mulighederne for at tage risikoen i betragtning.
- Kausalitetskravet er lempet i forhold til almindelig erstatningsret: efter [§ 44](#) ydes erstatning, hvis skaden **med overvejende sandsynlighed** er forårsaget ved brug af lægemidler.

Denne særordning gør, at den bevisproblematik, EU-Domstolen tog stilling til i [C-621/15 \(Sanofi Pasteur\)](#), i Danmark typisk håndteres administrativt af Patienterstatningen frem for ved et produktansvarssøgsmål mod lægemiddelproducenten – omend adgangen efter [produktansvarslovens § 13](#) formelt består.

LOV	Klage- og erstatningsloven § 43	Klage- og erstatningsloven § 44	Købeloven § 76, stk. 1
	Produktansvarsloven § 5	Produktansvarsloven § 13	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Geografisk begrænsning i ansvarsforsikring for medicinsk udstyr og forbuddet mod forskelsbehandling (Art. 18 TEUF) 11.06.2020 EU-Domstolen · Produktansvar for vacciner: Bevis for årsagsforbindelse og defekt uden videnskabelig konsensus (Direktiv 85/374) 20.06.2017 EU-Domstolen · Bemyndiget organs ansvar og kontrolpligter over for patienter ved defekt medicinsk udstyr (Brystimplantater) 15.02.2017 Forbrugerklagenævnet · Cowboybukser smittede af på sofa – erstatning for skade? 30.08.2007		

§ 11 Det nye produktansvarsdirektiv (EU) 2024/2853 og den kommende danske lov

[Direktiv \(EU\) 2024/2853 af 23. oktober 2024 om produktansvar](#) ophæver direktiv 85/374/EØF og skal efter [artikel 22](#) være gennemført i national ret **senest den 9. december 2026**. Justitsministeriet sendte den 9. januar 2026 et [forslag til en ny lov om produktansvar](#) i høring med frist den 6. februar 2026, med henblik på implementering af direktivet og modernisering af reglerne for software og nye teknologier.

Produktbegrebet udvides markant. Efter [artikel 4, nr. 1](#) omfatter »produkt« nu udtrykkeligt *elektricitet, digitale produktionsfiler, råmaterialer og software*. Af høringsudkastet fremgår, at den nye definition skal sikre,

at det fremgår tydeligt, at software, såsom operativsystemer, »firmware«, computerprogrammer, applikationer eller AI-systemer også omfattes af produktbegrebet, uanset om de selvstændigt bringes i omsætning som produkter, eller om de efterfølgende integreres i andre produkter som komponenter.

En **digital produktionsfil** (artikel 4, nr. 2) – fx en 3D-printfil – er selv et produkt, og en **relateret tjeneste** (nr. 3) er en digital tjeneste, uden hvilken produktet ikke kan udføre sine funktioner.

Defektkriterierne moderniseres. Artikel 7 viderefører kernen (*den sikkerhed, som en person med rette kan forvente*), men tilføjer bl.a.:

- virkningen af produktets evne til **fortsat at lære** eller erhverve nye funktioner efter omsætningen (litra c) – møntet på AI,
- den forudsigelige **indvirkning fra andre produkter**, produktet forbindes med (litra d),
- **cybersikkerhedskrav** (litra f),
- **tilbagekaldelser** og andre indgreb fra myndigheder eller erhvervsdrivende (litra g),
- **den specifikke brugergruppes behov** (litra h).

Bevisbyrden lempes. Artikel 9 pålægger sagsøgte en **editionspligt**, når sagsøgeren har fremlagt kendsgerninger, der er tilstrækkelige til at underbygge kravets berettigelse, med særskilte garantier for forretningshemmeligheder. Artikel 10 fastholder udgangspunktet om, at sagsøgeren skal bevise defekt, skade og kausalitet, men indfører **afkræftelige formodninger**:

Det antages, at produktet lider af en defekt, hvis ... a) sagsøgte undlader at fremlægge relevant bevismateriale ..., b) sagsøgeren påviser, at produktet ikke opfylder de obligatoriske produktsikkerhedskrav ..., eller c) sagsøgeren påviser, at skaden er forårsaget af en åbenbar fejl ved produktet under anvendelse, som med rimelighed kan forventes ...

Endvidere antages kausalitet, når defekten er godtgjort, og skaden *er af en art, der typisk stemmer overens med den pågældende defekt* (stk. 3), og domstolen **skal** anvende formodningen, hvis sagsøgeren står over for *uforholdsmæssigt store vanskeligheder* på grund af teknisk eller videnskabelig kompleksitet og sandsynliggør defekt eller kausalitet (stk. 4). Sagsøgte kan afkræfte enhver formodning (stk. 5) – hvilket er i tråd med C-621/15, hvor netop **uigendrivelige** formodninger blev underkendt.

Ansvarskredsen udvides. Artikel 8 omfatter nu – foruden fabrikanten af produktet og af en defekt komponent – importører, bemyndigede repræsentanter, udbydere af distributionstjenester og, subsidiært, distributører og **onlineplatforme**. Den, der foretager en **væsentlig ændring** af et produkt uden for fabrikantens kontrol og derefter gør det tilgængeligt, betragtes selv som fabrikant (stk. 2).

Udviklingsrisikoen bevares – men indsnævres. Artikel 11, stk. 1, litra e viderefører ansvarsfriheden for defekter, som den objektive videnskabelige og tekniske viden ikke kunne afsløre. Men artikel 11, stk. 2 lukker en central bagdør: den erhvervsdrivende kan **ikke** påberåbe sig, at defekten ikke forelå ved omsætningen, hvis defekten skyldes en relateret tjeneste, software eller softwareopdateringer, **manglende sikkerhedsopdateringer** eller en væsentlig ændring – forudsat forholdet er inden for fabrikantens kontrol. Producentens ansvar strækker sig altså ind i produktets levetid.

Skadetyperne udvides. Artikel 6 omfatter nu også *lægeligt anerkendt skade for den mentale sundhed og ødelæggelse eller beskadigelse af data, der ikke anvendes til erhvervmæssige formål* – et markant skridt væk fra den fysiske skades monopol.

Samlet betyder reformen, at det danske to-sporede system vil blive udfordret: mange af de hensyn, som § 13-sporet i dag bærer (bevislættelser, ansvar for erhvervsting, mellemhandlerhæftelse), rykker ind i den lovbestemte ordning.

LOV

Produktansvarsloven § 13

PRAKSIS

EU-Domstolen · Produktansvar for vacciner: Bevis for årsagsforbindelse og defekt uden videnskabelig konsensus (Direktiv 85/374) 20.06.2017

§ 12 Sammenfatning: syv punkter til den praktiske vurdering

Skal en produktansvarssag vurderes efter gældende ret, kan følgende rækkefølge anbefales:

- Er der tale om et produkt?** § 3 rummer al løsøre – også indføjet i fast ejendom – samt elektricitet. Søkortet var et produkt (S-1-03); avisens sundhedsråd var det ikke (C-65/20). Fra december 2026 også software og AI.
- Er skaden en produktskade?** Personskade altid; tingsskade kun på forbrugerting, jf. § 2, stk. 2 – og **aldrig** skade på selve det defekte produkt, hvilket var kernen i Højesterets dom i Sag 199/2016 om de defekte skibsmotorer.
- Er produktet defekt?** Målestokken efter § 5 er objektiv: den sikkerhed, som med rette kan forventes, vurderet ud fra markedsføring, forventet anvendelse og omsætningstidspunktet. Overtrædelse af offentlige sikkerhedsforskrifter fører som udgangspunkt til defekt.
- Hvem hæfter?** Fabrikant, delproducent, råvareproducent, importør – og enhver, der sætter sit navn eller mærke på (§ 4, stk. 1; C-264/21 og C-157/23). Melleghandleren hæfter efter § 10 med omvendt bevisbyrde – og efter det ulovbestemte ansvar tillige for producentens produktansvar, jf. Forbrugerklagenævnets praksis.
- Kan bevisbyrden løftes?** Skadelidte skal bevise skade, defekt og kausalitet, jf. § 6, stk. 2 – men beviset kan føres ved bestyrkede, præcise og samstemmende formodninger, jf. C-621/15.
- Foreligger en ansvarsfrihedsgrund?** Særligt udviklingsskaden i § 7, stk. 1, nr. 4 og delproducentens frihedsgrund i § 7, stk. 3. Bevisbyrden er producentens.
- Er kravet i behold?** 3 år fra kundskab, absolut 10 år fra omsætning, jf. § 14 – men 10-årsreglen gælder ikke det ulovbestemte ansvar, og fra december 2026 gælder en 25-årig frist ved latente personskader.

Den røde tråd i praksis er, at **produktansvaret er objektivt, men ikke automatisk**. Domstolene og nævnene kræver konkret bevis for, at produktet ikke frembød den sikkerhed, der med rette kunne forventes – og at netop det forhold forårsagede skaden. Hvor beviset er svært at føre, har EU-Domstolen banet vej for formodninger, og hvor loven ikke rækker (erhvervsting, selvrisko, mellemhandlerhæftelse, forældelse), har § 13 sikret, at det ulovbestemte produktansvar fortsat gør arbejdet.

LOV

Produktansvarsloven § 2, stk. 2

Produktansvarsloven § 3

Produktansvarsloven § 4, stk. 1

Produktansvarsloven § 5

Produktansvarsloven § 6, stk. 2

Produktansvarsloven § 7, stk. 1, 3

Produktansvarsloven § 10

Produktansvarsloven § 13

Produktansvarsloven § 14

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets afgørelse om sontringen mellem produktskade og selvbeskadigelse ved defekte skibsmotorer

13.09.2017

EU-Domstolen · Leverandørs ansvar som »producent« ved identitet mellem varemærke og virksomhedsnavn	19.12.2024
EU-Domstolen · Produktansvar: Anvendelse af varemærke på et produkt medfører status som producent	07.07.2022
EU-Domstolen · Produktansvar: Urigtige sundhedsråd i en avis anses ikke for et "defekt produkt" i henhold til direktiv 85/374/EØF	10.06.2021
EU-Domstolen · Produktansvar for vacciner: Bevis for årsagsforbindelse og defekt uden videnskabelig konsensus (Direktiv 85/374)	20.06.2017
Sø- og Handelsretten · Sø- og Handelsretten: Erstatningsansvar for mangelfulde søkort - Produktansvarsloven	03.06.2005

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Produktansvarsloven § 2	stk. 2	Produktansvarsloven § 5	
Produktansvarsloven § 6		Produktansvarsloven § 7	stk. 1
Produktansvarsloven § 10		Produktansvarsloven § 13	

MATERIALE Citerede afgørelser

24 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS		2
18.05.2022	Forsikringsdækning ved produkttilbagekaldelse: Inspektion af defekte køleskabe efter afværget fare	bs-36013-2021-hjr
13.09.2017	Højesterets afgørelse om sondringen mellem produktskade og selvbeskadigelse ved defekte skibsmotorer	199-2016
EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL		8
04.06.2026	EU-Domstolen: Distributørers omhuforpligtelse ved CE-mærket medicinsk udstyr fejlmærket som "maskine" (C-10/24, Dürr Dental)	C-10/24
19.12.2024	Leverandørs ansvar som »producent« ved identitet mellem varemærke og virksomhedsnavn	C-157/23
27.04.2023	Maskindirektivet: Medlemsstaters ret til at forbyde farligt udstyr trods godkendelse i andre medlemsstater – Brunswick-sagen	C-694/21
07.07.2022	Produktansvar: Anvendelse af varemærke på et produkt medfører status som producent	C-264/21
10.06.2021	Produktansvar: Urigtige sundhedsråd i en avis anses ikke for et "defekt produkt" i henhold til direktiv 85/374/EØF	C-65/20
11.06.2020	Geografisk begrænsning i ansvarsforsikring for medicinsk udstyr og forbuddet mod forskelsbehandling (Art. 18 TEUF)	C-581/18
20.06.2017	Produktansvar for vacciner: Bevis for årsagsforbindelse og defekt uden videnskabelig konsensus (Direktiv 85/374)	C-621/15

15.02.2017 Bemyndiget organs ansvar og kontrolpligter over for patienter ved defekt medicinsk udstyr (Brystimplantater) C-219/15

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS 2

27.01.2021 Dom om dækning af produkttilbagekaldelsesudgifter under kombineret erhvervs- og produktansvarsforsikring 1352-1638

26.02.2013 Erstatningsansvar for mangelfuld leverance af specialmaskiner og driftstab 8A-9510/2012

SØ- OG HANDELSRET TEN · SPECIALRET 3

15.08.2016 Produktansvar for defekt cylindermøreoliesystem – J. Lauritzen A/S mod MAN Diesel & Turbo SE S-13-13

03.06.2005 Sø- og Handelsretten: Erstatningsansvar for mangelfulde søkort - Produktansvarsloven S-1-03

26.04.2004 Sag om erstatningsansvar for skader på pottenelliker efter anvendelse af vækstretarderende sprøjtemiddel H-322-98

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS 4

11.11.2024 Bøde til fabrikant for alvorlige sikkerhedsmangler og dokumentationsfejl på hammermølle efter brand AM2024.11.11B

21.08.2023 Bødestraf til virksomhed for manglende danske brugsanvisninger på fyrværkeri AM2023.08.21B

13.01.2020 Sag om dækning af produkttilbagekaldelsesudgifter for defekte køleskabe 1192-1447

28.12.2011 Sag om produktansvar: Cykelulykke forårsaget af defekt medbringerring 2045-2446

FORBRUGERKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 4

30.11.2011 Glasbord kollapsede og ødelagde trægulv – Erhvervsdrivende erstatningsansvarlig 01-10-7042

30.08.2007 Cowboybukser smittede af på sofa – erstatning for skade? 2005-612/7-866

31.05.2006 Sælger af skænk hæfter for skader forårsaget af afsmitning på gulv 2003-650/7-273

31.12.2002 Forbrugerklagenævnets afgørelse om forhandleres hæftelse for produktansvar ved tingsskade forårsaget af defekt duftlys 2003-69/7-1[- semicolon]
2003-612-14[semicolon]
2003-612-70[semicolon]
2003-669

PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 1

06.12.2023 Annullering af kontrolafgift da påsætning på køretøjet ikke kunne dokumenteres park-2446

FORARBEJDE Betænkninger

1 reference

Produktsikkerhed - Betænkning nr. 1256

nr. 1256 · 1993 · Industriministeriet

09

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over skadelidtes egen skyld og accept af risiko

Nedsættelse og bortfald efter erstatningsansvarslovens § 24, stk. 2, færdselslovens § 101 og offererstatningslovens § 6 a

Version 2 · Opdateret 16. jul. 2026 · 32 afgørelser · 1995-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Læren om skadelidtes egen skyld og accept af risiko er for personskadens vedkommende i vid udstrækning ulovbestemt og domstolsskabt, men den har sit lovmæssige holdepunkt i [erstatningsansvarslovens § 24, stk. 2](#), hvorefter der "under tilsvarende betingelser" som lempelsesreglen i stk. 1 helt eller delvis kan ses bort fra skadelidtes medvirken. Praksis – navnlig Erstatningsnævnets omfattende afgørelsesmateriale – viser et fast mønster: egen skyld udløser skønsmæssig nedsættelse med de faste brøker 1/3, 1/2 eller 2/3, mens accept af risiko og kvalificeret egen skyld kan føre til fuldstændigt bortfald. Afgørende er proportionaliteten mellem skadelidtes forudgående adfærd og skadevolderens handling: eskalerer volden ud over det påregnelige, bortfalder nedsættelsesgrundlaget. Ved siden af den almindelige lære står tre særordninger – forsætskravet i [færdselslovens § 101, stk. 2](#), den skærpede bandebestemmelse i [offererstatningslovens § 6 a, stk. 2](#) fra Bandepakke IV, og de objektive ansvarsloves egne medvirkensregler.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Medvirken er overbegrebet: det dækker både egen skyld (culpøs adfærd) og accept af risiko (passiv indladen på en væsentlig og kendt risiko), jf. Justitsministeriets erstatningsvejledning.
- 02** Nedsættelse for egen skyld sker med de faste brøker 1/3, 1/2 eller 2/3 – forarbejderne til Bandepakke IV forudsætter udtrykkeligt disse brøker som den ved retspraksis fastlagte skala.
- 03** Proportionalitetsprincippet er kernen: skadelidtes forudgående adfærd afskærer kun erstatning, hvis skadevolderens reaktion lå inden for det påregnelige – grov eller livsfarlig vold sprænger rammen.
- 04** Deltagelse i et gensidigt slagsmål, hvor det er uklart hvem der slog først, og hvor forholdet henføres under straffelovens § 248, fører typisk til fuldstændigt bortfald.
- 05** Eskalerer et slagsmål til grov vold efter straffelovens § 245 mod en værgeløs skadelidt, nedsættes erstatningen kun delvis – typisk til det halve – i stedet for at bortfalde.

- 06 Er skadevolderen dømt for forsætligt manddrab, ligger handlingen uden for den risiko, der kan anses for accepteret ved deltagelse i et aftalt slagsmål – der sker ingen nedsættelse.
- 07 Højesteret fastslog i 2019, at skadelidte over for staten som udgangspunkt skal stilles på samme måde som over for skadevolderen; offererstatningslovens § 6 a, stk. 2, blev i 2024 indsat netop for at fravige dette.
- 08 Efter offererstatningslovens § 6 a, stk. 2, er kerneområdet for bortfald vold udøvet som led i en voldelig konflikt mellem to grupperinger; mindre grad af risikobetonet adfærd taler for nedsættelse frem for bortfald.
- 09 Skudsikker vest, bandelogo, våben og formålet med tilstedeværelsen på gerningsstedet er de tungtvejende momenter ved vurderingen af særlig risikobetonet adfærd.
- 10 En bandetilknytning, der er ophørt, kan ikke længere bære en formodning om accept af risiko – den skal foreligge på skadestidspunktet.
- 11 Ved motorkøretøjsskader kræver færdselslovens § 101, stk. 2, forsætlig medvirken for nedsættelse eller bortfald; grov uagtsomhed giver kun nedsættelse og bortfald kun i særlige tilfælde – simpel uagtsomhed er uden betydning.
- 12 Samme forsætsstruktur går igen i miljøskadeerstatningslovens § 4 og jernbanelovens § 50, mens produktansvarslovens § 9 fastholder den almindelige uagtsomhedsnorm.
- 13 I arbejdssituationer kræves en særlig høj grad af uagtsomhed for at statuere egen skyld, når den ansatte handler for at hjælpe en person med et klart behov.
- 14 Strafferetlig frifindelse for nødværge udelukker ikke, at skadelidtes adfærd forud for angrebet afskærer offererstatning.
- 15 Lempelseskriterierne i erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1 – ansvarets beskaffenhed, skadens størrelse, skadelidtes interesse og forsikringsforhold – er efter § 24, stk. 2's ordlyd den norm, medvirkensvurderingen skal måles imod.

§ 1 Medvirken som overbegreb – egen skyld og accept af risiko

Dansk erstatningsret opererer med **medvirken** som overbegreb for to beslægtede, men adskilte figurer. Skellet er formuleret klartest i Justitsministeriets [vejledning om erstatningskriterier i patientforsikringsloven](#):

Udtrykket »medvirket« omfatter både egen skyld og accept af risiko.

- **Egen skyld** forudsætter en culpøs adfærd fra skadelidtes side – en tilsidesættelse af den agtpågivenhed, man skylder sig selv. Retsfølgen er en skønsmæssig nedsættelse.
- **Accept af risiko** er passiv adfærd over for en væsentlig og kendt risiko. Figuren medførte historisk bortfald, men anvendes i dag også som grundlag for blot at nedsætte erstatningen.

For personskade er reglen i vid udstrækning ulovbestemt og domstolsskabt. Det lovmæssige holdepunkt er [erstatningsansvarslovens § 24, stk. 2](#):

Under tilsvarende betingelser som angivet i stk. 1 kan der ses helt eller delvis bort fra skadelidtes medvirken til skaden. Ved krav om erstatning til den, der har mistet en forsørger, gælder det samme om af dødes medvirken.

Bestemmelsen er ikke i sig selv en hjemmel til at nedsætte for medvirken – den forudsætter medvirkenslæren som gældende ret og giver domstolene adgang til at *se bort fra* medvirken, når de kriterier, der gælder for lempelse efter stk. 1, taler for det. Konstruktionen indebærer, at [§ 24, stk. 1](#)'s katalog – skadens størrelse, ansvarets beskaffenhed, skadevolderens forhold, skadelidtes interesse, foreliggende forsikringer samt omstændighederne i øvrigt – også er den målestok, medvirkensvurderingen skal holdes op imod.

De paragraf-specifikke forarbejder til § 24 er sparsomt digitaliserede, og læren må derfor primært udledes af retspraksis samt af den principielle begrebsgennemgang i forarbejderne til offererstatningsændringerne, jf. nedenfor.

LOV

Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1, 2

§ 2 Lempeskriterierne i § 24, stk. 1 – den norm, stk. 2 henviser til

Fordi [§ 24, stk. 2](#) henviser til "tilsvarende betingelser som angivet i stk. 1", er Højesterets praksis om selve lempelsesreglen retningsgivende også for medvirkensvurderingen. To domme fra 2025 om statens regreskrav mod voldsudøvere illustrerer, hvordan kriterierne vægtes.

I [BS-21903/2025-HJR](#) havde A i 2011 skubbet B kraftigt i brystet, så B faldt bagover og pådrog sig en svær hjerneskade med et erhvervsevnetab på 75 %. Staten udbetalte ca. 2,6 mio. kr. i offererstatning og rejste et regreskrav på godt 3 mio. kr. Byret og landsret lempede til 1 mio. kr.; Højesteret nedsatte yderligere til 500.000 kr. og lagde vægt på:

- **Adfærdens karakter** – et enkelt, spontant skub begået, da A var 21 år og ustraffet
- **Disproportionalitet** – et erhvervsevnetab på 75 % var usædvanligt stort i forhold til selve handlingen
- **Skadelidtes interesse** – B havde allerede modtaget fuld erstatning fra staten
- **Skadevolderens økonomi** – en årsindkomst på ca. 700.000 kr. og en friværdi på ca. 250.000 kr.

Samme mønster ses i [BS-15705/2025-HJR](#), hvor Højesteret ligeledes nedsatte statens regreskrav for voldserstatning efter [§ 24, stk. 1](#).

Pointen for medvirkenslæren er metodisk: vurderingen er en **samlet, skønsmæssig afvejning**, hvor misforholdet mellem handlingens grovhed og skadens omfang, parternes interesser og forsikringsdækningen indgår. Det er den samme afvejning, der efter § 24, stk. 2's ordlyd skal foretages, når man tager stilling til, om skadelidtes medvirken skal tillægges virkning.

LOV

Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1, 2

Offererstatningsloven § 17, stk. 2

Straffeloven § 244

PRAKSIS **Højesteret** · Yderligere lempelse af statens regreskrav efter et voldeligt skub med omfattende følger (Erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1) 05.12.2025

§ 3 Brøkerne 1/3, 1/2 og 2/3 – og bortfald

Nedsættelse for egen skyld sker ikke frit, men efter en fast skala. Lovgiver har selv anerkendt den i forarbejderne til [lov nr. 665 af 11. juni 2024](#) (Bandepakke IV):

Det forudsættes, at nedsættelse typisk vil ske med de almindelige brøker, som er fastlagt ved retspraksis i forhold til nedsættelse som følge af egen skyld, det vil sige 1/3, 1/2 eller 2/3.

Erstatningsnævnets praksis udmønter skalaen med stor konsekvens:

Brøk	Sag	Adfærd
1/3	14-520-04428	Opsøgte varslet gruppekonflikt til havnefest og sparkede selv en modpart – ramt af fire knivstik
1/3	15-520-07016	Genoptog afsluttet parkeringskonflikt inde i butikken, tog fat i modparten og optrådte nedladende
1/3	18-520-01492	Blev på caféen trods viden om, at skadevolderen bar kniv og ville starte slagsmål
1/2	14-520-05433	Provokation og fysisk konfrontation
1/2	18-520-02866	Deltog i slagsmål, der eskalerede til spark og tramp mod værgeløs skadelidt
2/3	15-520-06295	Provokation kombineret med spyt
Bortfald	14-520-05824	Gensidigt slagsmål med samlever; uklart hvem der slog først
Bortfald	15-520-06337	Egen provokation og aggression forud for knivstikkeri
Bortfald	20-520-09409	Selvforskyldt håndskade ved konfrontation med tyve

Skalaen er ikke mekanisk. I [21-520-11486](#) – hvor ansøgeren forcerede en havelåge, sparkede hoveddøren ind og optrådte truende over for skadevolderens hustru, mens to børn på 5 og 10 år var i stuen – lod flertallet erstatningen bortfalde helt, selv om slaget med baseballbattet strafferetligt lå uden for nødværgeretten. Et mindretal ville nøjes med at nedsætte med 2/3. Dissensen viser, at valget mellem den øverste brøk og bortfald ofte er det reelle stridspunkt.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 2](#)

[Offererstatningsloven § 6a, stk. 1](#)

PRAKSIS

Erstatningsnævnet · Afslag på offererstatning som følge af egen skyld ved voldelig indtrængen i privat bolig	09.10.2023
Erstatningsnævnet · Bortfald af erstatning for selvforskyldt håndskade efter konfrontation med tyve	17.08.2022
Erstatningsnævnet · Nedsættelse af godtgørelse ved vold som følge af accept af risiko og egen skyld	29.09.2021
Erstatningsnævnet · Halvering af offererstatning efter eskalering fra slagsmål til grov vold	29.09.2021
Erstatningsnævnet · Nedsættelse af erstatning med to tredjedele som følge af egen skyld ved provokation og spyt	24.07.2018

Erstatningsnævnet · Nedsættelse af erstatning efter voldsepisode grundet ansøgers egen opførsel og provokation	20.07.2018
Erstatningsnævnet · Afslag på erstatning til voldsoffer på grund af egen skyld i forbindelse med gensidigt slagsmål	20.07.2018
Erstatningsnævnet · Afslag på offererstatning efter knivstikkeri som følge af egen provokation og aggression	20.07.2018
Erstatningsnævnet · Nedsættelse af erstatning efter knivoverfald grundet egen skyld og accept af risiko ved gruppeskænderi	14.07.2018
Erstatningsnævnet · Nedsættelse af erstatning til halvdelen grundet egen skyld efter provokation og fysisk konfrontation	14.07.2018

Proportionaliteten mellem skadelidtes adfærd og skadevolderens handling i voldssager

§ 4

Det bærende princip i voldssagerne er **proportionalitet**. Skadelidtes forudgående adfærd nedsætter kun erstatningen, i det omfang skadevolderens reaktion lå inden for det, skadelidte kunne anses for at have accepteret. Sprænger volden den ramme, falder nedsættelsesgrundlaget bort – uanset hvor uklogt skadelidte har handlet.

Tre afgørelser tegner grænsen skarpt:

Eskalering giver kun delvis nedsættelse. I [18-520-02866](#) startede episoden som et gensidigt slagsmål omfattet af [straffelovens § 248](#), men udviklede sig til spark og tramp i hovedet og ryggen, mens ansøgeren lå ned. Han pådrog sig tre brækkede ribben, en punkteret lunge og tandskader. Nævnet nedsatte med 1/2 – ikke bortfald – netop fordi legemsangrebet eskalerede til vold omfattet af [straffelovens § 245](#) på et tidspunkt, hvor ansøgeren lå værgeløs, og det var i den grove fase, skaderne opstod.

Grov vold afskærer nedsættelse helt. I [21-520-10308](#) var ansøgeren efter en forudgående uoverensstemmelse mødt uanmeldt op på skadevolderens bopæl midt om natten. Skadevolderen slog ham i hovedet med glasflasker, så de knustes, og fortsatte med at stikke ham med skårene. Nævnet nedsatte **ikke**:

- Et uanmeldt fremmøde berettiger ikke til, at man bliver udsat for grov vold
- En tidligere uoverensstemmelse kan ikke retfærdiggøre et efterfølgende voldeligt angreb
- Ansøgerens fastholdelse og skub skete *efter* angrebets start og udgjorde ikke egen skyld

Forsætligt drab ligger uden for enhver accept. I [22-520-13802](#) var afdøde mødt op til et på forhånd aftalt slagsmål mellem to grupperinger, bevæbnet, og blev stukket to gange i brystet. Nævnet tilkendte alligevel de efterladte **fuld** erstatning for begravelsesudgifter, fordi skadevolderen var dømt for forsætligt manddrab og ikke blot grov vold med døden til følge – karakteren af handlingen lå uden for den risiko, man kan anses for at have accepteret selv ved deltagelse i et aftalt slagsmål. Nævnet henviste udtrykkeligt til Højesterets princip om, at skadelidte over for staten skal stilles som over for skadevolderen.

En beslægtet grænse trækkes i **arbejdssituationer**. I [21-520-11156](#) gik en nattevagt alene ind til en dement beboer i strid med en handleplan, der krævede to personalemedlemmer, og fik armen vredet om. Nævnet nedsatte ikke:

I en arbejdssituation kræves der en særlig høj grad af uagtsomhed for at statuere egen skyld, især når den ansatte handler med det formål at hjælpe en person med et klart behov.

Endelig kan egen skyld være så dominerende, at den fjerner skadevolderens ansvar helt. I [S-1592-12](#) frifandt Østre Landsret en bilist for uagtsomt manddrab efter en episode, hvor en stærkt beruset passager faldt ud af en kørende bil:

Herefter finder vi, at tiltalte ikke har handlet med en sådan uagtsomhed, at den - sammenholdt med den af F udviste betydelige egen skyld - kan føre til domfældelse for overtrædelse efter straffelovens § 241.

LOV	Offererstatningsloven § 6a, stk. 1	Straffeloven § 245	Straffeloven § 248
PRAKSIS	Landsretten · Stadfæstelse af dom vedrørende overtrædelse af færdselsloven 02.10.2012 Erstatningsnævnet · Ingen nedsættelse af erstatning ved grov vold trods uinviteret fremmøde og forudgående konflikt 09.10.2023 Erstatningsnævnet · Erstatning for begravelsesudgifter ved manddrab i aftalt slagsmål 09.10.2023 Erstatningsnævnet · Erstatning til plejer efter voldelig hændelse trods tilsidesættelse af sikkerhedsprocedure 09.10.2023 Erstatningsnævnet · Halvering af offererstatning efter eskalering fra slagsmål til grov vold 29.09.2021		

Accept af risiko i det kriminelle miljø – og Højesterets korrektion i 2019

Erstatningsnævnet udviklede fra 1980'erne en fast praksis, hvorefter personer med tilknytning til bande- og rockermiljøet blev nægtet erstatning under henvisning til accept af risiko. Nævnet støttede sig på **betænkning nr. 1019/1984**, som – efter nævnets gengivelse – beskriver, at personer, der bevidst indlader sig på risikabel adfærd i miljøer, som samfundet ønsker at modvirke, ikke kan kræve erstatning for skader pådraget i forbindelse med denne adfærd.

Praksis fremgår klart af de ældre afgørelser:

- I [14-520-05624](#) blev en mand skudt i hovedet med en riffel foran en kendt hash-adresse. Han bar **skudsikker vest** og havde en walkie-talkie. Nævnet gav afslag og betragtede vesten som et afgørende bevis for, at han var fuldt klar over at færdes i et særdeles farligt miljø.
- I [14-520-05797](#) fik forældrene til en dræbt afslag på både efterladtegodtgørelse og begravelsesudgifter, fordi afdøde havde færdedes i miljøet og selv havde overleveret gerningsvåbenet til skadevolderen.
- I [16-520-08886](#) fik en tidligere bandemedlem afslag, fordi han aktivt skubbede andre væk for at beskytte en ven, han vidste var bandemedlem, under dennes voldsudøvelse.

Grænsen går ved, om tilknytningen bestod **på skadestidspunktet**. I [13-520-00295](#) blev en mand overfaldet i sit eget hjem af tre gerningsmænd, pacificeret med tåregas og slået med en jernkølle. Nævnet havde oprindeligt givet afslag under henvisning til betænkning nr. 1019/1984, men anerkendte kravet under retssagen, da det kunne dokumenteres, at han ikke havde haft kontakt til miljøet det seneste år.

Den afgørende korrektion kom med Højesterets dom af 9. december 2019 i [BS-20121/2019-HJR](#) (UfR 2020.819 H) om erstatning til et offer involveret i banderelateret hashhandel. Dommens princip – at skadelidte over for staten skal stilles på samme måde, som vedkommende ville være stillet over for skadevolderen – indsnævrede rækkevidden af den hidtidige nævnspraksis. Betydningen bekræftes af lovgiver selv: forarbejderne til § 6 a, stk. 2, taler om, at bestemmelsen indebærer "i et vist omfang ... en genindførelse af den tidligere

retstilstand", og at virkningen vil være, at "skadelidte i disse tilfælde kan blive stillet **anderledes** over for staten end over for skadevolderen".

Dommens princip anvendes fortsat direkte af nævnet i sager uden for § 6 a, stk. 2's område, jf. [22-520-13802](#).

LOV	Offererstatningsloven § 6a, stk. 1	Offererstatningsloven § 6, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Erstatning til offer involveret i banderelateret hashhandel: Offererstatningslovens § 6 a og accept af risiko		09.12.2019
	Erstatningsnævnet · Erstatning for begravelsesudgifter ved manddrab i aftalt slagsmål		09.10.2023
	Erstatningsnævnet · Nægtelse af erstatning til skudoffer grundet accept af risiko i kriminelt bandemiljø		20.07.2018
	Erstatningsnævnet · Afslag på offererstatning til tidligere bandemedlem grundet accept af risiko ved indblanding i voldsepisode		14.07.2018
	Erstatningsnævnet · Afslag på erstatning til efterladte efter skuddrab grundet offerets involvering i bandemiljø og accept af risiko		12.07.2018
	Erstatningsnævnet · Ret til erstatning for voldsoffer trods tidligere tilknytning til bandemiljø		19.11.2015

§ 6 Offererstatningslovens § 6 a – samspillet med de almindelige regler

[Offererstatningslovens § 6 a, stk. 1](#) er den kanal, hvorigennem den almindelige medvirkenslære får virkning i den statslige offererstatningsordning:

Ved afgørelser om erstatning efter denne lov finder dansk rets almindelige regler om skadevolderens erstatningsansvar, herunder om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af skadelidtes eller afdødes medvirken til skaden eller accept af risikoen for skade, tilsvarende anvendelse, jf. dog stk. 2 og §§ 6 b og 6 c.

Bestemmelsen er dobbelt vigtig. For det første gør den – sammen med [§ 6, stk. 1](#), hvorefter erstatning ydes selv om skadevolderen er ukendt, under 15 år eller utilregnelig – Erstatningsnævnets afgørelser til den langt største samlede kilde til, hvordan medvirkenslæren faktisk anvendes. For det andet er det i forarbejderne til § 6 a, at man finder den mest sammenhængende officielle begrebsgennemgang, netop fordi bestemmelsen henviser til læren som en helhed.

Henvisningen til §§ 6 b og 6 c blev indsat ved [lov nr. 895 af 21. juni 2022](#) for at tydeliggøre, at disse bestemmelser fraviger hovedreglen om, at erstatning og godtgørelse fastsættes efter erstatningsansvarslovens regler. Som forarbejderne udtrykker det:

At erstatning og godtgørelse fastsættes efter reglerne i erstatningsansvarsloven, betyder for det første, at selve udmålingen af erstatninger og godtgørelser sker efter reglerne i erstatningsansvarsloven.

Det er værd at bemærke, at nævnet vurderer medvirken **selvstændigt** for hver skadelidt. I [18-520-01492](#) blev to personer stukket ned på samme café ved samme lejlighed. A fik nedsat med 1/3, fordi han blev på stedet trods viden om kniv og voldshensigt. B – der kom til for at stoppe slagsmålet og selv blev stukket, efter at det var bragt til ophør – fik **ingen** nedsættelse, fordi hans hensigt udelukkende var at afværge yderligere vold.

Endelig er strafferetlig frifindelse ikke afgørende. I [15-520-06777](#) var ansøgeren frifundet for nødværge for det knivstik, han tildelte sin angriber. Nævnet gav alligevel afslag på erstatning: selv om en handling kan være straffri som nødværge, kan skadelidtes egen adfærd **forud** for angrebet – her at gå en varslet angriber i møde med en kniv – føre til bortfald efter offererstatningsreglerne.

Dette område er nærmere behandlet i praksisoversigten om [voldsoffer-erstatning](#).

LOV

[Offererstatningsloven § 6a, stk. 1](#)[Offererstatningsloven § 6, stk. 1](#)

PRAKSIS

Erstatningsnævnet · Nedsættelse af godtgørelse ved vold som følge af accept af risiko og egen skyld 29.09.2021

Erstatningsnævnet · Afslag på offererstatning efter opsøgende adfærd med kniv trods frifindelse for nødværge 20.07.2018

§ 7 Bandepakke IV: den skærpede risikoregel i § 6 a, stk. 2

Ved [lov nr. 665 af 11. juni 2024](#) (Bandepakke IV), med ikrafttræden 1. juli 2024, indsattes [offererstatningslovens § 6 a, stk. 2](#):

Erstatning kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte gennem sin adfærd har udsat sig for en særlig risiko for den pågældende skade.

Bestemmelsen er en bevidst fravigelse af de almindelige regler. Forarbejderne – de mest detaljerede paragraf-bemærkninger på hele området – fastlægger anvendelsesområdet:

Ved dette forstås tilfælde, hvor skadelidte er medlem af eller har tilknytning til en bande, samt tilfælde, hvor skadelidte færdes i et farligt og kriminelt miljø, hvor der rutinemæssigt begås kriminalitet af en art, som indbyder til voldelige sammenstød med andre.

Momenter der kan tillægges vægt: om skadelidte bar skudsikker vest, bandelogo og/eller våben; om skadelidte er medlem af en bandegruppering, omgås bandemedlemmer eller færdes i et farligt miljø præget af organiseret kriminalitet; skadelidtes formål med tilstedeværelsen på gerningsstedet; og om [straffelovens § 81 a](#) er citeret i en eventuel underliggende straffesag.

Bortfald eller nedsættelse? Forarbejderne opstiller en glidende skala:

Kerneområdet for bestemmelsens anvendelsesområde er vold udøvet som led i en voldelig konflikt mellem to grupperinger. Inden for dette kerneområde vil der som udgangspunkt skulle ske bortfald af offererstatning.

Såfremt der i den konkrete situation alene er udvist en mindre grad af risikobetonet adfærd, vil dette tale for en nedsættelse af erstatningen fremfor bortfald. Eksempelvis vil det tale for nedsættelse af erstatning, hvis et bandemedlem bliver udsat for en strafbar handling på et tidspunkt, hvor bandemedlemmet ikke i den konkrete situation var involveret i aktiviteter med tilknytning til et kriminelt miljø.

Den bærende afvejningsnorm er sammenhængen mellem skade og miljø:

Generelt kan det fremhæves, at jo tættere sammenhæng den konkrete skade har med skadelidtes tilknytning til et kriminelt miljø, i jo højere grad taler det for, at offererstatningen skal bortfalde.

Uden for anvendelsesområdet falder den **rent tilfældighedsprægede hændelse** – men det "vil dog have formodningen imod sig, at der er tale om en rent tilfældighedspræget hændelse, når offeret er bandemedlem eller i øvrigt befandt sig i et farligt og kriminelt miljø". Erstatningsnævnet skal foretage vurderingen "under iagttagelse af almindelige proportionalitetsprincipper", og nedsættelse sker typisk med brøkerne 1/3, 1/2 eller 2/3.

To begrænsninger er væsentlige. For det første påvirker bestemmelsen **ikke** skadelidtes adgang til at rejse et civilt krav mod gerningspersonen efter de almindelige erstatningsregler – ordningen angår alene den statslige udbetaling. For det andet rammer § 6 a, stk. 2, også de efterladte, hvis skadelidte afgår ved døden.

[Rigsadvokatmeddelelsen om vejledning af forurettede](#) peger på en praktisk begrænsning: politiet er ikke forpligtet til at videregive oplysninger om bandetilknytning til Erstatningsnævnet, og

Den foreslåede ordning vil derfor kunne indebære, at en erstatningssøgende kan opnå adgang til (fuld) erstatning, selv om politiet er i besiddelse af oplysninger omkring bandetilknytning, fordi politiet vurderer, at sådanne oplysninger af efterforskningsmæssige hensyn eller andre tungtvejende hensyn ikke bør indgå i den administrative afgørelse.

Samtidig blev [offererstatningslovens § 11 a, stk. 1](#) ændret, så nævnet også kan vurdere nedsættelse efter § 6 a, stk. 2, i sager, hvor erstatningskravet allerede er afgjort ved dom.

LOV

[Offererstatningsloven § 6a, stk. 2](#)[Offererstatningsloven § 11a, stk. 1](#)[Straffeloven § 81a](#)

PRAKSIS	Erstatningsnævnet · Nægtelse af erstatning til skudoffer grundet accept af risiko i kriminelt bandemiljø	20.07.2018
	Erstatningsnævnet · Afslag på erstatning til efterladte efter skuddrab grundet offerets involvering i bandemiljø og accept af risiko	12.07.2018

§ 8 Motorkøretøjsskader: forsætskravet i færdselslovens § 101, stk. 2

For skader forvoldt af motordrevne køretøjer gælder en markant lempeligere medvirkensregel end den almindelige lære. [Færdselslovens § 101, stk. 2](#) bestemmer:

Erstatningen for personskade eller tab af forsørger kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte eller afdøde forsætligt har medvirket til skaden. Erstatningen kan endvidere nedsættes og i særlige tilfælde bortfalde, hvis skadelidte eller afdøde ved grov uagtsomhed har medvirket til skaden.

Strukturen er trestrengt og skal læses omhyggeligt:

Skadelidtes tilregnelser	Retsfølge for personskade
Forsæt	Kan nedsættes eller bortfalde
Grov uagtsomhed	Kan nedsættes; bortfald kun i særlige tilfælde
Simpel uagtsomhed	Ingen virkning

Dette er en væsentlig afvigelse fra den almindelige medvirkenslære, hvor simpel culpa i princippet er tilstrækkelig. Baggrunden er det objektive ansvar i [§ 101, stk. 1](#) sammenholdt med den obligatoriske ansvarsforsikring – hensyn, der netop er blandt lempelseskriterierne i [erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1](#) ("foreliggende forsikringer").

For **tingsskade** gælder derimod den almindelige norm, jf. [§ 101, stk. 3](#): erstatningen kan nedsættes eller bortfalde ved forsæt **eller uagtsomhed** – uden kvalifikation.

Ved sammenstød mellem motordrevne køretøjer henviser [færdselslovens § 103, stk. 1](#) udtrykkeligt tilbage: "Personskade eller tab af forsørger, der er en følge af sammenstød mellem motordrevne køretøjer, erstattes efter

reglerne i § 101, stk. 1 og 2." Forsætskravet gælder altså også her, mens tingsskaden efter § 103, stk. 2, afgøres "under hensyn til de foreliggende omstændigheder".

De centrale anvendelsesområder er passageren hos den spirituspåvirkede fører og selvmordsforsøget foran et køretøj. I begge tilfælde er det springende punkt, om skadelidtes adfærd kan kvalificeres som **forsætlig** medvirken eller alene som grov uagtsomhed – og i sidstnævnte tilfælde, om der foreligger de "særlige tilfælde", der kan bære bortfald.

Færdselslovens § 101 stammer fra færdselsloven af 1975, og de paragraf-specifikke bemærkninger er ikke digitaliseret; lovforslaget findes i [Folketingstidende 1975-76, tillæg A](#).

LOV

Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1

Færdselsloven § 101, stk. 1-3

Færdselsloven § 103, stk. 1, 2

PRAKSIS Landsretten · Stadfæstelse af dom vedrørende overtrædelse af færdselsloven

02.10.2012

§ 9 Passageren hos den spirituspåvirkede fører – forsikringsrettens parallelspor

Passagerens accept af risiko afgøres i praksis oftest ikke efter [færdselslovens § 101](#), men i forholdet til passagerens egen ulykkesforsikring efter [forsikringsaftalelovens § 18, stk. 2](#) om grov uagtsomhed. Ankenævnet for Forsikrings praksis er derfor den rigeste kilde til, hvordan "kendskab til risikoen" bedømmes bevismæssigt – og den er lærerig også for medvirkenslæren, fordi den præcist afdækker, hvad der skal til for at statuere, at skadelidte *kendte* risikoen.

Bevisbyrden ligger hos den, der påberåber sig accept af risiko. I [sag 100325](#) kørte en bil 155 km/t i en 80-zone med en fører med mindstepromille 1,27. Nævnet gav alligevel passageren medhold:

Nævnet finder, at selskabet under disse omstændigheder ikke har godtgjort, at klageren har udvist en adfærd, der har indebåret en så indlysende fare for en skade som den indtrufne, at selskabet er berettiget til at afvise at yde erstatning...

Der blev lagt vægt på, at klageren kun havde været sammen med føreren i ca. to timer, at en medpassager på forsædet ikke havde bemærket tegn på beruselse, og at klageren på bagsædet ikke havde reel mulighed for at gribe ind. Samme resultat i [sag 103398](#) fra samme ulykke:

Efter en gennemgang af sagen finder nævnet, at selskabet ikke har bevist, at det var indlysende for klageren, at føreren var alkoholpåvirket i en grad, at føreren ikke kunne køre bil på forsvarlig vis.

Nævnet fastslog udtrykkeligt, at **promillen alene ikke er nok**, når førerens adfærd ikke gav tegn på påvirkning, og at passagerens egen promille (0,90) ikke beviser, at han drak sammen med føreren i et omfang, hvor han indså faren.

Omvendt, når samværet er dokumenteret. I [sag 60475](#) havde klageren og knallertføreren drukket sammen i fem timer, og førerens promille var 1,97. Nævnet afviste dækning, fordi klageren "ved at være passager udsatte sig for en åbenlys fare". Tilsvarende i [sag 88007](#), hvor flertallet fandt det godtgjort, at klageren "uanset sin egen beruselse må have indset, at kørslen under disse omstændigheder indebar en meget høj risiko for skade" – med dissens fra et medlem, netop fordi oplysninger om forudgående samvær manglede.

Alder og indsigt. I [sag 96844](#) fik en mindreårig pige medhold, selv om knallerten var konstruktivt ændret, uden nummerplade og uden styrthjelm, og føreren havde 0,69 i promille. Nævnet lagde vægt på hendes lave alder, at promillen var relativt lav, og at ulykken blev udløst af førerens pludselige beslutning om at krydse vejen – noget hun ikke havde kontrol over.

Mønstret er entydigt: accept af risiko forudsætter **konkret, dokumenteret viden** om den kendte risiko – ikke en eftertænklig slutning fra promilletal. Forsikringsrettens egen lære om grov uagtsomhed og fareforøgelse mellem forsikringstager og selskab behandles i [ansvarsforsikring-forsæt-grov-uagtsomhed](#) og [soloulykke-kasko-grov-uagtsomhed](#).

LOV

[Forsikringsaftaleloven § 18, stk. 2](#)
[Færdselsloven § 53, stk. 1](#)
[Færdselsloven § 101, stk. 2](#)

PRAKSIS	Ankenævnet for Forsikring · Passagers krav på ulykkesforsikring efter spirituskørsel: Spørgsmål om grov uagtsomhed og kendskab til førerens beruselse	05.11.2025
	Ankenævnet for Forsikring · Passager fik medhold i dækning efter ulykke trods førerens spirituskørsel og høje hastighed	10.01.2024
	Ankenævnet for Forsikring · Ulykkesforsikring: Passager på ulovlig knallert med spirituspåvirket fører – grov uagtsomhed?	06.10.2021
	Ankenævnet for Forsikring · Afvisning af dækning for passager på spirituspåvirket knallert	07.10.2015
	Ankenævnet for Forsikring · Afvisning af ulykkesforsikringsdækning grundet grov uagtsomhed ved kørsel med spirituspåvirket fører	03.11.2003

§ 10 De objektive ansvarsloves egne medvirkensregler

Færdselslovens forsætskrav står ikke alene. En række love med objektivt eller skærpet ansvar har egne medvirkensregler, der afviger fra den almindelige lære. Sammenligningen er central, fordi den viser, at lovgiver systematisk hæver tærsklen for personskade, hvor ansvaret er objektivt.

Lov	Personskade / forsørgertab	Tingsskade / øvrige tilfælde
Færdselsloven § 101, stk. 2-3	Forsæt: nedsættelse/bortfald. Grov uagtsomhed: nedsættelse, bortfald kun i særlige tilfælde	Forsæt eller uagtsomhed
Miljøskadeerstatningsloven § 4	Forsæt: nedsættelse/bortfald. Grov uagtsomhed: nedsættelse, bortfald kun i særlige tilfælde	Forsæt eller uagtsomhed
Jernbaneloven § 50	Forsæt: nedsættelse/bortfald. Grov uagtsomhed: nedsættelse, bortfald kun i særlige tilfælde	Forsæt eller uagtsomhed
Produktansvarsloven § 9	Forsæt eller uagtsomhed	Forsæt eller uagtsomhed, med fradrag efter § 8
Arbejdsskadesikringsloven § 14	Forsæt eller retsstridig handling/undladelse	–

Ordlyden er i færdselsloven, miljøskadeerstatningsloven og jernbaneloven **identisk** – de tre bestemmelser er skåret over samme læst. [Produktansvarsloven § 9](#) følger derimod den almindelige norm: "Erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har medvirket til skaden ved forsæt eller uagtsomhed." Produktansvarets øvrige elementer behandles i [produktansvar](#).

Arbejdsskadesikringsloven § 14 har sin helt egen formulering:

Har den tilskadekomne forsætligt eller ved retsstridig handling eller undladelse fremkaldt eller væsentligt bidraget til arbejdsskadens indtræden, kan krav på erstatning for tab af erhvervsevne og godtgørelse for varigt men nedsættes eller helt bortfalde. Den tilskadekomne skal i givet fald udtrykkeligt gøres opmærksom herpå.

Ankestyrelsen har i [U-8-06](#) fastlagt niveauet principielt. En skadelidt kørte med 1,37 i promille og 140-150 km/t på vej fra en forretningsfrokost. Arbejdsskadestyrelsen nedsatte med 1/3; Ankestyrelsen ændrede til **1/4**:

Ankestyrelsen lagde vægt på, at skadelidte ikke alene ved selvforskyldt beruselse havde fremkaldt eller væsentligt bidraget til arbejdsskadens indtræden, men at kørsel med en alkoholpromille på 1,37 var en retsstridig handling, der havde fremkaldt eller væsentligt bidraget til arbejdsskadens indtræden.

Afgørelsen er dobbelt lærerig: dels fastslår den 1/4 som standardbrøk ved grovere færdselsovertrædelser i arbejdsskadesystemet – en **anden** skala end erstatningsrettens 1/3, 1/2 og 2/3 – dels understreger den, at selvforskyldt beruselse ikke i sig selv er tilstrækkelig efter lovændringen pr. 1. januar 1993; der kræves en retsstridig handling.

Endelig gælder en særlig lempelig regel på patientskadeområdet. Efter Justitsministeriets [erstatningsvejledning](#) kan erstatningen kun nedsættes ved forsæt eller grov uagtsomhed, og:

Reglen indeholder den afvigelse fra almindelige erstatningsregler, at egen skyld i form af simpel uagtsomhed fra patientens side ikke kan medføre nedsættelse af erstatningen. ... Accept af risiko får dog normalt ikke betydning i disse tilfælde, da selv et udtrykkeligt samtykke fra patienten til gennemførelse af behandlingen i sig selv er uden betydning for vurderingen af, om der foreligger en erstatningsberettigende patientskade.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 14](#)

[Færdselsloven § 101, stk. 2, 3](#)

[Jernbaneloven § 50, stk. 1, 2](#)

[Miljøskadeerstatningsloven § 4, stk. 1, 2](#)

[Produktansvarsloven § 9, stk. 1](#)

PRAKSIS **Ankestyrelsen** · Nedsættelse af arbejdsskadeerstatning på grund af spirituskørsel som retsstridig handling

01.01.2006

§ 11 Egen skyld ved differenceerstatning og i strafferetsplejen

Medvirkenslæren rækker ud over den rene personskadesag og møder to steder særlige beregnings- og anvendelsesspørgsmål.

Differenceerstatningen. Når skadelidte både har krav efter arbejdsskadesikringsloven og et differencekrav efter erstatningsansvarsloven, rejser egen skyld et beregningsteknisk problem: skal nedsættelsen ske før eller efter fradrag af arbejdsskadeydelse? Højesteret tog stilling i [sag 253/2017](#) om beregning af differenceerstatning ved egen skyld og arbejdsskadeydelser, med [erstatningsansvarslovens §§ 5 og 17](#) og [arbejdsskadesikringslovens §§ 14 og 77](#) som retsgrundlag. Selve udmålingen af de enkelte poster hører under [tabt-arbejdsfortjeneste](#), [svie-og-smerte](#), [varigt-men-mengradserstatning](#) og [erhvervsevnetab](#).

Strafferetsplejens egen skyld-regel. [Retsplejelovens § 1018 a, stk. 3](#) om erstatning for uberettiget strafferetlig forfølgning har sin egen "egen skyld"-figur, der bygger på beslægtede hensyn. I [U.1995.482H](#) blev en frifundet narkosigtet nægtet fuld erstatning for 454 døgn's varetægt, fordi han valgte ikke at udtale sig:

Retten finder, at erstatningssøgende ved at vælge hovedsageligt ikke at udtale sig under sagen, på trods af de for ham belastende aflyttede telefonsamtaler... må bære risikoen for varetægtsfængsling, i en periode tillige i isolation.

Spørgsmålet blev igen behandlet i [sag 51/2020](#).

Rigsadvokatmeddelelsen om erstatning efter retsplejelovens kapitel 93 a opsummerer de nyere afgrænsninger og fremhæver, at retten til ikke at udtale sig ikke i sig selv er egen skyld:

I U 2021.3983 H fandt Højesteret, at de erstatningssøgende ikke havde udvist egen skyld alene som følge af, at de ikke ønskede at udtale sig under hovedforhandlingen i straffesagen... Højesteret fandt dog tillige, at de erstatningssøgende alle havde udvist egen skyld i form af mistankepådragende adfærd forud for strafforfølgningen i en sådan grad, at erstatning for langvarig frihedsberøvelse i det hele skulle nægtes.

Rigsadvokaten understreger tillige den kausale afgrænsning, der er beslægtet med proportionalitetstanken i voldssagerne:

Det er i denne forbindelse afgørende, om en eventuel "egen skyld" kan siges at have været årsag til hele den periode, hvor den pågældende har været frihedsberøvet, eller om den omvendt kun er årsag til en del af denne periode. ... Ikke enhver oprindeligt mistankepådragende adfærd eller uforsigtighed forud for strafforfølgningen eller i straffesagens indledende faser fører i sig selv til nedsættelse eller bortfald af erstatning efter retsplejelovens § 1018 a, stk. 3.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 77, stk. 1, 2](#)[Erstatningsansvarsloven § 17, stk. 1](#)[Retsplejeloven § 1018a, stk. 3](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om dommerinhabilitet og erstatning for varetægtsfængsling ved egen skyld	15.06.2021
	Højesteret · Beregning af differenceerstatning ved egen skyld og arbejdsskadeudgifter	30.08.2018
	Højesteret · Afslag på erstatning for uberettiget varetægtsfængsling pga. sigtedes passivitet	07.03.1995

§ 12 Sammenfatning – hvad afgør udfaldet

Praksis lader sig destillere til fem spørgsmål, der i praksis afgør sagerne.

1. Hvilket regelsæt gælder? Er skaden forvoldt af et motordrevet køretøj, et jernbanekøretøj eller en miljøforurening, er tærsklen hævet til forsæt eller grov uagtsomhed, jf. [færdselslovens § 101, stk. 2](#), [miljøskadeerstatningslovens § 4](#) og [jernbanelovens § 50](#). Er der tale om produktansvar eller almindelig culpa, gælder den ordinære uagtsomhedsnorm. Søges erstatning fra staten efter offererstatningsloven, gælder de almindelige regler via [§ 6 a, stk. 1](#) – medmindre den skærpede [§ 6 a, stk. 2](#) finder anvendelse.

2. Er der medvirken – og af hvilken art? Egen skyld kræver culpøs adfærd; accept af risiko kræver, at skadelidte passivt har indladt sig på en **væsentlig og kendt** risiko. Ankenævnet for Forsikrings praksis viser, at kendskabet skal godtgøres konkret af den, der påberåber sig det – jf. [sag 103398](#). Handler skadelidte for at afværge skade frem for at deltage, er der ingen medvirken, jf. [18-520-01492](#).

3. Står skadevolderens handling i rimeligt forhold til skadelidtes adfærd? Dette er lærens tyngdepunkt. Eskalerer volden til [straffelovens § 245](#) mod en værgeløs skadelidt, reduceres nedsættelsen – jf. [18-520-02866](#). Er volden grov og livsfarlig, bortfalder nedsættelsen helt – jf. [21-520-10308](#). Er skadevolderen dømt for forsætligt manddrab, ligger handlingen uden for enhver accept – jf. [22-520-13802](#).

4. Hvilken brøk? Skalaen er $1/3 \rightarrow 1/2 \rightarrow 2/3 \rightarrow$ bortfald, med bortfald som normalreaktionen ved gensidige slagsmål efter [straffelovens § 248](#), hvor det er uklart hvem der slog først. I arbejdsskadesystemet gælder en anden skala med $1/4$ som standard ved grovere færdselsovertrædelser, jf. [U-8-06](#).

5. Taler lempelseshensynene for at se bort fra medvirken? [Erstatningsansvarslovens § 24, stk. 2](#) henviser til stk. 1's katalog. Højesterets regres-domme fra 2025 – [BS-21903/2025-HJR](#) og [BS-15705/2025-HJR](#) – viser, at misforholdet mellem handlingens grovhed og skadens omfang, parternes interesser og forsikringsforholdene vejer tungt i den samlede skønsmæssige afvejning.

Retsudviklingen har bevæget sig i to modsatrettede retninger. Højesteret indsnævrede i [BS-20121/2019-HJR](#) (UfR 2020.819 H) rækkevidden af accept af risiko i offererstatningen ved at fastslå, at skadelidte over for staten skal stilles som over for skadevolderen. Med [lov nr. 665 af 11. juni 2024](#) genindførte lovgiver – bevidst og udtrykkeligt – en videre adgang til at nægte erstatning i bandemiljøet. For alle andre skadelidte end dem, der er omfattet af § 6 a, stk. 2, står Højesterets princip uændret.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1, 2	Færdselsloven § 101, stk. 2
	Offererstatningsloven § 6a, stk. 1, 2	Straffeloven § 245 Straffeloven § 248
PRAKSIS	Højesteret · Yderligere lempelse af statens regreskrav efter et voldeligt skub med omfattende følger (Erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1) 05.12.2025 Højesteret · Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24 28.10.2025 Højesteret · Erstatning til offer involveret i banderelateret hashhandel: Offererstatningslovens § 6 a og accept af risiko 09.12.2019 Erstatningsnævnet · Ingen nedsættelse af erstatning ved grov vold trods uinviteret fremmøde og forudgående konflikt 09.10.2023 Erstatningsnævnet · Erstatning for begravelsesudgifter ved manddrab i aftalt slagsmål 09.10.2023 Erstatningsnævnet · Halvering af offererstatning efter eskalering fra slagsmål til grov vold 29.09.2021 Erstatningsnævnet · Nedsættelse af godtgørelse ved vold som følge af accept af risiko og egen skyld 29.09.2021 Ankenævnet for Forsikring · Passagers krav på ulykkesforsikring efter spirituskørsel: Spørgsmål om grov uagtsomhed og kendskab til førerens beruselse 05.11.2025 Ankestyrelsen · Nedsættelse af arbejdsskadeerstatning på grund af spirituskørsel som retsstridig handling 01.01.2006	

REFERENCE

Lovgrundlag

5 paragraffer

Arbejdsskadesikringsloven § 14		Erstatningsansvarsloven § 24	stk. 1, 2
Færdselsloven § 101	stk. 2	Miljøskadeerstatningsloven § 4	stk. 1
Offererstatningsloven § 6a	stk. 1, 2		

MATERIALE	Citerede afgørelser		32 afgørelser
HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS			6
05.12.2025	Yderligere lempelse af statens regreskrav efter et voldeligt skub med omfattende følger (Erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1)	21903-2025	

28.10.2025	Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24	15705-2025
15.06.2021	Højesterets afgørelse om dommerinhabilitet og erstatning for varetægtsfængsling ved egen skyld	51-2020
09.12.2019	Erstatning til offer involveret i banderelateret hashhandel: Offererstatningslovens § 6 a og accept af risiko	bs-20121-2019-hjr
30.08.2018	Beregning af differenceerstatning ved egen skyld og arbejdsskadeydelser	253-2017
07.03.1995	Afslag på erstatning for uberettiget varetægtsfængsling pga. sigtedes passivitet	U.1995.482H
LANDSRET TEN · ANKEINSTANS		1
02.10.2012	Stadfæstelse af dom vedrørende overtrædelse af færdselsloven	6534-7844
ERSTATNINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		19
09.10.2023	Erstatning for begravelsesudgifter ved manddrab i aftalt slagsmål	22-520-13802
09.10.2023	Erstatning til plejer efter voldelig hændelse trods tilsidesættelse af sikkerhedsprocedure	21-520-11156
09.10.2023	Afslag på offererstatning som følge af egen skyld ved voldelig indtrængen i privat bolig	21-520-11486
09.10.2023	Ingen nedsættelse af erstatning ved grov vold trods uinviteret fremmøde og forudgående konflikt	21-520-10308
17.08.2022	Bortfald af erstatning for selvforskyldt håndskade efter konfrontation med tyve	20-520-09409
29.09.2021	Halvering af offererstatning efter eskalering fra slagsmål til grov vold	18-520-02866
29.09.2021	Nedsættelse af godtgørelse ved vold som følge af accept af risiko og egen skyld	18-520-01492
29.09.2021	Bortfald af erstatning til voldsoffer på grund af egen skyld i slagsmål	18-520-01851
24.07.2018	Nedsættelse af erstatning med to tredjedele som følge af egen skyld ved provokation og spyt	15-520-06295
20.07.2018	Nægtelse af erstatning til skudoffer grundet accept af risiko i kriminelt bandemiljø	14-520-05624
20.07.2018	Afslag på erstatning til voldsoffer på grund af egen skyld i forbindelse med gensidigt slagsmål	14-520-05824
20.07.2018	Afslag på offererstatning efter knivstikkeri som følge af egen provokation og aggression	15-520-06337
20.07.2018	Afslag på offererstatning efter opsøgende adfærd med kniv trods frifindelse for nødværge	15-520-06777
20.07.2018	Nedsættelse af erstatning efter voldsepisode grundet ansøgers egen opførsel og provokation	15-520-07016
14.07.2018	Nedsættelse af erstatning efter knivoverfald grundet egen skyld og accept af risiko ved gruppeskænderi	14-520-04428

14.07.2018	Nedsættelse af erstatning til halvdelen grundet egen skyld efter provokation og fysisk konfrontation	14-520-05433
14.07.2018	Afslag på offererstatning til tidligere bandemedlem grundet accept af risiko ved indblanding i voldsepisode	16-520-08886
12.07.2018	Afslag på erstatning til efterladte efter skuddrab grundet offerets involvering i bandemiljø og accept af risiko	14-520-05797
19.11.2015	Ret til erstatning for voldsoffer trods tidligere tilknytning til bandemiljø	13-520-00295
ANKENÆVNET FOR FORSIKRING · NÆVN / KLAGEINSTANS		5
05.11.2025	Passagers krav på ulykkesforsikring efter spirituskørsel: Spørgsmål om grov uagtsomhed og kendskab til førerens beruselse	103398
10.01.2024	Passager fik medhold i dækning efter ulykke trods førerens spirituskørsel og høje hastighed	100325
06.10.2021	Ulykkesforsikring: Passager på ulovlig knallert med spirituspåvirket fører – grov uagtsomhed?	96844
07.10.2015	Afvisning af dækning for passager på spirituspåvirket knallert	88007
03.11.2003	Afvisning af ulykkesforsikringsdækning grundet grov uagtsomhed ved kørsel med spirituspåvirket fører	60475
ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
01.01.2006	Nedsættelse af arbejdsskadeerstatning på grund af spirituskørsel som retsstridig handling	U-8-06

10

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over svie og smerte

Godtgørelse efter erstatningsansvarsloven § 3 – dagtakst, sygdomskrav, særlige tilfælde og loft

Version 2 · Opdateret 26. jun. 2026 · 8 afgørelser · 2020-2024

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Godtgørelse for svie og smerte efter erstatningsansvarsloven § 3 er en fast dagtakst (grundbeløb 130 kr., reguleret til 230 kr. i 2024) for den periode, skadelidte er syg som følge af en personskade, dog med et absolut loft (grundbeløb 50.000 kr., reguleret til 88.500 kr. i 2024). Bestemmelsen rummer tre centrale elementer: kravet om at skadelidte er "syg" i lovens forstand, undtagelsen i 2. pkt. der i særlige tilfælde tillader godtgørelse selv uden sygdommelding, og det absolutte maksimumsbeløb. Praksis fra domstolene og Erstatningsnævnet viser, at sygdomsbegrebet omfatter både fysisk og psykisk sygdom, at sygdomsperioden ophører ved stationærtidspunktet eller arbejdsgenoptagelse, og at undtagelsen i 2. pkt. navnlig anvendes over for voldsofre med psykiske eftervirkninger.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Godtgørelse for svie og smerte ydes med en fast dagtakst (grundbeløb 130 kr., reguleret årligt efter § 15) for hver dag skadelidte er syg som følge af personskaden.
- 02** Sygdomsbegrebet i § 3, 1. pkt. omfatter både fysisk og psykisk sygdom – PTSD, angst og frygt kan udgøre sygdom i lovens forstand.
- 03** Sygdomsperioden løber fra skadens indtræden, indtil skadelidte genoptager arbejde eller tilstanden efter lægelig vurdering er blevet stationær.
- 04** I særlige tilfælde kan der efter § 3, 2. pkt. ydes godtgørelse for svie og smerte, selv om skadelidte ikke er formelt sygdommeldt – undtagelsen anvendes navnlig over for voldsofre med psykiske eftervirkninger.
- 05** Godtgørelsen kan ikke overstige det regulerede maksimumsbeløb (grundbeløb 50.000 kr., reguleret til 88.500 kr. i 2024).
- 06** Beløbet reguleres årligt pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt tilpasningsprocenten og bekendtgøres af justitsministeren.
- 07** Det er de regulerede beløb, der var gældende på det tidspunkt, hvor godtgørelsen kunne kræves betalt efter § 16, stk. 1, der anvendes.

- 08** Godtgørelsen forrentes fra det tidspunkt, den kan kræves betalt – 1 måned efter skadevolderen har kunnet indhente de fornødne oplysninger – med rente efter rentelovens § 5.
- 09** Når tilstanden er blevet stationær, ophører retten til svie og smerte, og skadelidte overgår i stedet til eventuel méngodtgørelse efter § 4.
- 10** Erstatningsnævnet anvender samme regler ved offererstatning, og nævnets praksis viser, at der kræves konkret dokumentation for sygdomsperioden, typisk i form af sygemelding, lægeerklæring eller psykologerklæring.
- 11** Ved uforudset forværring af helbredstilstanden kan sagen genoptages efter § 11, stk. 3, og der kan tilkendes yderligere godtgørelse for svie og smerte op til det gældende loft.

§ 1 Lovgrundlaget: erstatningsansvarsloven § 3 og dens tre elementer

Retten til godtgørelse for svie og smerte er reguleret i [erstatningsansvarsloven § 3](#), der lyder:

Godtgørelse for svie og smerte udgør 130 kr. for hver dag, den skadelidte er syg. Der kan i særlige tilfælde ydes godtgørelse for svie og smerte, selv om skadelidte ikke er syg. Godtgørelsen kan ikke overstige 50.000 kr.

Bestemmelsen rummer tre selvstændige elementer:

- **1. pkt. – dagstaksten og sygdomskravet:** Godtgørelsen beregnes som en fast dagssats for den periode, skadelidte er "syg" i lovens forstand. Der er tale om en skematisk beregning, der ikke kræver dokumentation af konkret smerte eller lidelse – blot at skadelidte er syg.
- **2. pkt. – undtagelsen for særlige tilfælde:** I særlige situationer kan der ydes godtgørelse, selv om skadelidte ikke er formelt sygemeldt eller i lægelig behandling.
- **3. pkt. – det absolutte loft:** Godtgørelsen kan ikke overstige det regulerede maksimumbeløb, uanset sygdomsperiodens længde.

Godtgørelse for svie og smerte forudsætter, at der foreligger et erstatningsansvar for personskade – enten culpaansvar, objektivt ansvar eller ansvar efter særlovgivning. Den udbetales uafhængigt af de øvrige erstatningsposter som [tabt arbejdsfortjeneste](#), [varigt mén](#) og [erhvervsevnetab](#), men ophører som udgangspunkt, når tilstanden er blevet stationær og der i stedet tilkendes méngodtgørelse efter § 4.

Svie og smerte er en personlig godtgørelse – ikke en erstatningspost – og har til formål at kompensere for den periode, skadelidte er underlagt de daglige gener og lidelser, som følger af skaden.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 3](#)

[Erstatningsansvarsloven § 4, stk. 1](#)

§ 2 Årlig satsregulering og bekendtgørelsernes rolle

De i § 3 nævnte grundbeløb (130 kr./dag og 50.000 kr. maks.) reguleres årligt pr. 1. januar efter [erstatningsansvarsloven § 15, stk. 1](#) med 2,0 pct. tillagt tilpasningsprocenten for det pågældende finansår.

Dagstaksten afrundes til nærmeste med 5 delelige kronebeløb, og maksimumsbeløbet til nærmeste med 500 delelige kronebeløb. Justitsministeren bekendtgør hvert år de regulerede satser.

Udviklingen i de regulerede satser fremgår af de årlige bekendtgørelser om regulering:

År	Dagtakst (kr.)	Maksimum (kr.)
2002	135	51.500
2011	175	67.000
2012	180	69.000
2020	210	80.000
2024	230	88.500

Det er et centralt princip, at godtgørelsen fastsættes på grundlag af de beløb, der efter [§ 15, stk. 3](#) var gældende på det tidspunkt, hvor godtgørelsen kunne kræves betalt efter [§ 16, stk. 1](#). Det er altså ikke skadetidspunktet, men betalingstidspunktet, der er afgørende for, hvilken dagtakst der anvendes.

Der er pr. juni 2026 ingen vedtagne-men-ikke-konsoliderede ændringer af erstatningsansvarsloven § 3.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 15, stk. 1, 3](#)[Erstatningsansvarsloven § 16, stk. 1](#)

§ 3 Sygdomsbegrebet: hvornår er skadelidte "syg" i § 3's forstand?

Hovedreglen i [§ 3, 1. pkt.](#) er, at godtgørelse ydes for den periode, skadelidte er "syg". Sygdomsbegrebet i erstatningsansvarsloven fortolkes bredt og omfatter både fysisk og psykisk sygdom.

Praksis viser følgende retningslinjer:

- **Fysisk sygdom** dokumenteres typisk ved sygemelding, hospitalsindlæggelse, sårbehandling, genoptræning eller anden lægelig behandling.
- **Psykisk sygdom** – herunder PTSD, angst og depression – anerkendes som sygdom i § 3's forstand. I [SS-4/2024-HJR](#) fastslog Højesteret, at forurettede efter et alvorligt voldsoverfald havde været syg i erstatningsansvarslovens § 3's forstand som følge af både fysiske og psykiske skader (kraniebrud, brækkede ribben og PTSD).
- **Sygdom kræver ikke fuldtidssygemelding.** I Erstatningsnævnets sag [19-520-03700](#) fandt nævnet, at en 15-årig dreng, der modtog hjemmeundervisning på grund af frygt for at forlade hjemmet, var syg i lovens forstand i hele den ansøgte periode.

Vejledningen om behandling af arbejdsskadesager vedrørende medarbejdere i Kriminalforsorgen præciserer om den relevante periode:

Godtgørelse for svie og smerte ydes for tiden fra skadens indtræden, indtil skadelidte kan begynde at arbejde igen, eller skadelidtes helbredstilstand – efter en lægelig vurdering – er blevet stationær.

Det er således to begivenheder, der markerer sygdomsperiodens ophør: enten at skadelidte faktisk genoptager arbejde, eller at tilstanden lægefagligt vurderes stationær. Ved Erstatningsnævnets sag [18-520-01515](#) gav

nævnet afslag på yderligere godtgørelse ud over 14 dages sygemelding, idet ansøgeren hurtigt genoptog arbejde og studie, og de psykiske gener først blev beskrevet i lægejournalen flere år efter hændelsen.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 3	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret frifinder for udvisning i sag om grov vold og tildeler advarsel om udvisning	21.06.2024
	Erstatningsnævnet · Godtgørelse for svie og smerte til 15-årig efter knivoverfald og forsøg på manddrab	29.09.2021
	Erstatningsnævnet · Afslag på yderligere godtgørelse for svie og smerte efter hjemmerøveri	29.09.2021

§ 4 Undtagelsen i § 3, 2. pkt.: godtgørelse i "særlige tilfælde" uden sygemelding

[Erstatningsansvarsloven § 3, 2. pkt.](#) åbner mulighed for godtgørelse for svie og smerte, selv om skadelidte ikke er formelt syg. Bestemmelsen er tænkt som en ventil for situationer, hvor skadelidte af forståelige grunde ikke har ladet sig sygemelde, men alligevel har lidt under skadens følger.

Erstatningsnævnets praksis viser, at undtagelsen navnlig finder anvendelse i voldssager:

- I sag [18-520-01966](#) tilkendte Erstatningsnævnet 5.500 kr. i skønsmæssig godtgørelse til en ansøger, der bevidst ikke havde ladet sig sygemelde efter partnervold – dels af behov for at skabe et nyt liv, dels af hensyn til et nyt job. En psykologerklæring dokumenterede overhængende risiko for PTSD. Nævnet anerkendte, at ansøgerens faktiske tilstand kunne sidestilles med en sygeperiode.
- I sag [14-520-04847](#) tilkendte nævnet yderligere 15.000 kr. efter § 3, 2. pkt. til en ansøger, der havde genoptaget sit studium men fortsat led af vedvarende komplikationer (arvæv, tarmslyng, kramper) efter knivstik. Afgørelsen byggede på, at de vedvarende gener berettigede til godtgørelse, uagtet at ansøgeren ikke var fuldtidssygemeldt.
- I sag [19-520-03700](#) anvendte nævnet både 1. og 2. pkt. for en 15-årig dreng efter knivoverfald: 1. pkt. dækkede den periode, han var sengeliggende med sårbehandling, og 2. pkt. supplerede for den efterfølgende periode, hvor han af psykisk betinget frygt modtog hjemmeundervisning.

Bestemmelsen er dog en undtagelse, og nævnets afslag i sag [18-520-01515](#) viser, at der stilles krav om dokumentation – i den sag fandt nævnet ikke grundlag for yderligere godtgørelse, da ansøgeren hurtigt havde genoptaget arbejde og studie, og generne først blev journaliseret flere år senere.

Godtgørelse efter 2. pkt. fastsættes skønsmæssigt og ikke efter dagstaksten, men er stadig undergivet lovens absolutte loft.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 3	
PRAKSIS	Erstatningsnævnet · Godtgørelse for svie og smerte til 15-årig efter knivoverfald og forsøg på manddrab	29.09.2021
	Erstatningsnævnet · Afslag på yderligere godtgørelse for svie og smerte efter hjemmerøveri	29.09.2021
	Erstatningsnævnet · Skønsmæssig godtgørelse for svie og smerte efter voldsoverfald uden formel sygemelding	12.11.2020
	Erstatningsnævnet · Godtgørelse for svie og smerte efter knivstik og vedvarende komplikationer med tarmslyng	28.07.2020

§ 5 Maksimumsbeløbet: hvornår rammes loftet?

Det absolutte loft i § 3, 3. pkt. sætter en øvre grænse for godtgørelsen. Med 2024-satserne (230 kr./dag og maks. 88.500 kr.) nås loftet efter ca. 385 dages sygdom – altså godt ét år.

I [SS-4/2024-HJR](#) tilkendte Højesteret det fulde maksimumbeløb på 88.500 kr. til forurettede, der havde været syg i lovens forstand siden overfaldet den 28. august 2022 og frem til domsafsigelsen i juni 2024 – en periode på næsten to år. Lægeerklæringer dokumenterede, at forurettedes psykiske og fysiske handicaps var kroniske uden mulighed for afgørende bedring.

I [BS-1971/2023-HJR](#) havde Erstatningsnævnet tilkendt 74.825 kr. i godtgørelse for svie og smerte til en lærer, der udviklede PTSD efter vold fra en 12-årig elev. Beløbet afspejlede en langvarig sygdomsperiode fra sygemeldingen i 2015 og frem.

Ved langvarige skadesforløb med alvorlige personskader – typisk ved grov vold, trafikulykker med varige følger eller knivoverfald – vil loftet ofte blive nået. For kortere sygdomsperioder beregnes godtgørelsen simpelt som antal sygedage × dagstaksten.

LOV

Erstatningsansvarsloven § 3

PRAKSIS

Højesteret · Højesteret frifinder for udvisning i sag om grov vold og tildeler advarsel om udvisning 21.06.2024

Højesteret · Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne 02.11.2023

§ 6 Stationærtidspunktet og overgangen fra svie og smerte til varigt mén

Et centralt afgrænsningsspørgsmål er forholdet mellem godtgørelse for svie og smerte efter § 3 og méngodtgørelse efter § 4. Svie og smerte kompenserer for den *akutte* sygdomsperiode, mens méngodtgørelsen kompenserer for den *varige* helbredsforringelse.

Afgrænsningen sker ved **stationærtidspunktet** – det tidspunkt, hvor det må antages, at der ikke længere indtræder en væsentlig blivende bedring af skadelidtes helbredstilstand. [Vejledningen om stationærtidspunktet](#) præciserer:

Stationærtidspunktet er det tidspunkt, hvor det må antages, at der ikke længere indtræder en væsentlig blivende bedring af borgerens helbredstilstand.

For bløddelsskader regnes normalt en helingstid på 6-12 uger, og det skønsmæssige stationærtidspunkt sættes til 3 måneder, hvis et konkret tidspunkt ikke kan angives. Ved komplicerede skader, hvor hospitalsbehandling er efterfulgt af ambulant behandling, er stationærtidspunktet typisk det tidspunkt, hvor de ambulante behandlinger ophører, medmindre der efterfølgende forventes yderligere væsentlig bedring.

Der er dog ikke tale om et vandtæt skel. I Erstatningsnævnets sag [20-520-06557](#) blev der tilkendt yderligere godtgørelse for svie og smerte, efter at en ansøger, der allerede i 2005 havde fået fastsat varigt mén til 12 %, oplevede en markant forværring i 2011-2012 med sygemelding og opsigelse. Retten i Roskilde fandt, at betingelserne for genoptagelse efter § 11, stk. 3 var opfyldt, og Erstatningsnævnet tilkendte herefter yderligere svie og smerte op til lovens maksimum.

Den nærmere vurdering af [varigt mén](#) efter § 4 behandles i en selvstændig praksisoversigt.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 3](#)[Erstatningsansvarsloven § 4, stk. 1](#)[Erstatningsansvarsloven § 11, stk. 3](#)

PRAKSIS

Erstatningsnævnet · Ret til yderligere godtgørelse for svie og smerte ved uforudset forværring af helbredstilstand efter overfald

29.09.2021

§ 7 Forrentning af godtgørelse for svie og smerte

Forrentningen af godtgørelse for svie og smerte reguleres af [erstatningsansvarsloven § 16](#). Godtgørelsen kan kræves betalt 1 måned efter, at skadevolderen har været i stand til at indhente de oplysninger, der er fornødne til bedømmelse af godtgørelsens størrelse, jf. [§ 16, stk. 1](#). Beløbet forrentes herefter med årlig rente svarende til renten i henhold til rentelovens § 5, jf. [§ 16, stk. 2](#).

I praksis kan det betyde, at godtgørelsen forrentes i flere omgange, efterhånden som sygdomsperioden forlænges. I [SS-4/2024-HJR](#) fastsatte Højesteret forrentningen i tre trin:

Beløb (kr.)	Forrentningsdato
55.255	4. juni 2023
27.940	16. november 2023
5.305	22. juni 2024

Den trindelte forrentning afspejler, at godtgørelsen beregnes løbende og kan kræves betalt efterhånden, som det er givet, at skadevolderen i alt fald skal betale en del af det krævede beløb. Det regulerede beløb efter [§ 15, stk. 3](#) fastsættes på grundlag af de satser, der gælder på det tidspunkt, hvor godtgørelsen kan kræves betalt efter § 16, stk. 1 – ikke på skadetidspunktet.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 15, stk. 3](#)[Erstatningsansvarsloven § 16, stk. 1, 2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesteret frifinder for udvisning i sag om grov vold og tildeler advarsel om udvisning

21.06.2024

§ 8 Erstatningsnævnets praksis: svie og smerte ved offererstatning

Når personskaden er forvoldt ved en straffelovsovertrædelse, kan godtgørelse for svie og smerte udbetales via [offererstatningsordningen](#). Erstatningsnævnet anvender samme regelsæt som domstolene, men nævnets praksis giver et værdifuldt indblik i den konkrete anvendelse af § 3's elementer.

De centrale mønstre i Erstatningsnævnets praksis kan opsummeres:

- **Dokumentationskravet:** Nævnet kræver konkret dokumentation for sygdomsperioden – typisk sygemelding, lægeerklæring eller psykologerklæring. Manglende journalisering svækker sagen, som illustreret i [18-520-01515](#), hvor afslag blev givet fordi generne først blev journaliseret flere år efter hændelsen.
- **Skønmæssig fastsættelse efter 2. pkt.:** Når undtagelsen for særlige tilfælde finder anvendelse, fastsætter nævnet godtgørelsen skønmæssigt. I [18-520-01966](#) blev 5.500 kr. tilkendt svarende til ca. halvanden

månedes sygdom, mens [14-520-04847](#) medførte en yderligere godtgørelse på 15.000 kr. for vedvarende komplikationer.

- **Afventning af ménvurdering:** Nævnet vælger i nogle sager at afvente Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings vurdering af det varige mén, før der tages endelig stilling til yderligere godtgørelse efter 2. pkt. – som i sagen om knivstik med tarmslyng-komplikationer.
- **Genoptagelse ved forværring:** Tilkendelse af varigt mén afskærer ikke automatisk yderligere svie og smerte, hvis der indtræder en væsentlig og uforudset forværring, jf. [20-520-06557](#), hvor Retten i Roskilde gav medhold i genoptagelse efter [§ 11, stk. 3](#).

LOV	Erstatningsansvarsloven § 3	Erstatningsansvarsloven § 11, stk. 3	
PRAKSIS	Erstatningsnævnet · Afslag på yderligere godtgørelse for svie og smerte efter hjemmerøveri		
	29.09.2021		
	Erstatningsnævnet · Ret til yderligere godtgørelse for svie og smerte ved uforudset forværring af		
	helbredstilstand efter overfald		
	29.09.2021		
	Erstatningsnævnet · Skønsmæssig godtgørelse for svie og smerte efter voldsoverfald uden formel		
	sygemelding		
	12.11.2020		
	Erstatningsnævnet · Godtgørelse for svie og smerte efter knivstik og vedvarende komplikationer med		
	tarmslyng		
	28.07.2020		

§ 9 Sammenfatning: centrale takeaways fra praksis

Praksis fra Højesteret, landsretterne og Erstatningsnævnet tegner et klart billede af, hvordan godtgørelse for svie og smerte efter [§ 3](#) administreres:

- **Beregningen er skematisk:** Dagstaksten er fast og kræver ikke bevis for konkret smerteniveau – blot at skadelidte er syg.
- **Sygdomsbegrebet er bredt:** Psykisk sygdom, herunder PTSD og angst, anerkendes fuldt ud. En 15-årig, der af frygt ikke turde forlade hjemmet, var syg i lovens forstand.
- **Undtagelsen i 2. pkt. er snæver men reel:** Den kræver dokumentation (psykologerklæring, lægelige oplysninger) og anvendes typisk i voldssager, hvor skadelidte af forståelige grunde ikke har ladet sig sygemelde.
- **Loftet nås ved ca. ét års sygdom** (med 2024-satser) og rammer rutinemæssigt ved alvorlige personskader.
- **Forrentningen kan opdeles** i flere trin, efterhånden som kravet kan opgøres.
- **Genoptagelse er mulig** ved uforudset forværring – tilkendelse af varigt mén er ikke en absolut spærre.

Godtgørelse for svie og smerte indgår som én af flere erstatningsposter ved personskade. For den samlede erstatningsfastsættelse er det vigtigt at se den i sammenhæng med [tabt arbejdsfortjeneste](#), [varigt mén](#), [erhvervsevnetab](#) og eventuel [tortgodtgørelse](#). Ved straffelovsovertrædelser kan godtgørelsen udbetales via [offererstatningsordningen](#), og ved patientskader gælder særlige regler under [patientforsikringsordningen](#).

LOV	Erstatningsansvarsloven § 3	Erstatningsansvarsloven § 4, stk. 1	
	Erstatningsansvarsloven § 16, stk. 1, 2		
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret frifinder for udvisning i sag om grov vold og tildeler advarsel om udvisning		
	21.06.2024		
	Højesteret · Højesterets afvisning af udvisning af 17-årig født i Danmark efter grov vold med golfkølle		
	21.06.2024		

Erstatningsnævnet · Godtgørelse for svie og smerte til 15-årig efter knivoverfald og forsøg på manddrab	29.09.2021
Erstatningsnævnet · Ret til yderligere godtgørelse for svie og smerte ved uforudset forværring af helbredstilstand efter overfald	29.09.2021
Erstatningsnævnet · Skønsmæssig godtgørelse for svie og smerte efter voldsoverfald uden formel sygemelding	12.11.2020
Erstatningsnævnet · Godtgørelse for svie og smerte efter knivstik og vedvarende komplikationer med tarmslyng	28.07.2020

REFERENCE Lovgrundlag

5 paragraffer

Erstatningsansvarsloven § 3		Erstatningsansvarsloven § 4	stk. 1
Erstatningsansvarsloven § 11	stk. 3	Erstatningsansvarsloven § 15	stk. 1, 3
Erstatningsansvarsloven § 16	stk. 1, 2		

MATERIALE Citerede afgørelser

8 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

3

21.06.2024	Højesterets afvisning af udvisning af 17-årig født i Danmark efter grov vold med golfkølle	AM2024.06.21H
21.06.2024	Højesteret frifinder for udvisning i sag om grov vold og tildeler advarsel om udvisning	5782-6904
02.11.2023	Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne	bs-1971-2023-hjr

ERSTATNINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

5

29.09.2021	Godtgørelse for svie og smerte til 15-årig efter knivoverfald og forsøg på manddrab	19-520-03700
29.09.2021	Afslag på yderligere godtgørelse for svie og smerte efter hjemmerøveri	18-520-01515
29.09.2021	Ret til yderligere godtgørelse for svie og smerte ved uforudset forværring af helbredstilstand efter overfald	20-520-06557
12.11.2020	Skønsmæssig godtgørelse for svie og smerte efter voldsoverfald uden formel sygemelding	18-520-01966
28.07.2020	Godtgørelse for svie og smerte efter knivstik og vedvarende komplikationer med tarmslyng	14-520-04847

11

 PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over tabt arbejdsfortjeneste

Skæringstidspunkt, beregning, fradrag og forrentning efter erstatningsansvarsloven § 2

Version 2 · Opdateret 26. jun. 2026 · 16 afgørelser · 2018–2024

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter erstatningsansvarsloven § 2 dækker skadelidtes midlertidige indtægtstab fra skadens indtræden og frem til det tidspunkt, hvor skadelidte enten kan genoptage arbejdet i væsentligt samme omfang som tidligere, eller der foreligger grundlag for at skønne over et varigt erhvervsevnetab på mindst 15 pct. Bestemmelsen har gennemgået væsentlige ændringer – senest ved lov nr. 610 af 14. juni 2011 (samspil med arbejdsskadesikringsloven) og lov nr. 1541 af 12. december 2023 (fradrag for uddannelsesgodtgørelse). Praksis fra Højesteret har navnlig afklaret tre centrale spørgsmål: hvornår skadevolder kan bringe udbetalingspligten til ophør, hvad der skal fradrages i erstatningen, og hvornår forrentning indtræder. Denne praksisoversigt gennemgår lovgrundlaget, de ledende afgørelser og de centrale praksismønstre.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ydes fra skadens indtræden, indtil skadelidte kan genoptage arbejdet i væsentligt samme omfang som tidligere – ikke blot indtil helbredstilstanden er stationær (U.1999.394 H).
- 02** Må det antages, at skadelidte lider et varigt erhvervsevnetab på 15 pct. eller derover, ydes erstatning indtil det er muligt midlertidigt eller endeligt at skønne over den fremtidige erhvervsevne – det kræver et forsvarligt grundlag for skønnet.
- 03** En midlertidig afgørelse fra AES om erhvervsevnetab efter arbejdsskadesikringsloven afskærer ikke i sig selv retten til tabt arbejdsfortjeneste – skadelidte bevarer et differencekrav (lovændring 2011).
- 04** Skadevolder kan bringe udbetalingspligten til ophør på tre måder: (1) AES afgiver udtalelse efter EAL § 10, (2) endelig afgørelse efter arbejdsskadesikringsloven foreligger, eller (3) skadevolder selv udøver et rimeligt skøn på forsvarligt grundlag og udbetaler erhvervsevnetabserstatning i overensstemmelse hermed (U.2008.1386 H, U.2008.2601 H, BS-32003/2022-HJR).
- 05** En delt afgørelse fra AES (aktuelt + varigt erhvervsevnetab) kan bringe retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør, hvis AES har haft forsvarligt grundlag for skønnet (BS-4241/2022-HJR).
- 06** Når skadelidte selv ved retssagsanlæg nedlægger påstand om et bestemt erhvervsevnetab, kan skæringstidspunktet fastsættes til sagsanlægstidspunktet (Sag 202/2018).

- 07** Erstatningen fradrages løn under sygdom, sygedagpenge, midlertidig erhvervsevnetabserstatning efter arbejdsskadesikringsloven, forsikringsydelse med karakter af virkelig skadeserstatning, og – siden 2024 – uddannelsesgodtgørelse efter ASL § 18 b.
- 08** Skadevolder har ikke indtrædelsesret i skadelidtes krav på midlertidig erhvervsevnetabserstatning – Folketinget fjernede bevidst den foreslåede § 29, stk. 3, ved lovens vedtagelse i 2011 (BS-46420/2020-HJR, flertal 3-2).
- 09** Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste forrentes fra 1 måned efter at skadevolder har haft de fornødne oplysninger – usikkerhed om fremtidige retrospektive ændringer fra AES udskyder ikke forfaldstidspunktet (BS-23851/2021-HJR).
- 10** Skadelidte har pligt til at begrænse sit tab – nægter skadelidte uden rimelig grund at deltage i revalidering, aktivering eller erhvervsafklaring, kan retten til erstatning fortabes.
- 11** Beregningsgrundlaget er skadelidtes faktiske indtægt – herunder tillæg, overarbejde og pension – opgjort som den indtægt, skadelidte ville have haft, hvis skaden ikke var sket.

§ 1 Lovgrundlag og historisk udvikling af erstatningsansvarsloven § 2

Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste reguleres af [erstatningsansvarsloven § 2](#). Bestemmelsens stk. 1 fastslår to alternative ophørskriterier:

"Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ydes, indtil skadelidte kan begynde at arbejde igen. Må det antages, at skadelidte vil lide et erhvervsevnetab på 15 pct. eller derover, ydes erstatning indtil det tidspunkt, hvor det er muligt midlertidigt eller endeligt at skønne over skadelidtes fremtidige erhvervsevne."

Allerede i U.1999.394 H fastslog Højesteret, at udtrykket "kan begynde at arbejde igen" skal forstås som genoptagelse i *væsentligt samme omfang* som tidligere. Det er altså ikke tilstrækkeligt, at skadelidte kan varetage et andet eller reduceret arbejde.

Bestemmelsen fik sin nuværende ordlyd ved lov nr. 610 af 14. juni 2011, der blev vedtaget efter at Højesteret i to domme af 18. november 2009 (U.2010.436 H og U.2010.451 H) havde fastslået, at selv en rent midlertidig afgørelse efter arbejdsskadesikringsloven afskar retten til tabt arbejdsfortjeneste. Som forarbejderne til lovforslaget (L 136, 2010-11) udtrykker det:

"Formålet med lovforslaget er at sikre, at der fremover ikke vil opstå tilfælde [...] hvor der sker en sådan forskelsbehandling. Hensigten er således, at en person, der af en ansvarlig skadevolder påføres en skade, der er omfattet af arbejdsskadesikringsloven, i alle tilfælde [...] skal kunne kræve lige så meget i erstatning, som vedkommende i dag er berettiget til, hvis den samme skade påføres vedkommende i fremtiden."

2011-ændringen indebar, at midlertidige afgørelser fra AES ikke længere i sig selv afskærer retten til tabt arbejdsfortjeneste. I stedet skal der foretages fradrag efter stk. 2 for den midlertidige erhvervsevnetabserstatning, således at skadelidte bevarer et differencekrav.

Senest blev [erstatningsansvarsloven § 2, stk. 2](#) udvidet ved lov nr. 1541 af 12. december 2023 med ikrafttræden den 1. juli 2024, der indsatte et nyt 2. pkt. om fradrag for uddannelsesgodtgørelse

efter [arbejdsskadesikringslovens § 18 b](#). Formålet er at sikre, at skadelidte, der benytter den nye uddannelsesgodtgørelsesordning, ikke stilles ringere herved – uddannelsesgodtgørelsen fradrages i den tabte arbejdsfortjeneste, men skadelidte bevarer et eventuelt differencekrav.

Der er pr. juni 2026 ingen vedtagne, ikke-konsoliderede ændringer af § 2.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 18b](#)[Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 1, 2](#)

§ 2 Skæringstidspunktet – hvornår ophører retten til tabt arbejdsfortjeneste?

Det mest litigerede spørgsmål i praksis er fastlæggelsen af *skæringstidspunktet* – det tidspunkt, hvor erstatning for tabt arbejdsfortjeneste afløses af erstatning for erhvervsevnetab. Højesteret har i en række domme afklaret principperne.

De tre ophørsmåder

Efter U.2008.1386 H og U.2008.2601 H – der fortsat er ledende også efter 2011-ændringen – kan skadevolder bringe forpligtelsen til ophør på tre måder:

1. AES afgiver en udtalelse efter [erstatningsansvarsloven § 10](#).
2. Der foreligger en endelig afgørelse om erhvervsevnetab efter arbejdsskadesikringsloven.
3. Skadevolder eller dennes forsikringsselskab udøver selv et *rimeligt skøn på forsvarligt grundlag* over det varige erhvervsevnetab og udbetaler erstatning i overensstemmelse hermed.

Skadevolders eget skøn – også i dobbeltdækningssager

I to parallelle domme af 20. september 2023 bekræftede Højesteret, at den tredje ophørsmåde også gælder i sager omfattet af arbejdsskadesikringsloven. I [BS-32003/2022-HJR](#) havde Banedanmark 4½ år efter ulykken skønnet et varigt erhvervsevnetab på 20 % og udbetalt kapitalerstatning. Højesteret fandt, at betingelserne var opfyldt, og at en beregningsfejl rettet med renter ikke udskød skæringstidspunktet. I [BS-43706/2022-HJR](#) fastslog Højesteret det tilsvarende princip.

"Højesteret finder herefter, at Banedanmark har opfyldt betingelserne for at bringe forpligtelsen til at betale erstatning for tabt arbejdsfortjeneste til A til ophør den 8. januar 2018."

Samtidig understregede byretten i [BS-9025/2017-KBH](#), at skønnet skal være *rimeligt* – i den sag havde AES midlertidigt fastsat erhvervsevnetabet til 30 %, mens Banedanmark kun skønnede 20 %, hvilket retten ikke fandt rimeligt.

Delte afgørelser fra AES

I [BS-4241/2022-HJR](#) afklarede Højesteret, at en "delt" afgørelse fra AES – der fastsætter både et aktuelt og et varigt erhvervsevnetab – kan bringe retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør:

"Højesteret finder herefter, at erstatningsansvarslovens § 2, stk. 1, 2. pkt., også efter ændringen af bestemmelsen i 2011 indebærer, at forpligtelsen til at udbetale erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ophører, hvis Arbejdsmarkedets

Erhvervssikring på et forsvarligt grundlag har foretaget et midlertidigt eller endeligt skøn over det fremtidige (varige) erhvervsevnetab."

Skadelidtes egen adfærd som skæringstidspunkt

I [Sag 202/2018](#) fandt Højesteret, at skadelidte selv havde bragt retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør ved at anlægge retssag med påstand om et bestemt erhvervsevnetab. Da de faktiske omstændigheder var ubestridte (skadelidte var i fleksjob med 12 timers ugentlig arbejdstid), var det allerede ved sagsanlægget muligt at skønne over den fremtidige erhvervsevne.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 1](#)[Erstatningsansvarsloven § 5, stk. 2](#)[Erstatningsansvarsloven § 10, stk. 1](#)

PRAKSIS	Højesteret · Udbetaling af erhvervsevnetaberstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør i sag om arbejdsskade	20.09.2023
	Højesteret · Udbetaling af erhvervsevnetaberstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør	20.09.2023
	Højesteret · Højesterets afklaring af ophørstidspunkt for tabt arbejdsfortjeneste ved delte afgørelser om erhvervsevnetab	20.12.2022
	Højesteret · Højesterets afgørelse om skæringstidspunkt for tabt arbejdsfortjeneste ved krav om erhvervsevnetab	30.09.2019
	Byretten · Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter arbejdsulykke: Samspil mellem erstatningsansvarsloven og arbejdsskadesikringsloven	22.09.2020

Fradrag i erstatningen – samspillet med arbejdsskadesikringsloven og andre ydelser

[Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 2](#) opregner de ydelser, der skal fradrages i erstatningen for tabt arbejdsfortjeneste:

- Løn under sygdom
- Dagpenge fra arbejdsgiver eller kommunalbestyrelsen (sygedagpenge)
- Erstatning i henhold til en midlertidig afgørelse om erhvervsevnetab efter arbejdsskadesikringsloven, i det omfang den dækker samme periode
- Forsikringsydelser, der har karakter af en *virkelig skadeserstatning*, samt lignende ydelser
- Uddannelsesgodtgørelse efter [arbejdsskadesikringslovens § 18 b](#) (indsat 2023, ikrafttrædelse 1. juli 2024)

Fradrag for midlertidig erhvervsevnetaberstatning

Fradragsreglen for midlertidig erhvervsevnetaberstatning blev indsat ved 2011-ændringen og skal sikre, at skadelidte ikke opnår dobbeltdækning for det midlertidige indtægtstab. Som forarbejderne udtrykker det:

"Det er ikke hensigten, at skadelidte skal kunne opnå dobbeltdækning for sit midlertidige indtægtstab, og det foreslås derfor, at det kommer til at fremgå af erstatningsansvarslovens § 2, stk. 2, at midlertidig erhvervsevnetaberstatning efter arbejdsskadesikringsloven skal fradrages."

Skadelidte bevarer et *differencekrav* – forskellen mellem den fulde tabte arbejdsfortjeneste og den midlertidige erhvervsevnetaberstatning.

Forsikringsydelser med karakter af skadeserstatning

Fradrags sker kun for forsikringsydelser, der har karakter af en *virkelig skadeserstatning*. Private livsforsikringer, ulykkesforsikringer med fast menbeløb og lignende summaforsikringer fradrages som udgangspunkt ikke. Derimod fradrages fx loss-of-earnings-dækning og lønforsikringer, der reelt dækker det faktiske indtægtstab.

Ingen indtrædelsesret for skadevolder

I [BS-46420/2020-HJR](#) afgjorde Højesteret (3-2), at et ansvarsforsikringsselskab, der har udbetalt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, *ikke* kan indtræde i skadelidtes krav på midlertidig erhvervsevnetabserstatning. Flertallet lagde afgørende vægt på, at Folketinget bevidst havde fjernet den foreslåede indtrædelsesbestemmelse (§ 29, stk. 3) under lovbehandlingen i 2011:

"Vi finder herefter, at hverken arbejdsskadesikringslovens § 29, stk. 2, dennes analogi eller almindelige obligationsretlige regler kan føre til, at en skadevolder eller et ansvarsforsikringsselskab, der har udbetalt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, kan indtræde i skadelidtes krav på midlertidig erhvervsevnetabserstatning."

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 18b](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 29, stk. 2](#)[Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets dom om ansvarsforsikringsselskabs manglende indtrædelsesret i midlertidig erhvervsevnetabserstatning 23.08.2021

§ 4 Beregningsgrundlaget – opgørelse af den tabte arbejdsfortjeneste

Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste skal opgøres ud fra den *faktiske indtægt*, som skadelidte ville have haft, hvis skaden ikke var sket. Det indebærer, at erstatningen beregnes som bruttoindtægten – herunder grundløn, tillæg, overarbejdsbetaling, pensionsbidrag og feriegodtgørelse – fratrasket de ydelser, der nævnes i [erstatningsansvarsloven § 2, stk. 2](#).

Konkret bevisførelse for indkomstniveauet

I [BS-9025/2017-KBH](#) var spørgsmålet, om den tabte arbejdsfortjeneste for en sikringsmontør ved Banedanmark skulle baseres på de sidste 5 måneders løn eller på en kollegas faktiske løn i uarbejdsdygtighedsperioden. Retten fandt, at kollegaens lønsedler udgjorde det bedste grundlag:

"Retten finder, at [sagsøger] ved de fremlagte lønsedler, herunder de lønsedler, der vedrører Vidne, sammenholdt med [sagsøgers] og Vidnes forklaringer om indtægtsniveauet for dem begge, har løftet sin bevisbyrde."

Ugentlig beregning i praksis

I [BS-10733/2017-SON](#) opgjorde byretten den tabte arbejdsfortjeneste som bruttoløn pr. uge (7.632 kr.) ganget med antal uger – med fradrag for løbende AES-erstatning og faktisk indtjening.

Selvstændige erhvervsdrivende

For selvstændige fastsættes beregningsgrundlaget efter en konkret vurdering af den retvisende indtjeningsevne. [Vejledning om fastsættelse af årsløn](#) fastslår, at årslønnen som udgangspunkt fastsættes ud fra indtægten 12 måneder før skaden. For selvstændige med svingende indtægt kan en længere periode – fx 5 år – lægges til grund, som Ankestyrelsen fastslog i principmeddelelse [59-18](#).

Fleksjobbere

Ankestyrelsens principmeddelelse [12-21](#) fastslog for den socialretlige tabt arbejdsfortjeneste (serviceloven), at beregningsgrundlaget alene omfatter *arbejdsgiverens løn* – fleksløntilskuddet indgår ikke, da det ikke er en lønindtægt. Det tilsvarende princip om faktisk lønindtægt gælder for erstatningsansvarsloven.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 1, 2	
PRAKSIS	Byretten · Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og rækkevidden af skadelidtes tabsbegrænsningspligt efter arbejdsulykke	12.07.2021
	Byretten · Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter arbejdsulykke: Samspil mellem erstatningsansvarsloven og arbejdsskadeforsikringsloven	22.09.2020
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste til fleksjobber: Beregningsgrundlag er arbejdsgiverløn – ikke fleksløntilskud	01.01.2021
	Ankestyrelsen · Fastlæggelse af beregningsgrundlag for tabt arbejdsfortjeneste for selvstændigt erhvervsdrivende med svingende indtægt	01.01.2018

§ 5 Tabsbegrænsningspligten – skadelidtes pligt til at begrænse tabet

Skadelidte har efter almindelige erstatningsretlige principper pligt til at begrænse sit tab. Forarbejderne til erstatningsansvarsloven udtrykker det således:

"Hvis den skadelidte således uden rimelig grund nægter at deltage i de aktiveringstilbud, som findes, eller hvis sagen på grund af forhold på den skadelidtes side trækker ud, således at f.eks. en aktivering forsinkes, vil dette efter omstændighederne kunne medføre, at retten til tabt arbejdsfortjeneste fortabes."

Konkret vurdering af aktivitetsniveauet

I [BS-10733/2017-SON](#) fandt byretten, at skadelidte fra 1. maj 2020 havde tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt ved at udeblive fra kommunens indkaldelser til erhvervsafklaring trods gentagne rykkere. Erstatningen blev derfor begrænset til perioden frem til dette tidspunkt.

Dommen blev stadfæstet af Vestre Landsret i [BS-27541/2021-VLR](#), der dog tilføjede en vigtig nuance om bevisbyrden:

"Efter det anførte og sammenholdt med oplysningerne om fodskaden og [skadelidtes] gener som følge heraf er der ikke ført det bevis, som må kræves i en erstatningssag som den foreliggende, for, at [skadelidte] kunne have skaffet sig yderligere arbejdsindtægt af betydning i den omtvistede periode."

Bevisbyrden for, at skadelidte har tilsidesat tabsbegrænsningspligten, påhviler altså skadevolder. Det kræver konkret dokumentation for, at skadelidte kunne have opnået en relevant indtægt, og at skadelidte uden rimelig grund har undladt at udnytte mulighederne.

Praksis viser følgende mønstre:

- Skadelidte kan ikke uden videre afskæres fra erstatning, fordi kommunen har stoppet sygedagpenge eller raskmeldt vedkommende
- Skadelidtes egne initiativer (fx selvskaffet arbejdsprøvning) tæller positivt ved vurderingen
- Systematisk udeblivelse fra kommunale erhvervsafklaringsforløb kan føre til fortabelse af erstatningen
- Det er skadevolder, der bærer bevisbyrden for, at tabsbegrænsningspligten er tilsidesat

LOV

Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 1

Erstatningsansvarsloven § 5, stk. 2

PRAKSIS

Landsretten · Landsretten stadfæster dom om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter personskaade 24.01.2022

Byretten · Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og rækkevidden af skadelidtes tabsbegrænsningspligt efter arbejdsulykke 12.07.2021

§ 6 Forrentning af erstatning for tabt arbejdsfortjeneste – EAL § 16

Spørgsmålet om, hvornår erstatning for tabt arbejdsfortjeneste skal forrentes, har været genstand for betydelig retspraksis. Efter [erstatningsansvarsloven § 16, stk. 1](#) kan erstatningen kræves betalt 1 måned efter, at skadevolder har været i stand til at indhente de fornødne oplysninger til bedømmelse af erstatningens størrelse. Beløbet forrentes herefter efter [§ 16, stk. 2](#) med en rente svarende til rentelovens § 5.

Midlertidig AES-afgørelse udskyder ikke forfaldstid

I [BS-23851/2021-HJR](#) afgjorde Højesteret (4-1), at et forsikringsselskab (Tryg) ikke var berettiget til at standse udbetalingen og forrentningen under henvisning til, at AES' midlertidige afgørelse kunne ændres retrospektivt. Flertallet udtalte:

"Det må således anses for forudsat, at skadelidte har krav på løbende at få udbetalt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, og at dette ikke kun gælder før, men også efter, at arbejdsskademyndighederne har truffet midlertidig afgørelse om erstatning for erhvervsevnetab."

Og videre:

"Særligt for så vidt angår denne periode bemærkes, at når der foreligger en sådan midlertidig afgørelse, har skadevolder (ansvarsforsikringsselskabet) kendskab til størrelsen af den midlertidige erhvervsevnetabserstatning [...] der efter erstatningsansvarslovens § 2, stk. 2, skal fradrages."

Skadevolder har altså de fornødne oplysninger til at beregne differenceerstatningen, så snart den midlertidige afgørelse foreligger, og rentepligten indtræder løbende herefter.

Vestre Landsret nåede det tilsvarende resultat i [BS-14009/2019-VLR](#), som Højesteret senere stadfæstede.

Patienterstatningens to-trinsmodel kan ikke udskyde forrentning

I [BS-1564/2020-HJR](#) fastslog Højesteret, at Patienterstatningens interne praksis med først at anerkende skaden og dernæst oplyse det økonomiske tab (to-trinsmodel) ikke kan udskyde forrentningstidspunktet. Myndigheden er ikke retligt afskåret fra at indhente økonomiske oplysninger sideløbende med anerkendelsesspørgsmålet.

LOV

Erstatningsansvarsloven § 16, stk. 1, 2

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets dom om forrentning af erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ved arbejdsskader 22.03.2022

Højesteret · Højesterets dom om forrentningstidspunkt for erstatning ved lægemiddelskader

04.12.2020

Landsretten · Sag om forrentning af erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter arbejdsulykke

11.06.2021

§ 7 Samspillet med arbejdsskadesikringsloven – dobbeltdækningssager

Når en personskade er omfattet af både erstatningsansvarsloven og arbejdsskadesikringsloven – typisk arbejdsulykker, hvor en skadevolder tillige er erstatningsansvarlig – opstår et kompliceret samspil mellem de to regelsæt. Erstatningsansvarsloven giver ret til tabt arbejdsfortjeneste, som arbejdsskadesikringsloven ikke dækker.

Princippet om ingen huller og ingen overlapning

Højesteret har siden U.2009.138 H fastslået, at [erstatningsansvarsloven § 2, stk. 1](#) bygger på en forudsætning om sammenfald mellem ophøret af retten til tabt arbejdsfortjeneste og indtrædelsen af retten til erhvervsevnetabserstatning – der må hverken opstå *huller* eller *overlapning*.

2011-ændringen sikrede, at dette princip også gælder i arbejdsskadesager: midlertidige afgørelser afskærer ikke retten til tabt arbejdsfortjeneste, men der skal ske fradrag for den midlertidige ydelse.

Erhvervsevnetabserstatning efter ASL er primær

Efter [arbejdsskadesikringslovens § 77](#) er erhvervsevnetabserstatningen efter arbejdsskadesikringsloven primær – skadelidtes krav mod den erstatningsansvarlige nedsættes med det beløb, arbejdsskadeforsikringsselskabet har betalt. Men som 2011-ændringen udtrykkeligt fastslår, nedsættes kravet på erhvervsevnetabserstatning efter erstatningsansvarsloven *ikke* som følge af midlertidig erhvervsevnetabserstatning.

Retrospektiv fastsættelse og modregning

Når erhvervsevnetabet fastsættes retrospektivt – dvs. med et virkningstidspunkt, der ligger forud for afgørelsestidspunktet – kan skadevolder have udbetalt for meget i tabt arbejdsfortjeneste. Efter [erstatningsansvarsloven § 16, stk. 1, 4. pkt.](#), kan sådanne beløb modregnes i erhvervsevnetabserstatningen eller tilbagesøges, medmindre der er tale om a conto-beløb udbetalt i overensstemmelse med § 16, stk. 1, 2.-3. pkt.

De beslægtede erstatningsposter – [varigt mén](#), [erhvervsevnetab](#) og [arbejdsskade-anerkendelse](#) – behandles i separate praksisoversigter.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 17, stk. 3](#)
[Arbejdsskadesikringsloven § 77](#)
[Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 1, 2](#)
[Erstatningsansvarsloven § 16, stk. 1](#)

PRAKSIS

Højesteret · Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør i sag om arbejdsskade 20.09.2023

Højesteret · Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør 20.09.2023

Højesteret · Højesterets dom om ansvarsforsikringsselskabs manglende indtrædelsesret i midlertidig erhvervsevnetabserstatning 23.08.2021

Landsretten · Tilbagesøgning af erhvervsevnetabserstatning under fængselsophold: Landsretten stadfæster byrettens dom 11.10.2024

§ 8 Sammenfatning af centrale praksismønstre

Den gennemgåede praksis viser følgende overordnede mønstre for erstatning for tabt arbejdsfortjeneste:

Ophør af erstatningspligten:

Ophørsgrund	Retligt grundlag	Ledende afgørelse
Skadelidte kan arbejde igen i væsentligt samme omfang	EAL § 2, stk. 1, 1. pkt.	U.1999.394 H
AES-udtalelse efter EAL § 10	EAL § 2, stk. 1, 2. pkt.	U.2008.1386 H
Endelig ASL-afgørelse om erhvervsevnetab	EAL § 2, stk. 1, 2. pkt.	U.2009.138 H
Skadevolders eget rimelige skøn + udbetaling	Forarbejder til 2011-ændringen	BS-32003/2022-HJR, BS-43706/2022-HJR
Delt AES-afgørelse (aktuelt + varigt tab)	EAL § 2, stk. 1, 2. pkt.	BS-4241/2022-HJR
Skadelidtes egen adfærd (sagsanlæg med bestemt krav)	EAL § 2, stk. 1, 2. pkt.	Sag 202/2018

Fradrag i erstatningen:

- Sygeløn, sygedagpenge, ressourceforløbsydelse og lignende offentlige ydelser fradrages altid
- Midlertidig erhvervsevnetabserstatning efter ASL fradrages – skadelidte bevarer differencekravet
- Uddannelsesgodtgørelse efter ASL § 18 b fradrages (fra 1. juli 2024)
- Forsikringsydelser fradrages kun, hvis de har karakter af *virkelig skadeserstatning*
- Skadevolder har *ingen* indtrædelsesret i skadelidtes krav på midlertidig erhvervsevnetabserstatning

Forrentning:

- Rentepligten indtræder 1 måned efter, at skadevolder har de fornødne oplysninger – usikkerhed om fremtidige retrospektive ændringer udskyder ikke forfaldstidspunktet
- Forsikringsselskabet skal forholde sig aktivt til løbende krav og kan ikke blot afvente endelig afgørelse

Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste er dermed en *løbende* forpligtelse, der stiller krav om, at skadevolder aktivt forholder sig til skadelidtes tab – enten ved at betale, ved at udøve et rimeligt skøn og overgå til erhvervsevnetabserstatning, eller ved at indhente en AES-udtalelse. Passivitet straffes med rentepligt. For de beslægtede erstatningsposter [svie og smerte](#) og [erhvervsevnetab](#) henvises til de respektive praksisoversigter.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 2, stk. 1, 2	Erstatningsansvarsloven § 16, stk. 1, 2	
PRAKSIS	Højesteret · Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør i sag om arbejdsskade		20.09.2023
	Højesteret · Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør		20.09.2023
	Højesteret · Højesterets afklaring af ophørstidspunkt for tabt arbejdsfortjeneste ved delte afgørelser om erhvervsevnetab		20.12.2022
	Højesteret · Højesterets dom om forrentning af erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ved arbejdsskader		22.03.2022
	Højesteret · Højesterets dom om ansvarsforsikringsselskabs manglende indtrædelsesret i midlertidig erhvervsevnetabserstatning		23.08.2021
	Højesteret · Højesterets dom om forrentningstidspunkt for erstatning ved lægemiddelskader		04.12.2020
	Højesteret · Højesterets afgørelse om skæringstidspunkt for tabt arbejdsfortjeneste ved krav om erhvervsevnetab		30.09.2019
	Landsretten · Landsretten stadfæster dom om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter personskade		24.01.2022

Byretten · Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og rækkevidden af skadelidtes tabsbegrænsningspligt 12.07.2021
 efter arbejdsulykke

REFERENCE Lovgrundlag

5 paragraffer

Arbejdsskadesikringsloven § 17	stk. 3	Arbejdsskadesikringsloven § 29	stk. 2
Erstatningsansvarsloven § 2	stk. 1, 2	Erstatningsansvarsloven § 10	stk. 1
Erstatningsansvarsloven § 16	stk. 1, 2		

MATERIALE Citerede afgørelser

16 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

7

20.09.2023	Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør i sag om arbejdsskade	bs-32003-2022-hjr
20.09.2023	Udbetaling af erhvervsevnetabserstatning bragte retten til tabt arbejdsfortjeneste til ophør	bs-43706-2022-hjr
20.12.2022	Højesterets afklaring af ophørstidspunkt for tabt arbejdsfortjeneste ved delte afgørelser om erhvervsevnetab	bs-4241-2022-hjr
22.03.2022	Højesterets dom om forrentning af erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ved arbejdsskader	bs-23851-2021-hjr
23.08.2021	Højesterets dom om ansvarsforsikringsselskabs manglende indtrædelsesret i midlertidig erhvervsevnetabserstatning	46420-2020
04.12.2020	Højesterets dom om forrentningstidspunkt for erstatning ved lægemiddelskader	bs-1564-2020-hjr
30.09.2019	Højesterets afgørelse om skæringstidspunkt for tabt arbejdsfortjeneste ved krav om erhvervsevnetab	202-2018

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS

4

11.10.2024	Tilbagesøgning af erhvervsevnetabserstatning under fængselsophold: Landsretten stadfæster byrettens dom	9660-11273
20.10.2022	Afgørelse om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter arbejdsulykke – ophør af betalingsforpligtelse ved udbetaling af midlertidigt erhvervsevnetab	3180-3780
24.01.2022	Landsretten stadfæster dom om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter personskade	3880-4687
11.06.2021	Sag om forrentning af erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter arbejdsulykke	6-6

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS

2

12.07.2021	Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og rækkevidden af skadelidtes tabsbegrænsningspligt efter arbejdsulykke	1854-2209
------------	--	-----------

22.09.2020	Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter arbejdsulykke: Samspil mellem erstatningsansvarsloven og arbejdsskadeforsikringsloven	3155-3749
------------	--	-----------

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS	2
-------------------------------------	---

01.01.2021	Tabt arbejdsfortjeneste til fleksjobber: Beregningsgrundlag er arbejdsgiverløn – ikke fleksløntilskud	12-21
------------	---	-------

01.01.2018	Fastlæggelse af beregningsgrundlag for tabt arbejdsfortjeneste for selvstændigt erhvervsdrivende med svingende indtægt	59-18
------------	--	-------

PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS	1
---	---

20.12.2023	Tvist om gyldighed af elektronisk p-tilladelse for hospitalsansat ved Regionshospitalet Viborg	park-3780
------------	--	-----------

12

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over tortgodtgørelse

Godtgørelse for retsstridig krænkelse af frihed, fred, ære eller person – niveauer, skærpesesgrunde og digital seksuel krænkelse

Version 2 · Opdateret 26. jun. 2026 · 18 afgørelser · 2010-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Tortgodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26 er den centrale hjemmel for ikke-økonomisk kompensation til ofre for retsstridige krænkelse af frihed, fred, ære eller person. Bestemmelsen er gentagne gange reformeret – senest i 2022 med indførelsen af regler om digitale seksuelle krænkelse – og godtgørelsesniveauerne for seksualforbrydelser er markant forhøjet siden 2018. Praksis fra Højesteret, landsretterne og Erstatningsnævnet viser et differentieret takstsystem, hvor godtgørelsen afhænger af krænkelsens type (voldtægt, frihedsberøvelse, ærekrænkelser, digital deling mv.), grovhed og ofrets alder, og hvor beløbene løbende reguleres efter lønudviklingen, jf. erstatningsansvarslovens § 15.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01 Tortgodtgørelse forudsætter en retsstridig krænkelse, der er egnet til at påvirke skadelidtes selv- og æresfølelse – dvs. en culpøs krænkelse af en vis grovhed.
- 02 Godtgørelsen fastsættes under hensyn til krænkelsens grovhed, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt – domstolene har et vidt skøn.
- 03 Ved fuldbyrdet voldtægt er udgangspunktet ca. 100.000 kr. (2017-niveau), stigende til ca. 116.000 kr. i meget grove tilfælde og ca. 133.000–150.000 kr. i ganske særlige tilfælde.
- 04 Ved forsøg på voldtægt tilkendes ca. 40.000–53.000 kr. (2017-niveau).
- 05 Grove tilfælde af seksuelt misbrug af børn over en årrække med tillidsforhold udløser en nedre grænse på 150.000 kr. (2017-niveau), og det kræves ikke, at overgrebene består i samleje.
- 06 Alle tortbeløb fra forarbejderne reguleres løbende efter lønudviklingen, jf. erstatningsansvarslovens § 15 – Højesteret nedrunder til nærmeste multiplum af 5.000 kr.
- 07 Freds- og ærekrænkelser (straffelovens kapitel 27, undtagen §§ 266–266 b) udløser fra 2019 tredobling af det hidtidige godtgørelsesniveau.
- 08 Digitale seksuelle krænkelse (deling af nøgenbilleder mv.) har fra 2022 et udgangspunkt på 5.000–30.000 kr. (2021-niveau), og alle uafhængige delinger skal vurderes selvstændigt uden samlet loft.

- 09** Krænkelsegodtgørelse efter stk. 4 kræver ikke, at der er lidt tort – den tilkendes objektivt ved forbrydelser med særligt groft angreb mod person, frihed, fred eller ære.
- 10** Frihedsberøvelse af kortere varighed under nedværdigende omstændigheder berettiger typisk til 10.000–30.000 kr. i tortgodtgørelse.
- 11** Efterladtegodtgørelse efter § 26 a forudsætter forsæt eller grov uagtsomhed og tilkendes normalt med op til 100.000 kr. ved forsætligt drab – spirituskørsel er i sig selv ikke tilstrækkeligt.
- 12** Tortgodtgørelse kan kumuleres med godtgørelse for svie og smerte (§ 3) og varigt mén (§ 4) – posterne kompenserer for forskellige tab.
- 13** Erstatningsnævnet udreder tortgodtgørelsen efter offererstatningsloven, og niveauerne følger domstolenes praksis.
- 14** Retsstridig tv-overvågning af en ansat kan udløse tortgodtgørelse, men en overskridelse af databeskyttelsesreglerne er i sig selv ikke tilstrækkelig – det beror på en konkret grovhedsvurdering.

§ 1 Lovgrundlaget: erstatningsansvarslovens § 26 og § 26 a

Tortgodtgørelse hjemles i [erstatningsansvarslovens § 26](#), der i sin nuværende form har fem stykker:

- **Stk. 1** (generalklausulen): Den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, skal betale den forurettede godtgørelse for tort.
- **Stk. 2** (skærpesesgrundene): Ved fastsættelsen kan det tillægges vægt, at krænkelsen er begået ved overtrædelse af straffelovens kapitel 23 (familieforhold) eller 24 (seksualforbrydelser), herunder over for en person under 18 år. Tilsvarende gælder kapitel 27-krænkelser (freds- og ære) undtagen §§ 266–266 b, og det kan tillægges vægt, at krænkelsen er en digital seksuel krænkelse.
- **Stk. 3** (selvstændig vurdering): Alle digitale seksuelle krænkelser, der er begået uafhængigt af hinanden, skal vurderes selvstændigt.
- **Stk. 4** (krænkelsegodtgørelse): Selv om der ikke er lidt tort, tilkendes godtgørelse ved forbrydelser med et særligt groft angreb mod en andens person, frihed, fred eller ære.
- **Stk. 5** (formueretlig status): Godtgørelsen er ikke en del af ægtefællers formuefællesskab, jf. [§ 18](#).

[Erstatningsansvarslovens § 26 a](#) regulerer **efterladtegodtgørelse**: Den, der forsætligt eller ved grov uagtsomhed forvolder en andens død, kan pålægges at betale godtgørelse til efterlevende, der havde en særlig nær tilknytning til den afdøde.

Godtgørelse for tort kan **kumuleres** med [svie og smerte \(§ 3\)](#) og [varigt mén \(§ 4\)](#), da de kompenserer for forskellige tab – henholdsvis den daglige sygeperiode, den varige helbredsforringelse og den personlige krænkelse. Se nærmere [svie-og-smerte](#) og [varigt-men-mengraderstatning](#).

LOV

Erstatningsansvarsloven § 18

Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 1, 2, 3, 4

Erstatningsansvarsloven § 26a

Reformerne: fra 1997-nyaffattelsen til 2022-reformen om digitale krænkelser

Bestemmelsen har gennemgået en markant udvikling:

1997 – Nyaffattelse (lov nr. 349 af 23/5/1997): § 26 blev nyaffattet for at indføre en særlig regel om krænkelsegodtgørelse (nu stk. 4), der muliggjorde godtgørelse ved særligt grove angreb mod person eller frihed, selv om der ikke er lidt tort i subjektiv forstand.

2001 – Første forhøjelse (lov nr. 463 af 7/6/2001): Stk. 2 blev indsat med det formål at fordoble tortbeløbene for seksualforbrydelser (kapitel 23/24). Forarbejderne angav niveauer for fuldbyrdet voldtægt på ca. 60.000 kr.

2018 – Forhøjelse med ca. 1/3 + minimumsgrænse for børnemisbrug (lov nr. 140 af 28/2/2018): Forarbejderne forudsatte, at niveauerne for alle seksuelle krænkelser som udgangspunkt skulle forhøjes med ca. 1/3, og at voldtægt yderligere skulle forhøjes med ca. 1/3. Forarbejderne fastslog følgende 2017-niveauer:

Krænkelsetype	2017-niveau
Fuldbyrdet voldtægt	ca. 100.000 kr.
Fuldbyrdet voldtægt, meget grov	ca. 116.000 kr.
Fuldbyrdet voldtægt, ganske særlige tilfælde	133.000–150.000 kr. eller højere
Forsøg på voldtægt	ca. 40.000–53.000 kr.
Incest mod mindreårige	mindst ca. 26.000 kr.
Grove tilfælde af seksuelt misbrug af børn (årrække, tillidsforhold)	nedre grænse 150.000 kr.

2019 – Tredobling for freds- og ærekrænkelser (lov nr. 1719 af 27/12/2018): Stk. 2 blev udvidet, så kapitel 27-forbrydelser (undtagen §§ 266–266 b) kan tillægges vægt. Hensigten var en tredobling af niveauerne for bl.a. § 264 d (videregivelse af private billeder) og §§ 267–268 (ærekrænkelser).

2022 – Digital seksuel krænkelse og udvidet krænkelsegodtgørelse (lov nr. 894 af 21/6/2022): Denne reform indførte tre ændringer:

1. Stk. 2, 4. pkt.: Det kan tillægges vægt, at krænkelsen er en digital seksuel krænkelse. Forarbejderne fastsatte udgangspunktet til 5.000–30.000 kr. (2021-niveau).
2. Nyt stk. 3: Alle digitale seksuelle krænkelser begået uafhængigt af hinanden skal vurderes selvstændigt – intet samlet loft.
3. Stk. 4, 2. pkt.: Krænkelsegodtgørelse udvides til også at omfatte særligt grove krænkelser mod fred eller ære.

Denne reform var direkte foranlediget af Højesterets to Umbrella-domme (U 2019.1232 H og U 2020.3922 H), hvor Højesteret fastsatte et loft for tortgodtgørelse i digitale delingssager. Forarbejderne til 2022-loven kritiserer eksplicit denne "mængderabat" og ændrer retstilstanden, så enhver deling er tortudløsende.

Alle niveauer i forarbejderne er **udtryk for det angivne års prisniveau** og skal reguleres efter lønudviklingen, jf. [erstatningsansvarslovens § 15](#).

§ 3 Seksualforbrydelser: Højesterets og Erstatningsnævnets niveauer

Seksualforbrydelser er det mest belyste område for tortgodtgørelse. Højesteret har i [BS-31578/2025-HJR](#) (dom af 20. februar 2026) fastlagt flere principielle retningslinjer for udmåling i sager om seksuelt misbrug af børn:

Minimumsgrænsen på 150.000 kr. gælder for seksuelle krænkelser, der går videre end almindelige blufærdighedskrænkelser. Det er ikke et krav, at overgrebene skal bestå i samleje.

I sagen tilkendte Højesteret **175.000 kr.** til den ene datter (overgreb af grovere karakter end blufærdighedskrænkelser men uden samleje, 2016–2019) og **350.000 kr.** til den anden datter (overgreb eskalerende til samleje over 5 år). Beløbene svarede til 2017-niveauer reguleret til 2024-niveau, nedrundet til nærmeste multiplum af 5.000 kr.

Erstatningsnævnets praksis viser en differentieret skala:

Krænkelsetype	Beløb	Eksempel
Fuldbyrdet voldtægt (efter 1/4/2018)	40.000–60.000+ kr.	16-520-10288 : 60.000 kr.
Voldtægt i hjælpeløs tilstand	40.000 kr.	20-520-08849 : 40.000 kr.
Voldtægt af 13-årig uden samtykke	40.000 kr.	21-520-12472 : 40.000 kr.
Forsøg på voldtægt (forening)	45.000 kr.	18-520-02625 : 45.000 kr.
Forsøg på voldtægt mod 14-årig	40.000 kr.	19-520-05120 : 40.000 kr.
Seksuelle krænkelser af mindreårig (halvbror)	20.000 kr.	15-520-07350 : 20.000 kr.
Blufærdighedskrænkelser i tog mod 16-årig	10.000 kr.	15-520-06816 : 10.000 kr.

Erstatningsnævnet har afvist tortgodtgørelse, hvor de seksuelle handlinger var frivillige og skadevolderen ikke havde handlet forsætligt – se [16-520-10258](#), der understreger, at samtykke udelukker retsstridighed.

De i forarbejderne forudsatte niveauer gælder som **udgangspunkt**, der kan fraviges i begge retninger ud fra sagens konkrete omstændigheder. Se også [deling-intime-billeder-uden-samtykke](#) for den strafferetlige side af digitale seksuelle krænkelser.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 15](#)
[Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 1, 2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesteret forhøjer tortgodtgørelse til døtre efter grove seksuelle overgreb begået af deres far	20.02.2026
Erstatningsnævnet · Udmåling af tortgodtgørelse efter voldtægt af familiemedlem i hjælpeløs tilstand	17.08.2022
Erstatningsnævnet · Godtgørelse for tort til 13-årig efter voldtægt uden samtykke under søvn	17.08.2022
Erstatningsnævnet · Tilkendelse af 40.000 kr. i godtgørelse for tort efter forsøg på voldtægt mod 14-årig	12.11.2020
Erstatningsnævnet · Godtgørelse for tort ved forsøg på voldtægt begået af flere gerningsmænd i forening	28.07.2020
Erstatningsnævnet · Godtgørelse for tort til mindreårig efter seksuelle krænkelser begået af halvbror	20.07.2018
Erstatningsnævnet · Tortgodtgørelse til 16-årig for blufærdighedskrænkelser og forfølgelse i tog	13.07.2018
Erstatningsnævnet · Udmåling af tortgodtgørelse for voldtægt efter forudgående kontakt under bytur	12.07.2018

Erstatningsnævnet · Afslag på tortgodtgørelse efter frivillig seksuel aktivitet med alvorlig legemsbeskadigelse

12.07.2018

§ 4 Frihedsberøvelse og vold: tortgodtgørelse for angreb på person og frihed

Tortgodtgørelse for frihedsberøvelse afhænger af varigheden og omstændighederne. I [BS-50210/2023-HJR](#) (dom af 23. april 2024) tilkendte Højesteret **20.000 kr.** for ca. 6 timers frihedsberøvelse under nedværdigende omstændigheder (hætte over hovedet, trusler med kniv). Højesteret præciserede tortbegrebet:

Ved tort forstås efter forarbejderne i almindelighed en krænkelse, der er egnet til at påvirke skadelidtes selv- og æresfølelse, dvs. en persons opfattelse af eget værd og omdømme. Det er således den ydmygelse, skadelidte har været udsat for, der er afgørende.

Væsentligt er, at **afpresning** (straffelovens § 281) i sig selv ikke udløste yderligere tortgodtgørelse – formuekrænkelser falder som udgangspunkt uden for § 26's beskyttelsesområde.

Ved vold afhænger godtgørelsen af angrebets grovhed. Kvalificeret vold efter [straffelovens § 245](#) og grov vold efter [§ 246](#) vil typisk udløse højere beløb end simpel vold. Hvis volden indebærer et *særligt groft angreb*, kan krænkelsesgodtgørelse efter [§ 26, stk. 4](#) tilkendes objektivt – dvs. uden at der stilles krav om, at offeret subjektivt har følt tort.

Se [uberettiget-frihedsberøvelse](#) for statens erstatningsansvar ved processuelle indgreb og [psykisk-vold](#) for den nyere kriminalisering af psykisk vold.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 1, 4](#)

[Straffeloven § 245](#)

[Straffeloven § 261, stk. 2](#)

PRAKSIS Højesteret · Tortgodtgørelse for frihedsberøvelse og afpresning

23.04.2024

§ 5 Freds- og ærekrænkelser: tredobling fra 2019 og Højesterets niveaufastsættelse

Med lov nr. 1719 af 27. december 2018 (ikrafttræden 1. januar 2019) blev tortgodtgørelsesniveauerne for freds- og ærekrænkelser som udgangspunkt **tredoblet** i forhold til det hidtidige niveau. Forhøjelsen gælder krænkelser begået ved overtrædelse af straffelovens kapitel 27 – herunder §§ 263–264 d og §§ 267–268 – men **ikke** §§ 266–266 b (trusler mv.).

Højesteret har i [BS-15047/2022-HJR](#) (dom af 18. august 2023) fastsat niveauet i en sag om grove racistiske og ærekrænkende udtalelser fremsat under en offentlig demonstration. Byretten tilkendte 30.000 kr., landsretten nedsatte til 5.000 kr., og Højesteret fastsatte den endelige godtgørelse til **15.000 kr.**, idet retten vejede ytringens alvor op mod den begrænsede udbredelse:

Efter en samlet vurdering af krænkelsens grovhed, karakteren af [tiltaltes] handlinger og omstændighederne i øvrigt finder Højesteret, at tortgodtgørelsen passende kan fastsættes til 15.000 kr.

I [BS-36160/2024-HJR](#) (dom af 26. juni 2025) fastslog Højesteret, at private straffesager om mortifikation efter [straffelovens § 270](#) **altid** kan ankes til landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse – beløbsgrænsen i retsplejelovens § 368, stk. 1, finder ikke anvendelse.

Grænsen mellem tortgodtgørelse efter § 26 og injuriogodtgørelse efter straffelovens §§ 267–268 er flydende. Tortgodtgørelse efter § 26 er den erstatningsretlige kompensation, mens det strafferetlige mortifikationsinstitut (§ 270) sigter mod ophævelse af den krænkende udtalelse. De to kan gøres gældende sideløbende. Se også [injurier-aerek-sociale-medier](#).

LOV	Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 2	Straffeloven § 267	Straffeloven § 270	
PRAKSIS	Højesteret · Beløbsgrænsen for anke finder ikke anvendelse på private straffesager om mortifikation Højesteret · Højesteret skærper tortgodtgørelse for racistiske udtalelser efter lovændring om tredobling af niveauer			26.06.2025 18.08.2023

Digitale seksuelle krænkelser: 2022-reformen og

§ 6 Umbrella-komplekset

2022-reformen (lov nr. 894 af 21. juni 2022) indførte et udgangspunkt for tortgodtgørelse ved digitale seksuelle krænkelse – forstået som deling eller offentliggørelse af nøgenbilleder, videoer eller andet materiale af seksuel karakter uden samtykke. Forarbejderne fastsatte et **udgangspunkt på 5.000–30.000 kr.** (2021-niveau), afhængigt af omstændighederne:

- Om delingen er sket i et "lukket" miljø (f.eks. messenger) eller på åbent internet
- Materialets karakter og omfang
- Om forurettede er genkendelig
- Den tidsmæssige udstrækning

Det nye [stk. 3](#) sikrer, at alle digitale seksuelle krænkelse, der er begået uafhængigt af hinanden, **vurderes selvstændigt** – i direkte modsætning til Højesterets loftsættelse i Umbrella-komplekset (U 2020.3922 H). Forarbejderne udtaler eksplicit, at der ikke længere gælder et samlet loft, og at ingen gerningsperson kan undgå at betale tortgodtgørelse, blot fordi forurettede allerede er kompenseret i andre sager.

Erstatningsnævnets praksis illustrerer niveauet: I [21-520-11290](#) (afgørelse af 10. oktober 2023) tilkendte nævnet **15.000 kr.** for deling af 58 videoer og adskillige billeder af seksuel karakter, der var tilgængelige på en hjemmeside i 7,5 måneder.

Rigsadvokatmeddelelsen om digitale sexkrænkelser angiver de momenter, anklagemyndigheden skal lægge vægt på ved strafpåstanden – omfanget af deling/offentliggørelse, materialets grovhed, om forurettede er genkendelig, og konsekvenserne for forurettede. Disse momenter er også styrende for tortudmålingen.

Se [deling-intime-billeder-uden-samtykke](#) for den strafferetlige side.

LOV [Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 2, 3](#) [Straffeloven § 232](#) [Straffeloven § 264d](#)

PRAKSIS **Erstatningsnævnet** · Udmåling af tortgodtgørelse ved ulovlig deling af seksuelt materiale på internettet 10.10.2023

§ 7 Krænkelsegodtgørelse efter stk. 4: den objektive regel

Mens tortgodtgørelse efter [stk. 1](#) forudsætter, at krænkelsen er egnet til at påvirke skadelidtes selv- og æresfølelse, giver [stk. 4](#) hjemmel til godtgørelse **selv om der ikke er lidt tort** – forudsat at krænkelsen er begået ved en forbrydelse, der har indebåret et:

- Særligt groft angreb mod en andens **person** eller **frihed** (1. pkt., indført 1997), eller
- Særligt grove krænkelser mod en andens **fred** eller **ære** (2. pkt., indført 2022).

Bestemmelsen har et **snævert anvendelsesområde** og kræver, at forholdet også ved strafudmålingen betragtes som værende af grovere karakter – uden at der dog stilles krav om en bestemt minimumsstraf.

Kerneområdet for 2. pkt. er bl.a. uberettiget adgang til datasystemer (straffelovens § 263), brud på brevhemmeligheden, uberettiget fotografering (§ 264 a), uberettiget udnyttelse af oplysninger (§ 264 c), videregivelse af private billeder (§ 264 d) og ærekrænkelser (§§ 267–268).

I [BS-50210/2023-HJR](#) påberåbte forurettede sig stk. 4 som alternativ hjemmel for frihedsberøvelsen, men Højesteret tilkendte i stedet tortgodtgørelse efter stk. 1, da betingelserne herfor var opfyldt. Krænkelsegodtgørelse efter stk. 4 har dermed størst selvstændig betydning, hvor offeret af en eller anden grund ikke har følt sig ydmyget (f.eks. fordi angrebssituationen var så kaotisk, at den slet ikke blev bearbejdet), men hvor forbrydelsen objektivt set var særligt grov.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 4](#)
[Straffeloven § 263](#)
[Straffeloven § 264d](#)

PRAKSIS Højesteret · Tortgodtgørelse for frihedsberøvelse og afpresning

23.04.2024

§ 8 Tort ved retsstridig overvågning: Højesterets principielle dom

I [BS-27412/2019-HJR](#) (dom af 2. marts 2020) fastslog Højesteret principielt, at en arbejdsgivers retsstridige tv-overvågning af en ansat kan udløse tortgodtgørelse – men at en overskridelse af ledelsesretten og databeskyttelseslovgivningen i sig selv **ikke** er tilstrækkelig:

En overskridelse af grænserne efter ledelsesretten og databeskyttelseslovgivningen i forbindelse med en arbejdsgivers anvendelse af tv-overvågning over for en ansat [vil] ikke i sig selv udløse et krav på godtgørelse for tort efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1. Det vil således bero på en konkret vurdering af den enkelte sags omstændigheder.

I den konkrete sag fandt Højesteret, at den systematiske og løbende kontrol uden saglig grund havde haft den **fornødne grovhed** og var egnet til at krænke den ansattes selv- og æresfølelse. Godtgørelsen blev fastsat til **20.000 kr.** (mod den påståede 50.000 kr.).

Dommen afklarer, at tærsklen for tortgodtgørelse ved overvågning ligger ved den kvalificerede, systematiske krænkelser – ikke ved enhver databeskyttelsesretlig overtrædelse. Momenterne inkluderer overvågningens varighed, om den er konstant/løbende, om der er saglig begrundelse, og den psykiske belastning for offeret.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 1](#)

PRAKSIS Højesteret · Principiel dom om tortgodtgørelse for retsstridig tv-overvågning af en ansat

02.03.2020

§ 9 Efterladtegodtgørelse: § 26 a ved drab og grov uagtsomhed

Erstatningsansvarslovens § 26 a giver hjemmel for godtgørelse til efterlevende, der havde en særlig nær tilknytning til den afdøde, når dødsfaldet er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed. Bestemmelsen blev udvidet i 2021 (lov nr. 290 af 27. februar 2021), så personkredsen nu også som udgangspunkt omfatter **samboende søskende, voksne udeboende børn og forældre til voksne udeboende børn** – uden krav om nærmere vurdering af de konkrete følelsesmæssige relationer.

Forarbejderne forudsætter en maksimal godtgørelse i størrelsesordenen **100.000 kr.** ved forsætligt drab. Ved grov uagtsomhed fastsættes beløbet normalt til et mindre beløb, men der må ikke udmåles helt bagatelagtige beløb.

Højesteret har i [Sag 92/2011](#) (dom af 28. december 2012) **afvist** godtgørelse til efterladte efter et trafikdrab forvoldt ved spirituskørsel (mindst 1,02 promille). Højesteret fastslog, at spirituskørsel i sig selv ikke kan sidestilles med kørsel på særlig hensynsløs måde i relation til de efterladtes følelsesmæssige belastning:

Det forhold, at et dødsfald er forvoldt ved grov uagtsomhed i forbindelse med spirituskørsel, indebærer ikke i sig selv, at kørslen i relation til den følelsesmæssige belastning af de efterladte må sidestilles med kørsel på særlig hensynsløs måde.

Derimod tilkendte Højesteret i [Sag 339/2009](#) (dom af 21. maj 2010) **50.000 kr.** til en ægtefælle, der overværede sin mands død i en frontalkollision forvoldt ved grov uagtsomhed (kørsel i søvne). Her var der ekstraordinær belastning ved at overvære dødsfaldet.

[Vejledning om særlig godtgørelse](#) fra Arbejdsskadestyrelsen samler praksis og angiver, at ægtefælle/samlever og hjemmeboende børn normalt kan få godtgørelse, mens søskende i øvrigt og forældre til voksne børn normalt ikke kan – medmindre de boede sammen. Se også [voldsoffer-erstatning](#) for det processuelle om offererstatningsordningen.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 26a, stk. 1, 2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Afvisning af godtgørelse til efterladte efter trafikulykke forvoldt ved spirituskørsel

28.12.2012

Højesteret · Højesterets dom i sag om uagtsomt manddrab ved søvn under kørsel

21.05.2010

§ 10 Erstatningsnævnets rolle og offererstatningsordningen

Erstatningsnævnet udreder tortgodtgørelse efter [offererstatningsloven](#), uanset om gerningsmanden kan straffes. Nævnets praksis følger domstolenes niveauer, men nævnet har selvstændig kompetence til at vurdere kravet, også hvor straffesagen ikke er afsluttet – jf. [offererstatningslovens § 11 c, stk. 2](#), som muliggør afgørelse før straffedom.

Med 2022-reformen blev offererstatningslovens regulerings- og forrentningsregler ændret ved nye §§ 6 b og 6 c: Erstatningsbeløb fastsættes nu på grundlag af de beløb, der gælder på **afgørelsestidspunktet**, og forrentning sker efter faste regler i stedet for subjektive skønsmæssige vurderinger – en forenkling der udsprang af Højesterets dom af 4. december 2020.

Nævnet kan nedsætte godtgørelsen ved forurettedes egen skyld, jf. offererstatningslovens § 6 a. I [16-520-10258](#) nedsatte nævnet godtgørelsen for svie og smerte med 50 % pga. ansøgers aktive medvirken til risikofyldt seksuel aktivitet – og gav fuldt afslag på tortgodtgørelse, da handlingerne var samtykkebaserede.

[Rigsadvokatmeddelelsen om vejledning af forurettede](#) fastlægger politiets vejledningspligt over for skadelidte om muligheden for at søge Erstatningsnævnet.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 1](#)
[Offererstatningsloven § 6a](#)

PRAKSIS

Erstatningsnævnet · Afslag på tortgodtgørelse efter frivillig seksuel aktivitet med alvorlig legemsbeskadigelse

12.07.2018

§ 11 Sammenfatning: centrale niveauer og udviklingslinjer

Tortgodtgørelse efter [erstatningsansvarslovens § 26](#) er et dynamisk retsområde, hvor lovgiver gentagne gange har hævet niveauerne for at afspejle ændrede opfattelser af krænkelsers alvor – senest med 2022-reformen om digitale seksuelle krænkelser. De centrale udviklingslinjer kan opsummeres:

- **Seksualforbrydelser** har de højeste niveauer: fra ca. 10.000 kr. for blufærdighedskrænkelser over ca. 40.000–53.000 kr. for forsøg på voldtægt til ca. 100.000 kr. og derover for fuldbyrdet voldtægt, med en nedre grænse på 150.000 kr. (reguleret) ved grove børnemisbrugssager. Alle beløb reguleres løbende efter lønudviklingen.
- **Freds- og ærekrænkelser** er tredoblet fra 2019. Højesteret har i en principiel sag fastsat niveauet til 15.000 kr. for en grov offentlig ærekrænkelse med begrænset udbredelse.
- **Digitale seksuelle krænkelser** har fra 2022 et udgangspunkt på 5.000–30.000 kr. pr. krænkelse, og der gælder intet samlet loft.
- **Frihedsberøvelse** udløser typisk 10.000–30.000 kr. afhængigt af varighed og omstændigheder.
- **Overvågning** kan udløse tort, men kræver kvalificeret grovhed ud over blot en databeskyttelsesretlig overtrædelse.
- **Efterladtegodtgørelse** (§ 26 a) tilkendes med op til 100.000 kr. ved forsætligt drab, men kræver mere end blot grov uagtsomhed – spirituskørsel er i sig selv ikke tilstrækkeligt, medmindre der foreligger ekstraordinære omstændigheder.

Der er ingen vedtagne ændringer af § 26, der endnu ikke er konsolideret; den seneste lovbekendtgørelse er fra 5. september 2025.

Praksis er under fortsat udvikling, og domstolene har et vidt skøn. Forarbejdernes niveauer er vejledende udgangspunkter – men Højesterets dom af 20. februar 2026 viser, at retten tager forarbejdernes hensigt seriøst og aktivt regulerer beløbene opad efter lønudviklingen.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 15](#)
[Erstatningsansvarsloven § 26](#)
[Erstatningsansvarsloven § 26a](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesteret forhøjer tortgodtgørelse til døtre efter grove seksuelle overgreb begået af deres far

20.02.2026

Højesteret · Tortgodtgørelse for frihedsberøvelse og afpresning

23.04.2024

Højesteret · Højesteret skærper tortgodtgørelse for racistiske udtalelser efter lovændring om tredobling af niveauer

18.08.2023

Højesteret · Principiel dom om tortgodtgørelse for retsstridig tv-overvågning af en ansat	02.03.2020
Højesteret · Afvisning af godtgørelse til efterladte efter trafikulykke forvoldt ved spirituskørsel	28.12.2012
Erstatningsnævnet · Udmåling af tortgodtgørelse ved ulovlig deling af seksuelt materiale på internettet	10.10.2023

REFERENCE Lovgrundlag

3 paragraffer

[Erstatningsansvarsloven § 15](#)

[Erstatningsansvarsloven § 26](#)

stk. 1, 2, 3, 4

[Erstatningsansvarsloven § 26a](#)

MATERIALE Citerede afgørelser

16 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

7

20.02.2026	Højesteret forhøjer tortgodtgørelse til døtre efter grove seksuelle overgreb begået af deres far	10498-12373
26.06.2025	Beløbsgrænsen for anke finder ikke anvendelse på private straffesager om mortifikation	36160-2024
23.04.2024	Tortgodtgørelse for frihedsberøvelse og afpresning	5246-6301
18.08.2023	Højesteret skærper tortgodtgørelse for racistiske udtalelser efter lovændring om tredobling af niveauer	2708-4306
02.03.2020	Principiel dom om tortgodtgørelse for retsstridig tv-overvågning af en ansat	bs-27412-2019-hjr
28.12.2012	Afvisning af godtgørelse til efterladte efter trafikulykke forvoldt ved spirituskørsel	92-2011
21.05.2010	Højesterets dom i sag om uagtsomt manddrab ved søvn under kørsel	Sag 339/2009

ERSTATNINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

9

10.10.2023	Udmåling af tortgodtgørelse ved ulovlig deling af seksuelt materiale på internettet	21-520-11290
17.08.2022	Udmåling af tortgodtgørelse efter voldtægt af familiemedlem i hjælpeløs tilstand	20-520-08849
17.08.2022	Godtgørelse for tort til 13-årig efter voldtægt uden samtykke under søvn	21-520-12472
12.11.2020	Tilkendelse af 40.000 kr. i godtgørelse for tort efter forsøg på voldtægt mod 14-årig	19-520-05120
28.07.2020	Godtgørelse for tort ved forsøg på voldtægt begået af flere gerningsmænd i forening	18-520-02625
20.07.2018	Godtgørelse for tort til mindreårig efter seksuelle krænkelser begået af halvbror	15-520-07350
13.07.2018	Tortgodtgørelse til 16-årig for blufærdighedskrænkelser og forfølgelse i tog	15-520-06816
12.07.2018	Afslag på tortgodtgørelse efter frivillig seksuel aktivitet med alvorlig legemsbeskadigelse	16-520-10258
12.07.2018	Udmåling af tortgodtgørelse for voldtægt efter forudgående kontakt under bytur	16-520-10288

13

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over varigt men (erstatningsansvarsloven § 4)

Méngodtgørelse efter erstatningsansvarsloven § 4 – méngrad, forhøjelse, aldersreduktion og genoptagelse

Version 2 · Opdateret 24. jun. 2026 · 15 afgørelser · 2007–2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Méngodtgørelse efter erstatningsansvarsloven § 4 kompenserer for den varige medicinske skade og de ulemper, skaden medfører i skadelidtes personlige livsførelse. Méngraden fastsættes med udgangspunkt i Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings (AES) méntabel og vejledende udtalelser efter § 10, men domstolene er ikke bundet af AES' vurdering. Praksis viser, at systemet er stærkt standardiseret – kapitalbeløbet ved 100 pct. méngrad udgør 573.500 kr. (2025-niveau), med en bagatelgrænse på 5 pct. og mulighed for forhøjelse til 687.500 kr. i særlige tilfælde. Særligt Højesterets praksis om mellemkommende død, forholdet til forventet restlevetid og sondringen mellem forårsagelsestidspunkt og virkningstidspunkt har præciseret rammerne for udmålingen.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01 Godtgørelse for varigt mén fastsættes som et kapitalbeløb baseret på skadens medicinske art og omfang samt de forvoldte ulemper i skadelidtes personlige livsførelse (EAL § 4, stk. 1).
- 02 Ved en méngrad på 100 pct. udgør godtgørelsen 573.500 kr. (2025-niveau); ved lavere méngrader nedsættes beløbet forholdsmæssigt.
- 03 Der ydes ingen godtgørelse ved en méngrad under 5 pct. (bagatelgrænsen).
- 04 I særlige tilfælde kan méngodtgørelsen forhøjes til maksimalt 687.500 kr., når skaden er ekstraordinært indgribende for den personlige livsførelse.
- 05 Aldersreduktion efter stk. 2: Godtgørelsen nedsættes med 1 pct. for hvert år over 39 år, yderligere 1 pct. for hvert år over 59 år, og ikke yderligere efter det fyldte 69. år.
- 06 AES' vejledende udtalelse efter § 10 tillægges normalt betydelig vægt af domstolene, men er ikke bindende – det er i sidste ende et domstolsanliggende at fastsætte méngraden.
- 07 Méngodtgørelse kan ikke nedsættes alene begrundet i en lægelig prognose om forkortet restlevetid (Højesteret, sag 29/2012).

- 08** Ved mellemkommende død kan méngodtgørelsen nedsættes, da den skal kompensere for gener resten af livet – men dette forudsætter, at skadelidte faktisk fik en kortere levetid end gennemsnitligt.
- 09** Ved forsinket diagnose sondres mellem forårsagelsestidspunktet og virkningstidspunktet – levetiden med skaden beregnes fra det tidspunkt, hvor ulemperne i den personlige livsførelse faktisk viser sig (BS-36187/2018-HJR).
- 10** Genoptagelse efter § 11 forudsætter væsentlige ændringer i de faktiske omstændigheder i forhold til sagens afslutning – vurderingen foretages for hver enkelt erstatningspost.
- 11** AES' udtalelse skal afgives inden 1 år og senest 2 år efter anmodningen; både skadelidte og skadevolder kan anmode om udtalelse.
- 12** Dobbeltkompensation for varige gener skal undgås – der foretages fradrag for allerede kompenserede gener i samme legemsregion, også selvom skadelidte har oplevet periodevis symptomfrihed.

§ 1 Lovgrundlag og systematik for méngodtgørelse

Méngodtgørelse efter [erstatningsansvarsloven § 4](#) kompenserer for den **varige medicinske skade** og de ulemper, skaden medfører i den personlige livsførelse. Bestemmelsen lyder:

Godtgørelse for varigt mén fastsættes til et kapitalbeløb, der beregnes under hensyn til skadens medicinske art og omfang og de forvoldte ulemper i skadelidtes personlige livsførelse. Godtgørelsen udgør ved en méngrad på 100 pct. 573.500 kr. Ved lavere méngrader nedsættes beløbet forholdsmæssigt. I særlige tilfælde kan méngodtgørelsen fastsættes til et højere beløb, dog højst 687.500 kr. Ved en méngrad på under 5 pct. ydes ingen godtgørelse.

Systemet er opbygget som en **standardiseret udmåling**: godtgørelsen beregnes pr. ménprocent som en forholdsmæssig andel af kapitalbeløbet. Beløbene reguleres årligt efter [erstatningsansvarsloven § 15](#). Den standardiserede model adskiller sig fra den individuelle udmåling af fx [erhvervsevnetab](#) og [tabt arbejdsfortjeneste](#).

Méngodtgørelse efter EAL § 4 har sin parallel i [arbejdsskadesikringsloven § 18](#), der regulerer godtgørelse for varigt mén i arbejdsskadesager. I begge systemer fastsættes méngraden med udgangspunkt i AES' méntabel.

Andre beslægtede erstatningsposter behandles i selvstændige praksisoversigter: [svie og smerte](#) under EAL § 3, [patientforsikring](#) ved patientskader og [voldsoffer-erstatning](#) ved statslig offererstatning.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 18](#)[Erstatningsansvarsloven § 4, stk. 1](#)[Erstatningsansvarsloven § 15](#)

§ 2 Méngradsfastsættelsen og AES' méntabel

Méngraden fastsættes med udgangspunkt i den [vejledende méntabel](#), der udarbejdes af Arbejdsmarkedets Erhvervssikring. Méntabellen definerer begrebet "mén" som:

en medicinsk bedømmelse af den daglige ulempe i den personlige livsførelse, som en skade har medført.

Méntabellen indeholder detaljerede procentangivelser for alle relevante skadetyper – fra lænderygsmarter (5-25 pct.) og rygmarsvlæsioner (op til 120 pct.) til tab af fingre, synsevne og kognitive funktioner. Vurderingen sker uafhængigt af erhverv, alder, køn og indkomst, da ulemperne grundlæggende anses for at være de samme for alle.

Ved **forudbestående sygdom** gælder særlige regler:

- Hvis en forudbestående sygdom **forværrer skadens følger**, kan der fastsættes en højere ménprocent end tabellen angiver (fx forhøjet méngrad for tab af en tommelfinger, hvis den anden hånd allerede mangler)
- Hvis skaden **rammer et allerede skadet område**, kan der foretages fradrag, men kun hvis den forudbestående sygdom var symptomgivende før skaden eller efter sikker prognose ville have givet symptomer

Ankestyrelsen har i principmeddelelse 35-23 fastslået, at der gælder et ulovbestemt princip om, at **dobbeltkompensation** skal undgås. Det er uden betydning, om skadelidte har oplevet periodevis symptomfrihed mellem den tidligere og den nye skade.

Ankestyrelsen har i principmeddelelse 39-23 yderligere præciseret, at der kan gives **tillæg** til méngraden, hvis flere skader væsentligt forstærker hinanden, og at et sådant tillæg altid tilkendes på den seneste skade.

I principmeddelelse 129-09 fastslog Ankestyrelsen, at der ikke skal foretages fradrag for en tidligere tildelt mén godtgørelse for en skade, der siden er helet, når der fastsættes godtgørelse for en ny skade på en anden legemsdel ved samme ulykke. Hver méngrad vurderes uafhængigt.

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 1	Erstatningsansvarsloven § 4, stk. 1
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Dobbeltkompensation for varigt mén: Fradrag for forudbestående arbejdsskade i samme region, uanset symptomfrihed 01.01.2023 Ankestyrelsen · Varigt mén: Tillæg ved multiple skader og forstærkning af forudbestående gener 01.01.2023 Ankestyrelsen · Fradrag for forsvundne gener ved fastsættelse af mén godtgørelse for skade på anden legemsdel 01.01.2009	

§ 3 AES' vejledende udtalelser efter § 10

Efter [erstatningsansvarsloven § 10](#) kan både skadelidte og skadevolder indhente en **vejledende udtalelse** fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (AES) om fastsættelsen af méngraden og erhvervsevnetabet. Bestemmelsen indeholder følgende centrale elementer:

- **Begge parter** kan anmode om udtalelse – det er ikke forbeholdt skadelidte
- Udtalelsen skal så **vidt muligt** afgives inden 1 år og **senest 2 år** efter anmodningen
- Når den erhvervsmæssige situation ikke er afklaret, kan AES afgive en **midlertidig udtalelse** ved særlige omstændigheder
- Udtalelsen skal **begrundes** efter forvaltningslovens § 24
- Begge parter har ret til **aktindsigt** i AES' sag

Udtalelsen er **vejledende** og ikke bindende for domstolene. Som forarbejderne til nyaffattelsen af § 10 (lov nr. 610 af 14. juni 2011) udtrykker det:

Den foreslåede ændring af erstatningsansvarslovens § 10, stk. 1, ændrer ikke ved den vejledende karakter, som Arbejdsskadestrylsens udtalelser har efter gældende ret. Om end udtalelserne normalt vil blive tillagt betydelig vægt, er det selvsagt fortsat i sidste ende et domstolsanliggende at foretage den retlige vurdering.

I praksis tillægger domstolene AES' udtalelser **betydelig vægt**, men tilsidesætter dem, når der foreligger tungtvejende grunde – typisk stærkere lægelig dokumentation, flere skønserklæringer eller fejlagtige præmisser i udtalelsen.

For AES' udtalelser gælder der fastsatte **takster**. Ifølge [bekendtgørelse om takster for AES-administration pr. 1. januar 2026](#) udgør betalingen 10.113 kr. for øvrige udtalelser (herunder mén) og 26.378 kr. for udtalelser om erhvervsevnetab. Beløbet indbetales samtidig med anmodningen.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 10, stk. 1](#)[Forvaltningsloven § 24](#)

§ 4 Kapitalbeløbet, bagatelgrænsen og forhøjelse i særlige tilfælde

Méngodtgørelsen beregnes som en forholdsmæssig andel af kapitalbeløbet ved 100 pct. méngrad. Med de gældende satser (2025-niveau) er den skematiske sammenhæng:

Méngrad	Godtgørelse (kr.)
5 pct. (minimum)	28.675
10 pct.	57.350
25 pct.	143.375
50 pct.	286.750
100 pct.	573.500
100 pct. (særlige tilfælde, max)	687.500

Bagatelgrænsen på 5 pct. medfører, at skadelidte med en méngrad under 5 pct. slet ikke tilkendes godtgørelse. Ankestyrelsen har fastslået, at den samlede méngrad efter fradrag for forudbestående skal overstige 5 pct. for at udløse godtgørelse (principmeddelelse [149-10](#)).

Forhøjelsen i særlige tilfælde til maksimalt 687.500 kr. (ca. 20 pct. over normalbeløbet) forudsætter, at skaden er ekstraordinært indgribende for den personlige livsførelse. Forhøjelsesmuligheden er reserveret de helt særlige skadesforløb, hvor standardbeløbet åbenbart ikke yder tilstrækkelig compensation – typisk ved en kombination af svær invaliditet, ung alder og særlig indgribende følger for hverdagen.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 4, stk. 1](#)[Erstatningsansvarsloven § 15](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Arbejdsskade: Tilbagebetaling af godtgørelse for varigt mén kræver modtagelse mod bedre vidende 01.01.2010

§ 5 Aldersreduktionen i § 4, stk. 2

Méngodtgørelsen reduceres gradvist for skadelidte, der var over 39 år ved skadens indtræden. Mekanismen i [erstatningsansvarsloven § 4, stk. 2](#) er:

- **40-59 år:** Nedsættelse med 1 pct. for hvert år over 39 år
- **60-69 år:** Yderligere nedsættelse med 1 pct. for hvert år over 59 år (dvs. i alt 2 pct. pr. år)
- **Fra 69 år:** Ingen yderligere nedsættelse

Det medfører fx, at en 50-årig skadelidts godtgørelse nedsættes med 11 pct. ($50 - 39 = 11$), mens en 65-årigs nedsættes med 32 pct. ($21 + 6 \times 2 - 1 = 32$). Reduktionens begrundelse er, at méngodtgørelsen skal kompensere for ulemper resten af livet, og at en ældre skadelidt statistisk har færre år at leve med ulempen.

Som Højesteret fastslog i [sag 29/2012](#):

Godtgørelse for mén udgør således pr. mén-procent et bestemt kapitalbeløb, jf. erstatningsansvarsloven § 4, stk. 1 [...] Efter reglerne i lovens § 4, stk. 2, og § 9 tages der hensyn til sammenhængen mellem alder og restlevetid derved, at der sker en gradvis nedsættelse af de beløb, skadelidte har krav på, når den pågældende har opnået en vis alder.

Den parallelle aldersreduktion for [erhvervsevnetab](#) findes i EAL § 9.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 4, stk. 2](#)[Erstatningsansvarsloven § 9](#)

PRAKSIS

Højesteret · Ingen nedsættelse af erstatning og godtgørelse som følge af forventet nedsat restlevetid

12.06.2012

§ 6 Højesterets praksis om restlevetid og mellemkommende død

Spørgsmålet om, hvorvidt méngodtgørelsen kan reduceres under hensyn til skadelidtes restlevetid, har været behandlet flere gange af Højesteret.

Ingen reduktion alene for forventet nedsat restlevetid (sag 29/2012)

I [sag 29/2012](#) fastslog Højesteret, at méngodtgørelse og erhvervsevnetaberstatning **ikke** kan nedsættes alene begrundet i, at skadelidte forventes at dø kort tid efter skadestidspunktet. Sagen drejede sig om en patientskade med alvorlig prognose (13 pct. femårsoverlevelse), hvor Patientskadeankenævnet havde reduceret godtgørelsen med en tredjedel. Højesteret udtalte:

I mangel af holdepunkter i forarbejderne for en reduktion alene med henvisning til en forkortet og kort restlevetid finder Højesteret, at erstatningsansvarsloven i overensstemmelse med dens ordlyd og formål må forstås således, at der ikke skal ske reduktion af méngodtgørelse [...] alene begrundet i, at skadelidte forventes at dø kort tid efter skadestidspunktet.

Højesteret lagde vægt på lovens **standardiseringsformål** og på, at aldersreduktionen i § 4, stk. 2, og § 9 udtømmende regulerer forholdet mellem alder og restlevetid.

Nedsættelse ved mellemkommende død (sag 231/2015)

Det er derimod fast praksis, at méngodtgørelsen kan nedsættes, når skadelidte **faktisk** dør, inden kravet er endeligt afgjort (mellemkommende død). I [sag 231/2015](#) fastsatte Højesteret en nedsættelse med 1/3 for en skadelidte, der levede lidt over to år efter anerkendelsen af patientskaden. Begrundelsen er, at godtgørelsen skal kompensere for varige gener **resten af livet**, og derfor bør nedsættes, når den faktiske levetid med skaden er kort.

Virkningstidspunkt vs. forårsagelsestidspunkt (BS-36187/2018-HJR)

I [BS-36187/2018-HJR](#) præciserede Højesteret, at der ved forsinket diagnose skal sondres mellem det tidspunkt, hvor fejlen begås (forårsagelsestidspunktet), og det tidspunkt, hvor ulemperne faktisk viser sig (virkningstidspunktet). Levetiden med skaden beregnes fra virkningstidspunktet:

Ved fastlæggelsen af den periode, hvor A levede med følgerne af patientskaden, må der således [...] lægges vægt på det tidspunkt, hvor A som følge af den udiagnosticerede kræftsygdom begyndte at opleve gener eller ulemper i sin personlige livsførelse.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 4, stk. 1, 2	Erstatningsansvarsloven § 9	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om beregning af méngodtgørelse ved forsinket diagnose og betydningen af ulempernes indtræden		20.05.2019
	Højesteret · Betydningen af skadelidtes død for udmåling af méngodtgørelse og erhvervsevnetab		15.11.2016
	Højesteret · Ingen nedsættelse af erstatning og godtgørelse som følge af forventet nedsat restlevetid		12.06.2012

§ 7 Årsagssammenhæng og opdeling af méngrad ved flere skadesbegivenheder

Når skadelidte har været udsat for **flere skadesbegivenheder**, kan det være nødvendigt at opdele méngraden mellem de enkelte hændelser. Dette spørgsmål har været behandlet principielt af Højesteret.

I [BS-41492/2019-HJR](#) tilsidesatte Højesteret AES' vurdering af den psykiske méngrad i en regressag efter offererstatningsloven. Skadelidte havde været udsat for fire overfald over fire år og udviklede PTSD. AES havde vurderet, at alle psykiske gener var en følge af det første overfald alene, men Højesteret fandt, at AES' vurdering byggede på ufuldstændigt grundlag – speciallægen havde ikke været bekendt med de senere overfald:

Højesteret finder, at det ikke kan lægges til grund, at Claus Refshammer har været bekendt med disse overfald [...] På denne baggrund [...] finder Højesteret [...] at det må lægges til grund, at Bs psykiske gener er en følge af alle fire overfald, og at der dermed er grundlag for at tilsidesætte Arbejdsskadestyrelsens vurdering.

Højesteret foretog herefter en **selvstændig opdeling** og reducerede den del af det psykiske mén, der kunne henføres til den første skadevolder, fra 20 pct. til 10 pct. Sagen illustrerer det erstatningsretlige **sandsynlighedsprincip**: årsagssammenhæng statueres, når det er mere sandsynligt, at skaden ikke ville være indtrådt uden den skadevoldende handling.

I en forsikringsretlig kontekst fastslog Højesteret i [BS-29825/2020-HJR](#), at méntabellens regel om **parrede organer** (punkt 5) finder anvendelse, medmindre forsikringsbetingelserne med tilstrækkelig klarhed fraviger den. Sagen drejede sig om tab af synet på begge øjne ved to forskellige ulykker, og Højesteret anvendte uklarhedsprincippet til fordel for den sikrede.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 4, stk. 1	Offererstatningsloven § 17	
PRAKSIS	Højesteret · Forsikringsbetingelsers fortolkning ved skade på parrede organer (øjne) og anvendelse af uklarhedsprincippet		12.05.2021
	Højesteret · Højesterets dom om prøvelsesret i regressager efter offererstatningsloven og årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder		14.05.2020

§ 8 Genoptagelse efter § 11 ved væsentlige ændringer

En afsluttet sag om mén godtgørelse kan genoptages efter [erstatningsansvarsloven § 11](#), hvis sagens faktiske omstændigheder ændrer sig **væsentligt** i forhold til dem, der blev lagt til grund ved sagens afslutning.

Bestemmelsens centrale elementer:

- Genoptagelse kan ske på **skadelidtes** begæring
- Vurderingen foretages for **hver enkelt erstatningspost** for sig
- Under genoptagelsen finder § 10 tilsvarende anvendelse – dvs. ny AES-udtalelse kan indhentes
- Erstatning for **svie og smerte** og helbredelsesudgifter kan kun medtages, hvis der foreligger **væsentlige uforudsete ændringer** i helbredstilstanden

"Væsentlige ændringer" forudsætter, at helbredstilstanden har udviklet sig markant i forhold til prognosen ved sagens afslutning. En gradvis, forudsigelig forværring er som udgangspunkt ikke tilstrækkelig. I arbejdsskadesager gælder den parallelle genoptagelsesadgang i arbejdsskadesikringsloven, hvor Højesteret i [BS-60564/2024-HJR](#) fandt, at spørgsmålet om Ankestyrelsens prøvelse af AES' genoptagelsesbeslutning ikke var af principiel karakter.

I forsikringsretlig praksis har Ankenævnet for Forsikring i [sag 100928](#) afvist genoptagelse af en méngrads-sag under en ulykkesforsikring med henvisning til forældelse efter forsikringsbetingelsernes 5-årige frist.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 10	Erstatningsansvarsloven § 11, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets kendelse om afslag på henvisning af sag om Ankestyrelsens prøvelsespligt til landsretten		20.06.2025
	Ankenævnet for Forsikring · Afgørelse om afvisning af genoptagelse af sag om méngrad efter ulykkesforsikring		21.08.2024

§ 9 Særlige spørgsmål: Boets indtræden, tilbagebetaling og regreskrav

Boets retsstilling

Ankestyrelsen har i principafgørelse [U-5-07](#) fastslået, at godtgørelse for varigt mén er en **personlig ydelse**, og at boet eller de efterladte derfor ikke indtræder i sikredes ret til ydelsen, hvis sikrede dør, inden sagen er endeligt afsluttet. De efterladte er kun klageberettigede i forhold til efterladteerstatning.

Tilbagebetaling af uberettiget mén godtgørelse

Ankestyrelsen har i principafgørelse [149-10](#) fastslået, at tilbagebetaling af allerede udbetalt mén godtgørelse kun kan kræves, hvis ydelsen er modtaget **mod bedre vidende**. I den konkrete sag fandt Ankestyrelsen ikke grundlag for tilbagebetaling, selv om méngraden efter genoptagelse blev sat til under 5 pct.

Lempelse af regreskrav (EAL § 24)

I [BS-15705/2025-HJR](#) nedsatte Højesteret statens regreskrav på ca. 4 mio. kr. for udbetalt voldserstatning (herunder méngodtgørelse) til blot 250.000 kr. efter [EAL § 24, stk. 1](#). Skadevolderen var 19 år på gerningstidspunktet og havde forårsaget begrænsede umiddelbare fysiske skader, der senere udviklede sig til et stort erhvervsevnetab for offeret. Højesteret lagde vægt på skadevolderens alder, skadens spontane karakter og den manglende realistiske mulighed for at afvikle en gæld på 4 mio. kr.

Sagsværdi ved anerkendelsessager

I [BS-48884/2024-HJR](#) fastslog Højesteret, at sagsomkostninger i en hævet sag om anerkendelse af arbejdsskade med rette tager udgangspunkt i den skønsmæssige méngodtgørelse opgivet i stævningen (131.850 kr. svarende til 15 pct. mén), og at Ankestyrelsens alternative beregning baseret på et fiktivt erhvervsevnetab på 75 pct. (ca. 2,5 mio. kr.) ikke kunne lægges til grund.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 24, stk. 1	Offererstatningsloven § 17	
PRAKSIS	Højesteret · Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24		28.10.2025
	Højesteret · Fastsættelse af sagsværdi og sagsomkostninger ved hævet sag om anerkendelse af arbejdsskade		13.03.2025
	Ankestyrelsen · Arbejdsskade: Tilbagebetaling af godtgørelse for varigt mén kræver modtagelse mod bedre vidende		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Arbejdsskade: Efterladtes klageberettigelse og boets indtræden i personlige erstatningsydelser ved sikredes død		01.01.2007

§ 10 Méngradsfastsættelse i privat ulykkesforsikring

Méngradsfastsættelsen under private ulykkesforsikringer adskiller sig fra EAL-sager, idet den primært reguleres af forsikringsbetingelserne, men i praksis henviser disse som oftest til AES' méntabel. Et typisk eksempel er Ankenævnet for Forsikrings [sag 101188](#), der illustrerede, at forsikringsselskabets og AES' ménvurderinger kan afvige:

Vurderende instans	Samlet mén	Led	Hoved	Hørelse
Forsikringsselskabet	18 pct.	5 pct.	8 pct.	5 pct.
AES	15 pct.	10 pct.	5 pct.	<5 pct.

Selvom den samlede méngrad var tæt på hinanden, afveg de enkelte delvurderinger betydeligt. Ankenævnet skal tage stilling til, hvilken vurdering der bedst understøttes af den lægelige dokumentation.

For en selvstændig praksisoversigt over méngrad fastsat under privat ulykkesforsikring henvises til [ulykkesforsikring-mengradsfastsaettelse](#).

PRAKSIS	Ankenævnet for Forsikring · Sag om varigt mén efter flåtbid: Tvist om méngradens fastsættelse	30.10.2024
---------	--	------------

§ 11 Sammenfatning og aktuel retsstilling

Méngodtgørelse efter EAL § 4 er et af de mest **standardiserede** elementer i dansk personskadeerstatningsret. Méngraden fastsættes ud fra AES' méntabel, og godtgørelsen beregnes matematisk som en andel af kapitalbeløbet (573.500 kr. ved 100 pct.). De væsentligste praksismønstre kan opsummeres:

- **AES' vejledende udtalelse** er den praktiske grundsten, men domstolene kan tilsidesætte den, når den hviler på ufuldstændige eller fejlagtige præmisser
- **Bagatelgrænsen på 5 pct.** er absolut – samlede méngrader efter fradrag for forudbestående under 5 pct. udløser ingen godtgørelse
- **Forhøjelsen til 687.500 kr.** i særlige tilfælde er reserveret ekstraordinært indgribende skadesforløb
- **Aldersreduktionen** griber automatisk ind fra 40 år med stigende fradrag
- **Mellemkommende død** kan nedsætte godtgørelsen, men forventet nedsat restlevetid gør det ikke (Højesterets standardiseringsprincip)
- **Genoptagelse** efter § 11 kræver væsentlige faktiske ændringer – ikke blot en ændret vurdering
- **Dobbeltkompensation** skal undgås, og der gælder faste principper for fradrag ved forudbestående skader

EAL § 4 er senest konsolideret pr. 5. september 2025, og der er **ingen vedtagne-men-ikke-konsoliderede ændringer** til bestemmelsen.

LOV

Erstatningsansvarsloven § 4, stk. 1, 2

Erstatningsansvarsloven § 10, stk. 1

Erstatningsansvarsloven § 11, stk. 1

REFERENCE Lovgrundlag

5 paragraffer

Arbejdsskadesikringsloven § 18

Erstatningsansvarsloven § 4

stk. 1, 2

Erstatningsansvarsloven § 10

stk. 1

Erstatningsansvarsloven § 11

stk. 1

Erstatningsansvarsloven § 15

MATERIALE Citerede afgørelser

15 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

8

28.10.2025	Nedsættelse af statens regreskrav for voldserstatning efter erstatningsansvarslovens § 24	15705-2025
20.06.2025	Højesterets kendelse om afslag på henvisning af sag om Ankestyrelsens prøvelsespligt til landsretten	60564-2024
13.03.2025	Fastsættelse af sagsværdi og sagsomkostninger ved hævet sag om anerkendelse af arbejdsskade	48884-2024
12.05.2021	Forsikringsbetingelsers fortolkning ved skade på parrede organer (øjne) og anvendelse af uklarhedsprincippet	bs-29825-2020-hjr

14.05.2020	Højesterets dom om prøvelsesret i regressager efter offererstatningsloven og årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder	bs-41492-2019-hjr
20.05.2019	Højesterets dom om beregning af méngodtgørelse ved forsinket diagnose og betydningen af ulempernes indtræden	bs-36187-2018-hjr
15.11.2016	Betydningen af skadelidtes død for udmåling af méngodtgørelse og erhvervsevnetab	231-2015
12.06.2012	Ingen nedsættelse af erstatning og godtgørelse som følge af forventet nedsat restlevetid	29-2012

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

5

01.01.2023	Dobbeltkompensation for varigt mén: Fradrag for forudbestående arbejdsskade i samme region, uanset symptomfrihed	35-23
01.01.2023	Varigt mén: Tillæg ved multiple skader og forstærkning af forudbestående gener	39-23
01.01.2010	Arbejdsskade: Tilbagebetaling af godtgørelse for varigt mén kræver modtagelse mod bedre vidende	149-10
01.01.2009	Fradrag for forsvundne gener ved fastsættelse af méngodtgørelse for skade på anden legemsdel	129-09
01.01.2007	Arbejdsskade: Efterladtes klageberettigelse og boets indtræden i personlige erstatningsydelser ved sikredes død	U-5-07

ANKENÆVNET FOR FORSIKRING · NÆVN / KLAGEINSTANS

2

30.10.2024	Sag om varigt mén efter flåtbid: Tvist om méngradens fastsættelse	101188
21.08.2024	Afgørelse om afvisning af genoptagelse af sag om méngrad efter ulykkesforsikring	100928

14

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over voldsoffer-erstatning (Erstatningsnævnet)

Statens subsidære erstatning til ofre for forbrydelser – offererstatningsloven og Erstatningsnævnets praksis

Version 2 · Opdateret 26. jun. 2026 · 40 afgørelser · 2011–2024

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Offererstatningsloven giver ofre for straffelovsovertrædelser et retskrav på erstatning og godtgørelse fra staten, administreret af Erstatningsnævnet. Ordningen er subsidær i forhold til skadevolderens betaling og forsikringsdækning og bygger på de almindelige erstatningsretlige regler. Praksis fra Erstatningsnævnet, Højesteret og Folketingets Ombudsmand viser et velafgrænset, men dynamisk retsområde, hvor navnlig spørgsmålene om medvirken og risikoaccept ved banderelationer, 72-timers anmeldelsesfristen og dens dispensationsmuligheder, og sagsbehandlingstiderne har givet anledning til principielle afgørelser og løbende lovreformer – senest med 2024-reformen om begrænsning af bandemedlemmers adgang til offererstatning og 2023-reformen om retskrav ved terror i udlandet.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Staten yder erstatning og godtgørelse for personskade forvoldt ved straffelovsovertrædelse i den danske stat, uanset om skadevolder er ukendt, under 15 år eller utilregnelig (offererstatningslovens § 1, stk. 1).
- 02** Erstatningen er subsidær – den ydes ikke, i det omfang skaden dækkes af skadevolder, forsikring eller andre ydelser med karakter af virkelig skadeserstatning (§ 7, stk. 1).
- 03** Ved medvirkenbedømmelsen efter § 6 a, stk. 1, skal skadelidte over for staten stilles på samme måde som over for skadevolderen – Erstatningsnævnet kan ikke anlægge en videre rimelighedsbedømmelse end de almindelige erstatningsretlige regler (Højesterets dom af 9. december 2019, BS-20121/2019-HJR).
- 04** Fra 1. juli 2024 giver § 6 a, stk. 2 (Bandepakke IV) Erstatningsnævnet hjemmel til at nedsætte eller lade erstatningen bortfalde, når skadelidte har udsat sig for en 'særlig risiko' – typisk ved bandemedlemskab eller færden i kriminelt miljø – i videre omfang end efter de almindelige erstatningsretlige regler.
- 05** Lovovertrædelsen skal som hovedregel være anmeldt til politiet inden 72 timer (§ 10, stk. 1), men der kan dispenseres ved hospitalsindlæggelse, psykisk tilstand, politiets egne fejl og – efter 2018-ændringen – ved seksualforbrydelser mod børn (§ 10, stk. 3).

- 06** For pleje- og omsorgspersonale, der udsættes for vold fra patienter/beboere, kan Erstatningsnævnet efter 2023-reformen (§ 10, stk. 4) dispensere fra anmeldelseskravet under hensyn til pædagogiske og behandlingsmæssige grunde.
- 07** Erstatningsnævnet fastsætter erstatning på grundlag af forholdene på afgørelsestidspunktet (§ 6 b), ikke skadetidspunktet.
- 08** Ansøgning om offererstatning kan ikke behandles, hvis den indgives mere end 2 år efter lovovertrædelsen, endelig dom eller politiets indstilling af efterforskningen, medmindre der foreligger særlige grunde (§ 13, stk. 1-2).
- 09** I regressager efter § 17 kan skadevolderen ikke anfægte Erstatningsnævnets forvaltningsretlige afgørelse – regresansvaret prøves alene på de materielle erstatningsbetingelser (Højesterets dom af 14. maj 2020, BS-41492/2019-HJR).
- 10** Siden 2023-reformen har ofre for terrorhandlinger begået i udlandet et retskrav på erstatning (§ 1, stk. 4-6), hvis de har dansk indfødsret eller bopæl i Danmark.
- 11** Ombudsmanden har gentagne gange kritiseret Erstatningsnævnets lange sagsbehandlingstider, særligt når nævnet afventer vejledende udtalelser fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (FOB 2021-29 og FOB 2022-14).
- 12** Tingsskade erstattes som hovedregel ikke, medmindre den er forvoldt af indsatte/anbragte personer under straffelovsovertrædelse (§ 3) eller vedrører tøj og personlige ejendele, som skadelidte bar på sig ved personskaden.

§ 1 Lovgrundlag og offererstatningsordningens opbygning

Offererstatningsordningen blev indført ved lov nr. 277 af 26. maj 1976 med baggrund i betænkning nr. 751/1975 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser. Ordningen giver ofre for straffelovsovertrædelser et retskrav på erstatning og godtgørelse fra staten, administreret af Erstatningsnævnet under Civilstyrelsen.

[Offererstatningslovens § 1, stk. 1](#) fastsætter det geografiske kerneområde: staten yder erstatning for personskade forvoldt ved overtrædelse af straffeloven, når overtrædelsen er begået i den danske stat. Erstatning ydes, selv om skadevolderen er ukendt, under 15 år eller utilregnelig.

For skader begået uden for Danmark gælder [§ 1, stk. 3](#) (billighedserstatning i særlige tilfælde), og siden 2023-reformen ved [lov nr. 1551 af 12. december 2023](#) giver [§ 1, stk. 4-6](#) et egentligt retskrav på erstatning til ofre for terrorhandlinger i udlandet, hvis skadelidte har dansk indfødsret eller bopæl i Danmark.

Ordningen bygger på de almindelige erstatningsretlige regler, jf. [§ 6 a](#), og er subsidiaer i forhold til skadevolderens betaling og forsikringsdækning, jf. [§ 7](#). Erstatningsnævnet er sammensat af landsdommere (formandskab) og medlemmer udnævnt efter indstilling fra Ankestyrelsen og Advokatrådet, jf. [bekendtgørelse om forretningsorden for Erstatningsnævnet](#). Nævnets afgørelser er endelige i administrativ henseende ([§ 16](#)), men kan indbringes for domstolene.

Tingsskade dækkes som hovedregel ikke, men § 3 giver adgang til erstatning for tingsskade forvoldt af indsatte i fængsler, tvangsanbragte på institutioner eller personer under udgang herfra. Derudover yder staten erstatning for skade på tøj og personlige ejendele, som skadelidte bar på sig ved personskaden, jf. [Rigsadvokatmeddelelsen om vejledning af forurettede](#).

Som forarbejderne til 2023-reformen (lov nr. 1551) fremhæver:

Ofre, der har været udsat for terror, er ramt for livet. Samtidig er der tale om forbrydelser, som ofte medfører betydelig bevågenhed og eksponering i medierne. Der er et helt særligt hensyn at tage til ofre for disse forbrydelser og deres pårørende.

LOV

[Offererstatningsloven § 1, stk. 1, 3-6](#)[Offererstatningsloven § 3](#)[Offererstatningsloven § 6a](#)[Offererstatningsloven § 7](#)[Offererstatningsloven § 16](#)

§ 2 Medvirken og risikoaccept – § 6 a og Højesterets dom om bandesager

Et af de mest omtvistede områder i offererstatningsretten er spørgsmålet om nedsættelse eller bortfald af erstatningen på grund af skadelidtes medvirken til skaden eller accept af risikoen for skade, jf. [offererstatningslovens § 6 a](#).

Bestemmelsen blev indsat ved **lov nr. 233 af 6. juni 1985**, da offererstatningsordningen overgik fra en billighedsordning til et retskrav. Den nye ordning indebærer, at skadelidte over for staten skulle stilles på samme måde som over for skadevolderen – en forudsætning, der fik afgørende betydning i den ledende højesteretssag.

Højesterets principielle dom af 9. december 2019

I [BS-20121/2019-HJR](#) fastslog Højesteret, at Erstatningsnævnets hidtidige praksis med bredt at afslå erstatning til personer med tilknytning til bandemiljøer var for vidtgående. Sagen omhandlede en mand (A), der blev skudt i hovedet på Nørrebro, mens han var involveret i hashhandel kontrolleret af en bandegruppering. Erstatningsnævnet havde afslået erstatning med henvisning til accept af risiko.

Højesteret udtalte principielt:

Højesteret tiltræder, at denne lovændring indebærer, at skadelidte over for staten skal stilles på samme måde, som skadelidte ville være stillet over for skadevolderen. Dette gælder, uanset om skadevolderen er kendt eller ukendt.

Da A var ubevæbnet, formentlig et tilfældigt offer og ikke registreret som bandemedlem, fandt Højesteret, at der i en civil sag mod skadevolderen ikke ville ske nedsættelse eller bortfald af erstatningen. Nævnet blev pålagt at anerkende kravet.

Erstatningsnævnets praksis for medvirkenbedømmelse

I Nævnets praksis skelnes mellem flere situationer:

- **Slagsmål og provokation:** I [14-520-05476](#) nedsatte Nævnet erstatningen med en tredjedel, fordi ansøgeren selv havde provokeret konfrontationen og medbragt knojern, selv om han var den, der endte med at blive stukket ned. I [14-520-06019](#) bortfaldt erstatningen helt, da ansøgeren aktivt deltog i et gensidigt voldeligt opgør.
-

Bandetilknytning: I [16-520-01098](#) tilkendte Nævnet erstatning til en person med bandetilknytning, der var blevet skudt, efter at Højesterets dom havde ændret retsgrundlaget.

2024-reformen: § 6 a, stk. 2 – Bandepakke IV

Ved [lov nr. 665 af 11. juni 2024](#), der trådte i kraft 1. juli 2024, blev [§ 6 a, stk. 2](#) indsat. Bestemmelsen giver Erstatningsnævnet hjemmel til at nedsætte eller lade erstatningen bortfalde i et videre omfang end efter de almindelige erstatningsretlige regler, når skadelidte gennem sin adfærd har udsat sig for en 'særlig risiko' for den pågældende skade.

Som [Rigsadvokatmeddelelsen om vejledning af forurettede](#) beskriver, omfatter bestemmelsen:

- tilfælde, hvor skadelidte er medlem af eller har tilknytning til en bande, og
- tilfælde, hvor skadelidte færdes i et farligt og kriminelt miljø, hvor der rutinemæssigt begås kriminalitet af en art, som indbyder til voldelige sammenstød.

Væsentligt er, at [§ 11 a, stk. 1](#) samtidig blev ændret, så Nævnet kan nedsætte erstatningen efter § 6 a, stk. 2, selv om kravet er afgjort ved dom – en fravigelse af det hidtidige princip om bindende virkning af domstolsafgørelser. Lovændringen angår alene den statslige ordning; skadelidte kan fortsat rejse civilt krav mod gerningspersonen efter de almindelige erstatningsregler.

Der kan krydshenvises til praksisoversigterne om [tortgodtgørelse](#), [grov vold](#) og [særlig grov vold](#) for de erstatningsretlige niveauer i de underliggende voldsforbrydelser.

LOV	Offererstatningsloven § 6a, stk. 1-2	Offererstatningsloven § 11a, stk. 1
PRAKSIS		
	Højesteret · Erstatning til offer involveret i banderelateret hashhandel: Offererstatningslovens § 6 a og accept af risiko	09.12.2019
	Erstatningsnævnet · Afslag på erstatning til sygeplejerske efter overfald på grund af manglende rettidig politianmeldelse	24.07.2018
	Erstatningsnævnet · Erstatningsnævnets anmodning om vidneafhøring til belysning af erstatningskrav efter voldsepisode	14.07.2018
	Erstatningsnævnet · Dispensation fra 72-timers fristen for politianmeldelse ved voldtægt grundet akut belastningsreaktion	14.07.2018
	Erstatningsnævnet · Afslag på yderligere erstatning til efterladt samlever for psykiske følger efter drab	12.07.2018
	Erstatningsnævnet · Afslag på offererstatning da kravet ikke blev rejst under behandlingen af straffesagen	12.07.2018

§ 3 72-timers anmeldelsesfristen og dispensation – § 10

En central betingelse for offererstatning er, at lovovertrædelsen er anmeldt til politiet inden 72 timer efter, at den er begået, jf. [§ 10, stk. 1](#). Fristen blev udvidet fra 24 timer til 72 timer ved [lov nr. 412 af 9. maj 2011](#).

Nævnet kan efter [§ 10, stk. 2](#) dispensere fra fristen, når "forholdene taler derfor". Erstatningsnævnets praksis viser en række velkendte dispensationsgrunde:

Hospitalsindlæggelse og helbredsmæssige forhold

I [15-520-07586](#) dispenserede Nævnet fra fristen, fordi ansøgeren efter et kæbebrud var hospitalsindlagt og opereret, og politiet selv havde afvist telefonisk anmeldelse og krævet personligt fremmøde. Forsinkelsen skyldtes dermed en kombination af helbredsmæssige og myndighedsbetingede forhold.

Psykisk tilstand (PTSD)

Nævnet har i flere sager dispenseret, hvor ansøgerens psykiske tilstand – typisk akut belastningsreaktion eller PTSD – har forhindret rettidig anmeldelse. Se f.eks. [14-520-05714](#).

Seksualforbrydelser mod børn (§ 10, stk. 3)

Ved [lov nr. 140 af 28. februar 2018](#) blev [§ 10, stk. 3](#) indsat, der undtager seksualforbrydelser mod personer under 18 år fra anmeldelseskravet. I [BS-1392/2010-HRS](#) var spørgsmålet, om en 11-årig voldtægtsoffer kunne få dispensation, da moren først anmeldte to år efter at have fået kendskab – byretten statuerede, at nævnets afslag var berettiget efter den dagældende strengere regel. Lovændringen i 2018 var netop et svar på sådanne sager.

Pleje- og omsorgspersonale (§ 10, stk. 4)

Ved [lov nr. 1541 af 12. december 2023](#) blev [§ 10, stk. 4](#) indsat, der giver Nævnet adgang til at dispensere fra anmeldelseskravet for ansatte i pleje- og omsorgssektoren, når manglende anmeldelse er begrundet i pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn.

Allerede inden denne lovfæstelse havde Erstatningsnævnet – efter en praksisændring afledt af en principiel højesteretsdom – genoptaget og tilkendt erstatning i en lang række sager om voldsoverfald på psykiatriske afdelinger og bosteder:

- I [14-520-06097](#) fik en ansat på en retspsykiatrisk afdeling dispensation, fordi arbejdsgiveren bevidst undlod anmeldelse ud fra behandlingsmæssige hensyn.
- I [15-520-08282](#) dispenserede Nævnet, fordi ansøgeren havde indgået en aftale med arbejdsgiveren om anmeldelse, men arbejdsgiveren forsinkede denne.
- I [15-520-06489](#) og [15-520-07656](#) genoptog Nævnet sager efter praksisændringen og tilkendte erstatning, selv om anmeldelsen var frafaldet henholdsvis aldrig indgivet.
- I [15-520-07284](#) præciserede Nævnet, at den omstændighed, at ansøgeren ikke selv ønskede at anmelde, ikke kan sidestilles med aktiv modvilje mod at medvirke til sagens oplysning.

LOV

[Offererstatningsloven § 10, stk. 1-4](#)

PRAKSIS

Byretten · Sag om dispensation fra frist for politianmeldelse efter offererstatningsloven	14.10.2011
Erstatningsnævnet · Erstatning til sygeplejerske efter voldsepisode på psykiatrisk afdeling trods frafaldet politianmeldelse	28.07.2020
Erstatningsnævnet · Erstatning til pædagog efter voldsepisode på botilbud trods manglende politianmeldelse	28.07.2020
Erstatningsnævnet · Kravet om politianmeldelse ved voldsepisoder på bosteder og betydningen af pædagogiske hensyn	28.07.2020
Erstatningsnævnet · Erstatning for trusler på opholdssted trods manglende rettidig politianmeldelse efter praksisændring	28.07.2020
Erstatningsnævnet · Dispensation fra krav om politianmeldelse efter voldsepisode på døgninstitution	28.07.2020
Erstatningsnævnet · Dispensation fra krav om politianmeldelse ved voldeligt overfald på retspsykiatrisk afdeling	24.07.2018

Erstatningsnævnet · Afslag på offererstatning efter grov vold og brandstiftelse grundet manglende medvirken til opklaring	24.07.2018
Erstatningsnævnet · Dispensation fra 72-timers anmeldelsesfrist efter voldeligt overfald og kæbebrud	12.07.2018
Erstatningsnævnet · Dispensation fra 72-timers frist for politianmeldelse efter trusler mod socialpædagog	12.07.2018

§ 4 Subsidiaritet, forsikringsfradrag og voldsskadeforsikring – § 7

Offererstatningen er subsidieret, jf. [§ 7, stk. 1](#): erstatning ydes ikke, i det omfang skaden godtgøres af skadevolderen eller dækkes af forsikringsydelser eller andre ydelser med karakter af virkelig skadeserstatning.

I praksis betyder dette, at Erstatningsnævnet modregner:

- Beløb betalt af skadevolderen (herunder via adhæsionsprocessen)
- Udbetalinger fra private forsikringer (indboforsikring, ulykkesforsikring)
- Ydelser fra arbejdsskadesikringen

En væsentlig nydannelse er den obligatoriske **voldsskadeforsikring**, indført ved [lov nr. 550 af 7. maj 2019](#) som en del af arbejdsskadesikringsloven (§§ 49 a-b). Forsikringen dækker personskaade tilføjet ansatte ved vold eller trusler i forbindelse med arbejdet. [Bekendtgørelse om voldsskadeforsikring](#) regulerer de nærmere vilkår, herunder arbejdsgiverens pligt til at vejlede tilskadekomne om muligheden for at søge erstatning hos Erstatningsnævnet, hvis forsikringsselskabet afviser sagen.

Den seneste [vejledning om voldsskadeforsikring](#) fastsætter bl.a., at tilskadekomne, der ønsker at indbringe et krav for Erstatningsnævnet, skal gøre dette senest 2 år efter, at forsikringsselskabet har afvist sagen (jf. [§ 13, stk. 3](#) som affattet ved [lov nr. 486 af 30. april 2019](#)).

For krav under 3.500 kr. gælder lempeligere regler: kravet tilkendes alene på grundlag af en vurdering af, om der er tale om et forhold omfattet af § 1, og om kravet er fremsat rettidigt, jf. Rigsadvokatmeddelelsens beskrivelse.

LOV

[Offererstatningsloven § 7, stk. 1](#)[Offererstatningsloven § 13, stk. 3](#)

§ 5 2-årsfristen for ansøgning og Erstatningsnævnets fristpraksis – § 13

[Offererstatningslovens § 13](#) fastsætter, at Nævnet ikke kan behandle en ansøgning, der er indgivet mere end 2 år efter, at lovovertrædelsen er begået ([stk. 1](#)), eller mere end 2 år efter, at der er faldet endelig dom i sagen eller efterforskningen er indstillet ([stk. 2](#)), medmindre der foreligger særlige grunde. Fristen blev lovfæstet ved [lov nr. 412 af 9. maj 2011](#) for at kodificere Nævnets eksisterende praksis.

Ved [lov nr. 486 af 30. april 2019](#) blev bestemmelsen nyaffattet, og [stk. 3](#) udvidet til også at omfatte tilfælde, hvor Nævnet anmoder om dokumentation for et krav: fristen løber da fra det tidspunkt, hvor Nævnet traf sin afgørelse.

Fristpraksis i domstolene

Fristspørgsmålet gav anledning til en principiel landsretssag i [BS-9922/2020-OLR](#). En bistandsadvokat havde forømt at indsende dokumentation til Erstatningsnævnet inden for 2-årsfristen, og Nævnet afslog at behandle kravet. Østre Landsret fastslog med 2 mod 1 stemmer, at Nævnets dagældende praksis med at anvende fristen

på dokumentationsanmodninger havde hjemmel i den dagældende § 13, stk. 3. Mindretallet mente, at en så indgribende fravigelse krævede klar lovhjemmel – netop den uklarhed, som 2019-nyaffattelsen sidenhen adresserede. Advokaten blev ikendt erstatningsansvar over for klienten.

LOV

Offererstatningsloven § 13, stk. 1-3

PRAKSIS

Landsretten · Landsrettens dom om erstatningsansvar for advokat ved for sen fremsendelse af dokumentation til Erstatningsnævnet

08.09.2020

Statens regres mod skadevolderen – § 17 og Højesterets prøvelsesafgørelse

Efter offererstatningslovens § 17 indtræder staten i det omfang, der ydes erstatning, i skadelidtes krav mod skadevolderen (subrogation). Staten kan dermed gøre regres gældende mod den dømte gerningsperson.

Ved lov nr. 895 af 21. juni 2022 blev regresbestemmelsen udvidet til også at omfatte de nye erstatningsposter i §§ 6 b og 6 c. Ved lov nr. 671 af 3. juni 2025 blev der endvidere indsat en rentebestemmelse.

Højesterets principielle dom om regres (BS-41492/2019-HJR)

I BS-41492/2019-HJR tog Højesteret stilling til to principielle spørgsmål:

1. **Skadevolders prøvelsesret:** Skadevolderen (A) anfægtede Erstatningsnævnets forvaltningsretlige afgørelse, bl.a. påstod overskridelse af 2-årsfristen i § 13, stk. 3. Højesteret fastslog:

Efter offererstatningslovens § 17 indtræder staten i det omfang, der ydes erstatning, i skadelidtes krav mod skadevolderen. Højesteret finder, at det følger af bestemmelsen, at skadevolder i en regressag har samme indsigelser over for staten, som skadevolder ville have i en erstatningssag direkte mellem skadelidte og skadevolder.

Regressagen rækker dermed *ikke* til en prøvelse af Nævnets forvaltningsretlige afgørelse – kun de materielle erstatningsbetingelser kan påberåbes.

2. **Årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder:** Skadelidte (B) var udsat for fire overfald over en årrække. Højesteret fandt, at de psykiske gener (PTSD) var en fælles følge af alle fire overfald og reducerede den méngrad, der kunne tilskrives A's specifikke overfald, fra 20 % til 10 %.

Dommen har væsentlig praktisk betydning: politiet kan ikke i regressagen anfægte, om Nævnet har overholdt frister eller andre forvaltningsretlige regler – det er et rent materielt erstatningskrav.

LOV

Offererstatningsloven § 13, stk. 3

Offererstatningsloven § 17

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets dom om prøvelsesret i regressager efter offererstatningsloven og årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder

14.05.2020

§ 7 Erstatningsnævnets praksis om direkte og indirekte skadelidte

Offererstatningslovens § 1 forudsætter, at ansøgeren er *direkte skadelidt* ved straffelovsovertrædelsen. Nævnets praksis opererer dog med en glidende overgang:

- **Direkte skadelidte:** Den person, mod hvem den strafbare handling er rettet – f.eks. voldsofferet, den truede eller den voldtagne.
- **Tæt på begivenhedernes centrum:** Ifølge Nævnets årsberetninger kan personer, der ikke er direkte mål for handlingen, men som har været så tæt på begivenhederne, at de de facto er berørt, anses for omfattet af loven. Eksempelvis tilkendte Nævnet erstatning til en 90-årig mand, der faldt og slog hovedet, da hans veninde blev frarevet sin taske (N.j.nr. 2623/2002).
- **Indirekte skadelidte – afgrænset:** Ombudsmanden gennemgik i [FOB 2005-223](#) Nævnets praksis om indirekte skadelidte. Ombudsmanden kritiserede Nævnets mangelfulde oplysning af sagen og partshøring i en sag, hvor en kvinde var blevet psykisk påvirket af en biltyvs hærværk mod hendes ejendom, uden at hun selv var direkte truet.
- **Efterladtegodtgørelse:** Ved dødsfald kan de efterladte efter [erstatningsansvarslovens §§ 12-14 a og § 26 a](#) kræve erstatning via offererstatningsordningen. Nævnet tilkendte efterladtegodtgørelse til forældre til en dansk statsborger, der blev dræbt under en terrorhandling i Marokko (N.j.nr. 19-520-04289), med henvisning til § 1, stk. 3.

For nærmere om godtgørelsesniveauer ved de underliggende forbrydelser kan krydshenvisningen til [tortgodtgørelse](#), [svie og smerte](#) og [varigt mén](#) være relevant.

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 26a](#)[Offererstatningsloven § 1, stk. 1, 3](#)

PRAKSIS

Erstatningsnævnet · Erstatningsnævnets binding til rettens dom om efterladtegodtgørelse og erstatning til pårørende efter dødelig vold

26.06.2024

Erstatningsnævnet · Halvering af offererstatning efter eskalering fra slagsmål til grov vold

29.09.2021

§ 8 Erstatningsniveauer og afgørelsestidspunktet – § 6 b

Ved [lov nr. 895 af 21. juni 2022](#) blev [§ 6 b](#) indsat, der fastslår, at Erstatningsnævnet fastsætter erstatning og godtgørelse på grundlag af forholdene på *afgørelsestidspunktet*. Bestemmelsen kodificerer den praksis, der allerede fulgte af de almindelige erstatningsretlige regler, men giver den nu klar lovhjemmel.

I Erstatningsnævnets praksis ses erstatningsposterne typisk fordelt således:

Erstatningspost	Retsgrundlag	Typisk niveau
Svie og smerte	EAL § 3	210 kr./dag (2024-niveau)
Varigt mén	EAL § 4	Méngrad × årsløn-beregning
Erhvervsevnetab	EAL § 5	Procentvis af årsløn
Tabt arbejdsfortjeneste	EAL § 2	Konkret tab
Tortgodtgørelse	EAL § 26	Konkret vurdering af krænkelsens grovhed
Efterladtegodtgørelse	EAL § 26 a	Fast beløb (p.t. ca. 113.000 kr.)

Erstatningsnævnet indhenter vejledende udtalelser fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (AES) eller Patienterstatningen om méngrad og erhvervsevnetab, jf. [§ 14, stk. 2](#), der blev indsat ved [lov nr. 486 af 30. april 2019](#). Nævnet vælger den aktør med kortest forventet sagsbehandlingstid og forventer at træffe afgørelse inden 4 uger (mén) henholdsvis 2 måneder (erhvervsevnetab) efter modtagelse af udtalelsen.

Nævnets godtgørelsesniveauer for tort (EAL § 26) følger i hovedtræk Højesterets praksis, som gennemgået i praksisoversigten om [tortgodtgørelse](#). Nævnet er efter [§ 11 a, stk. 1](#) bundet af domstolens afgørelse om erstatningens størrelse, når kravet er afgjort ved dom – dog med den nye undtagelse for § 6 a, stk. 2 (bandesager).

LOV	Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 1	Offererstatningsloven § 6b
	Offererstatningsloven § 11a, stk. 1	Offererstatningsloven § 14, stk. 2
PRAKSIS	Erstatningsnævnet · Afslag på offererstatning efter vold i nære relationer grundet overskridelse af anmeldelsesfrist	17.08.2022
	Erstatningsnævnet · Afslag på offererstatning ved databedrageri og tyveri grundet manglende bevis for personskaade	17.08.2022
	Erstatningsnævnet · Afslag på offererstatning for afpresning og dummebøder grundet manglende opfyldelse af besiddelseskrauet	17.08.2022
	Erstatningsnævnet · Erstatningsnævnets binding til domstolsafgørelse om erstatningspligt og egen skyld efter offererstatningslovens § 11 a	17.08.2022
	Erstatningsnævnet · Fastlæggelse af starttidspunkt for toårsfristen ved ansøgning om offererstatning efter straffedom	17.08.2022

§ 9 Sagsbehandlingstider – Ombudsmandens kritik og nævnets forpligtelser

Folketingets Ombudsmand har i flere udtalelser taget stilling til Erstatningsnævnets sagsbehandlingstider og forpligtelser over for ansøgerne:

FOB 2021-29 – [Erstatningsnævnets ansvar for sagsbehandlingstiden ved indhentelse af udtalelser](#)

Ombudsmanden fastslog, at Erstatningsnævnet bærer ansvaret for den samlede sagsbehandlingstid, også når forsinkelsen skyldes ventetid på vejledende udtalelser fra AES eller Patienterstatningen. Nævnet har pligt til:

- løbende at holde sig orienteret om aktørernes sagsbehandlingstid,
- at orientere ansøgeren om ny forventet tidshorisont, når den oprindeligt oplyste frist ikke kan overholdes, og
- at overveje at anmode en anden aktør om udtalelse, hvis sagsbehandlingen trækker ud.

FOB 2022-14 – [AES' sagsbehandlingstid i sag om vejledende udtalelse](#)

I en opfølgende sag kritiserede Ombudsmanden, at der var gået over 2 år og 2 måneder, fra Nævnet anmodede AES om en udtalelse, til den forelå. Ombudsmanden understregede:

Sager om offererstatning kan have store økonomiske og personlige konsekvenser for de berørte borgere. De involverede myndigheder bør derfor have et særligt fokus på sagsbehandlingstiden.

FOB 2011 5-3 – [Uacceptabel og særdeles kritisabel sagsbehandling](#)

I en sag fra det grønlandske Erstatningsnævn udtalte Ombudsmanden, at nævnet bærer ansvaret for at sikre, at sagkyndige udtalelser indhentes uden unødigt forsinkelse, og at utilstrækkelige ressourcer ikke kan forlænge den tid, der må anses for acceptabel.

FOB 2005-223 – [Officialprincippet, partshøring og vejledning](#)

Ombudsmanden kritiserede Nævnet for manglende overholdelse af officialprincippet, idet Nævnet ikke i tilstrækkelig grad havde oplyst sagen, før det meddelte afslag på erstatning. Nævnet skal som forvaltningsmyndighed sikre, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, og at ansøgeren partshøres.

§ 10 Terror i udlandet – 2023-reformen og betænkning nr. 751/1975

2023-reformen ved [lov nr. 1551 af 12. december 2023](#) indførte et egentligt retskrav på erstatning til danske ofre for terrorhandlinger begået i udlandet. Lovændringen fulgte op på folketingsbeslutning B 167 (2022), vedtaget af et bredt flertal.

Før reformen var erstatning til terrorofre i udlandet alene mulig efter billighedsreglen i § 1, stk. 3, der giver adgang til erstatning i "særlige tilfælde". Bestemmelsen har baggrund i betænkning nr. 751/1975, der udtrykkeligt nævner terrorhandlinger i udlandet som et tilfælde, hvor billighedsreglen kan finde anvendelse.

Erstatningsnævnet havde i praksis anerkendt dette: i sagerne N.j.nr. 19-520-04289 og 19-520-04664 (gengivet i Nævnets årsberetning for 2019) tilkendte Nævnet efterladtegodtgørelse til forældre til en dansk kvinde, der blev dræbt under en terrorhandling i Marokko.

Med de nye [§ 1, stk. 4-6](#) er retsstillingen ændret fra en skønsmæssig billighedsadgang til et retskrav. Stk. 4 definerer, at erstatning ydes for personskade forvoldt ved terrorhandlinger (straffelovens §§ 114 og 114 a) begået uden for den danske stat, hvis skadelidte har dansk indfødsret eller bopæl i Danmark. Stk. 5 fastsætter, at Justitsministeriet afgør, om en handling er en terrorhandling, og stk. 6 regulerer anmeldelseskravet for terror i udlandet.

Forarbejderne knytter an til to EU-direktiver: [Rådets direktiv 2004/80/EF](#) om erstatning til ofre for forbrydelser i grænseoverskridende situationer og [direktiv 2012/29/EU](#) om minimumsstandarder for ofre for kriminalitet. Den danske ordning går dog videre end direktiverne, idet retskravet ikke er begrænset til grænseoverskridende situationer inden for EU.

LOV

[Offererstatningsloven § 1, stk. 4-6](#)[Straffeloven § 114](#)[Straffeloven § 114a](#)

§ 11 Sammenfatning og centrale retningslinjer

Offererstatningsordningen er et velafgrænset retskravssystem, der har undergået betydelig udvikling siden hovedlovens vedtagelse i 1976. De vigtigste retningslinjer, der kan udledes af praksis og lovreformer, kan sammenfattes således:

- **Retskrav, ikke billighedsordning:** Siden 1985-reformen er offererstatning et retskrav, og Erstatningsnævnet kan ikke anlægge en selvstændig rimelighedsbedømmelse, der stiller skadelidte ringere end de almindelige erstatningsretlige regler (U.2020.819H).
- **Bandesager – dobbelt spor:** Højesteret (2019) begrænsede Nævnets adgang til at afslå erstatning ved blot tilknytning til bandemiljø. Lovgiver reagerede med § 6 a, stk. 2 (2024), der giver Nævnet en *videre* hjemmel end de almindelige erstatningsregler – men *kun* for den statslige ordning, ikke for civilretlige krav.
-

Anmeldelsesfristen: 72-timers reglen er streng, men dispensationspraksis er veludviklet – særligt for seksualforbrydelser mod børn (lovfæstet undtagelse) og pleje-/omsorgspersonale (lovfæstet 2023). Politiets egne fejl (afvisning af telefonisk anmeldelse, ressourcemangel) er en selvstændig dispensationsgrund.

- **Subsidiariat:** Voldsskadeforsikringen (2019) supplerer ordningen for arbejdsrelateret vold, men skaber et nyt interface: afviser forsikringen, skal tilskadekomne selv indbringe kravet for Nævnet inden 2 år.
- **Regres:** Staten kan gøre regres mod skadevolderen, men denne kan i regressagen kun anfægte de *materielle* erstatningsbetingelser – ikke Nævnets forvaltningsretlige korrekthed.
- **Sagsbehandlingstid:** Ombudsmanden har gentagne gange understreget, at Nævnet bærer det fulde ansvar for sagsbehandlingstiden, herunder ventetider hos AES/Patienterstatningen, og at utilstrækkelige ressourcer ikke kan forlænge den acceptable behandlingstid.

For de underliggende erstatningsposter kan der henvises til praksisoversigterne om [svie og smerte](#), [varigt mén](#), [tabt arbejdsfortjeneste](#), [erhvervsevnetab](#) og [tortgodtgørelse](#). For de strafferetlige kontekster, der typisk ligger bag offererstatningskrav, kan ses [vold](#), [grov vold](#), [voldtægt](#), [stalking](#) og [psykisk vold](#).

LOV

Offererstatningsloven § 6a, stk. 1-2

Offererstatningsloven § 10, stk. 1-4

Offererstatningsloven § 17

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets dom om prøvelsesret i regressager efter offererstatningsloven og årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder

14.05.2020

Højesteret · Erstatning til offer involveret i banderelateret hashhandel: Offererstatningslovens § 6 a og accept af risiko

09.12.2019

REFERENCE

Lovgrundlag

7 paragraffer

Offererstatningsloven § 1

stk. 1

Offererstatningsloven § 6a

stk. 1-2

Offererstatningsloven § 6b

Offererstatningsloven § 7

stk. 1

Offererstatningsloven § 10

stk. 1-4

Offererstatningsloven § 13

stk. 1-3

Offererstatningsloven § 17

MATERIALE

Citerede afgørelser

39 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

2

14.05.2020

Højesterets dom om prøvelsesret i regressager efter offererstatningsloven og årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder

bs-41492-2019-hjr

09.12.2019

Erstatning til offer involveret i banderelateret hashhandel: Offererstatningslovens § 6 a og accept af risiko

bs-20121-2019-hjr

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

1

08.09.2020

Landsrettens dom om erstatningsansvar for advokat ved for sen fremsendelse af dokumentation til Erstatningsnævnet

1430-1739

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS	2
29.06.2021 Sag om regreskrav efter offererstatningsloven	3321-3950
14.10.2011 Sag om dispensation fra frist for politianmeldelse efter offererstatningsloven	2319-2761
ERSTATNINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS	32
26.06.2024 Erstatningsnævnets binding til rettens dom om efterladtegodtgørelse og erstatning til pårørende efter dødelig vold	23-520-16621
09.10.2023 Erstatning til plejer efter voldelig hændelse trods tilsidesættelse af sikkerhedsprocedure	21-520-11156
17.08.2022 Afslag på offererstatning ved databedrageri og tyveri grundet manglende bevis for personska de	20-520-08964
17.08.2022 Afslag på offererstatning for afpresning og dummebøder grundet manglende opfyldelse af besiddelseskravet	20-520-07157
17.08.2022 Afslag på offererstatning efter vold i nære relationer grundet overskridelse af anmeldelsesfrist	20-520-07127
17.08.2022 Erstatningsnævnets binding til domstolsafgørelse om erstatningspligt og egen skyld efter offererstatningslovens § 11 a	19-520-05864
17.08.2022 Fastlæggelse af starttidspunkt for toårsfristen ved ansøgning om offererstatning efter straffedom	21-520-10043
29.09.2021 Halvering af offererstatning efter eskalering fra slagsmål til grov vold	18-520-02866
29.09.2021 Afslag på offererstatning grundet manglende medvirken til politiets efterforskning	18-520-02036
12.11.2020 Erstatning til pædagogmedhjælper for rygska de opstået under afværgelse af overfald på botilbud	18-520-00393
28.07.2020 Erstatning til sygeplejerske efter voldsepisode på psykiatrisk afdeling trods frafaldet politianmeldelse	15-520-06489
28.07.2020 Erstatning til pædagog efter voldsepisode på botilbud trods manglende politianmeldelse	15-520-07656
28.07.2020 Kravet om politianmeldelse ved voldsepisoder på bosteder og betydningen af pædagogiske hensyn	15-520-07284
28.07.2020 Erstatning for trusler på opholdssted trods manglende rettidig politianmeldelse efter praksisændring	15-520-06188
28.07.2020 Afslag på statslig offererstatning efter voldeligt overfald som følge af forsikringsdækning	14-520-04774
28.07.2020 Erstatningsnævnets binding til domstolsafgørelse om erstatningspligt efter skyderi mellem rivaliserende grupper	16-520-09323
28.07.2020 Dispensation fra krav om politianmeldelse efter voldsepisode på døgninstitution	14-520-05277

24.07.2018	Afslag på erstatning til sygeplejerske efter overfald på grund af manglende rettidig politianmeldelse	15-520-06489
24.07.2018	Afslag på offererstatning efter grov vold og brandstiftelse grundet manglende medvirken til opklaring	14-520-05777
24.07.2018	Dispensation fra krav om politianmeldelse ved voldeligt overfald på retspsykiatrisk afdeling	14-520-06097
20.07.2018	Erstatning bortfaldet efter knivstikkeri grundet egen skyld og medbragt knojern	14-520-06093
14.07.2018	Nedsættelse af forsørgertabserstatning efter spiritussejlads og dødsulykke med speedbåd	13-520-02658
14.07.2018	Dispensation fra 72-timers fristen for politianmeldelse ved voldtægt grundet akut belastningsreaktion	14-520-04410
14.07.2018	Erstatningsnævnets anmodning om vidneafhøring til belysning af erstatningskrav efter voldsepisode	14-520-04769
14.07.2018	Afslag på offererstatning til tidligere bandemedlem grundet accept af risiko ved indblanding i voldsepisode	16-520-08886
13.07.2018	Dispensation fra 72-timers reglen for politianmeldelse grundet hospitalsindlæggelse og operation	16-520-09230
12.07.2018	Afslag på yderligere erstatning til efterladt samlever for psykiske følger efter drab	14-520-04405
12.07.2018	Afslag på offererstatning da kravet ikke blev rejst under behandlingen af straffesagen	15-520-07410
12.07.2018	Dispensation fra 72-timers anmeldelsesfrist efter voldeligt overfald og kæbebrud	15-520-07586
12.07.2018	Afslag på erstatning til efterladte efter skuddrab grundet offerets involvering i bandemiljø og accept af risiko	14-520-05797
12.07.2018	Dispensation fra 72-timers frist for politianmeldelse efter trusler mod socialpædagog	15-520-08282
30.04.2015	Afslag på offererstatning som følge af manglende medvirken til politiets efterforskning	
ANKENÆVNET FOR FORSIKRING · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
03.08.2016	NEM Forsikring: Afslag på retshjælpsdækning til retssag mod Erstatningsnævnet	89300
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
04.06.2024	Tvivl om gæstekorts synlighed førte til annullering af kontrolafgift	park-3950

FORARBEJDE Betænkninger

1 reference

Betænkning om forbedring af voldtægtsfres retsstilling

nr. 1458 · 2005 · Justitsministeriet

15

PRAKSISOVERSIGT · ERSTATNINGSRET

Praksisoversigt over årsagsforbindelse, bevisbyrde og adækvans

Betingelseslæren, bevisbyrdens placering og påregnelighed som selvstændig afgrænsning af tabet

Version 2 · Opdateret 16. jul. 2026 · 46 afgørelser · 1997-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Ud over et ansvarsgrundlag kræver dansk erstatningsret to selvstændige grundbetingelser: at der består årsagsforbindelse mellem den skadegørende handling og skaden (betingelseslæren – ville skaden være undgået, hvis handlingen tænkes bort?), og at følgen er adækvat, dvs. påregnelig og ikke atypisk. Begge er uskrevne retsgrundsætninger uden selvstændig paragraf i erstatningsansvarsloven, men de er forankret i lovbestemte formodnings- og bevislempelsesregler – først og fremmest formodningsreglen i [arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2](#) og bevisreglerne i [klage- og erstatningsloven §§ 19-21](#). Praksis viser et gradueret bevisbyrdesystem: fra skadelidtes almindelige bevisbyrde, over bevislempelse ved klare fejl, til egentlig omvendt bevisbyrde ved grove fejl – mens adækvansen fungerer som en selvstændig ventil, der afskærer upåregnelige og atypiske følger.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Årsagsforbindelse og adækvans er to selvstændige grundbetingelser ud over ansvarsgrundlaget – begge skal være opfyldt, før der kan tilkendes erstatning.
- 02** Udgangspunktet er, at skadelidte bærer bevisbyrden for årsagsforbindelsen mellem den skadegørende handling og skaden.
- 03** Er der klart begået en ansvarspådragende fejl, som kunne have forårsaget skaden, lempes beviskravet, så der ikke kræves overvejende sandsynlighed, men alene "en vis større sandsynlighed".
- 04** Bevislempelse forudsætter, at der reelt består tvivl om årsagssammenhængen – udelukker den lægefaglige vurdering kausalitet, lempes bevisbyrden ikke, selv om der er begået en klar fejl.
- 05** Har skadevolder begået grove fejl, kan bevisbyrden vendes helt om, så skadevolder skal godtgøre, at tabet ville være indtrådt uanset fejlene.
- 06** I arbejdsskadesager gælder en lovfæstet formodningsregel: et påvist erhvervsevnetab, varigt mén eller dødsfald anses som følge af arbejdsskaden, medmindre overvejende sandsynlighed taler herimod.

-
- 07** Formodningsreglen omfatter også afledte følger i en anden legemsdel end den skadede og psykiske symptomer opstået efter en fysisk arbejdsskade.
-
- 08** Bevisbyrden for, at der skal foretages fradrag på grund af konkurrerende eller forudbestående årsager, påhviler arbejdsskademyndighederne – ikke tilskadekomne.
-
- 09** Opstår der lægelig tvivl om årsagssammenhængen i en arbejdsskadesag, skal tvivlen komme tilskadekomne til gode.
-
- 10** Fradrag for forudbestående lidelse kræver, at lidelsen har været symptomgivende før arbejdsskaden med lægelig dokumentation herfor, eller at der foreligger en sikker prognose for, at den ville have givet symptomer uanset skaden.
-
- 11** Spørgsmålet om årsagsforbindelse skal først afgøres, når en arbejdsskadesag er genoptaget – ikke som betingelse for selve genoptagelsen inden for 5-årsfristen.
-
- 12** PTSD og et længerevarende sygdomsforløb er ikke atypiske og dermed ikke upåregnelige følger af forsætlig vold.
-
- 13** Psykisk lidelse hos en tredjemand, der alene er vidne til en ulykke, falder uden for det påregnelige og erstattes ikke.
-
- 14** PTSD-diagnosen forudsætter en hændelse af exceptionel svær belastning – der findes en nedre grænse for, hvilke belastninger der lægefagligt kan udløse diagnosen.
-
- 15** Retslægerådets udtalelse tillægges afgørende vægt, og der kræves et sikkert grundlag for at tilsidesætte et sagkyndigt kollegialt nævns lægefaglige vurdering af kausaliteten.
-
- 16** En forbeholden skønserklæring, der kalder årsagssammenhængen "sandsynlig", men ikke kan gradueres, løfter ikke bevisbyrden for overvejende sandsynlighed.
-
- 17** Ved vurderingen af, om en hændelse er egnet til at forårsage skaden, skal det samlede hændelsesforløb inddrages – ikke kun det element, der ligger umiddelbart før smerten indtræder.
-
- 18** Officialprincippet forpligter myndigheden til at oplyse kausalitetsspørgsmålet tilstrækkeligt og til at begrunde, hvorfor den fraviger foreliggende lægelige erklæringer.
-

§ 1 To uskrevne grundbetingelser forankret i lovens ordlyd "som følge af skaden"

Erstatningsansvarslovens systematik forudsætter årsagsforbindelsen uden at definere den.

[Erstatningsansvarsloven § 1, stk. 1](#) bestemmer, at den erstatningsansvarlige skal betale erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, helbredelsesudgifter og andet tab **som følge af skaden** samt godtgørelse for svie og smerte. Formuleringen "som følge af" er det tekstlige anker for betingelseslæren (*conditio sine qua non*): et tab erstattes kun, hvis det ikke ville være indtrådt, dersom den skadegørende handling tænkes bort.

Adækvanskravet har ingen tekstlig forankring overhovedet. Det er en ren domstolsskabt afgrænsning, hvorefter kun påregnelige – ikke atypiske eller hændelige – følger erstattes. Højesteret behandler dog de to betingelser som klart adskilte og prøver dem hver for sig. I **BS-1971/2023-HJR** konstaterede Højesteret først årsagssammenhængen og derefter – som et selvstændigt led – påregneligheden:

Højesteret lægger endvidere som landsretten til grund, at Cs sygdomsforløb og udviklingen af PTSD er en følge af voldsudøvelsen. Dette bestyrkes af skønserklæringen af 8. august 2023. Der foreligger dermed årsagssammenhæng. Højesteret finder, at der også foreligger påregnelighed (adækvans).

De to betingelser supplerer ansvarsgrundlaget og gør det ikke overflødigt: selv en klart culpøs handling udløser intet ansvar, hvis kausaliteten svigter, og selv en bevist kausalitet afskæres, hvis følgen er upåregnelig. Selve ansvarsnormen behandles under [culpaansvar-uden-for-kontrakt](#).

Uden for erstatningsansvarslovens almindelige regler har lovgiver derimod kodificeret kausalitetsvurderingen på to centrale områder – arbejdsskader og patientskader – hvor bevisbyrden er flyttet eller lempet. Det er i samspillet mellem den uskrevne hovedregel og disse lovfæstede undtagelser, at praksis udfolder sig.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2](#)[Erstatningsansvarsloven § 1, stk. 1](#)[Klage- og erstatningsloven § 20, stk. 1](#)

PRAKSIS

Højesteret · Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne 02.11.2023

§ 2 Udgangspunktet: skadelidte skal bevise årsagsforbindelsen

Hovedreglen er ubestridt: det er skadelidte, der skal føre bevis for, at skaden er en følge af den ansvarspådragende handling. I patientskadesager er kravet direkte lovfæstet i [klage- og erstatningsloven § 20, stk. 1](#), hvorefter erstatning kun ydes, hvis skaden **med overvejende sandsynlighed** er forvoldt på en af de i bestemmelsen nævnte måder. Praksis er rig på sager, hvor kravet ikke løftes:

Afgørelse	Påstået årsagskæde	Udfald
herning-7-7-2021	Diagnoseforsinkelse hos lægevagten → gener efter blodprop i hjertet	Bevisbyrden ikke løftet
svendborg-22-3-2021	MOM-hofte → yderligere gener	Ikke bevis for årsagssammenhæng
esbjerg-22-2-2022	Behandlingsskade → smerter → kognitive gener	Kædebetragtning afvist
alborg-22-9-2017	Sugekopforløsning → hjerneskada med spastisk lammelse	Skade skyldtes mere sandsynligt blodprop/blødning under graviditeten
bornholm-20-3-2018	To patientskader à 5 % mén → invaliderende hovedpine	Hovedpine var spændingshovedpine, ikke skadesfølge

Sagen ved Retten i Esbjerg (**esbjerg-22-2-2022**) illustrerer, at en logisk holdbar kædebetragtning ikke i sig selv er bevis. Patienten gjorde gældende, at smerterne ubestridt skyldtes behandlingsskaden, at Retslægerådet havde kaldt de kognitive gener "sekundære til smertetilstanden", og at generne derfor måtte være en følge af skaden. Retten afviste, at en sådan kæde kunne overføres skematisk fra andre sager, og foretog i stedet en konkret bevisvurdering, hvor beviset ikke fandtes ført.

I **naestved-6-12-2021** blev kravet formuleret klart: patienten havde ikke med overvejende sandsynlighed godtgjort, at smertetilstanden i **det hele** var en følge af den anerkendte patientskade – nævnets fordeling af årsagen mellem patientskaden og grundlidelsen stod derfor ved magt. Tilsvarende blev det i **26er21** lagt til grund, at der ikke var grundlag for erstatning for erhvervsevnetab, selv om skadens følger efter Retslægerådets udtalelse var udvidet til også at omfatte en moderat forværring af ryggene.

Selve den beløbsmæssige opgørelse af de enkelte poster, når kausaliteten først er fastslået, behandles under [erhvervsevnetab](#) og [varigt-men-mengraderstatning](#).

LOV	Klage- og erstatningsloven § 19, stk. 1	Klage- og erstatningsloven § 20, stk. 1
PRAKSIS		
	Patienterstatning domme · Retten i Esbjerg frifinder Ankenævnet for Patienterstatningen – manglende bevis for årsagssammenhæng mellem behandlingsskade og kognitive gener	22.02.2022
	Patienterstatning domme · Retten i Næstved frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om årsagssammenhæng mellem anerkendt patientskade og efterfølgende smertetilstand	06.12.2021
	Patienterstatning domme · Retten i Herning frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen – patient havde ikke løftet bevisbyrden for årsagssammenhæng mellem diagnoseforsinkelse hos lægevagten og gener efter blodprop i hjertet	07.07.2021
	Patienterstatning domme · Retten i Svendborg frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen: Ikke bevis for årsagssammenhæng mellem MOM-hofte og yderligere gener	22.03.2021
	Patienterstatning domme · Byret frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen: Intet grundlag for erstatning for tab af erhvervsevne efter forsinket diagnosticering og forværrede rygger	30.09.2020
	Patienterstatning domme · Retten på Bornholm frifandt Ankenævn for Patienterstatningen: To patientskader med hver 5 % méngrad havde ikke et sådant samspil, at den samlede méngrad oversteg summen	20.03.2018
	Patienterstatning domme · Byret frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om hjerneskode efter sugekopforløsning – skade fandtes ikke overvejende sandsynligt forårsaget af fødslen	22.09.2017

Bevislempelsen ved klare fejl – kravet om "en vis større sandsynlighed"

§ 3

Hvor der klart er begået en ansvarspådragende fejl, som kunne have forårsaget skaden, lempes beviskravet. Efter den standard, Højesteret fastlagde i **U.2019.3916H**, kræves da ikke overvejende sandsynlighed, men alene **en vis større sandsynlighed** for, at fejlen har forårsaget skaden.

Anvendelsen ses klart i **25er17** (Retten i Viborg). Patienten kontaktede lægevagten med føleforstyrrelser i armen og blev sendt hjem; først efter tre kontakter blev han akut indlagt med en blodprop. Patienterstatningen anerkendte forsinkelsen som patientskade efter [klage- og erstatningsloven § 20, stk. 1, nr. 1](#), men ankenævnet fastholdt et varigt mén på 35 % ud af et samlet mén på 100 % – svarende til den erfaringsmæssige reduktion på ca. 1/3 ved rettidig trombolyselbehandling. Retslægerådet støttede, at patienten burde have været indlagt allerede ved første telefonkontakt, og retten fandt dette en **klar fejl**. Herefter blev beviskravet lempet:

Den tvivl der består med hensyn til årsagssammenhængen, skal komme A til gode.

Retten forhøjede det varige mén fra 35 % til 70 % – en fordobling, der direkte kan henføres til bevislempelsen.

Lempelsen er dog ikke automatisk. **naestved-6-12-2021** viser den afgørende begrænsning: Retslægerådets svar gav grundlag for at konstatere, at der ved behandlingen var begået en **klar lægelig fejl** – og alligevel blev bevisbyrden ikke lempet.

Retten fandt ikke, at der var grundlag for bevislempelse i sagen. Det skyldtes Retslægerådets vurdering af årsagssammenhængen.

Mønsteret er dermed: bevislempelse forudsætter, at der **reelt består tvivl** om kausaliteten, som lempelsen kan afgøre til skadelidtes fordel. Har den lægefaglige vurdering allerede afklaret, at fejlen ikke forårsagede skaden – eller kun forårsagede en del af den – er der ingen tvivl at lempe. Fejlens grovhed alene åbner altså ikke for lempelse; det gør kun kombinationen af en klar fejl **og** en uafklaret kausalitet.

LOV

Erstatningsansvarsloven § 4

Klage- og erstatningsloven § 20, stk. 1

PRAKSIS

Patienterstatning domme · Forsinket indlæggelse ved blodprop: Retten forhøjede varigt mén fra 35 % til 70 % efter lempelse af beviskrav for årsagssammenhæng 16.12.2022

Patienterstatning domme · Retten i Næstved frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om årsagssammenhæng mellem anerkendt patientskade og efterfølgende smertetilstand 06.12.2021

§ 4 Egentlig omvendt bevisbyrde ved grove fejl – BS-17375/2025-HJR

Ved siden af bevislempelsen står den skarpere retsfølge: at bevisbyrden vendes helt om. Højesterets dom af 9. december 2025 i **BS-17375/2025-HJR** er den principielle afgørelse – dommen har et selvstændigt afsnit om årsagsforbindelse og adækvans.

Sagen udsprang af en advokatundersøgelse, som advokat B gennemførte for TV 2 i efteråret 2020 efter indberetninger fra to tidligere praktikanter om seksuelle krænkelse begået af tv-værten A i 2001 og 2003. Højesteret identificerede en række kvalificerede mangler:

- **Utilstrækkelig konkretisering** af de handlinger, der bar konklusionen om seksuel chikane.
- **Fejlagtig retlig definition** – advokaten lagde til grund, at en handling udgør seksuel chikane alene fordi den opleves som krænkende, hvilket strider mod ligebehandlingsloven, hvor den subjektive oplevelse er udgangspunktet, men ikke i sig selv tilstrækkelig.
- **Manglende opfølgning på modstridende forklaringer** – navnlig vidnet E's forklaring, der stred mod C's beskrivelse af forløbet i 2001, blev ikke forelagt for kontradiktion.
- **Bevismæssige udfordringer** – hændelserne lå 17-19 år tilbage uden tidsnære objektive beviser.

Advokaten havde tilsidesat en skærpet omsorgspligt, og fejlene blev betragtet som **grove**. Det udløste den processuelle konsekvens, at advokat B skulle bevise, at tabet ville være indtrådt uanset fejlene – hvilket ikke lykkedes. Højesteret fandt klar årsagsforbindelse mellem de mangelfulde undersøgelsesmetoder og As afskedigelse, tab af omdømme og psykiske skader, og de påståede tab blev anset for **påregnelige** konsekvenser af den ansvarspådragende adfærd. A blev tilkendt 1.990.602,65 kr. i erstatning samt 443.000 kr. i sagsomkostninger for landsret og Højesteret.

Dommen skal ses i forlængelse af **BS-33382/2024-HJR**, hvor Højesteret i den disciplinære sag om samme undersøgelse fastslog de principielle krav til advokatundersøgelser efter [retsplejeloven § 126, stk. 1](#): den undersøgte skal have adgang til advokatens oplysninger om vedkommende, og forud for afrapportering skal han oplyses om, hvilke konkrete handlinger advokaten mener er foretaget, hvilke regler der anses for overtrådt, og hvorfor.

Retsstillingen kan herefter opstilles som en trappe:

Fejlens karakter	Beviskrav for årsagsforbindelse	Hvem bærer risikoen for tvivl
Ingen kvalificeret fejl	Overvejende sandsynlighed	Skadelidte
Klar ansvarspådragende fejl + reel tvivl	En vis større sandsynlighed	Skadevolder (delvist)
Grove fejl	Omvendt – skadevolder skal bevise, at tabet var indtrådt alligevel	Skadevolder (fuldt)

LOV

[Erstatningsansvarsloven § 1, stk. 1](#)
[Retsplejeloven § 126, stk. 1](#)

PRAKSIS

Højesteret · Erstatningsansvar for advokat i forbindelse med mangelfuld advokatundersøgelse af seksuel chikane (A mod Advokat B)

09.12.2025

Højesteret · Højesterets fastlæggelse af erstatningsopgørelse ved mangelfuld advokatrådgivning om ejendomsstatus

29.11.2018

§ 5 Formodningsreglen i arbejdsskadesikringslovens § 12, stk. 2

På arbejdsskadeområdet har lovgiver vendt udgangspunktet. [Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2](#) bestemmer:

Et påvist tab af erhvervsevne, et varigt men eller en persons død anses for at være en følge af arbejdsskaden, medmindre overvejende sandsynlighed taler herimod, eller andet er fastsat i denne lov.

Bestemmelsen skal læses sammen med [§ 12, stk. 1](#), hvorefter erstatning kan nedsættes eller bortfalde, hvis tilskadekomnes aktuelle lægelige eller sociale situation ikke udelukkende kan henføres til arbejdsskaden.

Reglen er ikke ny. Af forarbejderne til lovforslaget om arbejdsskadesikring (L 216, 2002-03) fremgår om § 12 kort og præcist:

Bestemmelsen i stk. 1 afløser gældende lovs § 26. Bestemmelsen i stk. 2 svarer til gældende lovs § 13.

Formodningsreglen i stk. 2 viderefører altså uændret § 13 i den tidligere lov om sikring mod følger af arbejdsskade – en kontinuitet, der gør ældre praksis om § 13 direkte anvendelig. Reglen indgår i den bredere systematik, som de almindelige bemærkninger til arbejdsskadereformen beskriver: anerkendelse forudsætter ikke, at arbejdsgiver har handlet ansvarspådragende, men at skaden er forårsaget af arbejdet eller de forhold, hvorunder det foregår – arbejdsgiveren hæfter på objektivt grundlag. Reformens erklærede sigte var "et mere retfærdigt og gennemskueligt system, der vil føre til anerkendelse af flere arbejdsskader".

Den praktiske konsekvens er, at **bevisbyrden for fradrag påhviler myndighederne**. I **U-6-98** underkendte Højesteret Ankestyrelsens fradrag for en forudbestående rygdefekt (arkolyse og olistese) hos en kvinde, der i 1987 faldt bagover under arbejdet. Nakkegenerne blev med rette holdt uden for méngraden, fordi Retslægerådet fandt sammenhængen usandsynlig – formodningsreglens undtagelse var opfyldt. Men for lændegenerne gjaldt det modsatte:

Der havde derfor ikke været grundlag for ved fastsættelsen af méngraden at foretage noget fradrag i anledning af den forudbestående rygdefekt.

Méngraden blev forhøjet fra 12 % til 15 %. Sagen viser reglens tosidethed: den skærer klart usandsynlige følger fra, men beskytter tilskadekomne mod fradrag, der ikke er understøttet af overvejende sandsynlighed.

At undlade at anvende reglen er en **retlig fejl**. I **U-15-02** havde Arbejdsskadestyrelsen fastsat et erhvervsevnetab på 35 % uden at anvende bevisreglen i § 13 på en forudbestående ryglidelse. Ankestyrelsen fastslog, at dette var en retlig fejl, som styrelsen var berettiget til at rette under genvurderingen – også til skade for sikrede, hvor tabet blev reduceret til 25 %.

Formodningsreglens **placering i sagsforløbet** blev afklaret ved Højesterets dom af 22. april 2009, refereret i Ankestyrelsens principafgørelse **146-09**. Ankestyrelsens hidtidige praksis (U-2-04 og U-3-04), hvorefter årsagssammenhængen skulle vurderes allerede ved afgørelsen om genoptagelse, var ikke i overensstemmelse med loven:

Der skal således ikke ved afgørelsen om genoptagelse inden for 5 års fristen foretages nogen vurdering af spørgsmålet om årsagsforbindelse mellem arbejdsskaden og de ændrede forhold.

Genoptagelse inden for 5-årsfristen beror alene på, om der er sket væsentlige ændringer af de helbredsmæssige og/eller erhvervsmæssige forhold. Først når sagen **er** genoptaget, afgøres årsagsspørgsmålet – og da under hensyntagen til formodningsreglen. Efter fristens udløb skifter billedet igen, jf. **174-11** om bevisbyrden for årsagssammenhæng ved genoptagelse efter 5-årsfristens udløb. Samspillet med forældelse – der i øvrigt hører under subjectet forældelse-af-erstatningskrav – er behandlet i **3-17**, hvorefter genoptagelsesvurderingen går forud for forældelsesvurderingen, fordi der ikke er nogen fordring at forælde, hvis der ikke er stiftet et krav.

LOV

Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 1, 2

Arbejdsskadesikringsloven § 17

Arbejdsskadesikringsloven § 18

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Genoptagelse og forældelse i arbejdsskadesager: Samspillet mellem nye krav og myndighedsfejl	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Vurdering af tab af erhvervsevne og årsløn ved arbejdsskade under arbejde med løntilskud	01.01.2013
	Ankestyrelsen · Arbejdsskade: Bevisbyrde for årsagssammenhæng ved genoptagelse efter udløb af 5-års fristen for varigt mén	01.01.2011
	Ankestyrelsen · Højesteretsdom ændrer praksis for genoptagelse af sager om tab af erhvervsevne inden for 5-års fristen	01.01.2009
	Ankestyrelsen · Fastsættelse af årsløn og erhvervsevnetab ved arbejdsskade i fleksjob	01.01.2007
	Ankestyrelsen · Forvaltningsretlig genoptagelse af sag om erhvervsevnetab uafhængigt af arbejdsskadesikringslovens specifikke genoptagelsesregel	01.01.2005
	Ankestyrelsen · Genvurdering af arbejdsskadesager: Hjemmel til at ændre afgørelse til skade for sikrede ved retlig fejl	01.01.2002
	Ankestyrelsen · Højesterets afgørelse om méngrad og fradrag for forudbestående rygdefekter i arbejdsskadesager	01.01.1998

Formodningsreglens rækkevidde: afledte følger og psykiske symptomer

§ 6

Ankestyrelsen har i to principmeddelelser strakt formodningsreglen ud over den umiddelbart skadede legemsdel og ud over det fysiske.

Afledte følger. I 2-22 fastslog Ankestyrelsen, at reglen også gælder gener, der opstår i en anden legemsdel end den oprindeligt skadede – typisk som følge af kompensation eller aflastning:

Tilskadekomnes samlede varige mén er en følge af den anerkendte arbejdsskade, med mindre overvejende sandsynlighed taler imod. Denne formodningsregel gælder også i forhold til afledte følger.

De tre sager tegner grænsen skarpt:

Oprindelig skade	Påstået afledt følge	Udfald
Fodskade	Albuelidelse efter fire års intensiv brug af krykker	Anerkendt – partiel lammelse af albuenerven som følge af nødvendigt hjælpemiddel
Højre knæ (ACL-læsion)	Smerter i venstre knæ og hofte	Afvist – hovedskadens følger for beskedne til at skabe aflastningsbehov
Højre hælpudd	Krampe i højre ben / lænderygmerter	Krampe anerkendt , lænderygmerter afvist

Ankestyrelsen understregede to bærende principper: gener, der er afledt af tilskadekomnes **nødvendige brug af hjælpemidler**, kan som udgangspunkt erstattes, hvis de indtræder i tæt tilknytning til skaden – men efter generel lægefaglig viden opstår der som udgangspunkt ikke varige skader i en ikke-skadet legemsdel på grund af et ændret bevægemønster. Afgørende er, om hovedskadens følger var omfattende nok til at skabe et reelt aflastningsbehov. Og hvor lægelig tvivl opstår, **skal den komme tilskadekomne til gode**.

Psykiske symptomer efter fysisk skade. I 9-23 blev reglen udstrakt til erhvervsevnenedsættende psykiske symptomer efter en anerkendt fysisk arbejdsskade:

Tilskadekomnes samlede tab af erhvervsevne er en følge af den anerkendte arbejdsskade, medmindre oplysninger i sagen godtgør, at hele eller dele af erhvervsevnetabet med overvejende sandsynlighed skyldes andre forhold end arbejdsskaden.

Ankestyrelsen opstillede fire vurderingselementer for konkurrerende årsager: **tidsmæssig sammenhæng** (tiden fra skaden til symptomernes opståen), **skadens karakter** (omfang og indvirkning på daglig livsførelse), **konkurrerende belastninger** (skilsmisse, dødsfald, økonomi) og **forudbestående sygdom**.

De to sager illustrerer forskellen. I sag 1 blev et samlet erhvervsevnetab på 85 % nedsat til 45 %, fordi PTSD-symptomerne centrerede sig om mareridt og flashbacks fra fortiden, og tilstanden var forværret yderligere efter et voldeligt overfald – altså uafhængigt af arbejdsskadens følger. I sag 2 blev der **ikke** foretaget fradrag, selv om borgeren havde haft depressive symptomer forud for skaden; disse var ikke erhvervshindrende, og de nuværende kognitive og psykiske symptomer blev anset for en følge af den anerkendte kroniske smertetilstand og den langvarige sygemelding.

Det afgørende er ansvarsfordelingen for beviset: **det er arbejdsskademyndighedernes ansvar at bevise**, at hele eller dele af erhvervsevnetabet med overvejende sandsynlighed skyldes andre forhold, før et fradrag kan foretages. Kan det ikke afgøres med overvejende sandsynlighed, skal det lægges til grund, at symptomerne skyldes arbejdsskaden.

Arbejdsskadesikringsloven § 18

- PRAKSIS **Ankestyrelsen** · Erstatning for tab af erhvervsevne: Anvendelse af formodningsreglen ved psykiske symptomer efter fysisk arbejdsskade 01.01.2023
- Ankestyrelsen** · Formodningsreglen i arbejdsskadesager gælder også for afledte følger af en anerkendt skade 01.01.2022

Bevisreglerne i patientskadesager efter klage- og erstatningsloven §§ 19-21

Patientskadeordningen – tidligere patientforsikringsloven § 16, nu [klage- og erstatningsloven §§ 19-21](#) – bygger på et objektiveret ansvar, men fastholder et selvstændigt kausalitetskrav.

[§ 19, stk. 1](#) afgrænser personkredsen (skader påført ved undersøgelse, behandling el.lign. på sygehus, i den præhospitale indsats mv.), mens [§ 20, stk. 1](#) opstiller de fire anerkendelsesgrundlag under et fælles beviskrav om **overvejende sandsynlighed**:

1. **Specialistreglen** – en erfaren specialist ville have handlet anderledes, hvorved skaden ville være undgået.
2. **Apparaturreglen** – fejl eller svigt i teknisk apparatur.
3. **Alternativreglen** – skaden kunne efterfølgende vurderet være undgået ved en anden, lige så effektiv metode.
4. **Tålereglen** – infektioner eller komplikationer mere omfattende, end hvad patienten med rimelighed må tåle, under hensyn til skadens alvor, patientens sygdom og helbredstilstand samt skadens sjældenhed.

[§ 21, stk. 1](#) indeholder en væsentlig indskrænkning: skade som følge af, at der **ikke er stillet en rigtig diagnose**, erstattes kun efter § 20, stk. 1, nr. 1 og 2. Diagnoseforsinkelse kan altså ikke bæres af tåle- eller alternativreglen – kausaliteten skal knyttes til specialistsvigt eller apparaturfejl. Det forklarer, hvorfor diagnoseforsinkelsessager som **herning-7-7-2021** og **25er17** står og falder med, om en erfaren specialist ville have handlet anderledes.

Proceskravet til domstolsprøvelsen er strengt. Ankenævnet for Patienterstatningen er et **sagkyndigt kollegialt rekursorgan** med lægevidenskabelige medlemmer, og som formuleret i **esbjerg-22-2-2022**:

Der skal foreligge et sikkert grundlag for at tilsidesætte ankenævnets afgørelser.

Dertil kommer en tidsmæssig begrænsning, jf. **26er04**: domstolens prøvelse sker på grundlag af patientens forhold **på tidspunktet for nævnets afgørelse**. En mor, hvis livmoder bristede inden kejsersnit, fik i byretten medhold i, at hun var påført PTSD som følge af behandlingen – men landsretten ophævede dette, fordi der ikke for nævnet forelå oplysninger om, at de diagnostiske kriterier for PTSD var opfyldt på afgørelsestidspunktet, og nævnet ikke havde anledning til at indhente yderligere. Samme princip om prøvelsesgrundlaget ses i **naestved-6-12-2021**, hvor en MR-skanning foretaget efter nævnets afgørelse ikke kunne inddrages, og i **26er33**, hvor en allerede inddraget udtalelse fra Retslægerådet ikke udgjorde en ny og væsentlig oplysning, der kunne begrunde genoptagelse.

LOV

[Klage- og erstatningsloven § 19, stk. 1](#)[Klage- og erstatningsloven § 20, stk. 1](#)[Klage- og erstatningsloven § 21, stk. 1](#)

- PRAKSIS **Patienterstatning domme** · Forsinket indlæggelse ved blodprop: Retten forhøjede varigt mén fra 35 % til 70 % efter lempelse af beviskrav for årsagssammenhæng 16.12.2022

Patienterstatning domme · Retten i Esbjerg frifinder Ankenævnet for Patienterstatningen – manglende bevis for årsagssammenhæng mellem behandlingsskade og kognitive gener	22.02.2022
Patienterstatning domme · Retten i Næstved frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om årsagssammenhæng mellem anerkendt patientskade og efterfølgende smertetilstand	06.12.2021
Patienterstatning domme · Mor til barn med alvorlig fødselsskade fik ikke erstatning for egne psykiske følger – landsretten lagde vægt på ankenævnets beslutningsgrundlag	09.11.2021
Patienterstatning domme · Retten i Herning frifandt Ankenævnet for Patienterstatning – patient havde ikke løftet bevisbyrden for årsagssammenhæng mellem diagnoseforsinkelse hos lægevagten og gener efter blodprop i hjertet	07.07.2021
Patienterstatning domme · Østre Landsret stadfæstede afslag på genoptagelse af patientskadesag – Retslægerådets udtalelse var allerede inddraget og udgjorde ikke væsentlige nye oplysninger	16.04.2019

§ 8 Konkurrerende og forudbestående skadesårsager

Kollisionen mellem princippet om at "tage skadelidte som han er" og kravet om, at hændelsen reelt skal have forværret tilstanden, er kausalitetslærens vanskeligste felt.

Skadelidtes særlige sårbarhed skærper ikke kausalitetskravet – men kan forøge erstatningen. I Højesterets sag **142/1996** var en irakisk flygtning, tidligere tortureret og med PTSD-lignende symptomer, udsat for 30 dages ulovlig frihedsberøvelse på grund af en politifejl:

Det må lægges til grund, at E's psykiske tilstand forud for den ulovlige frihedsberøvelse var dårlig, og at dette havde sammenhæng med omstændighederne i forbindelse med hans fængselsophold i Irak og Syrien. Det må på denne baggrund antages, at den ulovlige frihedsberøvelse har været ekstraordinært belastende for ham.

Netop den forudbestående sårbarhed begrundede en **forhøjelse** af godtgørelsen fra den administrative takst på 16.750 kr. til 30.000 kr.

Men den forudbestående lidelse kan også bære følgen alene. I **vestre-landsret-12-4-2018** og **esbjerg-16-1-2015** (samme sagskompleks om forsinket livmoderhalskræftdiagnose) blev patientens svære depression ikke anset for en følge af patientskaden, men af hendes tidligere depressioner og selvmordsforsøg med deraf følgende disponering. De lægesagkyndige vurderede, at diagnoseforsinkelsens psykiske følger **højest havde udgjort 10 procent af årsagen** til den aktuelle tilstand – og da erhvervsevnetabet alene knyttede sig til de psykiske eftervirkninger, faldt det under minimumsgrænsen på 15 % i [erstatningsansvarsloven § 5, stk. 3](#).

Tilsvarende afviste Erstatningsnævnet i **14-520-04784** en sygeperiode på 2,5 år efter to knyttnæveslag, fordi ansøgeren allerede var sygemeldt med rygproblemer og netop havde gennemgået en stivgørende rygoperation. I **100690** afviste Ankenævnet for Forsikring mén efter to faldulykker, da klageren allerede i 2011 havde slidgigt i knæet, og lænderygsgenerne udviklede sig over tid.

De administrative fradragsregler. Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings [méntabel](#) opstiller en klar tærskel, når arbejdsskaden rammer et område, der i forvejen er varigt skadet:

Frdrag i ménprocenten kan kun ske, hvis sygdommen/skaden har været symptomgivende før arbejdsskaden og der er lægelig dokumentation for dette, eller der foreligger en sikker prognose for, at sygdommen/skaden ville have givet symptomer, selv om arbejdsskaden ikke var sket.

Myndigheden kan da vælge mellem to teknikker: fastsætte en samlet ménprocent og skønsmæssigt udskille den del, der skyldes skaden (fx samlet 15 % minus 5 % for forudbestående = 10 %), eller helt se bort fra den

forudbestående lidelse. Omvendt kan en forudbestående invaliditet **forhøje** ménprocenten, jf. [méntabellens afsnit 4.1](#) – fx ved tab af en tommelfinger, hvis den anden hånd mangler i forvejen.

For erhvervsevnetabet præciserer [E-tabsvejledningen](#), at der ud over helbredsmæssige forhold også kan foreligge **ikke-helbredsmæssige** konkurrerende årsager – tilskadekomnes sociale forhold – som særligt får vægt, hvor arbejdsskadens følger er begrænsede. [Vejledningen om sygdomme uden for fortegnelsen](#) sonderer systematisk mellem *forudbestående* sygdom (til stede før påvirkningen) og *konkurrerende* sygdom (anden sygdom, der giver samme symptomer eller virker ind på tilstanden).

At kausaliteten kan **fordeles** frem for at være alt-eller-intet, ses i **U-3-07**, hvor Ankestyrelsen skønnede, at arbejdsskadens følger var **halvdelen** af årsagen til, at en lærer med forudbestående hjerneskade måtte ophøre i sit fleksjob, og fastsatte erhvervsevnetabet til 50 %. Samme delvise tilgang bar **naestved-6-12-2021**, hvor smertetilstanden blev tilskrevet både patientskaden og grundlidelsen.

Flere skadesbegivenheder. Hvor tabet udspringer af flere begivenheder, opstår spørgsmålet om udskillelse – behandlet i **BS-41492/2019-HJR** om prøvelsesret i regressager efter offererstatningsloven og årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder.

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 1	Erstatningsansvarsloven § 5, stk. 3
	Offererstatningsloven § 14, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om prøvelsesret i regressager efter offererstatningsloven og årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder	14.05.2020
	Højesteret · Højesterets afgørelse om godtgørelse for ulovlig frihedsberøvelse og særlige psykiske belastninger	12.09.1997
	Patienterstatning domme · Retten i Næstved frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om årsagssammenhæng mellem anerkendt patientskade og efterfølgende smertetilstand	06.12.2021
	Patienterstatning domme · Vestre Landsret stadfæstede afslag på yderligere varigt mén og erhvervsevnetab efter forsinket diagnosticering af livmoderhalskræft – depression og kognitive gener ikke overvejende forårsaget af patientskaden	12.04.2018
	Patienterstatning domme · Retten i Esbjerg frifandt Patientskadeankenævnet: Forsinket livmoderhalskræftdiagnose gav ikke ret til erhvervsevnetabserstatning – depression skyldtes tidligere psykisk sygdom, ikke patientskaden	15.01.2015
	Ankenævnet for Forsikring · Afvisning af erstatning for varigt mén efter faldulykker - Forudbestående slidgigt og manglende årsagssammenhæng	07.08.2024
	Ankestyrelsen · Fastsættelse af årsløn og erhvervsevnetab ved arbejdsskade i fleksjob	01.01.2007
	Erstatningsnævnet · Vurdering af årsagssammenhæng ved voldsepisode og betydningen af forudbestående ryglidelser for erstatningsudmåling	14.07.2018

§ 9 Retslægerådet og syns- og skønserklæringernes vægt i kausalitetsvurderingen

Kausalitet i personskadesager er i praksis et lægefagligt spørgsmål, og Retslægerådets udtalelse er derfor det tungeste bevismiddel. Praksis viser, at rådets svar reelt afgør sagerne – i begge retninger.

Rådet kan bære en afvisning. I **alborg-22-9-2017** fandt retten med henvisning til Retslægerådets udtalelser ikke grundlag for at tilsidesætte nævnets vurdering af, at et barns hjerneskade efter sugekopforløsning ikke med overvejende sandsynlighed skyldtes fødslen, men snarere en blodprop eller blødning opstået under graviditeten. I **bornholm-20-3-2018** afviste rådet punkt for punkt, at kikkertoperationen kunne udløse Horners syndrom,

og at syndromet var årsag til hovedpinen – der var formentlig tale om spændingshovedpine. I **26er37** og **østre-landsret-7-1-2016** – begge om selvmord – lagde retterne afgørende vægt på rådets udtalelser: i den første skyldtes selvmordet med overvejende sandsynlighed en akut forværring af den psykiske sygdom, som ikke kunne forudsiges; i den anden var observationsniveauet på en lukket psykiatrisk afdeling i overensstemmelse med specialiststandarden, og patienten var senest tilset en halv time før, han blev fundet livløs.

Rådet kan bære en bevislempelse. I **25er17** var det netop rådets støtte til, at patienten burde have været indlagt ved første telefonkontakt, der gjorde fejlen "klar" og åbnede for lempelsen.

Rådet trumfer andre sagkyndige. To sager viser, at Retslægerådet står over Arbejdsmarkedets Erhvervssikring i den bevismæssige rangorden. I **vestre-landsret-27-8-2021** havde AES to gange udtalt sig imod ankenævnet og vurderet et varigt mén på 5 % med årsagssammenhæng til patientskaden. Landsretten fandt imidlertid, at AES' konklusion **ikke havde støtte i Retslægerådets besvarelse**, og stadfæstede frifindelsen. Samme mønster i **glostrup-28-11-2019**, hvor rettens vurdering af årsagssammenhæng blev lagt på Retslægerådets udtalelse frem for AES'.

En forbeholden erklæring løfter ikke bevisbyrden. **vestre-landsret-22-4-2021** er instruktiv. Patienten havde fået anerkendt en fejloperation i hånden med varige smerter (30 % mén, 35 % erhvervsevnetab) og krævede yderligere erstatning for psykiske gener. Retslægerådet udtalte:

En årsagssammenhæng mellem patientskaden og de psykiske gener var sandsynlig, men det var ikke muligt at fastlægge en graduering af årsagssammenhængen.

"Sandsynlig, men ikke graduérbar" rakte ikke til overvejende sandsynlighed, og landsretten frifandt nævnet under henvisning til karakteren af den fysiske skade og kravet om et sikkert grundlag for at tilsidesætte nævnet.

Rådet definerer også diagnosens nedre grænse. I Erstatningsnævnets sag **13-520-00526** havde Arbejdsskadestyrelsen anerkendt PTSD med 10 % mén hos en pædagog, der fik et slag i brystet og en albue i mellemgulvet. Retslægerådet afviste diagnosen: PTSD forudsætter en hændelse af "exceptionel svær belastning (af katastrofekarakter)", og der findes dermed en nedre grænse for, hvilke belastninger der kan udløse den. Rådet fandt det dog meget sandsynligt, at der forelå en længerevarende tilpasningsreaktion, og nævnet tilkendte godtgørelse for svie og smerte efter [erstatningsansvarsloven § 4](#). I **14-520-04089** anvendte nævnet rådet omvendt – til at fastslå, om et hovedtraume overhovedet stammede fra en strafbar handling frem for et fald.

Syn og skøn spiller samme rolle ved domstolene. I **BS-1971/2023-HJR** bestyrkedes årsagssammenhængen mellem voldsudøvelsen og lærerens PTSD netop af skønserklæringen af 8. august 2023.

LOV	Erstatningsansvarsloven § 4	Klage- og erstatningsloven § 20, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne		02.11.2023
	Patienterstatning domme · Patienterstatning: Selvmord skyldtes akut forværring af psykisk sygdom – ikke den modtagne behandling		07.05.2026
	Patienterstatning domme · Forsinket indlæggelse ved blodprop: Retten forhøjede varigt mén fra 35 % til 70 % efter lempelse af beviskrav for årsagssammenhæng		16.12.2022
	Patienterstatning domme · Stadfæstelse af afslag på patienterstatning – AES' vurdering af årsagssammenhæng havde ikke støtte i Retslægerådets svar		27.08.2021
	Patienterstatning domme · Vestre Landsret frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om psykisk følgeskade efter anerkendt fejloperation i hånd		22.04.2021

Patienterstatning domme · Retten i Glostrup frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om udmåling af varigt mén – Retslægerådets vurdering af årsagssammenhæng lagt til grund frem for AES	28.11.2019
Patienterstatning domme · Retten på Bornholm frifandt Ankenævn for Patienterstatningen: To patientskader med hver 5 % méngrad havde ikke et sådant samspil, at den samlede méngrad oversteg summen	20.03.2018
Patienterstatning domme · Byret frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om hjerneskade efter sugekopforløsning – skade fandtes ikke overvejende sandsynligt forårsaget af fødslen	22.09.2017
Patienterstatning domme · Frifindelse i patientskadesag om selvmord under indlæggelse på lukket psykiatrisk afdeling – observationsniveau og behandlingsforløb var i overensstemmelse med specialiststandard	07.01.2016
Erstatningsnævnet · Vurdering af årsagssammenhæng ved hovedtraume og krav om erstatning efter vold	14.07.2018
Erstatningsnævnet · Vurdering af PTSD-diagnose og krav til hændelsens karakter ved voldsepisode på institution	19.11.2015

§ 10 Adækvans: påregnelighed som selvstændig afgrænsning af tabet

Selv hvor årsagsforbindelsen er bevist, afskærer adækvanskravet upåregnelige og atypiske følger. Praksis tegner en klar linje mellem den **direkte skadelidte**, hvis psykiske følger sjældent er upåregnelige, og **tredjemand**, hvis følger typisk falder uden for.

PTSD er ikke en upåregnelig følge af forsætlig vold. BS-1971/2023-HJR er den centrale afgørelse. En 12-årig dreng i en specialklasse overfaldt i maj 2014 sin lærer C med slag og spark; C blev sygemeldt, og AES anerkendte i 2018 hendes PTSD som arbejdsskade. Da Civilstyrelsen søgte regres for de udbetalte 92.813,51 kr., bestred A og hans mor både årsagsforbindelsen og påregneligheden. Højesteret afviste begge indsigelser:

Højesteret finder, at der også foreligger påregnelighed (adækvans). Det bemærkes herved, at Cs sygdomsforløb og udviklingen af PTSD ikke kan anses for atypiske følger af den forsættlige vold.

Bemærkelsesværdigt er, at regreskravet **alligevel** bortfaldt – men på et helt andet grundlag: lempelsesreglen i [erstatningsansvarsloven § 24 a](#), 2. pkt. Højesteret lagde vægt på, at A var 12 år med dokumenterede kognitive udfordringer, at de vidtrækkende psykiske følger kun kunne tilregnes ham som uagtsomme, at han som 21-årig ikke havde realistisk mulighed for at afvikle gælden, og at C allerede var sikret via offererstatningsordningen. Adækvansen var altså opfyldt; det var billighedshensynet, der bar resultatet. Da hovedkravet bortfaldt, bortfaldt også moderens hæftelseskrav.

Tredjemands psykiske lidelse er upåregnelig. I BS-38951/2020-HJR fastslog Højesteret, at et ansvarsforsikringsselskabs erstatningspligt ved færdselsuheld efter [færdselsloven § 101, stk. 1](#) ikke omfattede psykisk lidelse hos et vidne til ulykken. Grænsen er dog ikke rent formel. Erstatningsnævnet anerkendte i **15-520-08348** psykiske skader hos to ansatte på et forsorgshjem, som ikke selv var mål for knivangrebet, men som ydede livreddende førstehjælp, mens gerningsmanden fortsat var i umiddelbar nærhed. Nævnet lagde vægt på den tætte tidsmæssige og fysiske sammenhæng, den aktive involvering og at de reelt havde oplevet at være i **livsfare**. Modsat i **16-520-10292**, hvor en mor med PTSD efter en påsat brand i en udlænge fik afslag: en farlighedserklæring viste, at branden ville have været meget lang tid om at brede sig til stuehuset, og der forelå ingen nærliggende fare for fysisk overlast.

Mønsteret er, at det ikke er vidne-*rollen* som sådan, men fraværet af **nærliggende fare for egen person**, der bryder adækvansen.

Kædens længde. Sag 23/2010 angår påregneligheden af posttraumatisk belastningsreaktion efter en vådeskudsulykke og af en senere psykisk lidelse som følge af den efterfølgende retssag – dvs. spørgsmålet om, hvor langt ud i årsagskæden ansvaret rækker, og hvornår en efterfølgende begivenhed bryder påregneligheden.

Answarets ydergrænse opad. I BS-17375/2025-HJR blev afskedigelse, tab af omdømme og psykiske skader anset for påregnelige konsekvenser af en grovt mangelfuld advokatundersøgelse – adækvansen strækker sig altså også til rene formuetab og omdømmetab, når fejlsens karakter gør netop disse følger nærliggende.

Forsæt og påregnelighed hos utilregnelige. I Sag 298/2016 fastslog Højesteret, at de subjektive strafbarhedsbetingelser skal vurderes **objektivt**, når skadevolder er utilregnelig efter [straffeloven § 16](#):

Ved vurderingen af, om en utilregnelig person har handlet forsættligt, kan der ikke lægges vægt på den pågældendes manglende forståelse eller manglende målbevidsthed. Der foreligger det nødvendige strafferetlige forsæt, når den objektive gerning klart bærer præg af at høre til dem, der tilregnes en normal gerningsperson som forsættlig.

En objektiveret målestok – parallel til adækvansvurderingens abstrakte påregnelighedsstandard. Statslig offererstatning behandles nærmere under [voldsoffer-erstatning](#).

Atypiske tabsposter. Adækvansen afgør også, om en usædvanlig tabspost overhovedet er erstatningsberettiget. I **13-520-01161** havde et overfald forsinket en reservelæges speciallægeuddannelse med 13 måneder. Kravet kunne ikke bæres som tabt arbejdsfortjeneste, da ansøgeren var raskmeldt og arbejdede – men nævnet anerkendte tabet som "andet tab" efter [erstatningsansvarsloven § 1](#) og tilkendte skønsmæssigt 100.000 kr. Udmålingen af de enkelte poster behandles under [tabt-arbejdsfortjeneste](#) og [svie-og-smerte](#).

LOV

Erstatningsansvarsloven § 1, stk. 1

Erstatningsansvarsloven § 24a

Færdselsloven § 101, stk. 1

Offererstatningsloven § 1, stk. 1

Straffeloven § 16

PRAKSIS

Højesteret

· Erstatningsansvar for advokat i forbindelse med mangelfuld advokatundersøgelse af seksuel chikane (A mod Advokat B)

09.12.2025

Højesteret

· Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne

02.11.2023

Højesteret

· Ansvarsforsikringsselskabs erstatningspligt ved færdselsuheld omfattede ikke psykisk lidelse hos vidne til ulykken

19.08.2021

Højesteret

· Højesterets dom om offererstatning: Vold begået af utilregnelig person og spørgsmålet om forældelse

19.10.2017

Højesteret

· Vådeskudsulykke: Påregnelighed af posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD) og senere psykisk lidelse som følge af retssag

16.03.2012

Erstatningsnævnet

· Erstatning for psykisk skade til ansatte efter voldsom knivstiksepisode på forsorgshjem

13.07.2018

Erstatningsnævnet

· Afslag på offererstatning for psykisk skade efter brandstiftelse grundet manglende nærliggende fare

13.07.2018

Erstatningsnævnet

· Erstatning for forlænget speciallægeuddannelse som følge af voldeligt overfald

12.07.2018

§ 11 Egnethedsvurderingen – er hændelsen egnet til at forårsage skaden?

Før kausaliteten overhovedet kan bedømmes, skal det afklares, om hændelsen **lægefagligt er egnet** til at forårsage den konstaterede skade. Her har Ankestyrelsen fastlagt en metodisk regel af betydelig praktisk vægt.

I **7-13** bukkede en borger sig forover med en pose på 25 kg, satte posen fra sig og mærkede voldsomme smerter, da han rejste sig op **uden** vægtbelastning. Arbejdsskadestyrelsen afviste, fordi man alene så på det element, der

lå umiddelbart før smerten – oprejsningen uden vægt. Ankestyrelsen genoptog sagen på ulovbestemt grundlag og anerkendte diskusprolapsen:

Generelt er der lægefagligt ikke belæg for, at man kan opdele en forløftning i delelementer og specifikt pege på, hvor og hvordan skaden/smerten opstår.

Det **samlede hændelsesforløb** – nedbøjningen med 25 kg og den efterfølgende oprejsning – skulle vurderes som én helhed, og helheden var egnet til at medføre prolapsen, ikke mindst fordi borgeren befandt sig i en akavet bevægelse under belastningen. Metodisk er dette en advarsel mod at atomisere hændelsesforløbet: en delelementanalyse kan kunstigt bortdefinere den kausalt afgørende belastning.

Egnethedskravet skærer dog også fra. I **U-16-08** afviste Ankestyrelsen i fire samlede sager (trykkeriarbejder, frisør, slagteriarbejder og montrice) at anerkende diskusprolaps og degenerative forandringer i nakken som erhvervssygdom. Uanset belastende arbejdsstillinger og tunge løft var forelæggelse for Erhvervssygdomsudvalget udsigtsløs:

Ankestyrelsen fastslog i sagerne, at forelæggelse for Erhvervssygdomsudvalget ville være udsigtsløs, idet der ikke havde været tale om direkte fysiske påvirkninger af nakkeryggen.

Kravet om **direkte fysisk belastning af den pågældende legemsdel** fungerer her som en egnethedstærskel: uden en påvirkning, der lægefagligt kan ramme netop nakkeryggen, opstår kausalitetsspørgsmålet slet ikke.

Erstatningsnævnets **13-520-00526** viser samme logik på det psykiske felt: PTSD-diagnosen forudsætter en hændelse af exceptionel svær belastning, og et slag i brystet med en albue i mellemgulvet ligger under denne tærskel – hændelsen var ikke egnet til at udløse den påberåbte diagnose.

Også i den modsatte retning kan årsagskæden være tilstrækkelig. [Vejledningen om forsørgertabserstatning](#) opstiller et instruktivt eksempel: en sælger på vej til kundebesøg får en blodprop i benet, mister herredømmet over bilen og dør ved sammenstød. Da blodproppen med altovervejende sandsynlighed ikke ville have medført døden, hvis afdøde ikke havde befundet sig i bilen i medfør af sit arbejde, peger dette på en sådan årsagssammenhæng mellem arbejdet og dødsfaldet, at ulykken efter en konkret vurdering vil kunne anerkendes som arbejdsskade – en ren anvendelse af betingelseslæren.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 5](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 6](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 7](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Anerkendelse af Diskusprolaps som Ulykke: Vurdering af sammensatte hændelsesforløb under arbejdsskadesikring	01.01.2013
	Ankestyrelsen · Anerkendelse af diskusprolaps og degenerative forandringer i nakken som erhvervssygdom: Krav om direkte fysisk belastning	01.01.2008
	Erstatningsnævnet · Vurdering af PTSD-diagnose og krav til hændelsens karakter ved voldsepisode på institution	19.11.2015

§ 12 Forvaltningsrettens krav til oplysning og begrundelse af kausalitetsvurderingen

Fordi langt de fleste kausalitetsvurderinger i personskadesager træffes af forvaltningsmyndigheder – Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, Ankestyrelsen, Patienterstatningen, Erstatningsnævnet – er officialprincippet en integreret del af retsstillingen.

Folketingets Ombudsmand har i [udtalelsen om reduktion i arbejdsskadeerstatning på grund af forudbestående lidelse](#) behandlet netop samspillet mellem sagsoplysning, begrundelse og beviskrav ved fradrag for forudbestående lidelse. Ombudsmanden fastslog, at en skadelidt, der ikke har påklaget et forbehold taget ved anerkendelsen, **ikke** derved mister retten til senere at påklage forbeholdet, når det faktisk har medført en reduktion af erstatningen – særligt fordi myndighedernes egen praksis behandler underretningspligten som en ordensforskrift og ikke en gyldighedsbetingelse.

Om officialprincippet indhold i denne sammenhæng:

Officialprincippet indebærer at myndigheden har pligt til at sikre sig, dels at myndigheden er i besiddelse af de oplysninger der er nødvendige for at træffe afgørelse i den foreliggende sag, dels at disse oplysninger er korrekte.

I [udtalelsen om utilstrækkeligt oplysningsgrundlag og mangelfulde begrundelser ved myndighedernes behandling af arbejdsskadesag](#) kritiserede Ombudsmanden, at sagens oplysningsgrundlag alene bestod af to anmeldelsesblanketter, uden spørgeskemaer om den erhvervsbetingede lidelse og uden oplysninger fra arbejdsgiver – hvorved myndighederne ikke kunne bedømme, om sagen skulle forelægges Erhvervssygdomsudvalget. Tilsvarende i [udtalelsen om oplysning af arbejdsskadesag](#), hvor Sikringsstyrelsen burde have indhentet oplysninger fra skadelidte og to øjenvidner om hændelsesforløbet – eller i det mindste have givet skadelidte lejlighed til at udtale sig om de foreliggende oplysninger, før den "underliggende årsag" til afslaget (at der slet ikke forelå et ulykkestilfælde) blev lagt til grund.

En særlig skarp pointe angår **fravigelse af lægelige erklæringer**. I [udtalelsen om afslag på hjælp til tandbehandling](#) – hvor spørgsmålet netop var, om der forelå den fornødne årsagssammenhæng – bemærkede Ombudsmanden, at myndighederne ikke havde argumenteret nærmere for, hvorfor de nåede en anden vurdering end de specialerklæringer, borgeren havde indhentet, fx ved henvisning til andre tandlægelige oplysninger, der talte imod. Myndigheden kan altså ikke tilsidesætte foreliggende lægelige erklæringer om kausalitet uden at forholde sig til dem.

Om bevisvurderingen generelt fastslår [2015-57](#), at princippet er en garantiforskrift, at tvivl om væsentlige faktiske oplysninger skal søges afklaret, at der gælder fri bevisbedømmelse – men at der ikke må foretages en **vilkårlig, forenklet eller generaliseret** bevisbedømmelse – og at kravene til undersøgelsesernes udstrækning øges, jo mere indgribende afgørelsen er.

De forvaltningsretlige krav har direkte materiel effekt. **U-15-02** viser, at manglende anvendelse af formodningsreglen er en retlig fejl, der skal rettes. **131-09** viser, at en klart forkert ménvurdering – hvor ikke alle gener var medregnet – udgør en væsentlig sagsbehandlingsfejl, der begrundet genoptagelse på ulovbestemt grundlag. Og **26er21** viser modstykket: hvor der ikke påvises konkrete forhold, der kan medføre berettiget kritik af Patienterstatningens sagsbehandling, er der heller ikke grundlag for en særlig retrospektiv vurdering.

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2	Forvaltningsloven § 24, stk. 1, 2	
PRAKSIS	Patienterstatning domme · Byret frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen: Intet grundlag for erstatning for tab af erhvervsevne efter forsinket diagnosticering og forværede ryggener		30.09.2020
	Ankestyrelsen · Forvaltningsretlig genoptagelse af sag om erhvervsevnetab uafhængigt af arbejdsskadesikringslovens specifikke genoptagelsesregel		01.01.2005

Sammenfatning: et gradueret bevisbyrdesystem med adækvansen

§ 13 som ydre ramme

Praksis på tværs af Højesteret, landsretterne, byretterne, Ankestyrelsen, Patienterstatningen og Erstatningsnævnet tegner et sammenhængende billede.

Bevisbyrden er gradueret efter fejlens karakter. Udgangspunktet er skadelidtes bevisbyrde med krav om overvejende sandsynlighed. Er der klart begået en ansvarspådragende fejl, som kunne have forårsaget skaden, lempes kravet til "en vis større sandsynlighed" (**25er17** med henvisning til **U.2019.3916H**). Er fejlene grove, vendes bevisbyrden helt om, så skadevolder må godtgøre, at tabet var indtrådt alligevel (**BS-17375/2025-HJR-**). Men lempelsen er betinget: består der ingen reel tvivl om kausaliteten, hjælper selv en klar fejl ikke (**- næstved-6-12-2021**).

Lovgiver har vendt udgangspunktet på to områder. I arbejdsskadesager gælder formodningsreglen i [arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2](#) – videreført uændret fra den tidligere lovs § 13 – hvorefter myndighederne må bevise, at overvejende sandsynlighed taler imod årsagssammenhængen. Reglen rækker til afledte følger i andre legemsdele (**2-22**) og til psykiske symptomer efter fysisk skade (**9-23**), og lægelig tvivl skal komme tilskadekomne til gode. I patientskadesager fastholder [klage- og erstatningsloven § 20, stk. 1](#) derimod kravet om overvejende sandsynlighed, med den skærpelse for diagnoseforsinkelse, der følger af [§ 21, stk. 1](#).

Forudbestående lidelser skærer begge veje. Skadelidtes sårbarhed fritager ikke skadevolder – den kan tværtimod forøge erstatningen (**142/1996**) – men hændelsen skal reelt have forværret tilstanden. Fradrag kræver, at lidelsen har været symptomgivende med lægelig dokumentation, eller at der foreligger en sikker prognose for symptomer uanset skaden (méntabellens afsnit 4.2). Årsagen kan fordeles frem for at være alt-eller-intet (**U-3-07**: 50 %; **vestre-landsret-12-4-2018**: højst 10 %).

Lægefagligheden er afgørende, men ikke ubegrænset. Retslægerådet trumfer AES (**- vestre-landsret-27-8-2021**), definerer diagnosernes nedre grænse (**13-520-00526**) og bærer både afvisninger og bevislempelser. En forbeholden erklæring – "sandsynlig, men ikke graduérbar" – løfter dog ikke bevisbyrden (**vestre-landsret-22-4-2021**), og der kræves et sikkert grundlag for at tilsidesætte et sagkyndigt kollegialt nævn.

Adækvansen er en selvstændig ventil, ikke en gentagelse af kausaliteten. PTSD efter forsætlig vold er ikke atypisk (**BS-1971/2023-HJR**), men psykisk lidelse hos et blot vidne til et færdselsuheld falder uden for (**BS-38951/2020-HJR**). Grænsen går ikke ved vidne-rollen, men ved fraværet af nærliggende fare for egen person (**15-520-08348** over for **16-520-10292**). Og hvor adækvansen er opfyldt, kan andre hensyn stadig bære resultatet – i **BS-1971/2023-HJR** bortfaldt regreskravet efter billighedsreglen i [erstatningsansvarsloven § 24 a](#), skønt både kausalitet og påregnelighed var på plads.

Metodisk gælder to advarsler. Hændelsesforløbet må ikke atomiseres i delelementer (**7-13**), og myndigheden må ikke tilsidesætte foreliggende lægelige erklæringer om kausalitet uden at begrunde hvorfor.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2](#)[Erstatningsansvarsloven § 1, stk. 1](#)[Erstatningsansvarsloven § 24a](#)[Klage- og erstatningsloven § 20, stk. 1](#)[Klage- og erstatningsloven § 21, stk. 1](#)

PRAKSIS	Højesteret · Erstatningsansvar for advokat i forbindelse med mangelfuld advokatundersøgelse af seksuel chikane (A mod Advokat B)	09.12.2025
	Højesteret · Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne	02.11.2023
	Højesteret · Ansvarsforsikringsselskabs erstatningspligt ved færdselsuheld omfattede ikke psykisk lidelse hos vidne til ulykken	19.08.2021
	Højesteret · Højesterets afgørelse om godtgørelse for ulovlig frihedsberøvelse og særlige psykiske belastninger	12.09.1997
	Patienterstatning domme · Forsinket indlæggelse ved blodprop: Retten forhøjede varigt mén fra 35 % til 70 % efter lempelse af beviskrav for årsagssammenhæng	16.12.2022
	Patienterstatning domme · Retten i Næstved frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om årsagssammenhæng mellem anerkendt patientskade og efterfølgende smertetilstand	06.12.2021
	Patienterstatning domme · Stadfæstelse af afslag på patienterstatning – AES' vurdering af årsagssammenhæng havde ikke støtte i Retslægerådets svar	27.08.2021
	Patienterstatning domme · Vestre Landsret frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om psykisk følgeskade efter anerkendt fejloperation i hånd	22.04.2021
	Patienterstatning domme · Vestre Landsret stadfæstede afslag på yderligere varigt mén og erhvervsevnetab efter forsinket diagnosticering af livmoderhalskræft – depression og kognitive gener ikke overvejende forårsaget af patientskaden	12.04.2018
	Ankestyrelsen · Erstatning for tab af erhvervsevne: Anvendelse af formodningsreglen ved psykiske symptomer efter fysisk arbejdsskade	01.01.2023
	Ankestyrelsen · Formodningsreglen i arbejdsskadesager gælder også for afledte følger af en anerkendt skade	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Anerkendelse af Diskusprolaps som Ulykke: Vurdering af sammensatte hændelsesforløb under arbejdsskadesikring	01.01.2013
	Ankestyrelsen · Fastsættelse af årsløn og erhvervsevnetab ved arbejdsskade i fleksjob	01.01.2007
	Erstatningsnævnet · Erstatning for psykisk skade til ansatte efter voldsom knivstiksepisode på forsorgshjem	13.07.2018

Erstatningsnævnet · Afslag på offererstatning for psykisk skade efter brandstiftelse grundet manglende nærliggende fare

13.07.2018

Erstatningsnævnet · Vurdering af PTSD-diagnose og krav til hændelsens karakter ved voldsepisode på institution

19.11.2015

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Arbejdsskadesikringsloven § 12	stk. 1, 2	Erstatningsansvarsloven § 1	stk. 1
Erstatningsansvarsloven § 24a		Klage- og erstatningsloven § 19	stk. 1
Klage- og erstatningsloven § 20	stk. 1	Klage- og erstatningsloven § 21	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

46 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

10

23.04.2026	Socialpædagog mod Region Syddanmark: Erstatning for psykisk arbejdsskade ved psykiatrisk afdeling	10713-12721
------------	---	-------------

09.12.2025	Erstatningsansvar for advokat i forbindelse med mangelfuld advokatundersøgelse af seksuel chikane (A mod Advokat B)	17375-2025
19.03.2024	Retten til forskud på erstatning for erhvervsevnetab ved modtagelse af ledighedsydelse	bs-18913-2023-hjr
02.11.2023	Statens regreskrav mod 12-årig efter vold mod lærer bortfaldt på grund af skadevolderens forhold og manglende betalingsevne	bs-1971-2023-hjr
19.08.2021	Ansvarsforsikringsselskabs erstatningspligt ved færdselsuheld omfattede ikke psykisk lidelse hos vidne til ulykken	bs-38951-2020-hjr
14.05.2020	Højesterets dom om prøvelsesret i regressager efter offererstatningsloven og årsagssammenhæng ved flere skadesbegivenheder	bs-41492-2019-hjr
29.11.2018	Højesterets fastlæggelse af erstatningsopgørelse ved mangelfuld advokatrådgivning om ejendomsstatus	49-2018
19.10.2017	Højesterets dom om offererstatning: Vold begået af utilregnelig person og spørgsmålet om forældelse	298-2016
16.03.2012	Vådeskudsulykke: Påregnelighed af posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD) og senere psykisk lidelse som følge af retssag	23-2010
12.09.1997	Højesterets afgørelse om godtgørelse for ulovlig frihedsberøvelse og særlige psykiske belastninger	142/1996
PATIENTERSTATNING DOMME · FØRSTE INSTANS		17
07.05.2026	Patienterstatning: Selvmord skyldtes akut forværring af psykisk sygdom – ikke den modtagne behandling	26er37
16.12.2022	Forsinket indlæggelse ved blodprop: Retten forhøjede varigt mén fra 35 % til 70 % efter lempelse af beviskrav for årsagssammenhæng	25er17
22.02.2022	Retten i Esbjerg frifinder Ankenævnet for Patienterstatningen – manglende bevis for årsagssammenhæng mellem behandlingsskade og kognitive gener	esbjerg-22-2-2022
06.12.2021	Retten i Næstved frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om årsagssammenhæng mellem anerkendt patientskade og efterfølgende smertetilstand	naestved-6-12-2021
09.11.2021	Mor til barn med alvorlig fødselsskade fik ikke erstatning for egne psykiske følger – landsretten lagde vægt på ankenævnets beslutningsgrundlag	26er04
27.08.2021	Stadfæstelse af afslag på patienterstatning – AES' vurdering af årsagssammenhæng havde ikke støtte i Retslægerådets svar	vestre-landsret-27-8-2021
07.07.2021	Retten i Herning frifandt Ankenævnet for Patienterstatning – patient havde ikke løftet bevisbyrden for årsagssammenhæng mellem diagnoseforsinkelse hos lægevagten og gener efter blodprop i hjertet	herning-7-7-2021
22.04.2021	Vestre Landsret frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om psykisk følgeskade efter anerkendt fejloperation i hånd	vestre-landsret-22-4-2021
22.03.2021	Retten i Svendborg frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen: Ikke bevis for årsagssammenhæng mellem MOM-hofte og yderligere gener	svendborg-22-3-2021

30.09.2020	Byret frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen: Intet grundlag for erstatning for tab af erhvervsevne efter forsinket diagnosticering og forværede ryggene	26er21
28.11.2019	Retten i Glostrup frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om udmåling af varigt mén – Retslægerådets vurdering af årsagssammenhæng lagt til grund frem for AES	glostrup-28-11-2019
16.04.2019	Østre Landsret stadfæstede afslag på genoptagelse af patientskadesag – Retslægerådets udtalelse var allerede inddraget og udgjorde ikke væsentlige nye oplysninger	26er33
12.04.2018	Vestre Landsret stadfæstede afslag på yderligere varigt mén og erhvervsevnetab efter forsinket diagnosticering af livmoderhalskræft – depression og kognitive gener ikke overvejende forårsaget af patientskaden	vestre-landsret-12-4-2018
20.03.2018	Retten på Bornholm frifandt Ankenævn for Patienterstatningen: To patientskader med hver 5 % méngrad havde ikke et sådant samspil, at den samlede méngrad oversteg summen	bornholm-20-3-2018
22.09.2017	Byret frifandt Ankenævnet for Patienterstatningen i sag om hjerneskade efter sugerekopforløsning – skade fandtes ikke overvejende sandsynligt forårsaget af fødslen	alborg-22-9-2017
07.01.2016	Frifindelse i patientskadesag om selvmord under indlæggelse på lukket psykiatrisk afdeling – observationsniveau og behandlingsforløb var i overensstemmelse med specialiststandard	ostre-landsret-7-1-2016
15.01.2015	Retten i Esbjerg frifandt Patientskadeankenævnet: Forsinket livmoderhalskræftdiagnose gav ikke ret til erhvervsevnetabserstatning – depression skyldtes tidligere psykisk sygdom, ikke patientskaden	esbjerg-16-1-2015

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

12

01.01.2023	Erstatning for tab af erhvervsevne: Anvendelse af formodningsreglen ved psykiske symptomer efter fysisk arbejdsskade	9-23
01.01.2022	Formodningsreglen i arbejdsskadesager gælder også for afledte følger af en anerkendt skade	2-22
01.01.2017	Genoptagelse og forældelse i arbejdsskadesager: Samspillet mellem nye krav og myndighedsfejl	3-17
01.01.2013	Vurdering af tab af erhvervsevne og årsløn ved arbejdsskade under arbejde med løntilskud	90-13
01.01.2013	Anerkendelse af Diskusprolaps som Ulykke: Vurdering af sammensatte hændelsesforløb under arbejdsskadesikring	7-13
01.01.2011	Arbejdsskade: Bevisbyrde for årsagssammenhæng ved genoptagelse efter udløb af 5-års fristen for varigt mén	174-11
01.01.2009	Højesteretsdom ændrer praksis for genoptagelse af sager om tab af erhvervsevne inden for 5-års fristen	146-09
01.01.2008	Anerkendelse af diskusprolaps og degenerative forandringer i nakken som erhvervssygdom: Krav om direkte fysisk belastning	U-16-08
01.01.2007	Fastsættelse af årsløn og erhvervsevnetab ved arbejdsskade i fleksjob	U-3-07

01.01.2005	Forvaltningsretlig genoptagelse af sag om erhvervsevnetab uafhængigt af arbejdsskadesikringslovens specifikke genoptagelsesregel	U-7-05
01.01.2002	Genvurdering af arbejdsskadesager: Hjemmel til at ændre afgørelse til skade for sikrede ved retlig fejl	U-15-02
01.01.1998	Højesterets afgørelse om méngrad og fradrag for forudbestående rygdefekter i arbejdsskadesager	U-6-98

ERSTATNINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

6

14.07.2018	Vurdering af årsagssammenhæng ved hovedtraume og krav om erstatning efter vold	14-520-04089
14.07.2018	Vurdering af årsagssammenhæng ved voldsepisode og betydningen af forudbestående ryglidelser for erstatningsudmåling	14-520-04784
13.07.2018	Erstatning for psykisk skade til ansatte efter voldsom knivstiksepisode på forsorgshjem	15-520-08348
13.07.2018	Afslag på offererstatning for psykisk skade efter brandstiftelse grundet manglende nærliggende fare	16-520-10292
12.07.2018	Erstatning for forlænget speciallægeuddannelse som følge af voldeligt overfald	13-520-01161
19.11.2015	Vurdering af PTSD-diagnose og krav til hændelsens karakter ved voldsepisode på institution	13-520-00526

ANKENÆVNET FOR FORSIKRING · NÆVN / KLAGEINSTANS

1

07.08.2024	Afvisning af erstatning for varigt mén efter faldulykker - Forudbestående slidgigt og manglende årsagssammenhæng	100690
------------	--	--------